

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

11 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5233

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 141327/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το εδάφιο γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

2. Την υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ" και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πιλοτική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπου-

δών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/699/136432/Β1/26-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Με τον όρο «ιστορία» εννοούμε οτιδήποτε έχει συμβεί στο παρελθόν. Η Ιστορία όμως ως επιστήμη είναι η μελέτη του παρελθόντος, η οποία γίνεται πάντοτε με τη διαμεσολάβηση του ιστορικού. Στόχος της Ιστορίας ως επιστήμης είναι η γνώση, η κατανόηση και η ερμηνεία των γεγονότων και των καταστάσεων που έχουν διαμορφωθεί στο παρελθόν. Γενικά η Ιστορία καθιστά δυνατή τη συγκρότηση της συλλογικής μνήμης, της ταυτότητας και της κληρονομιάς λαών και κοινωνιών. Συμβάλλει στην κατανόηση του παρόντος και στην ανάληψη δράσης και συμμετοχής στο σύγχρονο γίνεσθαι. Λόγω της μεθόδου της (διατύπωση ερωτημάτων και κριτική προσέγγιση των πηγών), συμβάλλει στη συγκρότηση αυτόνομων και δημοκρατικών πολιτών, με δυνατότητα αναστοχασμού και κριτικής προσέγγισης του παρελθόντος.

Τα νέα ΠΣ της Ιστορίας εισάγουν ενιαία αντίληψη προσέγγισης της Ιστορίας από τη Γ' Δημοτικού έως τη Γ' Λυκείου. Επιπλέον, έχει καταβληθεί μεγάλη προσπάθεια εξορθολογισμού της ύλης, με την επιλογή των ενοτήτων και την αναδιάρθρωση του περιεχομένου τους.

Το μάθημα της Ιστορίας στο Γυμνάσιο απευθύνεται σε νέους ανθρώπους, που βρίσκονται στο στάδιο προς την ενηλικίωση. Έτσι, το μάθημα αφορά τη Γενική Ιστορία και όχι κάποιες εξειδικευμένες εκδοχές της επιστήμης αυτής. Αποσκοπεί πρωτίστως στην παροχή ενός βασικού κορμού γνώσεων, με έμφαση στην Ελληνική, στην Ευρωπαϊκή και στην Παγκόσμια Ιστορία. Παράλληλα, επιδιώκεται η εξοικείωση των μαθητών/-τριών με τον χρόνο και τον χώρο μέσα στον οποίο εκτυλίσσονται τα

ιστορικά φαινόμενα και δρουν τα ιστορικά πρόσωπα, καθώς και με τις βασικές ιστορικές έννοιες. Η επιδίωξη αυτή θα αποτελέσει τη βάση για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών/-τριών. Παράλληλα, θα τους/τις προετοιμάσει για το περισσότερο απαιτητικό πλαίσιο της Θεματικής Ιστορίας που θα τους παρασχεθεί στο Λύκειο.

Η διδασκαλία γίνεται με άξονα τον/τη μαθητή/-τρια. Η εκτεταμένη χρήση πολυμορφικού/πολυτροπικού εκπαιδευτικού υλικού, η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία, η αποφυγή της αποστήθισης και η αξιοποίηση πηγών ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/-τριών έχουν ως στόχο την κριτική αφομοίωση της ύλης από τους/τις μαθητές/-τριες. Αντίστοιχα, η αξιολόγηση των μαθητών/-τριών είναι διαρκής και διαμορφωτική και διεξάγεται ατομικά ή ομαδικά, με σκοπό τον περιορισμό της αποστήθισης και της στείρας ή μηχανιστικής αναπαραγωγής των ιστορικών πληροφοριών από μέρος του/της μαθητή/-τριας. Ασκείται μέσα από πολλαπλές και εναλλασσόμενες μορφές, όπως η προφορική και γραπτή εξέταση και η παρουσίαση εργασιών, κατά τις οποίες ελέγχονται η αφηγηματική ικανότητα, η γνώση, η διατύπωση ιστορικού λόγου, η ανάπτυξη κριτικού συλλογισμού.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Κεντρικό σκοπό της ιστορικής εκπαίδευσης αποτελεί η διαμόρφωση ενεργών, δημοκρατικών πολιτών με κριτική σκέψη και ιστορική συνείδηση. Συνακολούθως, οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται να κατακτήσουν ένα συγκροτημένο πλαίσιο ιστορικής γνώσης, που θα συνδέει την εθνική διάσταση με την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια, καθώς και να αποκτήσουν τη δυνατότητα κατανόησης βασικών εννοιών, όπως ο χώρος, ο χρόνος και η αιτιότητα, που θα τους επιτρέψει να ερμηνεύουν ιστορικές πληροφορίες και να τις εντάξουν στο κατάλληλο κάθε φορά χωροχρονικό ιστορικό πλαίσιο. Απαραίτητη προϋπόθεση για τα παραπάνω αποτελεί η καλλιέργεια δεξιοτήτων, όπως η παρατήρηση, η σύγκριση, η ανάλυση και η σύνθεση, ο εντοπισμός κινήτρων, η κατανόηση της ιστορικότητας του παρελθόντος, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η τεκμηρίωση. Παράλληλα, θα πρέπει να καλλιεργούνται αξίες, όπως ο σεβασμός, η αλληλεγγύη, η ισότητα, η υπευθυνότητα, η ελευθερία και η ανείρεση στερεοτυπικών αντιλήψεων.

Πρωταρχικός στόχος της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας είναι να αποκτήσουν οι μαθητές/-τριες βασικές ιστορικές γνώσεις, αλλά με τρόπο που να αντιληφθούν, μεταξύ άλλων, την αιτιακή σχέση καταστάσεων και γεγονότων, καθώς και την ιστορική σημασία τους. Με αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί, παράλληλα με την απόκτηση γνώσης, η καλλιέργεια της ιστορικής και κριτικής τους σκέψης, αναγκαία προϋπόθεση για την απόκτηση ιστορικής συνείδησης, η οποία αποτελεί απαραίτητο εφόδιο για τη δημιουργία σκεπτόμενων και υπεύθυνων πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, οι μαθητές/-τριες θα κατανοήσουν ότι ο κόσμος στον οποίο ζουν είναι αποτέλεσμα μιας εξελικτικής πορείας των ανθρώπινων κοινωνιών θα αντιληφθούν τους ποικίλους παράγοντες (κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς, πολιτισμικούς κ.λπ.) που διαμορφώνουν τα ιστορικά φαινόμενα θα μάθουν να

σέβονται τις ιδιαιτερότητες (θρησκευτικές και πολιτισμικές) όλων των λαών και θα αναπτύξουν θετική στάση απέναντι στη σπουδή του παρελθόντος ως παράγοντα απόκτησης αυτογνωσίας και κατανόησης της κοινωνίας.

Για την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης απαραίτητη κρίνεται η ενεργητική συμμετοχή σε διαδικασίες εξοικείωσης με την ορολογία της ιστορικής επιστήμης, καθώς και με την ιστορική μεθοδολογία, στον βαθμό που το επιτρέπει η ηλικία τους. Η διδακτική χρήση των ιστορικών πηγών θεωρείται απόλυτα συνδεδεμένη με τις διαδικασίες ενεργητικής μάθησης και προτείνεται ως βασικό διδακτικό μέσο. Οι ιστορικές πηγές δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως απλή επιβεβαίωση ή εικονογράφηση του ιστορικού αφηγήματος, αλλά πρέπει να μελετώνται ως κεντρικό μεθοδολογικό εργαλείο προσέγγισης της ιστορικής πληροφορίας και γνώσης. Συνακόλουθα, η προτεινόμενη συστηματική χρήση των ιστορικών πηγών στη διδακτική διαδικασία αποσκοπεί στη μετατροπή των μαθητών/-τριών σε μικρούς/-ές «ερευνητές/-τριες». Η επαφή τους με τη διαδικασία διερεύνησης των ιστορικών πηγών αποτελεί απλώς το πρώτο βήμα στη γνωριμία τους με τη διερευνητική εργασία του επιστήμονα ιστορικού και την εξοικείωσή τους με την ιστορική μεθοδολογία. Βασικός γνώμονας αλλά και προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα αυτής της διδακτικής προσέγγισης είναι ο σεβασμός στις γνωστικές ικανότητες και τις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης ηλικίας.

Στο πλαίσιο της χρήσης των ιστορικών πηγών ως διδακτικού μέσου εντάσσεται η ανάπτυξη δεξιοτήτων απαραίτητων για την προσέγγιση και την κατανόηση της ιστορικής γνώσης. Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης αποτελεί βασική παράμετρο της καλλιέργειας της ιστορικής σκέψης των μαθητών/τριών, η οποία υπηρετεί παράλληλα τον περιορισμό της αποστήθισης. Τέτοιες δεξιότητες αφορούν την αντίληψη του ιστορικού χρόνου, του χώρου, της αιτιότητας, της συνέχειας, της αλλαγής και της ιστορικότητας του παρελθόντος, καθώς και την παρατήρηση, ανάλυση, σύνθεση και εξαγωγή τεκμηριωμένων συμπερασμάτων με την κατάλληλη χρήση ιστορικών εννοιών. Αυτές οι δεξιότητες θεωρούνται εξίσου σημαντικές με την καθαυτό δηλωτική γνώση, γι' αυτό και πρέπει να διδάσκονται μεθοδικά και όχι περιστασιακά και οπωσδήποτε με τρόπους προσαρμοσμένους στην ηλικία των μαθητών/-τριών. Παράλληλα, η επιδίωξη μιας κατά το δυνατόν βιωματικής προσέγγισης του υλικού πολιτισμού μέσα από δραστηριότητες εντός και εκτός τάξης (π.χ. παρατήρηση, περιγραφή και σχεδιαστική ή φωτογραφική αναπαραγωγή έργων τέχνης, μνημείων, αντικειμένων κ.λπ.), πέρα από το ότι εξυπηρετεί τη διαθεματικότητα, μπορεί να προαγάγει έναν άλλο βασικό σκοπό του μαθήματος της Ιστορίας: την ενεργοποίηση του συναισθήματος και της φαντασίας των μαθητών/τριών, στοιχεία που καλλιεργούν τη δημιουργική σκέψη τους, εξίσου σημαντική για την ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης τους.

Το μάθημα της Ιστορίας στο Γυμνάσιο θα πρέπει επίσης να λειτουργεί, όπως και άλλα μαθήματα εξάλλου, ως μήση στη φιλιαναγνωσία. Θα ήταν λάθος να ταυτίσουμε τη φιλιαναγνωσία με τη Λογοτεχνία, όπως θα

ήταν λάθος να ταυτίσουμε την αγάπη για την Ιστορία με την αποκλειστική ανάγνωση πηγών. Ευχής έργο θα ήταν να αποτελέσει το μάθημα της Ιστορίας μια αφορμή για να ενδιαφερθούν οι μαθητές/-τριες για το βιβλίο. Μυθιστορηματικές βιογραφίες, ιστορικό μυθιστόρημα, μεγάλοι κλασικοί, αρχαίοι συγγραφείς σε μετάφραση, ποίηση, αλλά και εγκυκλοπαίδειες, ιστορικά λήμματα, αρχαιολογικοί οδηγοί, περιγραφές συλλογών μουσείων αποτελούν βιβλία προσέγγισης του παρελθόντος με εναλλακτικό τρόπο. Είναι καλό οι μαθητές/-τριες να εξοικειωθούν με διαφορετικά κειμενικά είδη, ενώ παράλληλα αξιοποιούν ιστορικές πηγές. Είναι καλό επίσης να εξοικειωθούν με την ιστορική αφήγηση, την παραγωγή κειμένων και τη χρήση της ορολογίας. Για τον λόγο αυτό και η αξιολόγηση (οι δραστηριότητες, τα φύλλα εργασίας και η τελική γραπτή εξέταση) θα πρέπει να προτάσσει την ανάπτυξη του αφηγηματικού λόγου, και όχι την παράθεση μιας απομνημονευμένης πληροφορίας, αναπαράγοντάς τη με σύντομη απάντηση ή με απάντηση σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Το περιεχόμενο του ΠΣ της Ιστορίας στο Γυμνάσιο καλύπτει θεματικά όψεις της Ελληνικής, Ευρωπαϊκής και Παγκόσμιας Ιστορίας, από την αρχαιότητα έως τις μέρες.

Στην Α' Γυμνασίου οι μαθητές/-τριες αποκτούν γνώσεις για την περίοδο από τους προϊστορικούς χρόνους έως και τους αυτοκρατορικούς χρόνους. Στο πλαίσιο αυτό, το ΠΣ της Α' Γυμνασίου επικεντρώνεται στο Θεματικό Πεδίο της Αρχαίας Ιστορίας.

Στη Β' Γυμνασίου οι μαθητές/-τριες αποκτούν γνώσεις για την περίοδο από την εμφάνιση του πρώιμου βυζαντινού κράτους έως και την οθωμανική και βενετική κατάκτηση του βυζαντινού κόσμου. Στο πλαίσιο αυτό, το ΠΣ της Β' Γυμνασίου επικεντρώνεται στο Θεματικό Πεδίο της Βυζαντινής και Μεσαιωνικής Ιστορίας.

Στη Γ' Γυμνασίου οι μαθητές/-τριες αποκτούν γνώσεις για την περίοδο από την Αναγέννηση έως τη σύγχρονη εποχή. Στο πλαίσιο αυτό, το ΠΣ της Γ' Γυμνασίου επικεντρώνεται στο Θεματικό Πεδίο της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία στηρίζεται στις παραδοχές της ενεργητικής μάθησης και οργανώνεται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ιστορικής επιστήμης, καθώς και την ηλικία των μαθητών/-τριών. Βασικό μέλημα του/της εκπαιδευτικού πρέπει να είναι η προσαρμογή της διδασκαλίας στις γνωστικές ικανότητες και τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/-τριών σε συνθήκες ενεργητικής μάθησης. Ο/Η εκπαιδευτικός δεν πρέπει να καταφεύγει στην εύκολη λύση της απλής διάλεξης. Αντίθετα, βασικό άξονα και αφετηρία της διδακτικής διαδικασίας πρέπει να αποτελούν οι πηγές. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται η συστηματική εισαγωγή των μαθητών/-τριών στη μεθοδολογία της προσέγγισης ποικίλων ιστορικών πηγών (εικόνας, φωτογραφίας, αντικειμένου, μνημείου, παραθέματος, πρωτογενών και δευτερογενών). Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει αρχικά να δώσει συγκεκριμένες οδηγίες στους/στις μαθητές/-τριες

για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να προσεγγίζουν και να αξιοποιούν διαφορετικά είδη πηγών, και σταδιακά να επιδιώκει τόσο τη φθίνουσα εκ μέρους του/της καθοδήγηση όσο και την κλιμακούμενη δυσκολία των δραστηριοτήτων, επίσης προσαρμοσμένη κατά περίπτωση.

Μέρος της μεθοδολογικής προσέγγισης των πηγών θα πρέπει να αποτελεί η σύνταξη ερωτημάτων και σχολίων πάνω στις πηγές. Αυτό που πρέπει οπωσδήποτε να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/-τριες είναι πως μια πηγή αποκτά ιστορική αξία μόνο όταν τεθεί κάποιο συγκεκριμένο ερώτημα. Για τον λόγο αυτό, ο/η εκπαιδευτικός οφείλει να εξασκήσει τους/τις μαθητές/-τριες, θέτοντας ερωτήματα αναφορικά με το περιεχόμενο της πηγής και επιδιώκοντας σταδιακά να κάνουν το ίδιο και οι μαθητές/-τριες, με βάση συγκεκριμένη μεθοδολογία.

Η διδασκαλία, με βάση τις πηγές, δεν ακυρώνει τη θέση του/της εκπαιδευτικού ούτε τη χρήση αφηγηματικού λόγου εκ μέρους του/της. Αντιθέτως, μετά την ολοκλήρωση της μελέτης της κάθε πηγής, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να ανακεφαλαιώνει τα βασικά ευρήματα των μαθητών/-τριών και να προσθέτει τυχόν παραλείψεις συνθέτοντας μια μικρή αφήγηση, η οποία όμως να προκύπτει από τη μελέτη των πηγών. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές/-τριες θα είναι σε θέση να παρακολουθήσουν την αφήγηση με ευκολία και αυξημένο ενδιαφέρον, έχοντας ήδη εξοικειωθεί με το θέμα μέσω της μελέτης των πηγών.

Πέρα από τη μελέτη των πηγών, απαραίτητη θεωρείται σε κάθε διδακτική ενότητα η εξοικείωση των μαθητών/-τριών με την έννοια του χρόνου και του χώρου, μέσα από την άσκησή τους στον χρονολογικό άξονα και τον χάρτη, καθώς και η εξοικείωσή τους με τους ιστορικούς όρους. Όσον αφορά το τελευταίο, προτείνεται η καταγραφή εννοιών-κλειδίων για κάθε ενότητα. Στο τέλος κάθε ενότητας οι μαθητές/-τριες θα πρέπει να γνωρίζουν ποιο θέμα μελέτησαν, σε ποιο χρονικό και γεωγραφικό σημείο τοποθετείται και ποιες είναι οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με αυτό.

Επίσης, προτείνεται και ενθαρρύνεται η σύνδεση του μαθήματος της Ιστορίας με την τοπική ιστορία, είτε μέσω σχολικών δραστηριοτήτων (πολιτιστικών προγραμμάτων, ευρωπαϊκών προγραμμάτων κ.λπ.) είτε μέσω εργασιών, τύπου πρότζεκτ, που θα οργανώσει ο/η εκπαιδευτικός σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούν να αξιοποιηθούν οι επισκέψεις σε αρχαιολογικούς τόπους, σε μουσειακές συλλογές των τοπικών μουσείων, καθώς και τα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων. Είναι σημαντικό να κατανοήσουν οι μαθητές/-τριες τη σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς της ιδιαίτερης πατρίδας τους με την εθνική, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα και ο γενικός στόχος για την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης και της κριτικής σκέψης σε συνδυασμό με τη νηφάλια ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης και της εθνικής αυτογνωσίας. Η εθνική αυτογνωσία θα επιτρέψει αφενός την υγιή συνομιλία με την εθνική συνείδηση άλλων λαών και αφετέρου την καλλιέργεια αξιών, όπως ο σεβασμός, η αλληλεγγύη, η ισότητα, η υπευθυνότητα, η ελευθερία και η αναίρεση στερεοτυπικών αντιλήψεων.

Τέλος, απαιτείται η πολυεπίπεδη παρουσίαση και επεξεργασία της διδακτικής ενότητας από τον/την εκπαιδευτικό με τη συνδρομή επαρκούς και πολυτροπικού διδακτικού υλικού. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιεί εναλλακτικές αναπαραστάσεις του ιστορικού περιεχομένου, γραπτές πηγές, υλικά και άυλα κατάλοιπα, οπτικοακουστικά μέσα, το διαδίκτυο, καθώς και ιστορικές αφηγήσεις. Επίσης, κρίνεται σκόπιμη η δημιουργία εργαστηρίου Ιστορίας με διαδραστικούς πίνακες, προβολείς, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, βίντεο, μικρές βιβλιοθήκες κ.λπ., που προσφέρουν πολλαπλές επιλογές μεθόδων διδασκαλίας και ευελιξία ως προς την εφαρμογή τους, ενώ ταυτόχρονα υποστηρίζουν και εμπλουτίζουν το σχολικό εγχειρίδιο. Η χρήση επαρκούς και ποικίλου υλικού αποκτά ισχυρότερη διδακτική δυναμική, όταν συνδυάζεται με ενεργητικές διδακτικές τεχνικές και βιωματικές δράσεις, όπως η δραματοποίηση ιστορικών γεγονότων, οι επισκέψεις σε χώρους ιστορικού ενδιαφέροντος, η επιτόπια έρευνα κ.ά.

Με βάση τα παραπάνω, τα «αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα» κάθε διδακτικής ενότητας συνοδεύονται από αντίστοιχες ενδεικτικές δραστηριότητες, οι περισσότερες από τις οποίες αφορούν την επεξεργασία ιστορικών πηγών στο πλαίσιο της ενεργητικής μάθησης. Αυτές οι δραστηριότητες προσφέρονται είτε για ατομική είτε για ομαδική εργασία και αποβλέπουν τόσο στην κατανόηση του εκάστοτε ιστορικού περιεχομένου όσο και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων της ιστορικής, κριτικής και δημιουργικής σκέψης. Επίσης, στον πίνακα κάθε διδακτικής ενότητας που περιέχεται στον Οδηγό για τον Εκπαιδευτικό γίνεται αναφορά σε ενδεικτική βιβλιογραφία, έντυπη και ηλεκτρονική, καθώς και σε εκπαιδευτικά λογισμικά και ιστότοπους, που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τις προτεινόμενες δραστηριότητες, αλλά και να διευκολύνουν τον/την εκπαιδευτικό στη δημιουργία άλλων δραστηριοτήτων. Τόσο οι προτεινόμενες δραστηριότητες όσο και η ενδεικτική βιβλιογραφία δε θα πρέπει να θεωρηθούν ως δεσμευτικές ή περιοριστικές για τον/την εκπαιδευτικό. Αντίθετα, αποτελούν βάση για περαιτέρω ανάπτυξη των συγκεκριμένων προτάσεων ή και σύλληψη άλλων ιδεών βασισμένων στην ίδια λογική.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση θα πρέπει να είναι συνεχής και διαμορφωτική, καθώς στοχεύει στην ανατροφοδότηση της

διδασκαλίας και στην προοδευτική βελτίωση του/της μαθητή/-τριας, και να διεξάγεται ατομικά ή ομαδικά. Ο/Η μαθητής/-τρια πρέπει να αξιολογείται με βάση την καθημερινή του/της απόδοση και στάση στο μάθημα. Σε περίπτωση που ο/η εκπαιδευτικός απευθύνει ερώτηση σε μαθητή/-τρια (εν είδει «προφορικής εξέτασης»), προτείνεται να αποφεύγονται ερωτήσεις που προωθούν την αποστήθιση («Πες μου τι ξέρεις για...»), αλλά να τίθενται στοχευμένες ερωτήσεις (π.χ. «Με ποιους τρόπους αποφάσισε ο Μιλιτιάδης να αντιμετωπίσει το σώμα των Περσών τοξοτών;»), καθώς και ερωτήσεις που απαιτούν τη χρήση συγκεκριμένων δεξιοτήτων (π.χ. να ζητείται μια τεκμηριωμένη απάντηση).

Οι γραπτές δοκιμασίες θα πρέπει να προσομοιάζουν στις δραστηριότητες που έχουν γίνει στην τάξη. Προτείνονται δραστηριότητες που θα ελέγχουν όχι μόνο τη δηλωτική, αλλά και τη διαδικαστική γνώση, π.χ. να ελέγχεται κατά πόσο οι μαθητές/-τριες μπορούν να χειριστούν μία ή περισσότερες πηγές, προκειμένου να δώσουν τεκμηριωμένη απάντηση. Οποσδήποτε θα πρέπει να υπάρχουν ερωτήσεις ανοικτού τύπου, ώστε να ελέγχεται η δυνατότητα ανάπτυξης ιστορικού λόγου από τους/τις μαθητές/-τριες, αλλά αυτή να τίθεται με βάση το περιεχόμενο πηγής. Επίσης προτείνεται να υπάρχουν ερωτήσεις για τον έλεγχο της κατανόησης του χρόνου (τοποθέτηση γεγονότων/προσώπων σε σωστή χρονολογική σειρά) και του χώρου (τοποθέτηση στον χάρτη περιοχών). Η αξιολόγηση μπορεί να βασίζεται επίσης στην εκπόνηση ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων αλλά και εκτενέστερων συνθετικών εργασιών, σύμφωνα με τις αρχές της μεθόδου πρότζεκτ.

Η τελική αξιολόγηση με γραπτές εξετάσεις θα πρέπει, επίσης, να λαμβάνει υπόψη τη μεθοδολογία διδασκαλίας, και συγκεκριμένα τον κεντρικό ρόλο των πηγών σε αυτή. Συνεπώς, οι ερωτήσεις στις γραπτές τελικές εξετάσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν ικανό αριθμό πηγών για σχολιασμό και μάλιστα από διαφορετικά είδη: φωτογραφία, απόσπασμα κειμένου κ.λπ. Επιπρόσθετα, δεδομένου του βασικού ρόλου που έχουν στη μεθοδολογική προσέγγιση ο χρονολογικός άξονας και ο χάρτης (ιστορικός ή γεωγραφικός), προτείνονται ερωτήσεις που σχετίζονται με αυτά τα εργαλεία, δηλαδή που αφορούν τη συμπλήρωση του χρονολογικού άξονα και του χάρτη.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ – Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Αρχαία Ιστορία	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ	
	Ο χρονολογικός άξονας: Παλαιολιθική, Μεσολιθική, Νεολιθική Εποχή – Εποχή του Χαλκού – Σταθμοί στην ανθρώπινη εξέλιξη. Η ζωή των ανθρώπων κατά την Παλαιολιθική και τη Νεολιθική Εποχή. Το σπήλαιο του Λασκώ – Το Δισπηλιό της Καστοριάς – Το Διμήνι και το Σέσκλο.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να εξοικειωθούν με τον χρονολογικό άξονα, με τον ιστορικό και γεωγραφικό χάρτη. ● Να γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία της οργάνωσης των νεολιθικών οικισμών. ● Να γνωρίζουν χαρακτηριστικά μνημεία της Παλαιολιθικής και Νεολιθικής Εποχής και να τα τοποθετούν στον χώρο και τον χρόνο.
	Δύο σημαντικοί ανατολικοί πολιτισμοί: Η Αίγυπτος και η Μεσοποταμία. <ul style="list-style-type: none"> ● Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι – Ο ναός του Λούξορ – Πυραμίδες και Σφίγγα – Η θρησκεία των αρχαίων Αιγυπτίων – Τα ιερογλυφικά. ● Οι Σουμέριοι – Τα ευρήματα των ανασκαφών στην Ουρ – Πήλινες πινακίδες και σφηνοειδής γραφή – Οι νόμοι του Χαμουραμπί – Το έπος του Γιλγαμές. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να τοποθετούν τον πολιτισμό της Αιγύπτου και της Μεσοποταμίας στον χρονολογικό άξονα και στον χάρτη. ● Να εξηγούν τον ρόλο της γραφής στους πολιτισμούς αυτούς, τη σχέση των μνημείων με τη θρησκεία και την κοινωνική διαστρωμάτωση. ● Να κατανοούν τον ρόλο των πολιτισμών αυτών στη διαμόρφωση της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς.
	Κυκλαδικός πολιτισμός. Γεωγραφία και οικισμοί – Τα πρωτοκυκλαδικά πήλινα τηγανόσχημα σκεύη – Τα μαρμάρινα ειδώλια.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να τοποθετούν τα κέντρα του κυκλαδικού πολιτισμού στον χρονολογικό άξονα και στον χάρτη. ● Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του κυκλαδικού πολιτισμού. ● Να ερμηνεύουν και να εξηγούν τον χρηστικό, τον τελετουργικό ή τον λειτουργικό ρόλο των αρχαιολογικών ευρημάτων.
Μινωικός πολιτισμός. <ul style="list-style-type: none"> ● Τα ανάκτορα: Κνωσός, Φαιστός, Μάλια, Ζάκρος – Ο δίσκος της Φαιστού – Η Γραμμική Α΄ – Η θρησκεία τη Μινωική Εποχή – Η μινωική τέχνη. ● Η υστερομινωική Θήρα – Οι 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να τοποθετούν τα κέντρα του μινωικού πολιτισμού στον χρονολογικό άξονα και στον χάρτη. ● Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του μινωικού πολιτισμού. ● Να περιγράφουν ένα μνημείο του 	

	<p>τοιχογραφίες της Θήρας.</p>	<p>μινωικού πολιτισμού, να εξηγούν τη σχέση των μνημείων με τη θρησκεία, την κοινωνική διαστρωμάτωση και την καθημερινή ζωή των αρχαίων Κρητών.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τον ρόλο της Γραμμικής Α' γραφής. ● Να κατανοούν τον ρόλο του μινωικού εμπορίου στην εξάπλωση του μινωικού πολιτισμού στο Αιγαίο και γενικότερα στη Μεσόγειο.
	<p>Μυκηναϊκός πολιτισμός.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Τα υλικά κατάλοιπα: Οι ταφικοί κύκλοι των Μυκηνών – Οι ακροπόλεις και τα ανάκτορα της Μυκηναϊκής Εποχής: Μυκήνες, Τίρυνθα, Πύλος – Το μυκηναϊκό ανάκτορο – Οι θολωτοί τάφοι – Ο θησαυρός του Ατρέα. ● Η πολιτική και κοινωνική οργάνωση: Οι πληροφορίες των πινακίδων της Γραμμικής Β'. ● Η θρησκεία και η τέχνη των Μυκηναίων. ● Η παρουσία των Μυκηναίων στο Αιγαίο και στην Κρήτη. ● Οι εμπορικές και πολιτιστικές σχέσεις με την Ανατολή. ● Η κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού (συνοπτική αναφορά στις απόψεις που έχουν διατυπωθεί). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να τοποθετούν τα κέντρα του μυκηναϊκού πολιτισμού στον χρονολογικό άξονα και στον χάρτη. ● Να συνδέουν και να συσχετίζουν τον μυκηναϊκό πολιτισμό με τα ομηρικά έπη και τους μύθους των Ατρείδων. ● Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του μυκηναϊκού πολιτισμού. ● Να περιγράφουν ένα μνημείο του μυκηναϊκού πολιτισμού, να εξηγούν τη σχέση των μνημείων με τη θρησκεία, την κοινωνική διαστρωμάτωση και την καθημερινή ζωή των Μυκηναίων. ● Να κατανοούν τον ρόλο της Γραμμικής Β' γραφής. ● Να συγκρίνουν τον μυκηναϊκό με τον μινωικό πολιτισμό και να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές.
	<p>ΟΜΗΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ</p>	
	<p>Ο ελληνικός κόσμος από το 1100 έως το 800 π.Χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Η απουσία γραφής και συγκεντρωτικών μορφών εξουσίας – Οι μετακινήσεις των ελληνικών φύλων (Αχαιών, Δωριέων, Ιώνων, Αιολέων) στην Ελλάδα και η εγκατάσταση Ελλήνων στις ακτές της Μικράς Ασίας – Η επανεμφάνιση της γραφής και της αριστοκρατικής τάξης πολεμιστών – Η δημιουργία του ελληνικού αλφαβήτου – Τα ομηρικά έπη ως ιστορική πηγή. ● Γεωμετρική τέχνη: Τα γεωμετρικά αγγεία – Τα χάλκινα γεωμετρικά ειδώλια – 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να τοποθετούν στον χρονολογικό άξονα και στον χάρτη τις μετακινήσεις των ελληνικών φύλων κατά τους ιστορικούς χρόνους. ● Να γνωρίζουν και να κατανοούν τις αλλαγές που επήλθαν στον ελλαδικό χώρο μετά την παρακμή του μυκηναϊκού κόσμου. ● Να κατανοούν τον τρόπο σύνθεσης των ομηρικών επών. ● Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της γεωμετρικής τέχνης. ● Να εξηγούν τον ρόλο της γραφής και της εξέλιξης του ελληνικού αλφαβήτου σε σχέση με την ελληνική γλώσσα και τη

<p>Το πλήλιο ομοίωμα του Ηραίου – Οι πρώτοι ελληνικοί ναοί.</p> <p>ΑΡΧΑΪΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (800-500 π.Χ.)</p> <p>Η πόλη-κράτος.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Μορφή. ● Πολίτευμα. ● Ο πολίτης και η οπλική φάλαγγα. 	<p>δημιουργία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ξέρουν πώς και γιατί δημιουργήθηκε η αρχαία πόλις, να μπορούν να περιγράψουν τη μορφή της και να γνωρίζουν τις διαφορές της από τις σύγχρονες πόλεις. ● Να έχουν μια συνολική εικόνα για το αριστοκρατικό πολίτευμα. ● Να κατανοούν τον τρόπο λειτουργίας της οπλικής φάλαγγας και να αξιολογούν τη σημασία της για την πολιτική συνείδηση των κατοίκων της πόλης-κράτους. ● Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: συνοικισμός, πόλη-κράτος, ακρόπολη, πολίτης, ελευθερία, αυτάρκεια, αυτονομία, οπλική φάλαγγα.
<p>Η αποικιακή εξάπλωση.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Αιτίες. ● Γεωγραφικό εύρος. ● Αποτελέσματα. 		<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν πότε και για ποιους λόγους πραγματοποιήθηκε ο αποικισμός. ● Να γνωρίζουν το γεωγραφικό εύρος του φαινομένου. ● Να γνωρίζουν τις ποικίλες επιδράσεις του αποικισμού στη ζωή των ανθρώπων στον οικονομικό, τον κοινωνικό και τον πολιτιστικό τομέα. ● Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: αποικία, αποικισμός, μητρόπολη, εμπορικές συναλλαγές, βιοτεχνία, οικονομικά ισχυρή τάξη.
<p>Η πολιτισμική ενότητα των Ελλήνων.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Κοινή καταγωγή και γλώσσα. ● Η θρησκεία. <p>α) Λατρεία. β) Πανελλήνια ιερά και αγώνες. γ) Μαντεία και αμφικτιονίες.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν ότι η πολιτισμική ενότητα των Ελλήνων καλλιεργήθηκε ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του αποικισμού και αφορά την κοινή καταγωγή, την κοινή γλώσσα και την κοινή θρησκεία. ● Να γνωρίζουν ποιοι θεοί και ήρωες λατρεύονταν πανελληνίως. ● Να γνωρίζουν τι ήταν τα πανελλήνια ιερά και οι πανελλήνιοι αγώνες· να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά και τη σημασία που είχαν οι Ολυμπιακοί αγώνες στην αρχαιότητα. ● Να γνωρίζουν τι ήταν τα μαντεία και οι αμφικτιονίες.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: πολιτιστική ενότητα, πανελλήνιος, ιερό, μαντείο, χρησμός, αμφικτιονία.
<p>Η Αθήνα τον 7ο αι. π.Χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περίοδος της αριστοκρατίας. • Αντιδράσεις στο αριστοκρατικό πολίτευμα. • Η νομοθεσία του Δράκοντα. 		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν ότι τον 7ο αι. π.Χ. το πιο συνηθισμένο πολίτευμα στις πόλεις-κράτη ήταν το αριστοκρατικό. • Να γνωρίζουν την κοινωνική διαστρωμάτωση και τους πολιτειακούς θεσμούς του αριστοκρατικού πολιτεύματος. • Να γνωρίζουν το εγχείρημα του Κύλωνα. • Να γνωρίζουν τους λόγους που οδήγησαν στην καταγραφή των νόμων από τον Δράκοντα στην Αθήνα. • Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: αριστοκρατία, άριστοι, ευγενείς, άρχοντας-βασιλιάς, επώνυμος άρχοντας, πολέμαρχος, θεσμοθέτες, Άρειος Πάγος, «κυλώνειο άγος», καταγραφή νόμων, «δρακόντεια μέτρα».
<p>Η Αθήνα τον 6ο αι. π.Χ.</p> <p>Η μεταρρύθμιση του Σόλωνα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σεισάχθεια. • Τιμοκρατία. • Δημιουργία νέου δήμου. 		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα μέτρα που έλαβε ο Σόλωνας για τα χρέη και να μπορούν να εξηγήσουν γιατί το σύνολο αυτών των μέτρων ονομάστηκε «Σεισάχθεια». • Να γνωρίζουν τις νέες κοινωνικές/εισοδηματικές τάξεις που δημιουργήθηκαν με το τιμοκρατικό σύστημα, καθώς και πώς συμμετείχαν στο πολιτειακό σύστημα. • Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: Σεισάχθεια, τιμοκρατία, ολιγαρχία, καταγωγή, πλειοψηφία, έφεση, συμμετοχή στα κοινά.
<p>Η τυραννίδα των Πεισιστρατιδών.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το αρχικό νόημα της λέξης «τύραννος» και ότι πρωταρχική επιδίωξη του τυράννου ήταν η παραμονή του στην εξουσία με κάθε μέσο. • Να γνωρίζουν ότι οι τύραννοι ακολουθούσαν φιλολαϊκή πολιτική, ενώ ουσιαστικά καταργούσαν τα πολιτικά δικαιώματα των πολιτών. • Να γνωρίζουν με ποιον τρόπο ο Πεισίστρατος πήρε την εξουσία στα χέρια του και ποια έργα είναι συνδεδεμένα με το όνομά του.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: τύραννος, τυραννίδα, φιλολαϊκή πολιτική, κατάργηση πολιτικών δικαιωμάτων.
	<p>Οι καινοτομίες του Κλεισθένη και η απαρχή της δημοκρατίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Η δημιουργία των 10 φυλών. ● Η διαμόρφωση των πολιτειακών θεσμών. ● Οστρακισμός. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τον τρόπο δημιουργίας των φυλών από τον Κλεισθένη και τη σημασία τους για τη λειτουργία της δημοκρατίας. ● Να γνωρίζουν για τη διατήρηση προϋπαρχόντων πολιτειακών θεσμών και τη δημιουργία νέων (Βουλή 500 και Ηλιαία). ● Να γνωρίζουν τι ήταν ο οστρακισμός και γιατί επινοήθηκε. ● Να γνωρίζουν και να κατανοούν τις έννοιες: φυλή πριν και μετά τις μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη, ισηγομία, ισηγορία, οστρακισμός.
	<p>Η Σπάρτη τον 7ο και τον 6ο αι. π.Χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ο χαρακτήρας του κράτους. ● Κοινωνική διαστρωμάτωση και πολιτειακοί θεσμοί. ● Η θέση της γυναίκας. ● Η σπαρτιατική αγωγή. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν ότι η δημιουργία του σπαρτιατικού κράτους ήταν αποτέλεσμα μιας πολύχρονης επεκτατικής πολιτικής που ξεκίνησε από τους προηγούμενους αιώνες. ● Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των πολιτειακών θεσμών της πόλης της Σπάρτης και των κοινωνικών κατηγοριών του πληθυσμού του κράτους των Λακεδαιμονίων. ● Να γνωρίζουν ότι η θέση της Σπαρτιάτισσας είναι διαφορετική από τη θέση της γυναίκας σε άλλες πόλεις-κράτη. ● Να γνωρίζουν τις βασικές αρχές και τα χαρακτηριστικά της σπαρτιατικής αγωγής. ● Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: όμοιοι, περίοικοι, είλωτες, βασιλείς, έφοροι, γερουσία, Απέλλα.
	<p>Αρχαϊκή ποίηση και τέχνη.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Το έπος και η λυρική ποίηση. ● Η αρχιτεκτονική. ● Η πλαστική. ● Η αγγειογραφία. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του διδακτικού έπους και της λυρικής ποίησης. ● Να γνωρίζουν ότι οι μνημειώδεις ναοί άρχισαν να κατασκευάζονται τον 7ο αι. π.Χ. Να μπορούν να αναγνωρίζουν τα μέρη του ναού και τα χαρακτηριστικά του δωρικού και του ιωνικού ρυθμού, χρησιμοποιώντας την αντίστοιχη ορολογία. ● Να γνωρίζουν ότι στην Αρχαϊκή Εποχή εμφανίζονται τα μνημειακά γλυπτά.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της μνημειακής πλαστικής και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κούρων και των κορών. • Να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της αρχαϊκής αγγειογραφίας (θεματολογία, τεχνοτροπία).
<p>Οι Πέρσες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Περσική Αυτοκρατορία και η επέκτασή της. • Η Ιωνική Επανάσταση ως αποτέλεσμα της πολιτικής του Δαρείου αλλά και ως αφορμή για τις εκστρατείες των Περσών στην Ελλάδα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν πώς και πότε γεννήθηκε ο επεκτατισμός του περσικού κράτους. • Να γνωρίζουν ότι οι ιωνικές πόλεις της Μικράς Ασίας υπήρξαν θύματα της περσικής επεκτατικής πολιτικής. • Να γνωρίζουν ότι οι ιωνικές πόλεις επαναστάτησαν εναντίον του Δαρείου με τη βοήθεια της Αθήνας και της Ερέτριας και ότι αυτό στάθηκε αφορμή για την περσική εκστρατεία στην Ελλάδα. • Να γνωρίζουν και να μπορούν να αξιοποιούν σωστά τις έννοιες: επεκτατισμός, επανάσταση, αιτία, αφορμή. 	
<p>Οι εκστρατείες των Περσών στην Ελλάδα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μαραθώνας και Μιλτιάδης. • Θερμοπύλες και Λεωνίδα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν πότε έγινε η Μάχη του Μαραθώνα, ποιοι πήραν μέρος και γιατί θεωρείται μια μάχη-ορόσημο στην ευρωπαϊκή ιστορία. • Να περιγράψουν το σχέδιο του Μιλτιάδη και την εφαρμογή του. • Να κατανοήσουν ότι στη Μάχη του Μαραθώνα βλέπουμε πώς οι πολίτες-οπλίτες μιας πόλης-κράτους υπερασπίζονται την ελευθερία τους. • Να γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο χάθηκαν οι Θερμοπύλες· να αναγνωρίζουν στη στάση των Σπαρτιατών τις αρχές της ηγέτιδας πόλης· να εκτιμούν τη σημασία της επιλογής των Θεσπιέων. • Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: στρατηγικό σχέδιο, απόβαση, στρατιωτική παράταξη, ενίσχυση άκρων, μολών λαβέ. 	
<p>Οι εκστρατείες των Περσών στην Ελλάδα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σαλαμίνα και Θεμιστοκλής. • Πλαταιές και Πausανίας. • Η σημασία των Περσικών Πολέμων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη σημασία της ναυτικής πολιτικής του Θεμιστοκλή, καθώς και της διορατικότητας και των χειρισμών του που οδήγησαν στη νίκη των Ελλήνων. • Να γνωρίζουν τη σημασία των Περσικών Πολέμων για τη διαμόρφωση της αίσθησης μιας κοινής ελληνικής ταυτότητας. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν τις έννοιες: διορατικότητα, ευελιξία, έφοδος, τριήρης, χάλκινο έμβολο.
	ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (480/479-323 π.Χ.)	
	<p>Η Αθήνα τον 5ο αι. π.Χ.: Οι πολιτειακοί θεσμοί και η κοινωνία.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βουλή. • Εκκλησία του Δήμου. • 9 άρχοντες και 10 στρατηγοί. • Ηλιαία. • Ανάδειξη αρχών διά ψηφοφορίας και κληρώσεως. • Ηλιαστικός και βουλευτικός μισθός. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν ποια «σώματα» νομοθετούσαν, ποια ασκούσαν εκτελεστική εξουσία και ποια απέδιδαν δικαιοσύνη. • Να γνωρίζουν τις δικαιοδοσίες της Εκκλησίας του Δήμου. • Να γνωρίζουν τις δικαιοδοσίες της Βουλής και τη σημασία του προβουλεύματος. • Να γνωρίζουν για την υποβάθμιση του αξιώματος των 9 αρχόντων και την ανάδειξη του αξιώματος των 10 στρατηγών. • Να γνωρίζουν ποια ενέργεια του Εφιάλτη ανέδειξε την Ηλιαία σε κυρίαρχο δικαστικό όργανο. • Να γνωρίζουν ότι τα περισσότερα αξιώματα αποδίδονταν με το σύστημα της κλήρωσης, αλλά οι 10 στρατηγοί ήταν αιρετοί. Να γνωρίζουν ότι ο Περικλής εκλεγόταν στρατηγός για 15 συνεχή χρόνια. • Να γνωρίζουν για τη θέση των μετοίκων, της γυναίκας και των δούλων στην αρχαία Αθήνα. • Να γνωρίζουν ότι το σύστημα της κλήρωσης και η μισθοφορά εξασφάλιζαν την πραγματική συμμετοχή όλων των πολιτών στην άσκηση της εξουσίας. • Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν σωστά τις έννοιες: κλήρωση, ψηφοφορία, προβούλευμα, μισθοφορά, ηλιαστικός και βουλευτικός μισθός.
	<p>Αγώνες για την ηγεμονία των Ελλήνων τον 5ο αι. π.Χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αθήνα και Σπάρτη: Η αντιπαράθεση συμμαχιών. Πελοποννησιακός Πόλεμος. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τον τρόπο συγκρότησης της Δηλιακής Συμμαχίας. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της Δηλιακής Συμμαχίας για την οικονομική και πολιτιστική εξέλιξη της Αθήνας και τα γεγονότα της μετεξέλιξής της σε ηγεμονία. • Να γνωρίζουν ότι η βασικότερη αιτία του Πελοποννησιακού Πολέμου ήταν η δύναμη που απέκτησε η Αθήνα το α' μισό του 5ου

		<p>αι. π.Χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα αίτια του Πελοποννησιακού Πολέμου, τη διάρκειά του, τις τρεις φάσεις του και τα σημαντικότερα γεγονότα του. • Να αναγνωρίζουν τις καταστροφικές συνέπειες του Πελοποννησιακού Πολέμου.
	<p>Αγώνες για την ηγεμονία των Ελλήνων τον 4ο αι. π.Χ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η σπαρτιατική ηγεμονία. • Η θηβαϊκή ηγεμονία: Η συμβολή του Πελοπίδα και του Επαμεινώνδα στην πτώση της σπαρτιατικής ηγεμονίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν ότι μετά τη νίκη τους στον Πελοποννησιακό Πόλεμο οι Σπαρτιάτες κυριάρχησαν στον ελληνικό χώρο, αλλά πολύ σύντομα έχασαν την ηγεμονία των Ελλήνων από τη Θήβα. • Να γνωρίζουν ότι η άνοδος της Θήβας ήταν ένα συγκυριακό φαινόμενο. • Να μπορούν να εξηγήσουν γιατί η περίπτωση της Θήβας αντικατοπτρίζει τη νέα πραγματικότητα που δημιουργήθηκε από τον τρόπο που η Σπάρτη άσκησε την ηγεμονία. • Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν σωστά τις ιστορικές έννοιες: Ιερός Λόχος, λοξή φάλαγγα.
	<p>Η κυριαρχία των Μακεδόνων. Αξιοποίηση της ιστορικής συγκυρίας από τον Φίλιππο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την ιστορία της αρχαίας Μακεδονίας πριν από τον Φίλιππο Β'. • Να γνωρίζουν την οργάνωση του μακεδονικού στρατού από τον Φίλιππο Β'. • Να γνωρίζουν ότι ο Φίλιππος εκμεταλλεύτηκε τη διαμάχη της Δελφικής Αμφικτιονίας με τους Αμφισσείς και επεκτάθηκε στη νότια Ελλάδα με τη νίκη του στη μάχη της Χαιρώνειας. • Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν σωστά τις έννοιες: μακεδονική φάλαγγα, πεζέταιρος, σάρισα, «φιλιππικοί λόγιοι».
	<p>Αλέξανδρος ο Μέγας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η άνοδός του στον θρόνο της Μακεδονίας και η αναγνώρισή του ως αρχηγού από τους Έλληνες της εκστρατείας κατά των Περσών. • Η έκταση της εκστρατείας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν στοιχεία της προσωπικότητας και της παιδείας του Αλεξάνδρου. • Να γνωρίζουν τους σημαντικότερους σταθμούς της εκστρατείας του Αλεξάνδρου στην Ανατολή.
	<p>Αλέξανδρος ο Μέγας. Η ιστορική σημασία της εκστρατείας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της πολιτικής που ακολούθησε ο Αλέξανδρος για να κυβερνήσει το αχανές κράτος του, καθώς και τη σημασία της συνεργασίας του με την περσική άρχουσα τάξη.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Να εξηγούν τη σημασία της ίδρυσης των πόλεων και του ρόλου που εκείνες διαδραμάτισαν στη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού. ● Να κατανοούν τις οικονομικές και πολιτιστικές αλλαγές που επέφερε η κατάκτηση της Ανατολής από τον Αλέξανδρο.
	<p>Κλασική γραμματεία.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ποίηση. ● Ιστοριογραφία. ● Ρητορική. ● Φιλοσοφία. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τους εκπροσώπους του δράματος (τραγωδίας, κωμωδίας) και τη θεματολογία των πιο γνωστών έργων τους. ● Να γνωρίζουν πως ο Ηρόδοτος θεωρείται «πατέρας της ιστορίας», αλλά θεμελιωτής της επιστημονικής ιστορικής έρευνας είναι ο Θουκυδίδης. ● Να γνωρίζουν τη σημασία της ρητορικής για τους αρχαίους Έλληνες. ● Να γνωρίζουν ότι η φιλοσοφία γεννήθηκε στην Αρχαϊκή Εποχή στην Ιωνία, αλλά ότι από τα κλασικά χρόνια και μετά η Αθήνα υπήρξε το κέντρο ανάπτυξής της μέχρι και τα πρώτα χριστιανικά χρόνια. ● Να γνωρίζουν ότι ο Σωκράτης είναι ένας από τους πιο σημαντικούς ανθρώπους της δυτικής σκέψης και να εξηγούν το σύστημα της μαιευτικής μεθόδου. ● Να γνωρίζουν ότι στην Αθήνα δίδαξαν σε δικές τους σχολές ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης, αλλά και δεκάδες άλλοι φιλόσοφοι. Να γνωρίζουν ότι ο Αριστοτέλης υπήρξε δάσκαλος του Μ. Αλεξάνδρου. ● Να γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν σωστά τις έννοιες: δράμα, τραγωδία, κωμωδία, δικανικοί και πολιτικοί λόγοι, φιλοσοφία, σοφιστές, ιστοριογραφία, επιστημονική έρευνα.
	<p>Κλασική τέχνη.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ο όρος «κλασικός». ● Η αρχιτεκτονική. ● Η γλυπτική. ● Η ζωγραφική. ● Ο κλασικισμός. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τι σημαίνει η έννοια «κλασικός» γενικά και ειδικά στην τέχνη. ● Να αναγνωρίζουν τα κλασικά οικοδομήματα της Ακρόπολης (Προπύλαια, Ναός Αθηνάς Νίκης, Παρθενώνας, Ερεχθείο), καθώς και τα κύρια χαρακτηριστικά τους. ● Να γνωρίζουν τη θεματολογία και τα βασικά χαρακτηριστικά των κλασικών γλυπτών.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την εξέλιξη που είχε η αγγειογραφία τον 5ο και τον 4ο αι. π.Χ. και να μπορούν να αναγνωρίζουν χαρακτηριστικά παραδείγματα από κάθε αιώνα. • Να γνωρίζουν ότι η κλασική τέχνη επηρέασε την τέχνη των ρωμαϊκών αλλά και των νεότερων χρόνων.
	ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	
	Οι διάδοχοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου και τα ελληνιστικά βασίλεια της Ανατολής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν πώς προέκυψαν τα ελληνιστικά βασίλεια και πώς κυβερνήθηκαν. • Να συνδέουν τους διαδόχους με συγκεκριμένες περιοχές του κράτους του Μεγάλου Αλεξάνδρου. • Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα πολιτικά και πολιτιστικά κέντρα της Ανατολής (Αλεξάνδρεια, Αντιόχεια, Πέργαμος). • Να εξηγούν την παρουσία ελληνικών ονομάτων πόλεων και προσώπων στη Μέση Ανατολή, την Ασία και τη Β. Αφρική.
	Η Ελλάδα από τον θάνατο του Αλεξάνδρου έως την εμφάνιση των Ρωμαίων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αφηγούνται τα κυριότερα γεγονότα που σημάδεψαν τον ελλαδικό χώρο την περίοδο που ακολούθησε τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου. • Να γνωρίζουν την ιστορική πορεία του κράτους της Μακεδονίας έως την κατάκτησή του από τους Ρωμαίους. • Να κατανοούν τον ρόλο του βασιλείου της Ηπείρου υπό τη διακυβέρνηση του Πύρρου. • Να κατανοούν τη σημασία της οργάνωσης ελληνικών περιοχών σε συμπολιτείες (Αιτωλική και Αχαϊκή Συμπολιτεία).
	<p>Το ρωμαϊκό κράτος και η ανάδειξή του σε κυρίαρχη δύναμη της δυτικής Μεσογείου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Ρώμη και ο θρύλος της ίδρυσής της. • Η πάλη των τάξεων. • Το ρωμαϊκό πολίτευμα. • Η κατάκτηση της Ιταλίας και οι Καρχηδονιακοί πόλεμοι. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους ιδρυτικούς μύθους της Ρώμης. • Να κατανοούν την οργάνωσή της την πρώτη περίοδο της ιστορικής της πορείας (περίοδος βασιλείας). • Να διακρίνουν τις διαφορές της ελληνικής πόλης-κράτους και της ρωμαϊκής ελεύθερης πολιτείας, σε πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο. • Να εξηγούν τους όρους: πατρίκιοι, πληβείοι, σύγκλητος, ύπατοι, δήμαρχος,

		<p>πελάτες.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Να συγκρίνουν τα χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής πολιτείας με την αθηναϊκή δημοκρατία.
	<p>Η επιβολή της ρωμαϊκής κυριαρχίας στην Ελλάδα και στην ελληνιστική Ανατολή. Οι εμφύλιοι πόλεμοι της Ρώμης.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Οι πόλεμοι της Ρώμης κατά των Μακεδόνων, των Σελευκιδών και της Αχαϊκής Συμπολιτείας (συνοπτική αναφορά). ● Η ίδρυση ρωμαϊκών επαρχιών στη Μακεδονία και στη Μικρά Ασία (συνοπτική αναφορά). ● Τα εσωτερικά προβλήματα της Ρώμης τον 2ο και τον 1ο αιώνα π.Χ. (συνοπτική αναφορά). ● Οι εμφύλιοι πόλεμοι (με έμφαση στη δράση του Ιουλίου Καίσαρα και του Οκταβιανού). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συνδέουν τα γεγονότα της περιόδου με αποφθεγματικές φράσεις, όπως «ο κύβος ερρίφθη», «κι εσύ τέκνον, Βρούτε» κ.ά. ● Να κατανοούν τους λόγους υπαγωγής του ελληνισμού στη ρωμαϊκή κυριαρχία. ● Να κατανοούν τους λόγους που οδήγησαν τους Ρωμαίους στους εμφυλίους πολέμους.
	<p>Η ελληνιστική γραμματεία και τέχνη.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ποίηση – Ιστοριογραφία – Φιλοσοφία – Γλυπτική – Ζωγραφική. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνιστικής τέχνης. ● Να κατανοούν τον ρόλο της Ακαδημίας Πλάτωνος και του Λυκείου στην Αθήνα κατά την Ελληνιστική Εποχή. ● Να γνωρίζουν το έργο βασικών εκπροσώπων της επιστήμης κατά την Ελληνιστική Εποχή. ● Να κατανοούν τον ρόλο της ελληνιστικής κοινής ως γλώσσας διακίνησης ιδεών.
	<p>Η εκπαίδευση και ο πολιτισμός στην αρχαία ελληνική πόλη των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Μόρφωση – Ο θεσμός του γυμνασίου. ● Θρησκευτικές εορτές. Μεγάλα Παναθήναια και Ελευσίνια Μυστήρια. ● Θέατρο. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τον σκοπό και την οργάνωση της εκπαίδευσης με βάση το παράδειγμα της αρχαίας Αθήνας. ● Να γνωρίζουν τη σημασία που είχαν οι θρησκευτικές εορτές για τους αρχαίους Έλληνες σε πανελλήνιο και τοπικό επίπεδο. ● Να γνωρίζουν τι ήταν τα Ελευσίνια Μυστήρια και τον λόγο για τον οποίο ονομάζονταν «Μυστήρια». ● Να γνωρίζουν ότι η τέχνη του θεάτρου γεννήθηκε στην Αθήνα και είχε μεγάλη παιδευτική αξία για τους Έλληνες. ● Να γνωρίζουν και να μπορούν να

		χρησιμοποιούν τις έννοιες: παιδαγωγός, γραμματιστής, κιθαριστής, παιδοτρίβης, γυμνάσια, ρητορική, σοφιστές, Παναθήναια, Ελευσίνα Μυστήρια, κοίλον, διάζωμα, κερκίδες, ορχήστρα, προσκήνιο, παρασκήνιο, πάροδος.
	ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (27 π.Χ. – περίπου 284 μ.Χ.)	
	<p>Η Pax Romana.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Το αυτοκρατορικό πολίτευμα του Αυγούστου και οι σημαντικότεροι διάδοχοί του. ● Το γεωγραφικό εύρος της αυτοκρατορίας και ο πολυεθντικός της χαρακτήρας. ● Οι ευεργετικές συνέπειες της ρωμαϊκής ειρήνης (οδοί, υδραγωγεία, λουτρά, μεγάλα έργα) και οι κοινωνικές ανισότητες. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αντιλαμβάνονται τους λόγους για τους οποίους επιβλήθηκε νέα μορφή πολιτεύματος. ● Να κατανοούν τον ρόλο του Οκταβιανού στη διαμόρφωση της λεγόμενης Pax Romana. ● Να αξιολογούν τον ρόλο της ρωμαϊκής ειρήνης στην ελεύθερη διακίνηση ανθρώπων και ιδεών.
	<p>Οι Έλληνες υπό ρωμαϊκή κυριαρχία.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Οι ελληνικές πόλεις υπό τη ρωμαϊκή κυριαρχία. ● Η πνευματική και πολιτιστική άνθηση του ελληνισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τους λόγους για τους οποίους συγκεκριμένες ελληνικές πόλεις αναπτύχθηκαν πολιτιστικά κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. ● Να συνδέουν τα ρωμαϊκά μνημεία της Ελλάδας με το πολιτικό και ιστορικό τους πλαίσιο και να κατανοούν τη σύζευξη του ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού.
	<p>Η κρίση του ρωμαϊκού κράτους τον 3ο αιώνα μ.Χ. και η διάδοση του χριστιανισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Τα πολιτικά και οικονομικά προβλήματα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας τον 3ο αι. π.Χ. ● Ο Διοκλητιανός και το σύστημα της Τετραρχίας. ● Οι κήρυκες και απόστολοι του χριστιανισμού, οι διωγμοί. ● Ο Μέγας Κωνσταντίνος και η επικράτηση του χριστιανισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αξιολογούν τον ρόλο της ρωμαϊκής ειρήνης στη διάδοση της νέας θρησκείας. ● Να αντιλαμβάνονται τους λόγους για τους οποίους βρήκε απήχηση η νέα θρησκεία και εδραιώθηκε παρά τους διωγμούς. ● Να διατυπώνουν τους πολιτικούς λόγους για τους οποίους ο χριστιανισμός έγινε αποδεκτός από τη νέα πολιτική ηγεσία και εδραιώθηκε.

ΙΣΤΟΡΙΑ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Βυζαντινή – Μεσαιωνική Ιστορία	ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ	
	Η οργάνωση του πρώιμου βυζαντινού κράτους.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τις συνθήκες μετεξέλιξης του ρωμαϊκού κράτους στο χριστιανικό κράτος της ελληνορωμαϊκής Ανατολής (Βυζάντιο). ● Να ερμηνεύουν τη σημασία της Κωνσταντινούπολης ως πολιτικού κέντρου εξαιρετικής γεωστρατηγικής και πολιτισμικής αξίας. ● Να αξιολογούν τον ρόλο του Κωνσταντίνου Α' ως πολιτικού ηγέτη σε σχέση με την επιλογή του να αναδείξει την Κωνσταντινούπολη σε κέντρο εξουσίας. ● Να έχουν μια συνολική εικόνα οργάνωσης και λειτουργίας του πρώιμου βυζαντινού κράτους (4ος-6ος αι.).
	Θρησκευτικές εξελίξεις: Αρχαία θρησκεία, χριστιανισμός, επίσημο δόγμα, αιρέσεις.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τις συνθήκες εξάπλωσης του χριστιανισμού και της επικράτησης του ορθόδοξου δόγματος. ● Να γνωρίζουν την αλλαγή της φυσιογνωμίας του αρχαίου κόσμου. ● Να αξιολογούν τις επιπτώσεις των αιρέσεων στον χώρο της Ανατολής.
	Η αυτοκρατορία επί Ιουστινιανού: Εσωτερικές και εξωτερικές εξελίξεις.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αξιολογούν την εσωτερική πολιτική του Ιουστινιανού (διοίκηση-νομοθεσία). ● Να γνωρίζουν τα πολεμικά γεγονότα που οδήγησαν στην επέκταση του βυζαντινού κράτους στα παλαιά σύνορα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και να κρίνουν τα αποτελέσματά τους. ● Να διακρίνουν τη σημασία του ιστορικού ναού της Αγίας Σοφίας ως μνημείου πολιτισμού. ● Να αποτιμήσουν τον ρόλο των Δήμων στην πολιτική ζωή της Κωνσταντινούπολης.
	ΕΠΟΧΗ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ	

	7ος-8ος αι.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τη δυσμενή θέση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας στα χρόνια του Ηρακλείου και να αναγνωρίζουν τις ενέργειές του για έξοδο από την κρίση. ● Να γνωρίζουν τον θεσμό των Θεμάτων και να αξιολογούν την εφαρμογή του στη στρατιωτική και διοικητική οργάνωση του κράτους. ● Να διακρίνουν τον τρόπο μετάβασης από τη ρωμαϊκή στη μεσαιωνική ελληνική αυτοκρατορία και να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της. ● Να συνδέουν την εποχή της συριακής δυναστείας με τον εξελληνισμό του Βυζαντίου. ● Να είναι ενήμεροι/-ες για τους γειτονικούς λαούς που απειλούσαν το Βυζάντιο.
	Σλάβοι και Βούλγαροι στον περίγυρο του Βυζαντίου.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τις συνθήκες εμφάνισης των Σλάβων στα Βαλκάνια. ● Να διακρίνουν τις προϋποθέσεις δημιουργίας του βουλγαρικού κράτους. ● Να έχουν μια συνολική εικόνα της εξέλιξης των βαλκανικών λαών κατά τη μεσαιωνική περίοδο. ● Να αξιολογούν την πολιτική που εφάρμοσε το βυζαντινό κράτος έναντι των γειτόνων του. ● Να διακρίνουν την επίδραση του Βυζαντίου στη συγκρότηση και εξέλιξη των βαλκανικών κρατών. ● Να έχουν εικόνα της εθνολογικής σύστασης του πληθυσμού της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.
	Η εμφάνιση του Ισλάμ και η εξάπλωση των Αράβων. Ο αραβικός πολιτισμός.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τις συνθήκες εμφάνισης και εξάπλωσης του Ισλάμ και του ρόλου του στην ιστορία του μεσογειακού και ευρωπαϊκού κόσμου. ● Να κατανοούν τη σημασία των όρων «Ισλάμ» και «μουσουλμάνος» στην ιστορική πορεία. ● Να ελέγχουν τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ Ισλάμ-Βυζαντίου και Δύσης.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Να αξιολογούν την επίδραση του αραβικού πολιτισμού στην Ευρώπη.
	<p>Η έριδα για τις εικόνες (Εικονομαχία).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τις συνθήκες εκδήλωσης και την έκταση της Εικονομαχίας. ● Να γνωρίζουν τη συγκρουσιακή σχέση που δημιούργησε στην κοινωνία η διαφορά αντιλήψεων και ιδεών. ● Να διακρίνουν τον ρόλο της πίστης στη βυζαντινή κοινωνία. ● Να αξιολογούν τα αποτελέσματα της Εικονομαχίας και την επίδρασή της στην τέχνη.
	<p>Η ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ</p>	
	<p>Από τη μετανάστευση των λαών στο βασίλειο των Φράγκων (4ος-10ος αι.). Πολιτικές και εκκλησιαστικές δομές.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν για την έλευση των γερμανικών λαών στον ευρωπαϊκό χώρο και να αξιολογούν τις επιπτώσεις της. ● Να περιγράφουν τις συνθήκες δημιουργίας του βασιλείου των Φράγκων και της αυτοκρατορίας του Καρλομάγνου. ● Να κατανοούν τον όρο «Καρολίδεια Αναγέννηση». ● Να αξιολογούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της δυτικής μεσαιωνικής κοινωνίας. ● Να κατανοούν τον όρο «φεουδαρχία» και να τον εντάσσουν στο ευρύ κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο οργάνωσης του δυτικού μεσαιωνικού κόσμου. ● Να γνωρίζουν για τη δημιουργία της «Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους» από τον Όθωνα Α' και για τις διπλωματικές σχέσεις του με το Βυζάντιο.
	<p>ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΣΤΟΥΣ ΣΛΑΒΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ</p>	
	<p>Ο εκχριστιανισμός Μοραβών και Βουλγάρων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αξιολογούν τη σημασία της διάδοσης του χριστιανισμού στους σλαβικούς λαούς. ● Να διακρίνουν τη συμβολή του Βυζαντίου στην πνευματική συγκρότηση της νοτιοανατολικής Ευρώπης. ● Να αναγνωρίζουν τις μεθόδους διάδοσης του χριστιανισμού.
	<p>Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΚΜΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ</p>	
	<p>9ος-10ος αιώνας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν για τον διμέτωπο αγώνα του Βυζαντίου στα Βαλκάνια και την

		<p>Ανατολή και να αξιολογούν τη σημασία της επανάκτησης βυζαντινών εδαφών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τις σχέσεις μεταξύ Βυζαντίου και Δύσης στο πλαίσιο της πολιτικής των Μακεδόνων για την προάσπιση των βυζαντινών κτήσεων στην Ιταλία. • Να γνωρίζουν τη συμβολή των μεγάλων στρατηγών-αυτοκρατόρων στην ακμή του Βυζαντίου.
	Ο εκχριστιανισμός των Ρώσων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη διαδικασία του εκχριστιανισμού των Ρώσων. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία του εκχριστιανισμού των Ρώσων για τον πολιτισμό τους. • Να αξιολογούν τις συνέπειες του εκχριστιανισμού των Ρώσων στις εμπορικές σχέσεις Βυζαντίου-Ρωσίας.
	Η πολιτική των Μακεδόνων: Κράτος (νομοθεσία) – Κοινωνία – Οικονομία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το νομοθετικό έργο των Μακεδόνων και να αξιολογούν τον χαρακτήρα και τη σημασία του για την ενίσχυση του κράτους. • Να αξιολογούν την πολιτική προστασίας των ελεύθερων αγροτών που εφάρμοσαν οι Μακεδόνες. • Να κατανοούν τη συγκρότηση της οικονομικής δομής του βυζαντινού κράτους. • Να διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ πόλης και υπαίθρου σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.
	Η πνευματική αναγέννηση της εποχής των Μακεδόνων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις εξελίξεις στον πνευματικό και πολιτισμικό τομέα, ώστε να κατανοούν το περιεχόμενο της έννοιας της «αναγέννησης» κατά την εποχή των Μακεδόνων. • Να γνωρίζουν τις πνευματικές τάσεις της εποχής.
	Η ΕΞΑΣΘΕΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ	
	Ο 11ος αι. και η σημασία του.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις συνθήκες που οδήγησαν στην εξασθένηση του Βυζαντίου. • Να απαριθμούν τα νέα εχθρικά μέτωπα που είχαν αναπτυχθεί σε Ανατολή (Σελτζούκοι) και Δύση (Νορμανδοί). • Να αξιολογούν τις συνέπειες της ήττας

		των Βυζαντινών στο Ματζικέρτ. <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους λόγους που οδήγησαν στο Σχίσμα των Εκκλησιών και τις συνέπειές του σε πολιτικό και πνευματικό επίπεδο.
	Το Βυζάντιο μεταξύ Ανατολής και Δύσης: Ο ρόλος των Κομνηνών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να σκιαγραφούν τις πολυμέτωπες απειλές που αντιμετώπιζαν οι Βυζαντινοί στον βαλκανικό χώρο, την Ανατολή και τη Δύση και να αξιολογούν την ήττα στο Μυριοκέφαλο. • Να γνωρίζουν τις προσπάθειες των Κομνηνών για την αναδιοργάνωση του κράτους. • Να κατανοούν τον θεσμό της πρόνοιας και την οικονομικο-κοινωνική σημασία του. • Να διακρίνουν την εξέλιξη της βυζαντινής διπλωματίας. • Να γνωρίζουν τους όρους της οικονομικής επέκτασης των ιταλικών πόλεων και των συνεπειών της για τη βυζαντινή οικονομία.
	Το «κίνημα» των Σταυροφοριών: Αίτια και συνέπειες.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνούν τον χαρακτήρα των Σταυροφοριών. • Να αξιολογούν τα αποτελέσματά τους. • Να γνωρίζουν την έννοια του θρησκευτικού πολέμου.
	Η Τέταρτη Σταυροφορία και οι επιπτώσεις της. Ο διαμελισμός της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την εξέλιξη της Τέταρτης Σταυροφορίας και να κατανοούν τους λόγους που οδήγησαν στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους. • Να αξιολογούν τον ρόλο των δυτικών δυνάμεων και την εμπλοκή των Βυζαντινών στο πλαίσιο της Τέταρτης Σταυροφορίας. • Να αναγνωρίζουν τις συνέπειες της Άλωσης του 1204 σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. • Να περιγράφουν τα ποικίλα λατινικά και ελληνικά κρατίδια και τις περιοχές υπό ξένη κυριαρχία, όπως διαμορφώθηκαν μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους.
	Εμφάνιση και εξάπλωση των Οθωμανών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την πορεία εξέλιξης των τουρκικών φύλων (μεταξύ άλλων και των Σελτζούκων) και της επικράτησης των Οθωμανών από την Ανατολία έως την κατάκτηση της Μ. Ασίας και την προώθησή τους στα Βαλκάνια.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις συνθήκες που οδήγησαν στην αυξανόμενη δύναμη των Οθωμανών. • Να γνωρίζουν τους όρους που σηματοδότησαν την παρουσία των Οθωμανών στον ελληνικό χώρο.
	Οι προσπάθειες ανασυγκρότησης. Η δυναστεία των Παλαιολόγων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν την πολιτική που εφάρμοσαν οι Παλαιολόγοι προκειμένου να αντιμετωπίσουν τους Οθωμανούς. • Να διακρίνουν τα προβλήματα της βυζαντινής κοινωνίας. • Να γνωρίζουν τις πολεμικές και οικονομικές δυνατότητες του βυζαντινού κράτους. • Να αξιολογούν τον ρόλο της ορθόδοξης Εκκλησίας έναντι της φιλοδυτικής πολιτικής των Παλαιολόγων. • Να γνωρίζουν τη σερβική απειλή και την εξέλιξή της.
	Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν το ιστορικό γεγονός της Άλωσης από την άποψη των πολεμικών γεγονότων. • Να αξιολογούν τη σπουδαιότητα της πολεμικής τεχνολογίας. • Να διακρίνουν τον ρόλο των δυνάμεων της Δύσης. • Να εμβαθύνουν στις συνέπειες της Άλωσης για τον ελληνισμό και τη Δύση.
	Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ	
	Η οθωμανική και η βενετική κυριαρχία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τις περιοχές εγκαθίδρυσης της βενετικής και της οθωμανικής κυριαρχίας. • Να συγκρίνουν τις συνθήκες οργάνωσης των βενετοκρατούμενων και των οθωμανοκρατούμενων περιοχών. • Να αναγνωρίζουν τις συνθήκες επιβίωσης του ελληνισμού υπό ξένη κυριαρχία. • Να διακρίνουν τον ρόλο της Εκκλησίας και των κοινοτήτων. • Να αξιολογούν τους παράγοντες στήριξης

		<p>και ανανέωσης του ελληνισμού (Φαναριώτες κ.ά.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την εξέλιξη της παιδείας του ελληνισμού στο πλαίσιο των ξενοκρατούμενων περιοχών. • Να επισημαίνουν τα στοιχεία που δέχτηκε ο ελληνισμός από τους ξένους κυρίαρχους.
	Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ	
		<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν πτυχές της καθημερινής ζωής των Βυζαντινών. • Να ερμηνεύουν τον χαρακτήρα της βυζαντινής κοινωνίας. • Να συγκρίνουν τις διαφορές σε θέματα της καθημερινής ζωής στο Βυζάντιο και σήμερα.
	ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ	
		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα είδη της βυζαντινής γραμματείας και τους σημαντικότερους εκπροσώπους της. • Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της βυζαντινής τέχνης και να αναγνωρίζουν όσα διατηρούνται μέχρι σήμερα. • Να αξιολογούν την αξία της βυζαντινής τέχνης σε συνάφεια με τον χριστιανισμό. • Να αναγνωρίζουν τη συμβολή των Βυζαντινών στη διάσωση των κλασικών γραμμάτων και στη συνέχεια της ελληνικής πνευματικής παράδοσης. • Να γνωρίζουν τους τομείς της επιστήμης που αναπτύχθηκαν στα χρόνια της αυτοκρατορίας.
	Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	
	Πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις (11ος-15ος αι.).	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν σχηματικά τις πολιτικές εξελίξεις της συγκεκριμένης περιόδου. • Να προσδιορίζουν καθοριστικά για την οικονομική εξέλιξη των δυτικών κρατών γεγονότα, όπως π.χ. ο Μαύρος Θάνατος. • Να κατανοούν τον ρόλο των πόλεων στην ανάπτυξη της οικονομίας. • Να εξηγούν το πολιτικό κλίμα που διαμορφώθηκε στην Ευρώπη με την κρίση

		του φεουδαρχικού συστήματος.
	Ο ρόλος της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.	<ul style="list-style-type: none">• Να εντοπίζουν τον ρόλο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και του δυτικού μοναχισμού στη διαμόρφωση των κοινωνικών αντιλήψεων του δυτικού κόσμου.• Να αξιολογούν τη δράση του δυτικού μοναχισμού στην εκπαίδευση.• Να περιγράφουν τις συνθήκες δημιουργίας του παπικού κράτους.• Να εξηγούν την κρίση στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία κατά τον όψιμο Μεσαίωνα.
	Ο δυτικός μεσαιωνικός πολιτισμός.	<ul style="list-style-type: none">• Να γνωρίζουν τον πολιτισμό της μεσαιωνικής Ευρώπης στους τομείς της τέχνης, των γραμμάτων, της επιστήμης και την ίδρυση των πρώτων πανεπιστημίων στην Ευρώπη.• Να περιγράφουν την καθημερινή ζωή του δυτικού μεσαιωνικού κόσμου και να τη συγκρίνουν με αυτήν του βυζαντινού.• Να γνωρίζουν εκπροσώπους της πνευματικής ζωής του δυτικού Μεσαίωνα.• Να αξιολογούν τη σημασία της επικράτησης των εθνικών γλωσσών στη διαμόρφωση των εθνικών ταυτοτήτων.

ΙΣΤΟΡΙΑ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία	Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ (15ος-18ος ΑΙΩΝΑΣ)	
	Οι μεγάλες γεωγραφικές ανακαλύψεις. Αναγέννηση και ανθρωπισμός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να έχουν μια συνολική εικόνα για τις γεωγραφικές ανακαλύψεις. • Να γνωρίζουν τις συνέπειες των ανακαλύψεων για την παγκόσμια ιστορία. • Να αντιλαμβάνονται τη σημασία της Αναγέννησης για τον σύγχρονο κόσμο.
	Θρησκευτική μεταρρύθμιση. Πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές εξελίξεις από τον 15ο έως τον 18ο αιώνα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τα αίτια και τη σημασία της θρησκευτικής μεταρρύθμισης. • Να κατανοούν την άνοδο των πρώτων εθνικών κρατών (Ισπανία, Αγγλία, Γαλλία). • Να παραθέτουν τις σημαντικότερες πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές εξελίξεις από τον 15ο ως τον 18ο αιώνα.
	ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΕΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ	
	Ο Διαφωτισμός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τις προϋποθέσεις εξάπλωσης του Διαφωτισμού. • Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά και τους κύριους εκπροσώπους του.
	Η Αμερικανική Επανάσταση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις συνθήκες εκδήλωσης της Αμερικανικής Επανάστασης και τις βασικές πολιτικές αρχές που καθιέρωσε. • Να αποτιμούν τη σημασία της για την παγκόσμια ιστορία.
Η Γαλλική Επανάσταση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις αιτίες που οδήγησαν στην εκδήλωση της Γαλλικής Επανάστασης και τις βασικές αρχές που καθιέρωσε. • Να κατανοούν τη σημασία των Ναπολεόντειων Πολέμων στην ευρωπαϊκή ιστορία. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Να αποτιμούν τη σημασία της για την παγκόσμια ιστορία.
	Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ	
	Ο ελληνισμός από τα μέσα του 18ου έως τις αρχές του 19ου αιώνα. Νεοελληνικός Διαφωτισμός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις συνθήκες ζωής των Ελλήνων έως τις αρχές του 19ου αιώνα. • Να αξιολογούν την επίδραση της Γαλλικής Επανάστασης και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού στην ιδεολογική προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης.
	Η Φιλική Εταιρεία και οι σημαντικότεροι σταθμοί στην εξέλιξη της Ελληνικής Επανάστασης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για την ίδρυση, την οργάνωση και τις επιδιώξεις της Φιλικής Εταιρείας. • Να γνωρίζουν τα κυριότερα γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης και τη σημασία τους για την πορεία του εθνικού ζητήματος.
	Πολιτειακή οργάνωση των επαναστατημένων Ελλήνων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις εμφύλιες διαμάχες που ξέσπασαν κατά τη διάρκεια της Επανάστασης. • Να αποτιμούν τις σημαντικότερες αποφάσεις των εθνοσυνελεύσεων.
	Η ευρωπαϊκή διπλωματία και το κίνημα του φιλελληνισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το κίνημα του φιλελληνισμού. • Να αντιλαμβάνονται τη σημασία της στάσης των ευρωπαϊκών δυνάμεων και του κινήματος του φιλελληνισμού για τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.
	Επαναστατικά κινήματα στην Ευρώπη κατά τον 19ο αιώνα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εμβαθύνουν στα αίτια των εθνικών και των κοινωνικών επαναστάσεων στην Ευρώπη (1820-1848). • Να αξιολογούν τη σημασία τους για τους λαούς της.
	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ	
	Βιομηχανική Επανάσταση. Οι κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα αίτια, τα κύρια γνωρίσματα της Βιομηχανικής Επανάστασης και τα σημαντικότερα επιτεύγματά της. • Να αντιλαμβάνονται τις κοινωνικές συνέπειες της Βιομηχανικής Επανάστασης και να τις συσχετίζουν με την εμφάνιση των σοσιαλιστικών ιδεών.
	Νέα εθνικά κράτη στην Ευρώπη και ανάπτυξη της	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται τις συνθήκες δημιουργίας εθνικών κρατών στην κεντρική

	αποικιοκρατίας.	και νότια Ευρώπη (ιταλική και γερμανική ενοποίηση) και στα Βαλκάνια. ● Να εμπεδώσουν τις αιτίες και τις συνέπειες της αποικιοκρατίας.
	ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ	
	Ο Ιωάννης Καποδίστριας ως κυβερνήτης της Ελλάδας.	● Να γνωρίζουν για την οργάνωση του νεοελληνικού κράτους από τον Ιωάννη Καποδίστρια. ● Να αποτιμούν το έργο του. ● Να προσδιορίζουν τα αίτια της αντίδρασης στην προσπάθεια αυτή.
	Από την άφιξη του Όθωνα (1833) έως την έξωσή του (1862).	● Να γνωρίζουν το έργο της Αντιβασιλείας. ● Να αντιλαμβάνονται τα αίτια της Επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου. ● Να αποτιμούν τη σημασία της καθιέρωσης της συνταγματικής μοναρχίας.
	Από την έξωση του Όθωνα (1862) έως το Κίνημα στο Γουδή (1909).	● Να γνωρίζουν τις βασικές αρχές του Συντάγματος του 1864. ● Να γνωρίζουν τη συμβολή του Χαριλάου Τρικούπη στη συγκρότηση ενός σύγχρονου κράτους.
	Το Κρητικό Ζήτημα. Εθνικές επιδιώξεις στα Βαλκάνια. Το Μακεδονικό Ζήτημα.	● Να κατανοούν τον όρο Μεγάλη Ιδέα. ● Να αξιολογούν την επίδρασή του στις αλυτρωτικές επιδιώξεις στην Κρήτη και τη Μακεδονία. ● Να έχουν σαφή εικόνα για τη δημιουργία των εθνικών κρατών στα Βαλκάνια.
	Η ελληνική οικονομία και κοινωνία κατά τον 19ο αι.	● Να γνωρίζουν για την εξέλιξη του αγροτικού ζητήματος και τις δραστηριότητες της ανερχόμενης αστικής τάξης. ● Να προσδιορίζουν τους λόγους της μετανάστευσης.
	Η τέχνη κατά τον 19ο αι. στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.	● Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά των καλλιτεχνικών ρευμάτων του ρομαντισμού, του ρεαλισμού και του ιμπρεσιονισμού στην ευρωπαϊκή τέχνη του 19ου αιώνα. ● Να αποτιμούν την επίδραση των κυριότερων ευρωπαϊκών καλλιτεχνικών ρευμάτων στην ελληνική καλλιτεχνική δημιουργία του 19ου αιώνα.

	<p>Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΓΟΥΔΗ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ (1913)</p>	
	<p>Το Κίνημα στο Γουδή (1909) και η βενιζελική πολιτική της περιόδου 1910-1912.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να κατανοούν τους λόγους που προκάλεσαν το Κίνημα στο Γουδή. ● Να αποτιμούν τα αποτελέσματα του Κινήματος στο Γουδή. ● Να γνωρίζουν το εκσυγχρονιστικό έργο του Ελευθέριου Βενιζέλου (1910-1912).
	<p>Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912-1913).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να διακρίνουν τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στον Α' και τον Β' Βαλκανικό Πόλεμο. ● Να προσδιορίζουν τα αίτια και τις συνέπειές τους.
	<p>Ο Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ</p>	
	<p>Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να έχουν σαφή αντίληψη των αιτιών του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. ● Να γνωρίζουν τα αντίπαλα στρατόπεδα. ● Να αξιολογούν τις συνέπειες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.
	<p>Η Ελλάδα στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Εθνικός Διχασμός.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τις συνθήκες εμπλοκής της Ελλάδας στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. ● Να διακρίνουν τις πολιτικές συνέπειες του Εθνικού Διχασμού.
	<p>Η Ρωσική Επανάσταση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τα αίτια και τις αρχές της Ρωσικής Επανάστασης. ● Να αξιολογούν τη σημασία της Ρωσικής Επανάστασης για την παγκόσμια ιστορία.
	<p>Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (1919-1922)</p>	
	<p>Οι διεκδικήσεις της Αντάντ και της Ελλάδας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.</p> <p>Ο ελληνισμός της δυτικής Μικράς Ασίας και του Πόντου. Το τουρκικό εθνικό κίνημα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τις συνθήκες ζωής των ελληνικών κοινοτήτων της Μικράς Ασίας και του Πόντου. ● Να αναλύουν τους παράγοντες που συντέλεσαν στην ανάληψη του εγχειρήματος της Μικρασιατικής Εκστρατείας. ● Να συσχετίζουν την ανάληψη της Μικρασιατικής Εκστρατείας με την έξαρση του τουρκικού εθνικού κινήματος. ● Να γνωρίζουν τα αίτια και τις συνέπειες της εθνοκάθαρσης των χριστιανικών λαών της Ανατολής.

Η Μικρασιατική Καταστροφή.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα κύρια γεγονότα του Μικρασιατικού Πολέμου. • Να γνωρίζουν την κατάληξη του Μικρασιατικού Πολέμου.
Οι εξελίξεις στην Ελλάδα και την Τουρκία μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους όρους της Συνθήκης της Λωζάννης. • Να αποτιμούν τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις της Μικρασιατικής Καταστροφής στην Ελλάδα και την Τουρκία.
Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ	
Τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της.	<ul style="list-style-type: none"> • Να έχουν γνώσεις για την οικονομική κρίση του 1929 και για τις σημαντικότερες κοινωνικές της επιπτώσεις. • Να αντιλαμβάνονται τους λόγους της ανόδου του φασισμού και του ναζισμού.
Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου. Η Δικτατορία της 4ης Αυγούστου 1936.	<ul style="list-style-type: none"> • Να έχουν βασικές γνώσεις για τις σημαντικότερες πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα κατά τον Μεσοπόλεμο (ανακήρυξη Β' Ελληνικής Δημοκρατίας, βενιζελική τετραετία, παλινόρθωση και Δικτατορία Μεταξά). • Να αξιολογούν την επίδραση της παρουσίας των προσφύγων στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή της Ελλάδας.
Ο Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ	
Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εμπεδώσουν τα αίτια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. • Να διακρίνουν τις κύριες φάσεις του. • Να κατανοήσουν τα αίτια και τις επιπτώσεις του Ολοκαυτώματος.
Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τη σημασία της συμμετοχής της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. • Να διαπιστώσουν τα δεινά της Κατοχής και τη σημασία της Εθνικής Αντίστασης.
Τα αποτελέσματα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και η ίδρυση του ΟΗΕ.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τις επιπτώσεις του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. • Να αποτιμούν τον ρόλο του ΟΗΕ και τη σημασία του για την αποτροπή πολεμικών ενεργειών.
ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΕΩΣ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ	
Η πολιτική διαίρεση της Ευρώπης, διπολισμός και	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα βασικά αίτια του διαχωρισμού του κόσμου σε Ανατολή και

	Ψυχρός Πόλεμος.	<p>Δύση.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Να διαπιστώσουν τις συνέπειες της μεταξύ τους αντιπαλότητας.
	Το τέλος της αποικιοκρατίας και η ανάδυση του Τρίτου Κόσμου.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αξιολογούν τους παράγοντες που προκάλεσαν το τέλος της αποικιοκρατίας. ● Να γνωρίζουν για την άνοδο των κρατών του Τρίτου Κόσμου. ● Να εντοπίζουν τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα κράτη του Τρίτου Κόσμου.
	Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ)	
	Ο Εμφύλιος Πόλεμος και τα κύρια προβλήματα της μετεμφυλιακής Ελλάδας (1944-1963). Ο κυπριακός αγώνας (1955-1959).	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τις αιτίες του Εμφυλίου Πολέμου. ● Να αξιολογούν τις επιπτώσεις του στην ελληνική κοινωνία και την πολιτική ζωή του τόπου. ● Να γνωρίζουν τις συνέπειες της μεταπολεμικής οικονομικής ανάπτυξης και της σύνδεσης με την ΕΟΚ. ● Να γνωρίζουν τον κυπριακό αγώνα και τις προσπάθειες των Κυπρίων για την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. ● Να γνωρίζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο η Κύπρος κέρδισε την ανεξαρτησία της.
	Όξυνση της πολιτικής κρίσης και η Δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να είναι ενήμεροι/-ες για τους λόγους επιβολής της Δικτατορίας. ● Να επισημάνουν τα χαρακτηριστικά του δικτατορικού καθεστώτος. ● Να διακρίνουν τα αίτια της κατάρρευσής του.
	Η Ελλάδα από τη Μεταπολίτευση έως τα τέλη της δεκαετίας του '80.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να έχουν σαφή εικόνα για τους κύριους θεσμούς που συντέλεσαν στην αποκατάσταση της δημοκρατίας. ● Να αποτιμούν τα μέτρα αναδιοργάνωσης της χώρας κατά την περίοδο αυτή.
	Η μεταψυχροπολεμική εποχή στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να προσδιορίζουν τους λόγους κατάρρευσης των λαϊκών δημοκρατιών της ανατολικής Ευρώπης. ● Να αξιολογούν τις συνακόλουθες αλλαγές της κατάρρευσης των λαϊκών δημοκρατιών στα Βαλκάνια.

		<ul style="list-style-type: none">• Να αντιλαμβάνονται τις νέες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα αλλά και ο κόσμος στις αρχές του 21ου αιώνα.
	Η Ελλάδα και οι διαδικασίες ενοποίησης της Ευρώπης. Η Ελλάδα κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.	<ul style="list-style-type: none">• Να αξιολογούν τους παράγοντες που οδήγησαν στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.• Να αποτιμούν τη σημασία της συγκρότησής της.• Να γνωρίζουν τις διαδικασίες ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.• Να αντιληφθούν τις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη στις αρχές του 21ου αιώνα (BREXIT, προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα, διεθνής τρομοκρατία).
	Η τέχνη του 20ού αιώνα.	<ul style="list-style-type: none">• Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά των κύριων καλλιτεχνικών ρευμάτων του 20ού αιώνα.• Να γνωρίζουν τους μεγάλους Έλληνες δημιουργούς.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοσθεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

11 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5234

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 141452/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας της Α΄ τάξης Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το εδάφιο γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α΄ 167), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α΄ 188).

2. Την υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α΄ 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α΄ 136).

4. Το άρθρο 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α΄ 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α΄ 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α΄ 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α΄ 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α΄ 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β΄ 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπου-

δών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β΄ 4003).

10. Τις υπ΄ αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/700/136036/Β1/25-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α΄ 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας της Α΄ τάξης Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οι συντεταγμένες του νέου Προγράμματος Σπουδών στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας

Το νέο ΠΣ της Οικιακής Οικονομίας δομήθηκε έχοντας ως βασικό άξονα να «μιλήσει» τους/τις μαθητές/-τριες της Α΄ Γυμνασίου στις βασικές αρχές και ιδέες της επιστήμης της Οικιακής Οικονομίας. Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, ως μάθημα του πεδίου των κοινωνικών επιστημών διατηρεί την οικονομική του φυσιογνωμία, που αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του, έχοντας συνάμα κοινωνιολογικές και ψυχολογικές προεκτάσεις. Παράλληλα, για να υποστηρίξει τον γνωσιακό και παιδαγωγικό του χαρακτήρα, δανείζεται ιδέες και αρχές από τις ανθρωπιστικές και τις θετικές επιστήμες.

Χωροθετικά, η Οικιακή Οικονομία εστιάζει - και «διερευνά επιστημονικά» - στο τι συμβαίνει στην «οικία μας», τον «οίκο» δηλαδή των αρχαίων Ελλήνων, το «σπιτικό» της ελληνικής παράδοσης, το «home» των αγγλόφωνων κοινωνιών, το «chez nous» των γαλλόφωνων.

Στο πλαίσιο του νέου ΠΣ όμως τα ανωτέρω αναπτύσσονται, διευρύνονται και επικαιροποιούνται υπό το πρίσμα της έννοιας της ευημερίας - ζητούμενο της σύγχρονης κοινωνίας-, ενώ υποστηρίζεται και ενδυναμώνεται ο ψηφιακός γραμματισμός των μαθητών/-τριών, στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού συστήματος το οποίο εκσυγχρονίζεται και ακολουθεί τα ερεθίσματα εκείνα που θα καλλιεργήσουν το κριτικό πνεύμα του αυριανού Ευρωπαίου και μετέπειτα οικουμενικού πολίτη. Τέλος, το νέο ΠΣ συντονίζεται με τις κατευθύνσεις που δίνονται από το Συμβούλιο της ευρώπης σχετικά με την καλλιέρ-

γεια ικανοτήτων (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες) στους/στις μαθητές/-τριες, υιοθετώντας το μοντέλο του καινοτόμου και δημιουργικού σχολείου, που παραμένει ανοιχτό στην κοινωνία και στις εξελίξεις, παρέχοντας μια οικονομική εκπαίδευση με συνοχή, προσιτή σε όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες που αναστοχάζονται επί των μαθησιακών τους διαδικασιών και πρακτικών (μαθαίνουν το μανθάνειν). Η εκπαίδευση αυτή γίνεται συνεπώς αντιληπτή ως μια ολοκληρωμένη, μεθοδική και αποτελεσματική διεργασία, που έχει στο κέντρο της τον/την μαθητή/-τρια, ο/η οποίος/-α:

- «χτίζει» ικανότητες που προάγουν γνώσεις, στάσεις, δεξιότητες, αξίες και οδηγείται στον αναστοχασμό προ-επιμαζόμενος/-η για το μέλλον του/της ως πολίτη,

- νοηματοδοτεί αποφάσεις και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες βασιζόμενες σε επιστημονικά δεδομένα,

- επικοινωνεί με άλλους και διαχειρίζεται θέματα σχετικά με την οικογένεια, την κοινωνία και την οικονομία, θεσμοί που τα τελευταία χρόνια γίνονται ολοένα και πιο πολύπλοκοι, πράγμα που δυσχεραίνει την κατανόησή τους,

- σκέφτεται ως ενεργός/-ή πολίτης σε θέματα κατοικίας, ενδυμασίας, διατροφής, περιβάλλοντος, υγείας,

- λειτουργεί ως υπεύθυνος/-η καταναλωτής/-τρια, που αναστοχάζεται και αποφασίζει επειδή γνωρίζει, μπορεί και επιλέγει σωστά σε θέματα διατροφής, υγείας, κατοικίας, ενδυμασίας, δεδομένης της στενότητας των πόρων. Βρίσκει εναλλακτικές λύσεις σε θέματα που απασχολούν τα οικονομικά του/της, καθώς συγκρίνει τις διάφορες προσφορές της αγοράς και παίρνει αποφάσεις που θα προάγουν την ευημερία του/της,

- καθίσταται οικονομικά εγγράμματος/-η -δεδομένου ότι ο πυρήνας της Οικονομικής είναι η μελέτη της στενότητας και της επιλογής-, οπότε και γίνεται ικανός/-ή να λαμβάνει αποφάσεις.

Συνεπώς, το νέο ΠΣ θέτει τις βάσεις και προωθεί την ευημερία του ατόμου, της οικογένειας και κατ'επέκταση της κοινωνίας, βάζοντας στο κέντρο του τον/την έφηβο και τις επιλογές του/της. Και αυτό γιατί κάθε ζήτημα που απασχολεί τον οίκο -το νοικοκυριό, το οικονομικό και κοινωνικό κύτταρο της κοινωνίας, επί της ουσίας- σχετίζεται με τις ατομικές επιλογές των μελών του, δηλαδή με αποφάσεις αναφορικά με το τι μπορούν να κάνουν ή να μην κάνουν τα άτομα καθώς αντιμετωπίζουν τις μεγάλες προκλήσεις της εποχής. Συνεπώς, καλλιεργώντας ικανότητες στους/στις εφήβους (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αξίες), το σχολείο τους/τις ενδυναμώνει καθιστώντας τους/τις ικανούς/-ές να οραματιστούν την προσωπική τους ανάπτυξη, τη μετέπειτα κοινωνική τους πρόοδο, καθώς και τη βιωσιμότητα του πλανήτη.

Συμπερασματικά λοιπόν, το νέο ΠΣ προωθεί μια παιδαγωγικά ευαίσθητη με υψηλές προσδοκίες εκπαίδευση κατάλληλα προσαρμοσμένη σε κάθε μαθητή/-τρια, με ρεαλιστικούς μαθησιακούς στόχους, διδακτικά ευέλικτη και πολυεπίπεδη. Η εκπαίδευση αυτή βασίζεται στο ισχύον νομικό πλαίσιο και ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες. Θέτει ως επίκεντρο την οικογένεια -ως οικονομική και κοινωνική μονάδα-, διασώζει εύλο-

γες και αναγκαίες ισορροπίες ανάμεσα στις ανάγκες του παραδοσιακού και του σύγχρονου τρόπου ζωής, χωρίς να μετατρέπει το μάθημα σε κενή γνώση, αλλά σε βίωμα υπεύθυνης συμπεριφοράς για τη χάραξη ενός «ενάρετου» τριγώνου μεταξύ εκπαίδευσης, ρύθμισης των επιλογών -δεδομένης της στενότητας των πόρων- και προστασίας των καταναλωτών και των πόρων.

Οι νέες απαιτήσεις για την οικονομική εκπαίδευση στο ελληνικό και στο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό περιβάλλον

Οι διεθνείς εξελίξεις του 21ου αιώνα επιβεβαιώνουν ότι ο οικονομικός αλφαριθμητισμός παιδιών και εφήβων είναι απαραίτητος στη σύγχρονη σχολική πραγματικότητα, γιατί ολοκληρώνει την εκπαίδευση των μαθητών/-τριών επιτρέποντας τον μετασχηματισμό τους σε ενεργούς πολίτες.

Παράλληλα βλέπουμε ότι από την αρχαιότητα, η ανάγκη ευταξίας στο νοικοκυριό μέσω της ορθής διαχείρισής του αποτέλεσε ολόκληρο κεφάλαιο στα «Οικονομικά» του Ξενοφώντα (Οικ. 8.1-8.10). Το κεφάλαιο αυτό έρχεται ως συνέχεια στο 7ο κεφάλαιο, όπου ο Σωκράτης άρχισε να αφηγείται τη συνάντησή και τον διάλογό του με τον Ισχύμαχο, έναν ευυπόληπτο Αθηναίο, που όλοι τον θεωρούσαν καλόν καγαθόν εξαιτίας και του τρόπου που διαχειριζόταν τα του οίκου του. Συνεπώς στις μέρες μας, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού διαλόγου, κάθε χώρα είναι υπεύθυνη για το οικείο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει θεμελιώδη υποστηρικτικό ρόλο, ενθαρρύνοντας και νομοθετώντας τη συνεργασία και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ κρατών-μελών με στόχο την οικονομική ανάπτυξη - που πρέπει να ξεκινά από τα του οίκου - και με απώτερο σκοπό τη βελτίωση των κρατών-μελών. Για τον λόγο αυτό είναι απολύτως αναγκαίο οι αυριανοί πολίτες της ΕΕ να διαθέτουν τις απαραίτητες ικανότητες οικονομικού αλφαριθμητισμού στα εν οίκω, ώστε να επιτύχουν ως αυριανοί ενεργοί πολίτες, όχι μόνο στη χώρα τους, αλλά και ευρύτερα.

Τα προβλήματα σε θέματα υγείας, φυσικού περιβάλλοντος, τα διατροφικά σκάνδαλα, ο υπερκαταναλωτισμός σε θέματα κατοικίας και ενδυμασίας, η έλλειψη αποταμιευτικής συνείδησης, η έλλειψη κεφαλαίου έκτακτης ανάγκης, τα λανθασμένα καταναλωτικά πρότυπα, η υπερχρέωση των οικογενειών, οι αυξημένες πιθανότητες πτώχευσης των νοικοκυριών και πολλά άλλα προβλήματα που οξύνθηκαν από τις αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης του 2008, και παράλληλα ο μετασχηματισμός των κοινωνιών, η πολυπολιτισμικότητα, η παγκοσμιοποίηση, οι νέες τεχνολογίες, οι νέες παιδαγωγικές αντιλήψεις, όπως και το πρόβλημα της σχολικής αποτυχίας σε μαθητές/-τριες με υψηλές ικανότητες, καθώς και οι εγγενείς αδυναμίες του ισχύοντος ΠΣ κάνουν πλέον επιτακτικό το εγχείρημα επικαιροποίησης του σχεδιασμού και σύνταξης του γενικού πλαισίου μακροπρόθεσμης οργάνωσης και διδασκαλίας του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας. Η ανάγκη αυτή γίνεται πλέον επιτακτικότερη, ειδικότερα τώρα που και το ίδιο το αντικείμενο επικαιροποιείται ανταποκρινόμενο στις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/-τριών, αποσκοπώντας πλέον στη

μελλοντική ευημερία των ατόμων και των οικογενειών τους.

Συνεπώς, η εκπαίδευση που παρέχει το μάθημα, εκτός του προφανούς, αφορά τη χειραφέτηση των νέων, καλλιέργει την υπεύθυνη κατανάλωση και τον οικονομικό αλφαριθμητισμό και πολεμά τον ενδεχόμενο κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτός ο εγγραμματισμός των μαθητών/-τριών θα χρειαστεί να συνδυάσει γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και συμπεριφορές, που θα αναδείξουν ένα αξιακό σύστημα ενισχυτικό στη λήψη σωστών αποφάσεων, με απώτερο στόχο την επίτευξη της ατομικής και κοινωνικής ευημερίας, την ενδυνάμωση της βιωσιμότητας του πλανήτη και την κατάκτηση της ιδιότητας του οικουμενικού πολίτη. Παράλληλα, η θεώρηση αυτή συνάδει με τον εξής ορισμό της Οικονομικής κατά την εφαρμογή της σε θέματα που σχετίζονται με τον οίκο: «τα Οικονομικά (Οικονομική) είναι η επιστήμη η οποία μελετά το μέρος της ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς και δράσης που είναι περισσότερο συνδεδεμένο με την ικανοποίηση και με τη χρήση των υλικών απαιτήσεων που οδηγούν στην ευημερία. Έτσι, είναι από τη μια η μελέτη του πλούτου και από την άλλη, πιο σημαντικά, η μελέτη του ανθρώπου» (Alfred Marshall, «Principles of Economics»).

Συνεπώς, η συμμετοχή όλων των μαθητών/-τριών στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας με βάση το νέο ΠΣ θα συμβάλει στην αρτιότερη οργάνωση της βασικής εκπαίδευσης στη χώρα μας με πλεονέκτημα τον οικονομικό αλφαριθμητισμό των νέων. Φυσικά, αδιαπραγμάτευτοι παραμένουν οι δύο άξονες πάνω στους οποίους θα αναπτυχθεί η εκπαίδευση αυτή, οι οποίοι βασίζονται:

α) στο πλαίσιο σταθερών ευρωπαϊκών αξιών, όπως η δημοκρατία, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, και

β) σε σαφή πολλαπλά εκπαιδευτικά κριτήρια αναπαραστάσης, έκφρασης και εμπλοκής και σε συνακόλουθους σαφείς εκπαιδευτικούς στόχους, όπως η ευαισθησία, ο σεβασμός, η ανοχή, η ενσυναίσθηση, η κατανόηση, η κριτική στοχαστικότητα και η ευρύτητα των οριζόντων.

Τέλος, το ΠΣ προωθεί τις συνέργειες, καθώς συνάδει με μια σειρά από άλλες δράσεις που στοχεύουν στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης, όπως για παράδειγμα τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων, καθώς και οι δράσεις επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ενίσχυσης της ψηφιακής ετοιμότητας. Πιο συγκεκριμένα, στο σχολείο του 21ου αιώνα και στην «κοινωνία της γνώσης», το νέο ΠΣ της Οικιακής Οικονομίας στηρίζει ένα εκπαιδευτικό σύστημα ικανό να προάγει το κριτικό πνεύμα των αυριανών πολιτών. Χρησιμοποιεί το δίδυμο «οικονομική εκπαίδευση» και «βιώσιμη και αειφόρα ανάπτυξη» ως στρατηγικό μέσο, για να εκπαιδεύσει στα νέα ζητούμενα και να μεταδώσει ικανότητες -δηλαδή γνώσεις, στάσεις, δεξιότητες και αξίες, σύμφωνα με τον ορισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης-, οι οποίες σε πραγματικές συνθήκες θα οδηγήσουν στη λήψη ορθών αποφάσεων, στη διαχείριση των προσωπικών οικονομικών και των οικονομικών του οίκου και γενικότερα θα βοηθήσουν τα άτομα στην ολόπλευρη διαχείριση της ζωής τους, η οποία θα τα οδηγήσει στην ευημερία. Με άλλα λόγια, το

μάθημα φιλοδοξεί να συμβάλει στην αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών/-τριών, ώστε ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες, να ζήσουν δημιουργικά, να αποκτήσουν ευημερία και να επιτύχουν βιώσιμη και αειφόρα ανάπτυξη με σκοπό την ευημερία.

Στοιχεία της φυσιογνωμίας του γνωστικού αντικείμενου

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας ανήκει στο επιστημονικό πεδίο των κοινωνικών επιστημών και ειδικότερα της Οικονομικής επιστήμης, έχοντας παράλληλα και ευρύτερες ψυχοκοινωνικές προεκτάσεις, γεγονός που του προσδίδει έναν πολύπλευρο και πολυσχιδή χαρακτήρα. Ουσιαστικά, το γνωστικό αντικείμενο του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας διατηρεί τη φυσιογνωμία του, όπως είχε ήδη προσδιοριστεί στο παρελθόν (Β' 2296/2015) και διευρύνεται και επικαιροποιείται σύμφωνα με τα ακόλουθα:

- ποιότητα ζωής (του ατόμου, της οικογένειας και της κοινωνίας) και ευημερία, που άπτεται της βιωσιμότητας και της αειφορίας και ακολουθεί τις αρχές της Οικιακής Οικονομίας,

- διαμόρφωση και προαγωγή της υπεύθυνης συμπεριφοράς του καταναλωτή,

- αντιμετώπιση της οικογένειας ως οικονομικής μονάδας, που παράγει οικονομικά αγαθά και είτε περιορίζεται μόνο στο να τα καταναλώσει, είτε μετεξελίσσεται σε μια βιώσιμη οικογενειακή επιχείρηση υιοθετώντας τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά διοίκησης και λειτουργίας,

- απόκτηση βασικών ικανοτήτων διαχείρισης του χρήματος στο πλαίσιο της βασικής εκπαίδευσης,

- προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας και της κοινωνικής ευεξίας όλων των μαθητών/-τριών,

- προαγωγή ενός υγιούς τρόπου ζωής για όλους τους ανθρώπους,

- διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, με βάση την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, της κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας των ατόμων και την ευαισθητοποίηση των μαθητών/-τριών σε θέματα ευρύτερου περιβάλλοντος, δηλαδή σε ό,τι έχει σχέση με τα περί του «οίκου» τους,

- αναγνώριση των δικαιωμάτων όλων των ατόμων του κοινωνικού συνόλου και διαμόρφωση κουλτούρας συμπερίληψης από τους/τις μαθητές/-τριες στο πλαίσιο των βασικών τους σπουδών.

Συνεπώς, το μάθημα -στο πλαίσιο της αναζήτησης μιας ποιοτικής και με νόημα ζωής για τους νέους και τις οικογένειές τους- αποτελεί ουσιαστικά τη διάσταση εκείνη της Οικονομικής Επιστήμης που ασχολείται με τον άνθρωπο και τη διαρκή προσπάθειά του για ευημερία, ποιότητα ζωής και αειφόρα διαχείριση των διαθέσιμων πόρων του μέσα από τις σωστές επιλογές, δεδομένης της υπάρχουσας στενότητας, στο πλαίσιο της καθημερινότητας του «οίκου».

Οι έννοιες των όρων «ποιότητα ζωής» και «ευημερία» άπτονται όλου του φάσματος των συνθηκών της ζωής και των τομέων δραστηριοποίησης των μελών της οικο-

γένειας του/της εφήβου που αφορούν την οικονομική διαχείριση, την καταναλωτική συμπεριφορά, τη διατροφή, τις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις, τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, της πολιτισμικής κληρονομιάς, της κατοικίας, της ενδυμασίας, της υγείας κ.ά., και οι οποίοι συμβάλλουν στη διασφάλιση της σωματικής και ψυχικής υγείας και οδηγούν στην ευημερία. Η προσέγγιση των όρων «Οικονομία» και «Βιώσιμη Ανάπτυξη» στο μάθημα γίνεται σε επίπεδο «οίκου», δηλαδή βασικής οικονομικής μονάδας, και προχωρά σε βάθος. Πιο συγκεκριμένα, πρωταρχικά στοχεύει στη βέλτιστη και βιώσιμη διαβίωση των ατόμων και των οικογενειών τους. Στον 21ο αιώνα, όμως, οι παραπάνω έννοιες έχουν επίπτωση ενδεχομένως και στα ευρύτερα περιβάλλοντα διαβίωσης, δηλαδή στις κοινότητες, εξαιτίας του ότι οι δυνατότητες, οι επιλογές και οι προτεραιότητες των ατόμων και των οικογενειών, δηλαδή του οικονομικού όρου «νοικοκυριά», προκαλούν επιπτώσεις σε όλα τα επίπεδα. Με τον τρόπο αυτό ξεκινώντας κανείς από τα «εν οίκω» φτάνει έως τις τοπικές και παγκόσμιες κοινότητες.

Για τον λόγο αυτό το μάθημα πλέον ως μορφωτικό αγαθό, από τη φύση του, συμβάλλει στη δημιουργία μιας κοινωνίας ευαισθητοποιημένων και υπεύθυνων πολιτών, οι οποίοι κατανοώντας τις δομές της κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης του οικογενειακού, κοινωνικού και ευρύτερου τους περιβάλλοντος, κατανοούν συνάμα και το περίπλοκο παγκόσμιο περιβάλλον και είναι σε θέση να λαμβάνουν ενημερωμένες προσωπικές, κοινωνικές και οικονομικές αποφάσεις, ώστε να γίνουν οι ίδιοι φορείς αλλαγής για μια πιο δίκαιη και αειφόρα κοινωνία.

Σε αυτή την κατεύθυνση το νέο ΠΣ προτείνει διδακτικές προσεγγίσεις που δεν αρκούνται στο να κεντρίσουν το ενδιαφέρον ή να περιοριστούν σε θεωρητικές κατανοήσεις, αλλά συνιστούν δραστηριότητες οι οποίες δημιουργούν για τους/τις μαθητές/-τριες εμπειρίες που αφυπνίζουν τον νου και την ψυχή τους - εμπειρίες με νόημα.

Η διαθεματικότητα του μαθήματος τού προσδίδει πλεονεκτήματα που επιτρέπουν την ανάπτυξη εξειδικευμένων προσεγγίσεων και ερμηνειών και αποσκοπούν στην ενίσχυση των ποιοτικών δεικτών διαβίωσης του ανθρώπου στους περισσότερους κοινωνικούς τομείς της καθημερινής του δράσης, σε τοπικό ή/και σε παγκόσμιο επίπεδο. Συνεπώς, η δημιουργία μαθησιακών εμπειριών με νόημα υποβοηθά τους/τις μαθητές/-τριες να εξοικειωθούν με τις κεντρικές ιδέες της θεματικής που μελετούν και να γίνονται ικανοί/-ές να αναγνωρίζουν τις ιδέες-κλειδιά του κάθε ζητήματος επαναδιατυπώνοντας νέες ιδέες και προτάσεις με δικά τους λόγια, μετασχηματίζοντας τη γνώση σε μεταγνώση και κατακτώντας με τον τρόπο αυτό την ενσυνείδητη πολιτεότητα και τον οικονομικό εγγραμματισμό.

Η μαθητοκεντρική κατεύθυνση του νέου ΠΣ -η προσέγγιση του/της μαθητή/-τριας ως προσωπικότητας που «οικοδομεί» ενεργητικά τη μάθησή του/της αλληλεπιδρώντας με το περιβάλλον του/της καθώς αποκτά γνώσεις και αναπτύσσει στάσεις, δεξιότητες και αξίες- βρίσκεται στο κέντρο της οργάνωσής του. Αυτό συμβάλλει

στο να συνενωθούν στο πεδίο της Οικονομίας θεματικές που σχετίζονται με τις προκλήσεις της καθημερινής ζωής σε επίπεδο βασικής οικονομικής μονάδας, δηλαδή «οίκου- νοικοκυριού», διαμορφώνοντας τη θεματολογία του μαθήματος. Στο πλαίσιο αυτό, στο παρόν ΠΣ η οικονομική εκπαίδευση νοείται ως η διαδικασία εκείνη μέσω της οποίας οι μαθητές/-τριες ως μελλοντικοί/-ές καταναλωτές/-τριες αποκτούν βαθύτερη κατανόηση των πόρων του «οίκου» και της στενότητάς τους και συνάμα αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τους κινδύνους και τις ευκαιρίες της αγοράς, λαμβάνοντας τις κατάλληλες αποφάσεις με βάση μια σύγχρονη εκπαίδευση.

Συνεπώς, στο ΠΣ της Οικιακής Οικονομίας, μάθημα που διδάσκεται στην Α΄ Γυμνασίου, αναφερόμαστε στον πυρήνα της κοινωνίας και της οικονομίας, τη μικρότερη οικονομική μονάδα, το «νοικοκυριό», και τις ποικίλες επιλογές του σε θέματα οικονομίας, διατροφής, υγείας κ.ά. Αναφέρουμε συνάμα ενδεικτικά και επιγραμματικά τη σχέση του με τις άλλες οικονομικές μονάδες, δηλαδή τις επιχειρήσεις και το κράτος, έτσι ώστε οι μαθητές/-τριες να διαμορφώσουν μια πρώτη αναπαράσταση του τρόπου με τον οποίο κινούνται στην οικονομία το χρήμα, τα αγαθά, οι υπηρεσίες, καθώς και οι συντελεστές παραγωγής σε ένα βασικό διάγραμμα κυκλικής ροής μέσα στη λειτουργία της αγοράς.

Με τον τρόπο αυτό η Οικιακή Οικονομία καθίσταται το μάθημα - κλειδί της βασικής εκπαίδευσης, γιατί θέτει ως κύριο σκοπό του την προάσπιση, τη βελτίωση και την προαγωγή της ευημερίας και της κοινωνικής ευεξίας των μαθητών/-τριών, αφενός με την ανάπτυξη των ικανοτήτων και της κριτικής τους σκέψης και αφετέρου με την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού τους περιβάλλοντος, ώστε να καταστούν οι μαθητές/-τριες αυτόνομα και παραγωγικά μέλη της κοινωνίας.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικοί Σκοποί

Γενικοί σκοποί του ΠΣ του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας της Α΄ τάξης Γυμνασίου -τάξη-κλειδί, ως εισαγωγική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση- είναι:

- α) να προωθεί την επιστημονική γνώση σε θεματικές και διδακτέα ύλη που αφορούν τον οικονομικό αλφαριθμητισμό, εστιάζοντας στην οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας ως οικονομικής μονάδας σε συνδυασμό με τη διαχείριση του φυσικού και κοινωνικοπολιτισμικού της περιβάλλοντος,

- β) να οικοδομεί ένα στιβαρό μορφωτικό πλαίσιο/ πεδίο γνώσης και κατανόησης για το σύνολο των μαθητών/-τριών, προκειμένου να μπορέσουν μελλοντικά ως πολίτες να αξιοποιήσουν τους κοινωνικούς, φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και να συμβάλουν στην ανάπτυξη, τόσο την προσωπική όσο και τη συλλογική, με γνώμονα την ποιότητα ζωής, τη βιωσιμότητα και την ευημερία,

- γ) να παρέχει σε όλους/όλες τους/τις μαθητές/-τριες -χωρίς διακρίσεις και διαχωρισμούς- γνώσεις, δεξιότητες εγγράμματος οικονομικά πολίτη, στάσεις και αξίες πάνω σε πραγματικές ανάγκες, προκειμένου οι μαθητές/-τριες ως αυριανοί πολίτες να αναπτύξουν ικανότητες, να υιοθετήσουν δεξιότητες και στάσεις που θα καλύπτουν

ολόπλευρα τη δραστηριότητα της καθημερινής ζωής μεμονωμένων ατόμων και οικογενειών τόσο στην παραγωγή όσο και στην κατανάλωση, έχοντας επίγνωση του βασικού διλήμματος της στενότητας και της επιλογής στις αποφάσεις τους,

- δ) να προάγει νέες συμπεριφορές και στάσεις ζωής που οδηγούν σε μια βιώσιμη ανάπτυξη -τόσο ατομική όσο και συλλογική-, και τις οποίες, εάν ενστερνιστούν στο μέλλον ως καταναλωτές/-τριες, εργαζόμενοι/-ες, επιχειρηματίες, θα αυξηθεί η διαφάνεια, θα βελτιωθεί η προστασία από το φάσμα της φτώχειας και θα ανακτηθεί, τέλος, η εμπιστοσύνη σε προσωπικές επιλογές,

- ε) να δημιουργεί τις προϋποθέσεις και συνάμα να προσφέρει τις ευκαιρίες, ώστε οι μαθητές/-τριες να αναπτύξουν ικανότητες και επάρκειες σε θέματα διαχείρισης οικονομικών, διατροφής, κατοικίας, περιβάλλοντος, ενδυμασίας και υγείας -ικανότητες που χαρακτηρίζουν τον εγγράμματο άνθρωπο-, καλλιεργώντας παράλληλα την ηθική, κοινωνική ευαισθησία και τη συναισθηματική τους νοημοσύνη,

- στ) να συντελεί στον σεβασμό και στον ενσυναίσθητο διάλογο μεταξύ μαθητών/-τριών με διαφορετικές απόψεις, αντιλήψεις ή δεσμεύσεις πάνω σε ζητήματα επιλογών και αυτορρύθμισης,

- ζ) να συνεισφέρει δημιουργικά στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών/-τριών, κατά την αναμέτρησή τους με την πολυπλοκότητα της σύγχρονης ζωής και τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης -στο πλαίσιο της ευρύτερης κοινωνικής ζωής τους- και να τους/τις βοηθά στην κατανόησή της, τονίζοντας συνάμα τη συλλογική και την ατομική ευθύνη,

- η) να συμβάλλει στο να καλλιεργήσουν οι μαθητές/-τριες ήπιες δεξιότητες και να ενισχύσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες,

- θ) να προάγει ποικιλοτρόπως την ευημερία έχοντας ως βάση την οικογένεια ως οικονομική μονάδα.

Γενικοί στόχοι

Το νέο ΠΣ του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας για την Α' τάξη Γυμνασίου δομείται πάνω στον άξονα «Οικιακή Οικονομία, ευημερία και αειφόρος ανάπτυξη στα εν οίκω, δηλαδή στο νοικοκυριό». Ο όρος «νοικοκυριό», σύμφωνα με την Οικονομική επιστήμη, χρησιμοποιείται για να περιγράψει έναν κοινωνικό θεσμό ή πιο απλά μια κοινωνική ομάδα. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή επιλέγει την έννοια «νοικοκυριό» για να περιγράψει είτε την έννοια της οικογένειας, δηλαδή ένα σύνολο ατόμων που ζουν μαζί, είτε ένα άτομο το οποίο ζει μόνο του. Για τον λόγο αυτό, για να καλύψουμε δηλαδή όλες τις μορφές του οικογενειακού βίου, αλλά και τους ανθρώπους που πρέπει να οργανώσουν μόνοι/μόνες τους τα του οίκου τους, επιλέγουμε -όπου κρίνεται απαραίτητο- τον επιστημονικό όρο «νοικοκυριό».

Το νέο ΠΣ δεν αποτελεί έναν απλό κατάλογο θεμάτων προς διδασκαλία, αντίθετα αναδεικνύεται σε καθοριστικό παράγοντα για την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης του μαθήματος, καθορίζοντας δείκτες επιτυχίας και δείκτες επάρκειας που αναδιαμορφώνουν με τον τρόπο αυτό τη διδασκτέα ύλη στο πλαίσιο ενός ανοι-

χτού προγράμματος σπουδών προσανατολισμένου σε ικανότητες. Πιο συγκεκριμένα, και προκειμένου να είναι ευκρινές το ανωτέρω, αναφέρουμε τα εξής:

α) τα παραδοσιακά ΠΣ είναι γενικά προσανατολισμένα στο περιεχόμενο και υποστηρίζονται από βιβλία. Για παράδειγμα, ένα Πρόγραμμα Σπουδών προσανατολισμένο στον στόχο (σύμφωνα με την ταξινόμηση του Bloom) δίνει έμφαση στις μαθησιακές διαδικασίες και στην απόκτηση δεξιοτήτων, και όχι στη μετάδοση αξιών ή κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης,

β) ένα ΠΣ προσανατολισμένο στη διαδικασία προσανατολιζεται σε εκπαιδευτικές μεθοδολογίες που βασίζονται σε διαδραστικές παιδαγωγικές, όπως η συνεργατική μάθηση,

γ) το ΠΣ βάσει ικανοτήτων βασίζεται στα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή σε όλα αυτά που ο/η μαθητής/-τρια γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας. Τα μαθησιακά αποτελέσματα ορίζονται και με τον όρο ικανότητες, όπως τον υιοθέτησε το Συμβούλιο της Ευρώπης, το οποίο εντάσσει στην εργαλειοθήκη των ικανοτήτων: γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες με σκοπό να υποστηρίξει την αξιολόγηση του τρέχοντος επιπέδου επάρκειας των μαθητών/-τριών και τον εντοπισμό τομέων περαιτέρω ανάπτυξης και μαθησιακών αναγκών ή τον προσδιορισμό της επιτευχθείσας επάρκειας μετά από μια περίοδο μάθησης. Συνεπώς, οι ικανότητες που προτείνονται στους/στις εκπαιδευτικούς χρησιμεύουν ως αναφορά και εργαλειοθήκη στον σχεδιασμό, στην εφαρμογή και την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών τους παρεμβάσεων, επιτρέποντας τη συνύπαρξη διαφορετικών ρυθμών και επιλογών μάθησης, καθώς τα αποτελέσματα των μαθητών/-τριών (γνώση, στάσεις και δεξιότητες) επηρεάζονται από τις αξίες και τα κίνητρα, καθώς και την ιδιοσυγκρασία καθενός μαθητή/καθεμιάς μαθήτριας. Επίσης μια βασική πτυχή της προσέγγισης βάσει ικανοτήτων είναι το ότι τα μαθησιακά αποτελέσματα δε βασίζονται αποκλειστικά στη γνώση, αλλά περιλαμβάνουν πλέον την ολόπλευρη ανάπτυξη των ικανοτήτων.

Επομένως, το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για την Οικιακή Οικονομία ως πρόγραμμα ικανοτήτων έχει ως γνώμονα το ότι η γνώση, οι δεξιότητες, οι στάσεις και οι αξίες είναι οι σημαντικές πτυχές της μάθησης, τις οποίες καλούνται να αναπτύξουν οι μαθητές/-τριες μέσα στο σχολικό πλαίσιο. Συνεπώς, από τη μια, οι μεν δείκτες επιτυχίας αναφέρονται στα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα - σε αυτό που αναμένεται να επιτευχθεί μέσα στη χρονιά σε μια συγκεκριμένη τάξη, δηλαδή την Α' Γυμνασίου. Από την άλλη, οι δείκτες επάρκειας αναφέρονται στα αντίστοιχα διδακτέα, δηλαδή στο τι πρέπει να διδαχθεί ο/η μαθητής/-τρια, για την επίτευξη των συγκεκριμένων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Οι δείκτες επάρκειας (τα διδακτέα) περιλαμβάνουν έννοιες/πληροφορίες/γνώσεις (δηλωτική γνώση), δεξιότητες (διαδικαστική γνώση, ό,τι οι μαθητές/-τριες κάνουν), στρατηγικές (συγκεκριμένες ενέργειες/διαδικασίες) που επιλέγονται συνειδητά από τους/τις εκπαιδευτικούς για τους/τις μαθητές/-τριες προκειμένου να διευκολύνουν τη μάθηση

και να την κάνουν πιο αποτελεσματική (Oxford, 1990). Επομένως, οι δείκτες επιτυχίας αναφέρονται στον/στη μαθητή/-τρια και τα επιτεύγματά του/της, ενώ οι δείκτες επάρκειας αναφέρονται στον/στην εκπαιδευτικό και στα διδακτέα καλύπτοντας όλα τα επίπεδα ετοιμότητας των μαθητών/-τριών, ούτως ώστε να γίνεται διαφοροποίηση σύμφωνα με τις πραγματικές τους ανάγκες.

Το ΠΣ πλαισιώνεται τέλος με προτεινόμενες δραστηριότητες που περιλαμβάνουν όλα τα είδη μάθησης, όπως έννοιες, δεξιότητες, τρόπους σκέψης και στρατηγικές, στάσεις και αξίες τις οποίες αναμένεται να αναπτύξει ο/η μαθητής/-τρια ως μαθησιακά αποτελέσματα για τη συγκεκριμένη τάξη, πιστοποιώντας τις αντίστοιχες γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αξίες. Συμπεριλαμβάνει δηλαδή στη διαδικασία της μάθησης τη δράση μέσα από εμπειρίες μάθησης που συνδέονται με πρακτικές εφαρμογές στην καθημερινή προσωπική και κοινωνική ζωή των μαθητών/-τριών. Η οργάνωση του νέου ΠΣ με βάση τους δείκτες προτάσσει τον σεβασμό στη μοναδικότητα του/της κάθε μαθητή/-τριας και ανταποκρίνεται σε εγγενείς και επίκτητες ατομικές διαφορές, η έγκαιρη διάγνωση των οποίων αποτελεί αναγκαιότητα για τον κατάλληλο προγραμματισμό εκ μέρους του/της εκπαιδευτικού.

Ειδικότερα το νέο ΠΣ για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας προωθεί τη στροφή από τη «διδασκαλία της ύλης» στη διδασκαλία των μαθητών/-τριών, με ιδιαίτερη έμφαση όχι μόνο στην απόκτηση γνώσεων, αλλά και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας, στην υιοθέτηση στάσεων-αξιών ζωής και διά βίου μάθησης, συμβίωσης και συνεργασίας. Για τον λόγο αυτό οι σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που υιοθετεί στηρίζονται σε μεθόδους διερευνητικής και ενεργούς μάθησης με απώτερο στόχο την αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς των μαθητών/-τριών, ενισχύοντας παράλληλα την υπευθυνότητα, την επικοινωνία, την αυτοπεποίθηση, την αυτοεκτίμηση και την ενσυναίσθηση. Η συλλογική προσπάθεια, η ενεργός συμμετοχή των μαθητών/-τριών σε ομάδες καθώς και η ανάπτυξη της ικανότητας για δράση είναι οι κύριες διαδικασίες μάθησης που εφαρμόζονται κατά τη διδασκαλία του μαθήματος, ούτως ώστε τα μαθησιακά αποτελέσματα να παρέχουν τη βάση για ποιότητα ζωής και ουσιαστική δραστηριοποίηση στη σύγχρονη κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/-τριες:

Σε γνωστικό επίπεδο πρέπει:

α) να κατανοήσουν τον θεσμό της οικογένειας, τη σημασία του για τη δημοκρατία, την κοινωνία και την οικονομία, και να γνωρίσουν τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας. Παράλληλα, να κατανοήσουν τον ρόλο της ανατροφής και της διαπαιδαγώγησης στην ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων, καθώς και την ευθύνη και τον ρόλο του κάθε ατόμου σε αυτή,

β) να γνωρίσουν την οικογένεια ως τη βασική οικονομική μονάδα, συμπεριλαμβάνοντας με τον τρόπο αυτό τις πολυποικίλες μορφές οικογενειών, αναγνωρίζοντας παράλληλα τις ποικίλες ανάγκες (διατροφή, υγεία και

ασφάλεια, κατοικία, ενδυμασία, ποιότητα περιβάλλοντος) του σπιτικού για τη διασφάλιση της ευζωίας και ευημερίας των μελών του,

γ) να αντιληφθούν τη σημασία των οικονομικών πόρων και τον οικονομικό ρόλο της οικογένειας και να ενημερωθούν για την ορθή διαχείριση των οικονομικών του νοικοκυριού. Να γνωρίσουν τις σχέσεις του νοικοκυριού με τις επιχειρήσεις και το κράτος και να αντιληφθούν τα χαρακτηριστικά των τριών αυτών οικονομικών μονάδων (καταναλωτής, επιχείρηση, κράτος),

δ) να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με τα τρόφιμα, την ομαδοποίησή τους και τις σωστές επιλογές τροφίμων για την καθημερινή τους διατροφή, να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τα τροφοχιλιόμετρα, τον φόρο για τη ζάχαρη κ.ά. συνειδητοποιώντας συνάμα πως η οικονομία συνδέεται με τη διατροφή,

ε) να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τους κύριους τύπους και μορφές κατοικίας, τη λειτουργικότητα και την αισθητική του χώρου, καθώς και τον εξοπλισμό και την υγιεινή της κατοικίας, να κατανοήσουν τη σημασία της σύγχρονης οικοτεχνολογίας για την ελληνική οικογένεια και να διακρίνουν τις θετικές και αρνητικές της επιπτώσεις,

στ) να αποκτήσουν βασικές γνώσεις για την ενδυμασία και να συνειδητοποιήσουν το οικολογικό της αποτύπωμα,

ζ) να αποκτήσουν ειδικές γνώσεις απαραίτητες για την αποφυγή, πρόληψη και αντιμετώπιση ατυχημάτων, να ενημερωθούν σχετικά με τα αίτια και τους τρόπους μετάδοσης και πρόληψης των συνηθέστερων νοσημάτων και ασθενειών, καθώς και να αποκτήσουν γνώσεις απαραίτητες σχετικά με τα φάρμακα, τη σπουδαιότητά τους αλλά και τις επιβλαβείς συνέπειές τους,

η) να κατανοήσουν ως μέλη ενός σπιτικού τη σωστή διαχείρισή του, καθώς και το ότι ο άνθρωπος επιδρά στο άμεσο και έμμεσο περιβάλλον του και μπορεί να το καταστρέψει,

θ) να αναγνωρίσουν τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες τους σε όλα τα ανωτέρω μέσα από την ατομική επιλογή ή/και τις κοινές οικογενειακές αποφάσεις, συνειδητοποιώντας τις δυσκολίες στην επιλογή λόγω της στενότητας των πόρων,

ι) να αναπτύξουν ορθολογική συμπεριφορά ως καταναλωτές και να καταστούν ικανοί/-ές να επιλέγουν πιο βιώσιμους τρόπους διαβίωσης, που θα διασφαλίζουν την προσωπική και οικογενειακή τους ευημερία, να διερευνούν και να σχεδιάζουν τα βήματα που είναι αναγκαία για την επίτευξη καινοτόμων και πρωτοποριακών πρωτοβουλιών για την ευημερία των ατόμων και της οικογένειας.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων πρέπει:

α) να αναπτύξουν ενσυναίσθηση μέσω ανάλογων κοινωνικών προβληματισμών σε θέματα οικογένειας και να αντιληφθούν τις πληθυσμιακές αλλαγές που συμβαίνουν στη χώρα μας και διεθνώς λόγω των αλλαγών που συντελούνται στον θεσμό της οικογένειας,

β) να αναπτύξουν κοινωνικότητα, ικανότητα για συνεργασία και συλλογική προσπάθεια και να καταστούν ικανοί/-ές να εντοπίζουν τις ανάγκες και τους στόχους

προς όφελος της οικογενειακής τους μονάδας και να προάγουν την ευημερία των οικογενειών τους διατηρώντας τους οικογενειακούς δεσμούς,

γ) να μπορούν να ενδυναμώσουν τις επικοινωνιακές δεξιότητες στο οικογενειακό περιβάλλον και να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση και αυτοέλεγχο με σκοπό την ορθολογική λήψη αποφάσεων,

δ) να ενημερωθούν για τους κινδύνους που ελλοχεύουν από τη χρήση του διαδικτύου, τις ηλεκτρονικές συναλλαγές και για τα δικαιώματά τους ως καταναλωτές/-τριες,

ε) να καταστούν ικανοί/-ές να αναπτύξουν σχέσεις εμπιστοσύνης στο οικογενειακό και σχολικό τους περιβάλλον και να αντιληφθούν τη σημασία της οργάνωσης για την ποιότητα ζωής του κάθε ανθρώπου, κατανοώντας ότι οικογένεια που δεν έχει οργανωτική δομή εμφανίζει πολυποικιλία προβλήματα,

στ) να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να προσπαθήσουν να τον βελτιώσουν με την ανάλογη φροντίδα και υγιεινή, να αντιληφθούν το πώς είναι δυνατό να γίνει πρόληψη σοβαρών προβλημάτων υγείας, τα οποία προκαλούν νοσηρότητα και θνησιμότητα στον πληθυσμό, να μεριμνήσουν και να φροντίσουν για την υγεία τους (σωματική και ψυχική) και την πνευματική τους ευεξία, κατανοώντας το κόστος της απώλειας αυτού του αγαθού. Επίσης, να αποκτήσουν γνώσεις και επιδεξιότητα για την άμεση αντιμετώπιση μερικών ατυχημάτων και την παροχή πρώτων βοηθειών,

ζ) να δραστηριοποιηθούν στην προάσπιση του περιβάλλοντος και να λειτουργήσουν ως φορείς αλλαγής,

η) να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα της διατροφής για επιβίωση, ανάπτυξη, υγεία και απόδοση στην εργασία και να επιδιώξουν ανάλογα με τις συνθήκες που ζουν τη βέλτιστη και πιο ισορροπημένη διατροφή για τους/τις ίδιους/ίδιες. Να συνειδητοποιήσουν τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα που δημιουργούνται από τη σπατάλη τροφής,

θ) να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο, να κατανοήσουν την αξία της παράδοσης στον τομέα της κατοικίας, να καλλιεργήσουν την καλαισθησία τους και να συνδράμουν στη διασφάλιση του απαραίτητου εξοπλισμού σε ένα σπιτικό. Επίσης, να αποκτήσουν κριτήρια και δεξιότητες στην επιλογή και στην υγιεινή της ενδυμασίας,

ι) να καταστούν ικανοί/-ές να ιεραρχήσουν τις μαθησιακές τους ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους, ενισχύοντας τη δεξιότητα της μαθησιακής αυτορρύθμισης και αυτονομίας,

ια) να μπορέσουν να επικοινωνούν και να αλληλοεπιδρούν ως μέλη μιας ομάδας για τη ανάπτυξη πρωτοβουλιών που θα συνεισφέρουν στην προαγωγή βιώσιμων και υγιών καταναλωτικών συμπεριφορών. Να είναι σε θέση να επικοινωνούν αποτελεσματικά με διάφορες ομάδες του πληθυσμού, μέσω της κοινωνικής ενσυναίσθησης, του σεβασμού στη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα και να διαμορφώσουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές προς τους πάσχοντες και τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες,

ιβ) να είναι σε θέση, μέσω των εργασιών που τους ανατίθενται και αναλαμβάνουν να αναζητούν, να αναλύουν και να συνθέτουν δεδομένα και πληροφορίες, μέσω της χρήσης των τεχνολογιών και της πληροφορίας,

ιγ) να συνεισφέρουν στην προαγωγή της κοινωνικοοικονομικής προόδου της οικογένειας και των νοικοκυριών, να αναπτύξουν δεξιότητες κοινωνικής ευελιξίας και προσαρμοστικότητας,

ιδ) να αξιοποιήσουν δεξιότητες ζωής στο πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας, να αποκτήσουν ικανότητες, προκειμένου να ακολουθούν διά βίου βασικές αρχές οργάνωσης και διαχείρισης, λαμβάνοντας υπόψη τις ανθρώπινες αξίες.

Σε επίπεδο στάσεων πρέπει:

α) μέσα από τα θέματα της «οικογενειακής αγωγής», να καλλιεργήσουν συμπεριφορές για ισότητα, αγάπη, σεβασμό, συμπερίληψη και εκτίμηση προς τον άνθρωπο και τη ζωή· να αποκτήσουν καθημερινές συνήθειες υγιεινού τρόπου ζωής, που θα συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας του σπιτικού τους,

β) να μάθουν να ενσωματώνουν εφαρμογές νέας τεχνολογίας στην καθημερινότητά τους,

γ) να αποκτήσουν συνήθειες και στάσεις που θα βοηθήσουν να βελτιωθούν η υγεία, η διατροφή, η ανάπτυξη και γενικότερα η ευημερία τους,

δ) να καλλιεργήσουν την αισθητική και κοινωνική τους ευαισθησία προς το άμεσο και έμμεσο περιβάλλον τους,

ε) να αποκτήσουν γενικότερα ικανότητες (όπως διατυπώνονται από το Συμβούλιο της ευρώπης) για να ανταποκρίνονται επιτυχώς στο σύγχρονο σχολείο και μετέπειτα στην κοινωνία,

στ) να υιοθετήσουν αειφορικές πρακτικές για την οικονομική και γενικότερη διαχείριση και επιστασία ενός σπιτικού,

ζ) να καλλιεργήσουν τον σεβασμό στα παραδοσιακά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς μας και στις ιδιαιτερότητες του λαού μας,

η) να γίνουν ενεργοί/-ές και δημιουργικοί/-ές στη διαχείριση του οίκου τους,

θ) να καταρτίσουν σχέδια δράσης, να ανακαλύψουν τις εναλλακτικές λύσεις και να αναπτύξουν δεξιότητες λήψης αποφάσεων προάγοντας την αρμονική συνύπαρξη οικογενειακής, επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Το νέο ΠΣ του μαθήματος επιχειρεί μια συνθετική εξισορρόπηση του «τι;», «πώς;» «γιατί;» ή «προς τι;», ανταποκρινόμενο στα νέα δεδομένα της εκπαίδευσης, αναπτύσσοντας καινοτομικά χαρακτηριστικά που αφορούν όλες εκείνες τις διαστάσεις της «εν οίκω» ευημερίας με βάση τους γενικούς σκοπούς και προσανατολισμούς που έχουν τεθεί για το μάθημα και εφαρμόζοντάς τους στην Α' τάξη του Γυμνασίου.

α) Θεματικά Πεδία

Πιο συγκεκριμένα, παρατίθενται τα Θεματικά Πεδία που ενδείκνυται για την τάξη αυτή. Κάθε Θεματικό Πεδίο (ΘΕ.Π.) αποτελεί το πλαίσιο της εμβριθούς ανάλυσης των προτεινόμενων θεμάτων για το μάθημα στο πλαίσιο του νέου ΠΣ. Γι' αυτό άλλωστε και κάθε ΘΕ.Π. περιέχει τις

έννοιες της και τα αντίστοιχα διδακτέα της. Συνάμα κάθε ΘΕ.Π. αναπτύσσεται σε σειρά ωριαίων διδασκαλιών και συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με τους δεκαεπτά στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης (Ατζέντα 2030). Ο τίτλος κάθε ΘΕ.Π. (υπο)δηλώνει την ιδέα-κλειδί που το διατρέχει, ενισχύοντας τη στρατηγική επιλογή του ΠΣ για ανάπτυξη της διδασκαλίας σε ένα διερευνητικό, ερμηνευτικό, διαλογικό και στοχαστικό πλαίσιο. Το περιεχόμενο του κάθε πεδίου δίνει έμφαση σε μία από τις πτυχές της ευημερίας για κάθε μορφή οικογενειακής μονάδας, χωρίς όμως να παραγνωρίζεται η αλληλεξάρτηση με τις άλλες πτυχές της.

Τα πεδία είναι τέσσερα και το τέταρτο διαπλέκεται με τα υπόλοιπα τρία και διδάσκεται παράλληλα με αυτά τονίζοντας την έννοια της αειφορίας μέσα από τη διαθεματικότητα. Τα τρία πρώτα απλώνονται μέσα στη διάρκεια της χρονιάς, για όσο χρονικό διάστημα προβλέπεται από το νέο ΠΣ για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας. Το τέταρτο συμπληρώνει και εμπλουτίζει τα υπόλοιπα τρία τροφοδοτώντας τα με μαθησιακά αποτελέσματα που σχετίζονται με την αειφορία καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, σε όλα τα διδακτέα/Θεματικές Ενότητες. Συνολικά τα τρία αυτά ΘΕ.Π. εμπλουτίζονται από το τέταρτο ως ακολούθως:

Σχολιασμός των Θεματικών Πεδίων της Α' Γυμνασίου

Το πρώτο Θεματικό Πεδίο, καλούμενο εφεξής ΘΕ.Π_1 «Βασικές έννοιες Οικιακής Οικονομίας: Κατανοώντας το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον που ζω»,

στοχεύει στην καλύτερη γνώση του εαυτού μας μέσα από τη μελέτη της οικογένειας -ενός θεσμού που παίζει καθοριστικό ρόλο για το άτομο, την κοινωνία και το κράτος- και του «νοικοκυριού», ή αλλιώς της οικογενειακής μονάδας. Τίθεται δηλαδή η Οικιακή Οικονομία στο πλαίσιο μιας προσέγγισης στη βάση του κοινωνικοοικονομικού συστήματος. Επίσης το ΘΕ.Π_1 θέτει τις βάσεις για την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου χάρη στην κοινωνικοποίησή του, μια διαδικασία εξίσου ζωτική όσο και η τροφή. Παράλληλα, οι μαθητές/-τριες μαθαίνουν να διαχειρίζονται τις αλλαγές που συμβαίνουν σε προσωπικό, οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο, βελτιώνουν την αυτοεικόνα τους και διαμορφώνουν ολοκληρωμένη και ισορροπημένη προσωπικότητα. Τέλος, επιδιώκεται η ενδυνάμωση της κριτικής επεξεργασίας των επιλογών του/της κάθε μαθητή/-τριας με βάση τους διαθέσιμους πόρους λαμβάνοντας υπόψη τη στενότητα. Αυτό επιδιώκεται όχι μόνο μέσα από την απόκτηση γνώσεων, αλλά στοχεύοντας παράλληλα στη διαμόρφωση στάσεων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων με στόχο την ενδυνάμωσή τους και την καλύτερη ενδοπροσωπική προσαρμογή τους στο ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον.

Το δεύτερο Θεματικό Πεδίο καλείται εφεξής ΘΕ.Π_2 «Τα οικονομικά της οικογένειας και η συμπεριφορά του καταναλωτή»:

Η διαχείριση των οικονομικών είναι σημαντικός παράγοντας επίλυσης οικογενειακών αλλά και εθνικών και παγκόσμιων προβλημάτων. Συνεπώς το ΘΕ.Π_2 στοχεύει στο να βοηθήσει τους/τις μαθητές/-τριες να αποκτήσουν βασικές γνώσεις σχετικά με τη διαχείριση

των οικονομικών της οικογένειας ως ανεξάρτητης οικονομικής μονάδας, ως «νοικοκυριού», να αποκτήσουν δεξιότητες, να διαμορφώσουν στάσεις, ώστε να κάνουν σωστές επιλογές με δεδομένη τη στενότητα των πόρων, προκειμένου να οργανώσουν τη ζωή τους και να αποφασίζουν προβαίνοντας σε δράσεις που βελτιώνουν την αυτορρύθμιση και προάγουν την εν οίκω ευημερία. Η οικογένεια ως ανεξάρτητη οικονομική μονάδα, δηλαδή ως νοικοκυριό, αποτελεί έναν πολύ σημαντικό οικονομικό θεσμό, ο οποίος συμμετέχει ενεργά στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας.

Το ΘΕ.Π_2 στοχεύει επίσης: α) στη συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών/-τριών των πολλαπλών παραγόντων που επηρεάζουν τις οικονομικές επιλογές μιας οικογένειας και β) στην απόκτηση βασικών οικονομικών δεξιοτήτων (π.χ. σχεδιασμός οικογενειακού ή/και προσωπικού προϋπολογισμού) και στην ανάπτυξη των αντίστοιχων στάσεων, προκειμένου τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν ότι οι οικονομικοί πόροι για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών είναι περιορισμένοι σε όλα τα επίπεδα. Επίσης, στο πεδίο αυτό γίνεται μία πρώτη σύνδεση του «νοικοκυριού» με τις άλλες οικονομικές μονάδες, δηλαδή τις επιχειρήσεις και το κράτος. Τέλος, στο ΘΕ.Π_2 μπαίνουν οι βάσεις της αγωγής του καταναλωτή, καθώς ξεκινά μια διαδικασία με την οποία οι μαθητές/-τριες μαθαίνουν πώς να αγοράζουν και να χρησιμοποιούν αγαθά και υπηρεσίες, ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες τους συνειδητοποιώντας παράλληλα ποια είναι τα δικαιώματά τους ως καταναλωτές.

Το τρίτο Θεματικό Πεδίο, καλούμενο εφεξής ΘΕ.Π_3 «Οικιακή ευημερία και ικανότητες»,

δίνει τους άξονες μελέτης προκειμένου οι μαθητές/-τριες μέσα από την πολύπλευρη καθημερινότητα της οικογένειας ως ανεξάρτητης οικονομικής μονάδας -έχοντας δηλαδή ως βάση την κατοικία, την ενδυμασία, τη διατροφή, την υγεία και το περιβάλλον της οικογένειας και των μελών της- να αποκτήσουν ικανότητες ώστε να λαμβάνουν συστηματικά αποφάσεις που θα οδηγούν ευρύτερα στην οικιακή ευημερία.

Η οικιακή ευημερία έχει τρεις βασικές συνιστώσες:

- την ψυχοσωματική ευημερία-ευεξία
- την κοινωνική ευημερία
- την οικονομική ευημερία

Η ευημερία συνάδει με σημαντικές επενδύσεις στον ίδιο μας τον εαυτό και η απόκτησή της έχει ως προϋπόθεση το να διαθέτει το άτομο ποικίλες ικανότητες. Γι' αυτό και ο όρος ικανότητες αποτελεί τον δεύτερο πυλώνα του πεδίου αυτού. Στο σημείο αυτό θυμίζουμε ότι σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης ικανότητες είναι οι γνώσεις, οι δεξιότητες, οι στάσεις και οι αξίες που πρέπει να χαρακτηρίζουν τον άνθρωπο προκειμένου να ανταποκρίνεται και προσαρμόζεται στις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο αυτό το συγκεκριμένο Θεματικό Πεδίο στοχεύει στην ευαισθητοποίηση, στην ενεργοποίηση του/της μαθητή/-τριας σε θέματα υγείας, διατροφής, κατοικίας, ενδυμασίας και περιβάλλοντος. Όπως ήδη αναφέραμε, τα παραπάνω θέματα αφορούν

το ίδιο το άτομο, την οικογένεια, τη μετέπειτα επαγγελματική του ζωή, την κοινότητα και την ανθρωπότητα γενικότερα. Σχετίζονται με την ευημερία του ανθρώπου και προϋποθέτουν τη στοχευμένη ανάπτυξη ικανοτήτων από τους/τις μαθητές/-τριες ως προς αυτά. Αναμένεται λοιπόν οι μαθητές/-τριες να μπορούν να κάνουν ορθές επιλογές, λαμβάνοντας υπόψη τη στενότητα των πόρων ως προς τα διάφορα καταναλωτικά αγαθά, αλλά και να αγωνίζονται για μια καλύτερη κοινωνία, για την οποία θα διεκδικούν βιωσιμότητα και βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Παράλληλα, το πεδίο αυτό τους επιτρέπει να αποκτήσουν γνώσεις και να αναπτύξουν κλίσεις, ενδιαφέροντα και δεξιότητες, μέσα από τις υποενότητες που διαπραγματεύεται. Πρακτικά οι μαθητές/-τριες με την ολοκλήρωση της μελέτης του πεδίου πρέπει να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται και να διαχειρίζονται ως μέλη μιας οικομονάδας τα δυνατά και αδύνατα σημεία του οικείου περιβάλλοντός τους, καθώς και τις ευκαιρίες και τις απειλές του εξωτερικού τους περιβάλλοντος για την προσωπική και οικογενειακή τους ευημερία.

Το τέταρτο Θεματικό Πεδίο, καλούμενο εφεξής ΘΕ.Π_4 «Οικιακή Οικονομία και αειφόρος ανάπτυξη»,

διαπλέκεται με τα άλλα τρία πεδία στο πλαίσιο ενός ανοιχτού προγράμματος σπουδών και στοχεύει στον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομικής μονάδας σε όλα τα επίπεδα οργάνωσής της σε συνδυασμό με την αναζήτηση τρόπων αειφόρου ανάπτυξης με βάση τις παραδόσεις και τις εμπειρίες παλαιότερων γενεών. Συνεπώς, ο/η εκπαιδευτικός οργανώνοντας τη μαθησιακή εμπειρία κάνει κάθε φορά τις επιλογές του/της σε καθένα από τα τρία Θεματικά Πεδία συνδυάζοντας προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα από το τέταρτο Θεματικό Πεδίο κατά το δοκούν. Το ΘΕ.Π_4 οργανώνεται σε τρεις Θεματικές Ενότητες (ΔΕ):

4.1. ΔΕ-1: Βιώσιμη ανάπτυξη και οικογένεια.

4.2. ΔΕ-2: Διαχρονικές αξίες και πολιτισμική κληρονομιά.

4.3. ΔΕ-3: Ψηφιακός μετασχηματισμός και οικογένεια.

β) Θεματικές Ενότητες ή διδακτέα

Κάθε ΘΕ.Π. περιλαμβάνει τα αντίστοιχα διδακτέα (ή αλλιώς δείκτες επάρκειας), τα οποία παρουσιάζουν τα βασικά θέματα που προτείνει θέτοντας σε προβληματισμό το ΘΕ.Π. Φυσικά στο πλαίσιο ενός ανοιχτού ΠΣ, από τα αντίστοιχα διδακτέα οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν εκείνα που εξυπηρετούν κάθε φορά τον επιδιωκόμενο σκοπό του μαθήματος ή/και να ασκήσουν την παιδαγωγική τους αυτονομία στο πλαίσιο των ανοιχτών ΠΣ για να τα συμπληρώσουν και να τα εμπλουτίσουν, ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης τους. Για τον λόγο αυτό βασική έγνοια του/της εκπαιδευτικού θα πρέπει είναι η κατανόηση και η εκτίμηση των δεδομένων που του/της παρέχει η τάξη του/της. Με τη βάση αυτή θα αποφασίσει ποιους στόχους θα θέσει και θα αξιολογήσει κατά τον διδακτικό σχεδιασμό.

γ) Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (δείκτες επιτυχίας) αναφέρονται στα αποτελέσματα που αναμέ-

νεται να πετύχουν οι μαθητές/-τριες της Α' Γυμνασίου με την ολοκλήρωση του ΠΣ, δηλαδή αναφέρονται στον/στη μαθητή/-τρια, στα επιτεύγματά του/της και στις ικανότητες που έχει αποκτήσει. Όσο πιο ευαίσθητο είναι το μαθησιακό περιβάλλον που διαμορφώνει ο/η εκπαιδευτικός στις ατομικές ιδιαιτερότητες του/της κάθε μαθητή/-τριας, τόσο πιο επιτυχής θα είναι η εφαρμογή ενός Προγράμματος Σπουδών που βασίζεται σε μαθησιακά αποτελέσματα. Το κάθε αποτέλεσμα -κάθε δείκτης επιτυχίας- αναλύεται σε επιμέρους γνώσεις/δεξιότητες, στάσεις, στρατηγικές. Γι' αυτό και στο περιεχόμενο των δεικτών δίνεται έμφαση σε όλα τα είδη μάθησης, σε πληροφορίες με εγγενή ικανότητα να παράγουν νέα γνώση, γνωστικές και πρακτικές δεξιότητες, στρατηγικές και τρόπο σκέψης, στάσεις και αξίες. Τα βασιζόμενα στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ΠΣ μπορούν να προάγουν διδασκαλία και μαθησιακές πρακτικές που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των μαθητών/-τριών μιας τάξης.

δ) Ενδεικτικές δραστηριότητες

Κάθε διδακτέο ή Θεματική Ενότητα συνοδεύεται και από ενδεικτικές δραστηριότητες, τις οποίες ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει ως έχουν ή να τροποποιήσει, να συμπληρώσει κ.λπ. με βάση τις ανάγκες των μαθητών/-τριών του/της.

Παρακάτω σε επόμενο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τα πεδία, τα διδακτέα ή αλλιώς Θεματικές Ενότητες και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που καλύπτονται στο πλαίσιο του νέου ΠΣ.

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας ως εργαστηριακό μάθημα επιτρέπει στους/στις μαθητές/-τριες την εμπάθυνση της ύλης και των ενδεικτικών δραστηριοτήτων

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται να διαμορφώσει έναν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της μάθησης εστιάζοντας στο Πρόγραμμα Σπουδών και στο Υποστηρικτικό Υλικό. Έχοντάς τα συνεπώς ως βάση διαμορφώνει το γενικότερο πλαίσιο προδιαγραφών του μαθήματός του/της με σκοπό την εφαρμογή και την αναμόρφωσή του στα δεδομένα της συγκεκριμένης τάξης, της δικής του/της τάξης. Στα χέρια των εκπαιδευτικών το Πρόγραμμα Σπουδών και το Υποστηρικτικό Υλικό είναι δυνατόν να αναδειχθούν σε εν δυνάμει σημαντικά εργαλεία για τη διάπλαση αυτόνομων και ενεργών πολιτών με ανεπτυγμένη κριτική σκέψη. Ωστόσο, για να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι δυνατότητές τους, η πλήρωση των σωστών προϋποθέσεων εφαρμογής τους αποτελεί αναγκαίο όρο. Δηλαδή, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αξιολογούν έως ποιο επίπεδο τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως καθορίζονται στα Προγράμματα Σπουδών, επιτυγχάνονται από τους/τις μαθητές/-τριες -έργο ιδιαίτερα σύνθετο για κάθε εκπαιδευτικό. Όμως, αναμφισβήτητα, στο νέο ΠΣ τα προσδοκώμενα και οι ενδεικτικές δραστηριότητες βοηθούν καθοριστικά τον/την εκπαιδευτικό στον σχεδιασμό της μάθησης και των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που θα χρησιμοποιήσει για τους/τις μαθητές/-τριές του/της.

Φυσικά ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να βασιστεί για

τον σχεδιασμό αυτό στις αρχές της καθολικής σχεδίασης για τη μάθηση υιοθετώντας τις βασικές αρχές της, δηλαδή:

α) πολλαπλοί τρόποι αναπαράστασης, καθώς δεν υπάρχει ένας ιδανικός τρόπος για την κατανόηση των πληροφοριών από όλους. Για παράδειγμα, στο πεδίο 2: «τα οικονομικά της οικογένειας και η συμπεριφορά του καταναλωτή», ο ατομικός προϋπολογισμός μπορεί να δοθεί στους/στις μαθητές/-τριες σε μορφή υπολογιστικού φύλλου, πίνακα, κειμένου-λίστα. Επίσης όπου υπάρχει διασύνδεση πολλών εννοιών (διατροφή, περιβάλλον και υγεία) μπορεί να χρησιμοποιείται εννοιολογικός χάρτης ή φωτογραφίες και απεικονίσεις κ.ά.

β) πολλαπλοί τρόποι έκφρασης, δεδομένου πως όλοι οι μαθητές/-τριες δε χειρίζονται με τον ίδιο τρόπο τα μαθησιακά ερεθίσματα. Για παράδειγμα, οι μαθητές/-τριες μπορεί να συνθέσουν ένα τραγούδι για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και τις σκέψεις τους για τα δικαιώματα του παιδιού και της οικογένειας, να δημιουργήσουν ένα κολάζ με μορφές οικογένειας, να δημιουργήσουν μία ψηφιακή παρουσίαση-εφαρμογή για την κατοικία ή το δωμάτιό τους, κ.ά.

γ) πολλαπλοί τρόποι εμπλοκής, καθώς υπάρχει ποικιλία τρόπων με τους οποίους οι μαθητές/-τριες κινητοποιούνται ή εμπλέκονται στη μάθηση. Για παράδειγμα, οι μαθητές/-τριες εμπλέκονται σε ατομικές ή ομαδικές εργασίες, αναλαμβάνοντας ρόλους εναλλασσόμενα. Γίνονται επίσης συνεργάτες, ετεροαξιολογητές ή ακόμα και «διδάσκοντες».

Με τον όρο «καθολικός» αναγνωρίζεται η μοναδικότητα κάθε μαθητή/-τριας και η ανάγκη συμπερίληψης των μαθητών/-τριών με ιδιαιτερότητες στον σχεδιασμό της μάθησης με τη δημιουργία ευκαιριών συμμετοχής (Rose & Meyer, 2002). Για παράδειγμα, ο/η εκπαιδευτικός δίνει εξατομικευμένο ρόλο βοηθού σε έναν/μία μαθητή/-τρια με ΔΕΠΥ στα εργαστήρια.

Ο/Η εκπαιδευτικός συνεπώς, καλείται να προβεί στον βραχυπρόθεσμο σχεδιασμό της μάθησης που αφορά το σχέδιο του μαθήματος (μία διδακτική ώρα) ή τον σχεδιασμό ενός διδακτικού σεναρίου (περισσότερες από μία διδακτικές ώρες) στο οποίο θα ενσωματώσει τις απαιτήσεις του Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, το δεδομένο Υποστηρικτικό Υλικό και τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα. Το εμπρόθετο του βραχυπρόθεσμου διδακτικού σχεδιασμού θα αναδειχθεί από τους διδακτικούς στόχους που θα τεθούν από τον/την ίδιο/-α τον/την εκπαιδευτικό με βάση τα μαθησιακά προσδοκώμενα που δίνονται από το ΠΣ. Οι στόχοι αυτοί θα επηρεάσουν κάθε μορφή σχεδιασμού τόσο λειτουργική/εργαλειακή (γνωστικό αντικείμενο, οργάνωση περιεχομένου κ.λπ.) όσο και επικοινωνιακή (μαθητής/-τρια-εκπαιδευτικός κ.λπ.).

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών με προσανατολισμό στα μαθησιακά αποτελέσματα κατέστησε αναγκαία την εκ νέου θεώρηση των παραδοσιακών εργαλείων αξιολόγησης. Συνεπώς, το θέμα της αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών/-τριών αποτελεί κομβικό σημείο

στο νέο ΠΣ του μαθήματος γιατί: α) τροποποιεί τις κείμενες αντιλήψεις για την αξιολόγηση, εστιάζοντας όχι μόνο στο αποτέλεσμα αλλά στην ίδια τη διαδικασία αυτή καθεαυτήν και β) αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει την αξιολόγηση ως εργαλείο, προκειμένου η διαδικασία να αποκτήσει νόημα για τους/τις μαθητές/-τριες, αυξάνοντας έτσι τις ευκαιρίες αλλά και το ενδιαφέρον τους να βελτιωθούν.

Σύμφωνα με τους Bloom, Hastings & Madaus (1981) η αξιολόγηση λειτουργεί διαμορφωτικά, αθροιστικά [τελικά] και διαγνωστικά-ο Oosterhof (2010) προσθέτει ακόμα μία κατηγορία την προκαταρκτική αξιολόγηση. Θεωρούμε, λοιπόν, ότι και οι τέσσερις μορφές αξιολόγησης μπορεί να λειτουργήσουν ικανοποιητικά στο πλαίσιο του νέου ΠΣ Οικιακής Οικονομίας, με κυρίαρχη όμως μορφή τη διαμορφωτική αξιολόγηση. Η τελευταία πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας προκειμένου να επιτευχθεί ο σταδιακός έλεγχος της επίτευξης των δεικτών επιτυχίας και δεικτών επάρκειας και ολοκληρώνεται με την τελική αξιολόγηση. Με τη διαμορφωτική αξιολόγηση ο/η εκπαιδευτικός θα μπορέσει να πάρει την κατάλληλη ανατροφοδότηση για την αναπροσαρμογή της διδασκαλίας και της μάθησης, προκειμένου να βελτιωθούν τα επιτεύγματα του/της μαθητή/-τριας σε σχέση με τους δείκτες επιτυχίας. Η τελική αξιολόγηση αποτελεί τη συνολική εκτίμηση και τον απολογισμό του τι επιτεύχθηκε σε σχέση με τους δείκτες επιτυχίας και τους δείκτες επάρκειας στο μάθημα.

Α. Μέθοδοι και τεχνικές αξιολόγησης

Οι δραστηριότητες του ΠΣ δίνουν ιδέες και διευκολύνουν τον/την εκπαιδευτικό να προετοιμάσει εργαστηριακές ασκήσεις, φύλλα εργασίας, συζητήσεις, συνεργατικές και ατομικές εργασίες, ερωτηματολόγια, δράσεις κ.ά. που ευνοούν αφενός την ποιοτική αξιολόγηση των μαθητών/-τριών σε ατομικές, αλλά και ομαδικές επιδόσεις, και αφετέρου την τελική ποσοτική βαθμολογία, ενώ παράλληλα διευκολύνουν τον έλεγχο της ποιότητας της δικής του/της διδασκαλίας.

Στο πλαίσιο του νέου ΠΣ ο/η εκπαιδευτικός δύναται να χρησιμοποιήσει τις ποικίλες αυτές μεθόδους και τεχνικές αξιολόγησης αποσκοπώντας κατά τη μαθησιακή εμπειρία στη διαμορφωτική αξιολόγηση που συνιστά την ουσία της «αξιολόγησης για τη μάθηση». Φυσικά ο/η εκπαιδευτικός δύναται να ολοκληρώσει την αξιολόγηση με τη φάση της τελικής αξιολόγησης. Όμως, καθώς ο/η εκπαιδευτικός έχει ως προτεραιότητα τη διαμορφωτική αξιολόγηση, δείχνει ότι δεν ενδιαφέρεται μόνο για τον έλεγχο της επίδοσης των μαθητών/-τριών, αλλά αντιθέτως θέτει ως κεντρικό στόχο της αξιολόγησης τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης αυτής καθαυτήν μέσω του αναστοχασμού προκειμένου να βελτιωθούν οι μαθητές/-τριες σε ποικίλους τομείς (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αξίες). Για τον λόγο αυτό ο/η ίδιος/-α θα χρειαστεί να επανεξετάσει συστηματικά τις πρακτικές του/της.

Παρακολούθηση της προόδου των μαθητών/-τριών

Ο/Η εκπαιδευτικός παρακολουθώντας την πρόοδο του γραμματισμού των μαθητών/-τριών εστιάζει στην αξιο-

λόγηση της μάθησης, όπως ήδη αναφέραμε, οπότε χρησιμοποιεί ποικίλα εργαλεία και στρατηγικές διαμορφωτικής αξιολόγησης, για παράδειγμα τήρηση ημερολογίου, παρατήρηση διδασκαλίας, περιγραφική αξιολόγηση μαθητών/-τριών, χρήση ερωτηματολογίων για αυτοαξιολόγηση μαθητή/-τριας, κλίμακες διαβαθμισμένων κριτηρίων (Κουλουμπαρίτση και Μασσαγγούρας, 2004) ή αλλιώς φύλλα περιγραφικής αξιολόγησης (Κοντογιάννης, 2003) ή χρησιμοποιώντας ρούμπρικες αξιολόγησης. Με το τελευταίο εργαλείο, δηλαδή τη χρήση της κλίμακας ο/η εκπαιδευτικός αποτιμά την επίδοση των μαθητών/-τριών με βάση τα συγκεκριμένα κριτήρια που επιλέγει και τις διαβαθμίσεις ποιότητας που θέτει για καθένα από αυτά. Η ρούμπρικα είναι πολυεργαλείο, γιατί μπορεί να αποτελέσει είτε εργαλείο αυτοαξιολόγησης είτε εργαλείο ετεροαξιολόγησης, ενώ παρέχει παράλληλα τα κριτήρια αξιολόγησης μιας εργασίας μαζί με τα κριτήρια απόδοσης και την αντίστοιχη κλίμακα βαθμολογίας.

Έτσι, ως προς τις γνώσεις ελέγχεται η δυνατότητα των μαθητών/-τριών όχι απλώς να τις αναπαράγουν, αλλά κυρίως να τις συσχετίζουν, να τις ερμηνεύουν, να τις κρίνουν, να τις εφαρμόζουν, να τις χρησιμοποιούν με κριτήρια και να εμπνέονται από αυτές. Ως προς τις δεξιότητες, οι εκπαιδευτικοί εστιάζουν σε κομβικές δεξιότητες. Με τον όρο αυτό αναφερόμαστε σε ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων, όπως η κριτική σκέψη και η δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων που σχετίζονται με το σπιτικό, η ανάληψη πρωτοβουλιών σε θέματα που άπτονται του

κύκλου της οικογενειακής ζωής, η καινοτομία και η δημιουργικότητα, η κινητικότητα και η προσαρμοστικότητα στις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικογένειας, η επίλυση προβλημάτων και η συνεργασία.

Ως προς τις στάσεις ο/η εκπαιδευτικός αναμένεται να αξιολογήσει τη στάση των μαθητών/-τριών κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και όχι να ερευνά την επίδραση της παρέμβασής του/της στη συμπεριφορά των μαθητών/-τριών, καθώς τα αποτελέσματα της παρέμβασης μπορούν να αξιολογηθούν μακροπρόθεσμα.

Η τελική αξιολόγηση είναι ανακεφαλαιωτική, αλλά και ανατροφοδοτική διαδικασία, προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων σε σχέση με τους προκαθορισμένους εξαρχής από τον/την εκπαιδευτικό στόχους για τον/τη μαθητή/-τρια αλλά και την τάξη. Για την τελική αξιολόγηση ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει γραπτά τεστ/ διαγωνίσματα, ανοιχτού ή κλειστού τύπου, τα οποία θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ερωτήσεις σύντομων απαντήσεων, πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης κ.ά., αλλά και μεγαλύτερες δομημένες ερωτήσεις, ερωτήσεις ανοιχτού τύπου (με ελεύθερη απάντηση, συνήθως συνδυαστική), ερωτήσεις αναζήτησης πληροφοριών από πηγές, κ.ά. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει επίσης την προφορική αξιολόγηση ή και άλλες τεχνικές της περιγραφικής αξιολόγησης που ήδη περιγράψαμε.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - Α' Γυμνασίου		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
1. Βασικές έννοιες Οικιακής Οικονομίας: Κατανώντας το κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον που ζω.		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση να λειτουργούν αυτόνομα και να διαθέτουν ικανότητες οργάνωσης της οικογενειακής ζωής.
	1.1. Οικογένεια και έφηβοι: Μορφές και λειτουργίες στη σύγχρονη οικογένεια.	Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση: <ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τις ποικίλες μορφές της σύγχρονης οικογένειας προκειμένου να αποδέχονται τη διαφορετικότητα, • να κατονομάζουν και να περιγράφουν τις λειτουργίες της οικογένειας, • να κατονομάζουν τη σημασία του ρόλου της ανατροφής και της διαπαιδαγώγησης στη ζωή των παιδιών και των εφήβων (οικογενειακή αγωγή),

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν τον ρόλο και τη σημασία της γονεϊκής υποκατάστασης, • να επισημαίνουν τα βασικά στοιχεία της οργάνωσης του οικογενειακού βίου και ευρύτερα του νοικοκυριού στο διάβα των αιώνων, • να ανακαλύπτουν ομοιότητες και διαφορές της αγροτικής με την αστική οικογένεια σήμερα, • να διερευνούν και να επαληθεύουν την αναγκαιότητα και την εξέλιξη της οικιακής παραγωγής, • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται τις μορφές, λειτουργίες και αλλαγές στη σύγχρονη οικογένεια, • ΔΕ-2: να ερευνούν, να αναλύουν και να συγκρίνουν τις αξίες της οικογένειας από το παρελθόν έως σήμερα, • ΔΕ-2: να ανακαλύπτουν την τεράστια σημασία του καταμερισμού των έργων για τη σημερινή οργάνωση της παραγωγής
	<p>1.2. Ο κοινωνικός μου περίγυρος: Διαχειρίζομαι τα συναισθήματά μου και κοινωνικοποιούμαι.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν διαδικασίες και φορείς κοινωνικοποίησης, • να συνειδητοποιούν ότι ο κοινωνικός περίγυρος συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση και την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων, δεδομένου ότι καλλιεργεί την κοινωνικότητα και τη συνεργασία, • να κάνουν σωστές επιλογές και να αναγνωρίζουν ότι οι διαπροσωπικές σχέσεις είναι θέμα επιλογών και όχι συγκυριών, • να ανακαλύπτουν τον ρόλο του σχολείου στην κοινωνικοποίηση του ατόμου, • να αναγνωρίζουν και να εξηγούν τις μορφές της συγγένειας και τις επιρροές της στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς μας, • να αναγνωρίζουν τις διάφορες μορφές λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας, έτσι ώστε να γίνουν προσεκτικοί και ενεργοί ακροατές/-τριες με κριτική σκέψη, • να αναπτύσσουν δεξιότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας και ενσυναίσθησης, αναγνωρίζοντας, κατονομάζοντας, περιγράφοντας, και διαχειριζόμενοι/-ες τα συναισθήματά τους, • να αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας και διαχείρισης των αντιπαραθέσεων μέσω του διαλόγου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στην οικογένεια, • να ανακαλύπτουν τον ρόλο των ΜΜΕ καθώς και την ανάγκη να συμμετέχουμε ως δέκτες ή και δημιουργοί με κριτικό πνεύμα

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη</p>	<p>στο περιεχόμενο όλων των προϊόντων που προβάλλουν,</p> <ul style="list-style-type: none"> • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται την κοινωνικοποίηση και την αναγνώριση, την κατανόηση και τη διαχείριση των συναισθημάτων τους, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-2: να διακρίνουν την αξία της διαγενεακής αλληλεγγύης, όπου οι άνθρωποι δε συνυπάρχουν απλώς, αλλά έχουν και βαθύτερη επικοινωνία, • ΔΕ-2: να αναφέρουν και να αποκωδικοποιούν δυσκολίες που παρουσιάζονται σε διάφορους τρόπους επικοινωνίας (π.χ. μέθοδος Μπράιγ, νοηματική κ.ά.) προκειμένου να αποκτήσουν στάσεις και συμπεριφορές ίσης μεταχείρισης ξεκινώντας από τον άμεσο κοινωνικό τους περίγυρο
	<p>1.3. Πολιτισμικές ομάδες: Ενδιαφέρονται και ενεργώ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν πτυχές της ταυτότητάς τους και την επίδραση του κοινωνικού συνόλου σε αυτή, • να διακρίνουν την έννοια της ετερότητας, ώστε να αναγνωρίζουν, να αποδέχονται και να σέβονται τον συνάνθρωπο, • να αναγνωρίζουν τη μοναδικότητα του ατόμου στο πλαίσιο των πολιτισμικών ομάδων και της σχολικής κοινότητας, • να ορίζουν την έννοια «ενεργός πολίτης» σε σχέση με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον που ζουν, • να ερμηνεύουν τις αξίες της αλληλεγγύης, του σεβασμού και της υπευθυνότητας, έτσι ώστε να τις εφαρμόζουν μέσα από δράσεις όπως ο εθελοντισμός, οι όμιλοι, οι σχολικοί συνεταιρισμοί κ.ά., • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται τις έννοιες «ετερότητα» και «αλληλεγγύη»
	<p>1.4. Η οικογένεια ως ανεξάρτητη οικονομική μονάδα: Αγαθά και υπηρεσίες.</p>	<p>Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες καλύπτουν ανάγκες και επιθυμίες της οικογένειας. Να συνειδητοποιούν ότι για την παραγωγή των αγαθών είναι απαραίτητοι οι συντελεστές παραγωγής. Να συσχετίζουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες με τις αξίες.</p>
	<p>A. Οικογένειες, ανάγκες, επιθυμίες, αξίες, αγαθά και υπηρεσίες.</p>	<p>Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:</p>

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ερμηνεύουν την έννοια της οικονομικής μονάδας και να ορίζουν την έννοια «νοικοκυριό», • να προσδιορίζουν τι είναι αγαθό και τι υπηρεσία, • να ορίζουν τις βασικές κατηγορίες των αγαθών και να δίνουν παραδείγματα από κάθε κατηγορία (φυσικά ή ελεύθερα αγαθά/οικονομικά αγαθά), • να ερμηνεύουν, να ταξινομούν, να διακρίνουν τις έννοιες: ανάγκη-επιθυμία-αξία, ανάλογα με τις συνθήκες που τις εξετάζουμε, • να δίνουν παραδείγματα για το πώς μπορούν να ικανοποιούν τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους θέτοντας ως οδηγό τις αξίες τους, • να κατονομάζουν και να δίνουν παραδείγματα για τις τρεις βασικές ιδιότητες των αναγκών: εξέλιξη, κορεσμός, πολλαπλασιασμός, • να διατυπώνουν στόχους, συλλογισμούς, συμπεράσματα σχετικά με την ικανοποίηση των δικών τους αναγκών και επιθυμιών, <p>ΔΕ-3: Να δημιουργούν, να συμπληρώνουν και να τροποποιούν οπτικές αναπαραστάσεις με τη χρήση εργαλείων web2.0 σχετικά με τις έννοιες: ανάγκη, επιθυμία, αξία</p>
	<p>Β. Συντελεστές παραγωγής, αγαθά και υπηρεσίες.</p> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ονομάζουν και να περιγράφουν τους συντελεστές παραγωγής, • να ταιριάζουν προϊόντα με τους αντίστοιχους συντελεστές παραγωγής, • να εξηγούν ότι η παραγωγή αγαθών απαιτεί τη δαπάνη πόρων, • να δίνουν παραδείγματα παραγωγικών συντελεστών που συμβάλλουν στην παραγωγή αγαθών στο νοικοκυριό και στο ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, <p>ΔΕ1: να συμπεραίνουν ότι οι φυσικοί πόροι δεν είναι ανεξάντλητοι</p>
	<p>1.5. Οικογένειες και σύγχρονος τρόπος ζωής: Αλλάζω και προσαρμόζομαι.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν τις αλλαγές στην οικονομική και διοικητική οργάνωση του νοικοκυριού σήμερα, όπως για παράδειγμα τη μείωση της οικιακής παραγωγής, την αύξηση του καταναλωτισμού, την οικονομική ανεξαρτησία της γυναίκας κ.ά., • να επιχειρηματολογούν για την αναγκαιότητα καταμερισμού των εργασιών στα μέλη της σύγχρονης οικογένειας και τη σημασία της ισότητας,

		<ul style="list-style-type: none"> • να αξιολογούν την παροχή υπηρεσιών που προσφέρεται μέσα στην οικογένεια αμισθί, • να επιχειρηματολογούν για την αξία της οικιακής παραγωγής στην αντιμετώπιση των δυσκολιών και κρίσεων, • να περιγράφουν τις συνθήκες διαβίωσης στα σύγχρονα νοικοκυριά ως αποτέλεσμα των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, • να διασυνδέουν πιθανές αλλαγές στον τρόπο ζωής με οικονομικές αποφάσεις και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, • να εντοπίζουν και να ερμηνεύουν τα αίτια των προβλημάτων του νοικοκυριού και την επίδρασή τους στην οικογενειακή ζωή, • να εξηγούν με παραδείγματα την έννοια του κόστους και τη σημασία των εναλλακτικών λύσεων για την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων, • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται το νοικοκυριό και τον σύγχρονο τρόπο ζωής
	<p>1.6. Η αβεβαιότητα στη ζωή της οικογένειας: Κατανοώ και αντιμετωπίζω.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να δίνουν παραδείγματα από καθημερινές καταστάσεις αβεβαιότητας και αλλαγής στην οικογενειακή ζωή, • να προτείνουν εναλλακτικούς τρόπους δράσης μιας οικογένειας, προκειμένου να αντιμετωπίζει αλλαγές, όπως αλλαγή τόπου κατοικίας, διαζύγιο, γέννηση ή υιοθεσία ενός μωρού, ασθένεια, ανεργία, οικονομική καταστροφή κ.ά., • να επιχειρηματολογούν για την ανάγκη προετοιμασίας και προνοητικότητας της οικογένειας για να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά αβεβαιότητες και αλλαγές, • να αναδεικνύουν τα οφέλη της εργασίας ενάντια στην αβεβαιότητα, • να κάνουν διάκριση των εννοιών: εργασία, αεργία, ανεργία, • να επιχειρηματολογούν σχετικά με το πρόβλημα της ανεργίας, με βάση το οικονομικό περιβάλλον ή την ατομική ευθύνη, • να συνοψίζουν τις επιπτώσεις της ανεργίας, • να εξηγούν έννοιες όπως δάνειο, αποταμίευση, ασφάλιση, • να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις σχετικά με οικονομικά προβλήματα ενός νοικοκυριού, προκειμένου να προστατευτεί από τη φτώχεια, • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται καθημερινές αποφάσεις και επιλογές,

		<p>ΔΕ-3: να αξιοποιούν αξιόπιστες ιστοσελίδες και ψηφιακούς πόρους σχετικά με απεικονιστικά (στατιστικά στοιχεία) για τα διαζύγια, τις υιοθεσίες, τη φτώχεια, την εργασία και την ανεργία και τη γενικότερη κατάσταση των οικογενειών στην Ελλάδα και τον κόσμο</p>
	Αφιέρωμα: Η προστασία της οικογένειας.	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν και να αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους το κράτος προστατεύει την οικογένεια, τον γάμο, τη γονεϊκότητα και την παιδική ηλικία, • να επιχειρηματολογούν για την ανάγκη ειδικής φροντίδας των πολύτεκνων οικογενειών, χηρών και ορφανών εκείνων που έπεσαν στον πόλεμο
2. Τα οικονομικά της οικογένειας και η συμπεριφορά του καταναλωτή.	<p>2.1. Οργανώνω και διαχειρίζομαι τα οικονομικά της οικογένειάς μου.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να περιγράφουν και να ταξινομούν τις βασικές κατηγορίες εσόδων και εξόδων ενός νοικοκυριού, • να αναγνωρίζουν τα στοιχεία ενός ατομικού ή οικογενειακού προϋπολογισμού, • να καταρτίζουν έναν απλό ατομικό ή οικογενειακό προϋπολογισμό, • να χαρακτηρίζουν έναν προϋπολογισμό ανάλογα, ως ισοσκελισμένο, ελλειμματικό, πλεονασματικό, • να επιχειρηματολογούν για την αξία της κατάρτισης προϋπολογισμού, • να προβληματίζονται για την αναγκαιότητα της προνοητικότητας κατά μελλοντικών κινδύνων, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-3: Να εξασκηθούν σε ψηφιακές εφαρμογές δημιουργίας ατομικού ή οικογενειακού προϋπολογισμού που μπορεί να χρησιμοποιηθούν από το νοικοκυριό
	<p>2.2. Θέτω στόχους και παίρνω αποφάσεις.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά ενός έξυπνου στόχου, • να αξιολογούν έναν στόχο, • να εξηγούν τα στάδια λήψης απόφασης, • να προβληματίζονται για την προσωπική ευθύνη στις συνέπειες της απόφασης, • να αναλύουν και να αξιολογούν τους παράγοντες για να οδηγηθούν σε σωστές αποφάσεις, • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται την αποτελεσματική λήψη αποφάσεων για την επίλυση προβλημάτων, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-3: να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία web2.0 για να οργανώνουν και να

		<p>εμπεδώνουν τις γνώσεις τους όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων</p>
	<p>2.3. Καθορίζω ένα προσωπικό σχέδιο ως καταναλωτής.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αξιολογούν τις προσωπικές τους δαπάνες, • να ιεραρχούν τις δαπάνες τους, • να προσδιορίζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την καταναλωτική συμπεριφορά του νοικοκυριού, • να περιγράφουν μοτίβα καταναλωτικής συμπεριφοράς, • να διακρίνουν τα διάφορα συστήματα πληρωμών, • να περιγράφουν τις επιπτώσεις της καταναλωτικής συμπεριφοράς στην παραγωγή και την κατανάλωση, • να διασυνδέουν τις καθημερινές επιλογές τους με την προσωπική τους ευημερία και το ευρύτερο περιβάλλον <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-3: να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία που διευκολύνουν τη λήψη οικονομικών αποφάσεων αλλά και εφαρμογών web 2.0 που θα τους/τις διευκολύνουν να οργανώσουν και να παρουσιάσουν τις ιδέες τους σε θέματα οικονομικών αποφάσεων
	<p>2.4. Αναπτύσσω δεξιότητες αειφόρου κατανάλωσης.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να περιγράφουν τον κύκλο ζωής των αγαθών για έναν καταναλωτή/νοικοκυριό, • να υιοθετούν υπεύθυνη καταναλωτική συμπεριφορά όσον αφορά την ανακύκλωση, την υπερκατανάλωση, • να εκφράζουν προβληματισμό και να επιχειρηματολογούν για την πιθανή υπερχρέωση και τους κινδύνους που ελλοχεύουν από την αλόγιστη χρήση πιστωτικών καρτών και δανείων, • να προσδιορίζουν τις αρχές της αειφόρου κατανάλωσης • να εκτιμούν και να επιχειρηματολογούν για την ανάγκη αλλαγής των δυτικών καταναλωτικών προτύπων και των επιπτώσεων της υπερκατανάλωσης, • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται: την υπεύθυνη οικονομική συμπεριφορά και την αειφόρο κατανάλωση <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να ενστερνίζονται και να εφαρμόζουν τις αρχές της αειφορικής κατανάλωσης, όσον αφορά τις καταναλωτικές αποφάσεις τους,

		<ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-3: να αναφέρουν τρόπους διασφάλισης των οικονομικών συναλλαγών διά ζώσης και στο διαδίκτυο
	<p>2.5. Γνωρίζω τις οικονομικές μονάδες και τον ρόλο τους στο πλαίσιο της αγοράς.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν την έννοια της επιχείρησης και να βρίσκουν ομοιότητες, διαφορές και σχέσεις με τα νοικοκυριά, • να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά μιας οικογενειακής επιχείρησης, • να διακρίνουν τις δημόσιες από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, • να διακρίνουν τις επιχειρήσεις ανάλογα με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγουν, • να επιλέγουν για τις αγορές τους επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε δράσεις με θετικό κοινωνικό αντίκτυπο, • να ορίζουν και να ερμηνεύουν τον ρόλο των εργατικών σωματείων και την ενδεχόμενη επίδρασή τους στα νοικοκυριά, • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται τη σχέση μεταξύ νοικοκυριών και επιχειρήσεων. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να επισημαίνουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των παραδοσιακών οικογενειακών επιχειρήσεων.
	<p>2.6. Γνωρίζω τις οικονομικές μονάδες και τον ρόλο τους σε σχέση με το κράτος.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν την έννοια του κράτους • να κατανοούν ότι οι παραγωγικοί συντελεστές χρησιμοποιούνται από όλες τις οικονομικές μονάδες, δηλαδή τα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και το κράτος, • να εξηγούν με επιχειρήματα τη σημασία της παροχής δημόσιων αγαθών από το κράτος (κοινωνική πρόνοια), • να ορίζουν την έννοια του φόρου και να ταξινομούν τους φόρους με βάση διάφορα κριτήρια, • να επιχειρηματολογούν για τη σημασία της επιβολής φόρων και για την αναγκαιότητα απόκτησης φορολογικής ηθικής, • να αναλύουν την αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ νοικοκυριών και κράτους • να συνθέτουν το οικονομικό κύκλωμα (διάγραμμα κυκλικής ροής), • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται τις οικονομικές μονάδες, • ΔΕ-3: να διακρίνουν την ανάγκη ψηφιακού μετασχηματισμού της οικογένειας μέσω της χρήσης του taxisnet.gr

	<p>Αφιέρωμα: Ελεύθερη αγορά ή Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (Κ.Α.Λ.Ο.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να έρχονται σε επαφή με την εμπειρία της αγοραπωλησίας προϊόντων σε περιβάλλον ελεύθερης αγοράς (δυνάμεις ζήτησης και προσφοράς), • να περιγράφουν την έννοια της προσφοράς και της ζήτησης σε περιβάλλον ελεύθερης αγοράς και πώς συσχετίζονται μεταξύ τους, • να αναφέρουν τις βασικές αρχές της αλληλέγγυας οικονομίας, • να διακρίνουν την αλληλέγγυα οικονομία από την ιδιωτική, • να δίνουν παραδείγματα οικονομικών δραστηριοτήτων αλληλέγγυας οικονομίας
<p>3. Οικιακή ευημερία και ικανότητες.</p>	<p>3.1. Σέβομαι τους πόρους, σέβομαι το περιβάλλον της οικίας μου.</p>	<p>Οι μαθητές /-τριες να είναι σε θέση να σέβονται τους πόρους και το περιβάλλον της οικίας τους με στόχο την ενσυναίσθηση και την ευαισθησία.</p>
	<p>3.1.1. Περιβάλλον, πόροι, πηγές ενέργειες, κυκλική οικονομία και βιώσιμη ανάπτυξη.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<p>Οι μαθητές /-τριες να είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν βασικές έννοιες του περιβάλλοντος όπως το οικοσύστημα, η χλωρίδα, η πανίδα κ.ά., • να αναφέρουν τις διάφορες μορφές φυσικών πόρων, καθώς και τα προβλήματα από τη χρήση ορυκτών πόρων, • να απαριθμούν τα πλεονεκτήματα της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, • να ορίζουν την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και να απαριθμούν τις διαστάσεις-πυλώνες της, • να είναι ενημερωμένοι/-ες για τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης μέχρι το 2030, • να απαριθμούν τα πλεονεκτήματα της κυκλικής οικονομίας, • ΔΕ-1: να αξιολογούν δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης
	<p>3.1.2. Φυσικές καταστροφές και οικολογική κρίση, οικολογικό αποτύπωμα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν την έννοια της οικολογικής κρίσης, • να κατονομάζουν τα μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιουργούν την οικολογική κρίση, τις αιτίες και τις συνέπειές τους για το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία, • να ορίζουν και να διακρίνουν τις διάφορες μορφές φυσικών καταστροφών, • να αναφέρουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, • να ορίζουν την έννοια του οικολογικού αποτυπώματος και να περιγράφουν τη

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<p>σημασία του σε κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο,</p> <ul style="list-style-type: none"> • να αντιλαμβάνονται γιατί επιβάλλονται περιβαλλοντικοί φόροι, όπως στην πλαστική σακούλα, στη βενζίνη και στα ορυκτά καύσιμα γενικότερα <hr/> <p>ΔΕ-1: να είναι ενημερωμένοι/-ες για τους τρόπους προφύλαξης από τις φυσικές καταστροφές</p>
	<p>3.1.3. Πρακτικές αειφορίας, βιώσιμες πόλεις, βιώσιμο σχολείο.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν τις έννοιες της αειφορίας, του βιώσιμου σχολείου και της βιώσιμης πόλης, • να διακρίνουν την επαναχρησιμοποίηση από την ανακύκλωση, • να εκτιμούν την αξία της ανακύκλωσης και τη διασύνδεσή της με την κυκλική οικονομία, • να αναγνωρίζουν τις βασικές κατηγορίες των απορριμμάτων, • να επιδιώκουν τη μείωση της ποσότητας των απορριμμάτων, • να αναγνωρίζουν τη σημασία της περιβαλλοντικής κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων, • να είναι ενημερωμένοι/-ες για το έργο ορισμένων περιβαλλοντικών οργανώσεων, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να αναγνωρίζουν στοιχεία της βιώσιμης κατοικίας, της βιώσιμης πόλης και του βιώσιμου σχολείου
	<p>3.2. Διαχειρίζομαι την κατοικία με στόχο την ανάληψη πρωτοβουλιών.</p>	<p>Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σε θέματα κατοικίας.</p>
	<p>3.2.1. Η κατοικία και η σημασία της για τον άνθρωπο στον χώρο και στον χρόνο: τύποι και μορφές.</p>	<p>Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να αναφέρουν τη σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο, • να περιγράφουν τους τύπους και τις μορφές κατοικίας, • να αναφέρουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής παραδοσιακής κατοικίας ανάλογα με την περιοχή, (ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα), • να δίνουν παραδείγματα ελληνικής παραδοσιακής κατοικίας και οικισμών, • να αναφέρουν τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή κατοικίας, (ασφάλεια, ιδιωτικότητα, λειτουργικότητα, οικονομία, κοινωνική καταξίωση), • να εξηγούν ότι οι οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά την επιλογή τύπου/μορφής της κατοικίας,

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-2: να επιχειρηματολογούν για την αναγκαιότητα προστασίας και διατήρησης παραδοσιακών κατοικιών και οικισμών, • ΔΕ-3: να εκφράζονται δημιουργικά χρησιμοποιώντας συνεργατικά web2.0 εφαρμογές με θέμα σχετικό με την κατοικία
	<p>3.2.2. Διαμορφώνω την κατοικία και τον χώρο εργασίας μου: θέματα λειτουργικότητας και αισθητικής.</p> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ονομάζουν τα στοιχεία σχεδιασμού, (χώρος, μορφή και σχήμα, γραμμή, υφή και χρώμα), • να περιγράφουν τις αρχές σχεδιασμού μιας κατοικίας, (ισορροπία, ρυθμό, έμφαση, κλίμακα, αναλογία και αρμονία), • να περιγράφουν την επίδραση που έχει η διακόσμηση της κατοικίας στον άνθρωπο, με όρους που σχετίζονται με την άνεση, την υγιεινή και την ανθρώπινη ψυχολογία, • να αναγνωρίζουν και να επιλέγουν τα στοιχεία εκείνα που συνάδουν με τις βασικές αρχές σχεδιασμού, όταν καλούνται να πάρουν αποφάσεις σχετικές με την εσωτερική διακόσμηση, • να αναγνωρίζουν τη λειτουργία και τη σημασία του σχεδίου τόσο ως εργαλείου επίλυσης τεχνικών ή άλλων προβλημάτων όσο και ως μέσου επικοινωνίας, • να εξηγούν ότι οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά την επιλογή της διακόσμησης της κατοικίας και του χώρου εργασίας • ΔΕ-2: να επιχειρηματολογούν για την ανάγκη συνδυασμού της αισθητικής του χώρου με τον σεβασμό στην παράδοση και στο ευρύτερο περιβάλλον
	<p>3.2.3. Οικο-τεχνολογία: εξελίξεις και επιπτώσεις.</p> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης τεχνολογίας και οικοσκευής ενός «έξυπνου» σπιτιού, • να χρησιμοποιούν εφαρμογές και αξιόπιστους και κατάλληλους ιστότοπους για να ενημερωθούν για θέματα σε σχέση με την κατοικία τους, • να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε δημιουργικές εργασίες που διαπραγματεύονται τη σύγχρονη κατοικία, • ΔΕ-2: να εκτιμούν και να αναδεικνύουν τη λειτουργικότητα και τον αειφορικό χαρακτήρα της λαϊκής παραδοσιακής οικοτεχνολογίας

	Αφιέρωμα: Πράσινη κατοικία.	<ul style="list-style-type: none"> • να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης τεχνολογίας και οικοσκευής ενός «πράσινου σπιτιού», • να υιοθετούν συμπεριφορές και να υπερασπίζονται τις αλλαγές που μπορούμε να κάνουμε στην καθημερινή μας ζωή για να μειώσουμε την κατανάλωση φυσικών πόρων, τις εκπομπές άνθρακα, που συμβάλλουν στην αλλαγή του κλίματος, ή το οικολογικό αποτύπωμα των κατοικιών μας
	3.3. Επιλέγω την ενδυμασία μου με στόχο την προσαρμοστικότητα.	Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση να γνωρίζουν τη διασύνδεση της ενδυμασίας με την οικολογική συνείδηση, την αναγκαιότητα φροντίδας της και τους τύπους ενδυμασίας αλλά και τη σωστή επιλογή ανάλογα με την εργασία.
	3.3.1 Γνωριμία με τον κόσμο του ενδύματος ως διαχρονική ανάγκη και ως οικολογικό αποτύπωμα. <hr/> Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.	<p>Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να εξηγούν την αναγκαιότητα της ενδυμασίας και την εξέλιξή της ανά τους αιώνες, • να ανακαλύψουν τις επιπτώσεις που έχει η μαζική παραγωγή ρούχων τόσο στο φυσικό περιβάλλον όσο και στον άνθρωπο, • να αναγνωρίζουν και να διατυπώνουν τη σημασία της οικολογικής συνείδησης στη διαδικασία επιλογής και διαχείρισης των ενδυμάτων συσχετίζοντάς τη με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης που έχει θέσει ο ΟΗΕ, • να αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, συμμετέχοντας από κοινού σε εργασίες που διαπραγματεύονται το ένδυμα ως ανάγκη και οικολογικό αποτύπωμα, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-2: να εξηγούν την αναγκαιότητα της ενδυμασίας και την εξέλιξή της ανά τους αιώνες
	3.3.2 Επιλέγω και φροντίζω την ενδυμασία μου: τύποι ένδυσης – μόδα.	<ul style="list-style-type: none"> • να εξηγούν τη σημασία της ενδυμασίας στη ζωή του ανθρώπου, • να γνωρίζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την εξέλιξη της μόδας, • να αποκτούν γνώσεις σχετικά με τα υλικά και τον τρόπο κατασκευής της ενδυμασίας, καθώς και τους διάφορους τύπους ένδυσης, • να επιχειρηματολογούν στο ότι η μόδα είναι ένας παγκόσμιος, μη λεκτικός τρόπος επικοινωνίας, • να αναγνωρίζουν τη συσχέτιση της φροντίδας της ενδυμασίας με την υγεία του ανθρώπου,

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν τη σχέση υγείας-ενδυμασίας, • να επεξεργάζονται κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση επιλογής ενός υφάσματος ή ενδύματος και να το συσχετίζουν με την υγεία, την οικονομία και το περιβάλλον, • να παρατηρούν και να εξηγούν τις ετικέτες των υφασμάτων και τα διεθνή σύμβολα, • να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές και οικονομικές επιρροές που δέχονται κατά τη διαδικασία των επιλογών (είδη ένδυσης) και να ενεργούν ως σωστοί καταναλωτές <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-2: να ερμηνεύουν την εξέλιξη της ενδυμασίας ως συνάρτηση της αλλαγής των αιώνων «από τον χιτώνα στην πασαρέλα», • ΔΕ-2: να κατανοούν τη σημασία της ενδυμασίας ως συνεκτικού κρίκου των λαών με κοινό πολιτισμικό υπόβαθρο «Η βράκα ως στοιχείο του μεσογειακού πολιτισμού»
	<p>3.3.3 Καταναλωτής και ενδυμασία. Εργασία, προσωπικότητα και ενδυμασία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να συνδυάζουν τα οικονομικά του νοικοκυριού με την αγορά προϊόντων ένδυσης, • να ξεχωρίζουν πότε η αγορά ενδυμασίας αποτελεί απαραίτητη ανάγκη και πότε απλώς μια επιθυμία, • να υιοθετούν σωστή καταναλωτική συμπεριφορά στον τομέα της ενδυμασίας σε σχέση με τις πραγματικές τους ανάγκες, • να περιγράφουν τον κύκλο παραγωγής και κατανάλωσης προϊόντων ένδυσης, • να στέκονται κριτικά απέναντι σε επιλογές κατανάλωσης, στην παγκοσμιοποιημένη αγορά ενδύματος, • να παίρνουν πρωτοβουλίες παραγωγής προϊόντων ένδυσης, • να συσχετίζουν το φθινό κόστος των προϊόντων ένδυσης με τις συνθήκες παραγωγής των ενδυμάτων σε χώρες υπό ανάπτυξη, • να ερμηνεύουν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ της παραγωγής και της πώλησης των ενδυματολογικών προϊόντων, • να μπορούν ως καταναλωτές να υιοθετούν αγορές ενδυματολογικών προϊόντων που αναδεικνύουν την προσωπικότητά τους, • να εξηγούν τη σημασία του ενδυματολογικού κώδικα στον εργασιακό χώρο, • να κατονομάζουν ποιότητες υφασμάτων φιλικών προς το περιβάλλον, • να αντιλαμβάνονται την ύπαρξη της παιδικής εργασίας στον χώρο του ενδύματος

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<p>και την εκμετάλλευση των παιδιών σε συνάρτηση με τη μηδενική φτώχεια,</p> <ul style="list-style-type: none"> • να περιγράψουν το Δίκαιο Εμπόριο, που έχει ως στόχο την ενίσχυση των τοπικών επιχειρήσεων μέσω μιας βιώσιμης, δίκαιης, ηθικής και υπεύθυνης προσέγγισης της παραγωγής, της αγοράς και της κατανάλωσης προϊόντων, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-3: να κατανοούν ότι η μόδα μπορεί να επηρεάσει την τουριστική και οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας συνδυάζοντάς τη με νέα ψηφιακά εργαλεία αγοράς, • ΔΕ-3: να γνωρίζουν τον τρόπο λειτουργίας του ηλεκτρονικού εμπορίου σε προϊόντα ένδυση, • ΔΕ-3: να πραγματοποιούν ηλεκτρονικές αγορές, • ΔΕ-3: να αναφέρουν πού μπορούν να απευθυνθούν σε περίπτωση προβλήματος κατά τη διάρκεια μιας διά ζώσης ή ηλεκτρονικής αγοράς, • ΔΕ-3: να αναφέρουν τους τρόπους προστασίας κατά τη διαδικτυακή αγορά
	<p>3.4. Προσέχω και φροντίζω τη διατροφή μου με στόχο την υπευθυνότητα.</p>	<p>Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση: να κάνουν ποιοτικές διατροφικές επιλογές, να σχεδιάζουν προγράμματα ισορροπημένης διατροφής για τους/τις ίδιους/-ες, την οικογένειά τους, τους φίλους/-ες τους, και να εξηγούν τη φράση «Μέτρον άριστον» σε θέματα διατροφής.</p>
	<p>3.4.1. Διατροφή και υγεία.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<p>Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να κατονομάζουν τα οφέλη που προσφέρει η διατροφή στη ζωή, • να επιχειρηματολογούν ότι η πρόληψη ασθενειών περνά και μέσα από τις διατροφικές τους επιλογές, • να αναλύουν την έννοια «υγιεινή διατροφή» και να τη συνδέουν με προσωπικές επιλογές, • να εντοπίζουν πληροφορίες και να αποκτούν γνώσεις για έναν βιώσιμο τρόπο ζωής σε αρμονία με τη φύση, • να κατονομάζουν τρόπους αειφόρου ανάπτυξης που σχετίζονται με τη διατροφή, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να επιχειρηματολογούν ότι η σωστή επιλογή δε σχετίζεται άμεσα με το υψηλό οικονομικό κόστος, • ΔΕ-2: να συγκρίνουν τον τρόπο διατροφής από την αρχαιότητα έως σήμερα,

		<ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-3: να είναι σε θέση να κάνουν μία ηλεκτρονική παραγγελία σχετικά με τη «Διατροφή»
	<p>3.4.2. Θρεπτικά συστατικά: θερμιδογόνα και μη θερμιδογόνα.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να διακρίνουν και να κατονομάζουν τις έννοιες θερμιδογόνα (πρωτεΐνες, υδατάνθρακες, λίπη) και μη θερμιδογόνα θρεπτικά συστατικά (βιταμίνες, μέταλλα, άλατα, ιχνοστοιχεία, νερό, αντιοξειδωτικές ουσίες), • να αναγνωρίζουν ποια θρεπτικά συστατικά δίνουν ενέργεια και ποια όχι, • να αναγνωρίζουν τα θρεπτικά συστατικά των διαφόρων τροφών και την επίδρασή τους στην υγεία και τη σωματική ανάπτυξη, • να εξηγούν γιατί άλλες τροφές έχουν υψηλή και άλλες χαμηλή διατροφική αξία, • να αναγνωρίζουν την αξία των αντιοξειδωτικών ουσιών, • να διατυπώνουν τη σπουδαιότητα των θρεπτικών συστατικών για την ανθρώπινη υγεία, • να βελτιώνουν τις διατροφικές τους συνήθειες, • να παρουσιάζουν τα πλεονεκτήματα μιας πλούσιας σε θρεπτικά συστατικά διατροφής, • να προσανατολίζονται προς τροφές περισσότερο υγιεινές, θρεπτικότερες, γευστικότερες, οι οποίες παράγονται με μεθόδους που σέβονται περισσότερο το περιβάλλον και βελτιώνουν το οικονομικό ισοζύγιο. • ΔΕ-3: να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία για την καταγραφή και τον υπολογισμό των θερμίδων που καταναλώνουν (π.χ. εφαρμογές κινητών).
	<p>3.4.3. Ενεργειακές ανάγκες και ενεργειακό ισοζύγιο στη διατροφή.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να υπολογίζουν τις καθημερινές ενεργειακές ανάγκες του οργανισμού, • να ορίζουν την έννοια του βασικού μεταβολισμού και τους παράγοντες που τον επηρεάζουν, • να καταλαβαίνουν την έννοια του ενεργειακού ισοζυγίου ως ένδειξη μεταβολής του σωματικού βάρους, • να γνωρίζουν ότι τα θρεπτικά συστατικά της τροφής, τα οποία παρέχουν ενέργεια στον οργανισμό, είναι οι υδατάνθρακες, τα λίπη και οι πρωτεΐνες, • να συσχετίζουν την ενεργειακή πρόσληψη με το είδος και την ποιότητα των τροφίμων, • να υπολογίζουν την ενέργεια που δίνουν τα τρόφιμα στον οργανισμό, • να κατανοούν τις πληροφορίες που παίρνουν από τις ετικέτες τροφίμων,

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ερμηνεύουν τη σχέση μεταξύ ενεργειακού ισοζυγίου, φυσικής δραστηριότητας και σωματικού βάρους για την προώθηση της υγείας, • να εξηγούν την έννοια του ενεργειακού ισοζυγίου ως ένδειξη μεταβολής του σωματικού βάρους και συνεπώς ως ένδειξη υγείας, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να επιχειρηματολογούν για τη σημασία της αποφυγής κακών διατροφικών επιλογών σε διάφορες ηλικιακές ομάδες, καθώς αυτή αποτελεί στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης, • ΔΕ-1: να περιγράφουν τη νέα διατροφική τάση, η οποία ονομάζεται sustainability και στοχεύει στη μείωση των αποβλήτων από τα τρόφιμα, • ΔΕ-1: να επιλέγουν τις πρώτες ύλες και να προετοιμάζουν την τροφή, καθώς με τον τρόπο αυτό ενισχύεται ο προϋπολογισμός της οικογένειας αλλά και το θρεπτικό αποτύπωμα της τροφής.
	<p>3.4.4. Ομάδες τροφίμων.</p> <hr/> <p>Ενότητα: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν τι είναι τα τρόφιμα, πώς ομαδοποιούνται και ποιες είναι οι κατάλληλες επιλογές τροφίμων για την υγεία και ευεξία. • να αναγνωρίζουν τις ομάδες τροφίμων: γάλα και γαλακτοκομικά, φρούτα και χορταρικά, δημητριακά και ψωμί, κρέας-ψάρι-όσπρια, λίπη και έλαια, γλυκίσματα-ροφήματα-ποτά, • να προσδιορίζουν την ομάδα/κατηγορία όπου ανήκει κάθε τρόφιμο, ανάλογα με τα διάφορα κριτήρια, • να διαπιστώνουν τη διαφοροποίηση της θρεπτικής αξίας τόσο των ομάδων τροφίμων, όσο και των τροφίμων της ίδιας ομάδας, • να κατονομάζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις διατροφικές μας επιλογές, • να υιοθετούν σωστές διατροφικές συνήθειες με απαραίτητες και ωφέλιμες τροφές, δημιουργώντας παράλληλα τη διατροφική πυραμίδα και υγιεινά πιάτα στη διάρκεια μιας ημέρας <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να επιχειρηματολογούν για το ότι η σπατάλη τροφίμων επηρεάζει το περιβάλλον και σχετίζεται άμεσα με την ανακύκλωση και τη βιωσιμότητα του πλανήτη, • ΔΕ-1: να αναγνωρίζουν τους κινδύνους που δημιουργούνται στην υγεία και στο

	<p>περιβάλλον από την κατανάλωση των γενετικά τροποποιημένων προϊόντων,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους η αποθήκευση και η παρασκευή των τροφίμων πρέπει να έχει ως βασικό άξονα την αειφορία
<p>3.4.5. Τρόφιμα, ποικιλία και ποιότητα τροφίμων: από την αγορά στην αποθήκευση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να εξηγούν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ της παραγωγής και της πώλησης των αγαθών, • να αναφέρουν τους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την παραγωγή των τροφίμων, • να επιχειρηματολογούν για το ότι η σπατάλη τροφίμων επηρεάζει το περιβάλλον και σχετίζεται άμεσα με την ανακύκλωση, • να αναγνωρίζουν πληροφορίες που τους δίνουν οι ετικέτες των τροφίμων, • να αναγνωρίζουν τι είναι τα βιολογικά καλλιεργημένα τρόφιμα, • να δικαιολογούν την αναγκαιότητα κατανάλωσης βιολογικών τροφίμων για τον οργανισμό, • να αναγνωρίζουν σε ετικέτα τροφίμου ή προϊόντος τη σήμανση που καθορίζει εάν το τρόφιμο ή το προϊόν είναι πιστοποιημένο ως βιολογικό, • να εισηγούνται τρόπους με τους οποίους μπορούν να καταναλώνουν συχνότερα βιολογικά καλλιεργημένα τρόφιμα στο σχολείο, στο σπίτι και στην κοινότητα, • να διακρίνουν τη σήμανση των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων, • να αναγνωρίζουν τι είναι τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα,. • να προβαίνουν σε δράσεις ως σωστοί και ενεργοί πολίτες για να διασφαλίζουν την καλή τους υγεία, • να επιλέγουν μεθόδους συντήρησης ανάλογα με το τρόφιμο, • να συνειδητοποιούν για ποιον λόγο πρέπει να επιλέγουμε να καταναλώνουμε προϊόντα που περιέχουν λίγα τροφοχιλιόμετρα, • να αναγνωρίζουν το γεγονός ότι τα ελληνικά γεωργικά προϊόντα έχουν υψηλή ποιότητα,
<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-3: να διερευνούν εφαρμογές για έξυπνες ηλεκτρονικές συσκευές οι οποίες παρέχουν έγκυρη πληροφόρηση σχετικά με την επικινδυνότητα των προϊόντων ως προς τις αλλεργίες, την τοξικότητα, την πιθανότητα εμφάνισης καρκίνου, τους ερεθισμούς κ.ά.
<p>3.4.6 Σχεδιασμός γευμάτων και οικονομικό κόστος: φτιάχνω το</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να εξηγούν τον ρόλο της σωστής συχνότητας και της αναλογίας των ομάδων τροφίμων σε ένα ισορροπημένο γεύμα,

	εβδομαδιαίο μου διαιτολόγιο.	<ul style="list-style-type: none"> • να ερμηνεύουν πότε ένα γεύμα είναι ισορροπημένο, • να αναγνωρίζουν και να επιλέγουν από τις εναλλακτικές επιλογές που συστήνονται ανά ομάδα τροφίμων, λαμβάνοντας υπόψη και τα οικονομικά τους, • να συντάσσουν ένα εβδομαδιαίο διαιτολόγιο, • να συνδέουν τη δημιουργία γευμάτων με το οικονομικό κόστος, • να διακρίνουν και να κατηγοριοποιούν τις εναλλακτικές λύσεις στον σχεδιασμό ενός εβδομαδιαίου διαιτολογίου, • να περιγράφουν τη μεσογειακή διατροφή και να τη λαμβάνουν υπόψη τους κατά τη σύνταξη του εβδομαδιαίου διαιτολογίου, • να συνδέουν ένα ισορροπημένο διαιτολόγιο, τόσο με την οικονομία όσο και την υγεία
	Αφιέρωμα: Μεσογειακή διατροφή.	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν την αξία της μεσογειακής διατροφής, • να συνδέουν τις διατροφικές συνήθειες με τη γεωγραφική θέση και τον πολιτισμό μιας περιοχής, • να συγκρίνουν τις διατροφικές τους συνήθειες με αυτές των γειτονικών λαών της Μεσογείου
	3.5. Μεριμνώ για την υγεία και την ασφάλεια.	Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση να μεριμνούν αυτόνομα για την υγεία τους και να βελτιώσουν την ανθεκτικότητά τους.
	3.5.1. Νοσήματα, πρόληψη, υγεία και οικονομία. <hr/> Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.	<p>Οι μαθητές /-τριες να είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν τις έννοιες σωματική, ψυχική και κοινωνική υγεία, ευεξία, προαγωγή υγείας και νόσημα, • να εστιάζουν στην οικονομική διάσταση της προληπτικής ιατρικής, • να αναφέρουν τους επιβαρυντικούς παράγοντες και τους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης νοσημάτων σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, • να αναφέρουν τα νοσήματα που προλαμβάνονται με τον εμβολιασμό και τη σημασία του εμβολιασμού στη δημόσια υγεία, • να αναγνωρίζουν την αξία του ιατρού εργασίας και των ιατρικών εξετάσεων σε εργαζόμενους/-ες σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, • να δίνουν παραδείγματα για τις αρχές και τους στόχους του οικογενειακού προγραμματισμού, <hr/>

	<ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να διακρίνουν τα επίπεδα πρόληψης (πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής), • ΔΕ-3 να κατανοούν την αξία του προσυμπτωματικού ελέγχου και ειδικότερα του προγεννητικού
<p>3.5.2. Ατομική και κοινωνική υγιεινή και φροντίδα.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να αναγνωρίζουν την αξία της ατομικής και κοινωνικής υγιεινής και φροντίδας, • να δίνουν παραδείγματα ασθενειών που προκαλούνται από την απουσία ατομικής υγιεινής όπως: στοματικής υγείας, δερματοπάθειες κ.ά., • να αναγνωρίζουν τους κινδύνους στην ανθρώπινη υγεία από την έκθεση σε επιβλαβείς περιβαλλοντικούς παράγοντες όπως η ηλιακή ακτινοβολία, η ποιότητα του αέρα, η ποιότητα του νερού κ.ά., • να εκτιμούν το οικονομικό κόστος για προϊόντα και υπηρεσίες ατομικής υγιεινής και φροντίδας, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να εφαρμόζουν συνήθειες ατομικής υγιεινής σε ημερήσιο και εβδομαδιαίο χρονικό πλαίσιο, • ΔΕ-1: να διακρίνουν περιβαλλοντικούς παράγοντες που επιδρούν στη δημόσια υγεία
<p>3.5.3. Εθισμός, εξαρτησιογόνες ουσίες και πρόληψη.</p> <hr/> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν τις έννοιες του εθισμού και της εξάρτησης, • να κατονομάζουν τα διάφορα είδη εξαρτήσεων και εξαρτησιογόνων ουσιών, • να προσδιορίζουν τις επιπτώσεις του καπνίσματος, του αλκοόλ και των ναρκωτικών ουσιών στην ανθρώπινη υγεία, • να αναφέρουν τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες του εθισμού και της εξάρτησης, • να περιγράφουν το έργο οργανώσεων υποστήριξης των εξαρτημένων από ουσίες ανθρώπων, <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕ-1: να επιχειρηματολογούν ενάντια στις λανθασμένες κοινωνικές αντιλήψεις για το κάπνισμα, το αλκοόλ και τις ναρκωτικές ουσίες
<p>3.5.4. Ατυχήματα και πρώτες βοήθειες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν την έννοια του ατυχήματος και των πρώτων βοηθειών, • να είναι σε θέση να κατονομάζουν παράγοντες πρόκλησης ατυχημάτων, • να δίνουν παραδείγματα για την πρόληψη και αντιμετώπιση ατυχημάτων σε διάφορους χώρους και ειδικότερα σε χώρους εργασίας,

	<p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να είναι ενημερωμένοι/-ες για τα επιδημιολογικά χαρακτηριστικά των ατυχημάτων στις μεταφορές,
	<p>3.5.5. Υγεία και φορείς υποστήριξης.</p> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να περιγράφουν τον τρόπο οργάνωσης του Εθνικού Συστήματος Υγείας, • να προσδιορίζουν φορείς προαγωγής υγείας στην παιδική και την εφηβική ηλικία, • να προσδιορίζουν τη σημασία της πρωτοβάθμιας φροντίδας για την προαγωγή της υγείας των ευάλωτων ομάδων, όπως οι Ρομά, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι άστεγοι κ.ά., • να επιχειρηματολογούν σε θέματα αιμοδοσίας, δωρεάς οργάνων, μυελού των οστών και μεταμοσχεύσεων, • να δίνουν παραδείγματα για το οικονομικό κόστος της υγείας, • να αναγνωρίζουν τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, • να προσδιορίζουν τον ρόλο του διαπολιτισμικού μεσολαβητή, • ΔΕ-2: να αποκτούν θετική στάση και συμπεριφορά έναντι των ασθενών και των ατόμων με ειδικές ανάγκες
	<p>Αφιέρωμα: Φάρμακα και θεραπευτικές μέθοδοι.</p> <p>Θ.Π.: Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • να ορίζουν την έννοια του φαρμάκου και της θεραπευτικής μεθόδου, • να διακρίνουν τις διάφορες κατηγορίες φαρμάκων ανάλογα με τη χρήση τους, • να αναγνωρίζουν την αξία και την επικινδυνότητα των φαρμάκων για την υγεία, • να ερευνούν το οικονομικό κόστος αγοράς φαρμάκων, • να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα των βοτάνων στην αντιμετώπιση ορισμένων ασθενειών, • ΔΕ-3: να κατανοούν τις οδηγίες χρήσης των φαρμάκων
Οικιακή Οικονομία και Αειφόρος Ανάπτυξη	4.1. ΔΕ-1: Βιώσιμη ανάπτυξη και οικογένεια.	Αναφέρονται παραπάνω ως προσδοκώμενα επιλογής σε συνδυασμό με τα προσδοκώμενα των οριζόντιων Θεματικών Ενοτήτων.
	4.2. ΔΕ-2: Διαχρονικές αξίες και πολιτισμική κληρονομιά.	Αναφέρονται παραπάνω ως προσδοκώμενα επιλογής σε συνδυασμό με τα προσδοκώμενα των άλλων Θεματικών Ενοτήτων.

	4.3. ΔΕ-3: Ψηφιακός μετασχηματισμός και οικογένεια.	Αναφέρονται παραπάνω ως προσδοκώμενα επιλογής σε συνδυασμό με τα προσδοκώμενα των άλλων Θεματικών Ενοτήτων.
	Αφιέρωμα: Εμπιστοσύνη και πίστη στις συναλλαγές του νοικοκυριού.	Οι μαθητές /-τριες να είναι σε θέση: <ul style="list-style-type: none">• να αναφέρουν τα προβλήματα που προκύπτουν από την έλλειψη εμπιστοσύνης και πίστης στις οικονομικές συναλλαγές των νοικοκυριών,• να αναφέρουν τους κινδύνους και τις αρνητικές επιπτώσεις της διαφθοράς και της απάτης για τα νοικοκυριά όσον αφορά την εκπαίδευση, την εργασία, την οικονομία, την υγεία, την κατοικία, τη διατροφή, την ενδυμασία.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοστεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

11 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5237

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 141492/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το εδάφιο τρίτο της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/ 1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

2. Την υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ" και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005 - Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων

Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003)

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/724/138377/Β1/01-11-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα των Θρησκευτικών ως μάθημα οργανικά ενταγμένο στην ελληνική εκπαίδευση

Το μάθημα των Θρησκευτικών εντάσσεται στον κανόνα των υποχρεωτικών σχολικών μαθημάτων, τα οποία διδάσκονται στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση του ελληνικού σχολείου. Η οργάνωση και η λειτουργία του θεμελιώνονται στο Σύνταγμα της Ελλάδας, στους νόμους του ελληνικού κράτους, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), και τις συμβάσεις και συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και τις αποφάσεις της Ολομέλειας του ΣΤΕ (1749 και 1750/2019). Βασική αποστολή του μαθήματος των Θρησκευτικών αποτελεί η «ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης», η οποία είναι συνταγματική υποχρέωση του κράτους. Για να υπηρετεί τον εν λόγω σκοπό, το μάθημα διδάσκεται επί ικανό αριθμό ωρών διδασκαλίας εβδομαδιαία στο πρόγραμμα του Δημοτικού, Γυμνασίου, ΓΕΛ και ΕΠΑΛ και τα μαθησιακά αποτελέσματά του αξιολογούνται συντελώντας στη γενικότερη επίδοση των μαθητών και μαθητριών.

Ο θεμελιώδης παιδαγωγικός και ανθρωπολογικός προσανατολισμός του μαθήματος των Θρησκευτικών

Το παιδαγωγικό και μορφωτικό έργο, που παρέχεται μέσω της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών, αποσκοπεί στην ενίσχυση και την εμπέδωση της θρησκευτικής συνείδησης των ορθόδοξων μαθητών και

μαθητριών. Η προοπτική αυτή υπηρετεί την ολόπλευρη ανάπτυξή τους, κυρίως δε συμβάλλει στην καλλιέργεια του ανθρώπινου προσώπου ως μοναδικής, ανεπανάληπτης και ελεύθερης ύπαρξης. Με αυτόν τον τρόπο το μάθημα παρέχει όλα τα αναγκαία ερεθίσματα, ώστε να γνωρίζουν τον εαυτό τους, να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω τους, όπως, επίσης, να αφουγκράζονται και να αντιμετωπίζουν τις μεγάλες προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Το μάθημα των Θρησκευτικών ως μάθημα παιδείας και πολιτισμού

Το μάθημα των Θρησκευτικών αποτελεί μάθημα παιδείας και πολιτισμού. Σε αυτό καλούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίσουν και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, ώστε να αποκτήσουν συναίσθηση της ευθύνης για τη συνέχειά της σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο. Υπό αυτή την έννοια, λαμβάνουν τα απαραίτητα εφόδια για να δρουν στο μέλλον ως ενεργοί πολίτες του ελληνικού κράτους, στο οποίο η παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας αποτελεί ζωντανό και λειτουργικό στοιχείο της ιστορικής ταυτότητας και του πολιτισμού του, και κατ'επέκταση συστατικό παράμετρο του δημόσιου χώρου. Εκτός τούτων, αποτελεί μάθημα ευρωπαϊκής παιδείας και εκπαιδεύει Ευρωπαίους πολίτες προάγοντας τις διαχρονικές χριστιανικές αξίες, οι οποίες αποτέλεσαν τα θεμέλια του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Το μάθημα των Θρησκευτικών ως μάθημα ταυτότητας του προσώπου

Το μάθημα των Θρησκευτικών, λαμβάνοντας υπόψη τις προσεγγίσεις των επιστημών της θεολογίας, της παιδαγωγικής και της θρησκευτοπαιδαγωγικής, σε συνδυασμό με τα σύγχρονα πορίσματα της εκπαιδευτικής ψυχολογίας, της αναπτυξιακής ψυχολογίας και της διδακτικής, προτάσσει την ανάπτυξη του ανθρώπου ως ενιαίας ψυχοσωματικής οντότητας. Επειδή συντελεί στην ανάπτυξη της ταυτότητας του προσώπου, αντιμετωπίζει τους μαθητές και τις μαθήτριες ως πρόσωπα, καθένα εκ των οποίων φέρει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και εμπειρίες, συγκεκριμένες ανάγκες και ποικίλα ενδιαφέροντα, που έχουν άμεση αναφορά στην πορεία της ψυχοσωματικής του ωρίμανσης. Επομένως, το μάθημα των Θρησκευτικών αποτελεί παράγοντα ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης, της ενσυναίσθησης αλλά και της ανθεκτικότητας των νέων ανθρώπων. Μέσα από αυτό το πρίσμα, οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να αποκτήσουν τις κατάλληλες ικανότητες, ώστε να συνυπάρχουν αρμονικά με όλους τους ανθρώπους και με τον θρησκευτικό «άλλο» και να συνεργάζονται συμβάλλοντας στην εύρυθμη λειτουργία του κοινωνικού συνόλου.

Από την άλλη πλευρά, το μάθημα των Θρησκευτικών επικεντρώνεται στην εκπαίδευση του νέου ανθρώπου. Για τον λόγο αυτό είναι διακριτό μάθημα στη σχολική εκπαίδευση, που εισάγει ως αντικείμενο στη διαδικασία διδασκαλίας-μάθησης τη σχέση του ανθρώπου με το θείο, όπως αυτή νοηματοδοτείται στην ορθόδοξη παράδοση και τον πολιτισμό. Το μορφωτικό αυτό περιεχόμενο αξιολογείται ως έγκυρη πρόταση προσανατολισμού του βίου και ως ζωτικό σημείο αναφοράς για την ανακάλυψη

απαντήσεων σε βασικά ερωτήματα που απασχολούν τον άνθρωπο στην πορεία ανάπτυξης της ταυτότητάς του. Μαθαίνουν ελεύθερα οι μαθητές και οι μαθήτριες, σε σχολικό πλαίσιο, τι σημαίνει να είναι κανείς ορθόδοξος χριστιανός, πώς η επιλογή αυτή διαμορφώνει τη ζωή του, το πολιτισμικό του πλαίσιο, τις θέσεις του στην ευρύτερη κοινωνία αλλά και τη δράση του ως αουριανού πολίτη και ως ισότιμου συνομιλητή στον δημόσιο χώρο του ελληνικού κράτους, της ευρώπης και του κόσμου όλου. Ενθαρρύνονται, έτσι ουσιαστικά, να συσχετίζουν αυτή την πρόταση προσανατολισμού της ζωής με τις σύγχρονες προκλήσεις του κοινωνικού γίγνεσθαι και υποστηρίζονται με την ανάπτυξη των ικανοτήτων να δρουν δημοκρατικά, ελεύθερα και με αγάπη για τον συνάνθρωπο.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικοί σκοποί

Με βάση όλα τα παραπάνω διαμορφώνονται οι γενικοί σκοποί της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Ειδικότερα, το μάθημα των Θρησκευτικών συμβάλλει:

- Στη διαμόρφωση ελεύθερων, υπεύθυνων και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών και στην προετοιμασία των μαθητών και των μαθητριών για τον δημόσιο χώρο με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναδεικνύουν ως πολίτες του κόσμου τις οικουμενικές αρχές και αξίες μέσα από την οπτική της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης.

- Στην ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών και των μαθητριών, μέσω της ανάλυσης και εμπέδωσης της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, με τέτοιο τρόπο ώστε να μη διακυβεύεται σε καμία περίπτωση η ελεύθερη διάπλαση της προσωπικότητάς τους.

- Στην κατανόηση και ερμηνεία βασικών πτυχών της διδασκαλίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας, όπως αυτές καταγράφονται στην Αγία Γραφή, στη δογματική και ηθική διδασκαλία της, στη λατρευτική της ζωή και στην παράδοση των αγίων Πατέρων της.

- Στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών και των μαθητριών, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες, να μπορούν να ζήσουν δημιουργικά, με αγάπη προς τον άνθρωπο, τη ζωή και τη φύση και να διακατέχονται από πίστη προς την πατρίδα και τα γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης, η οποία αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της σύγχρονης ελληνικής και ευρωπαϊκής παιδείας.

- Στην εξοικείωση με τη σχέση Θεού και ζωής ως κινητήρια δύναμη που συμβάλλει στον προσανατολισμό του βίου και στην ανακάλυψη της προσωπικής ταυτότητας.

- Στην αναγνώριση του συλλογικού θρησκευτικού βιώματος, το οποίο στην Ελλάδα διαμορφώνεται μέσω της ιστορικής παρουσίας και δράσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

- Στην ανάδειξη της σημασίας που έχει η θρησκευτική αγωγή ως προς τις ικανότητες των μαθητών/-τριών να επικοινωνούν με τον εαυτό τους, με τους άλλους και τον κόσμο ολόκληρο, να δημιουργούν, να αυτενεργούν, να

καλλιεργούν δεξιότητες και να παράγουν νέα γνώση, η οποία να μετασχηματίζεται σε δράση στην κοινωνία, εμπνεόμενη από το όραμα και την ελπίδα για την ειρήνη, τη συνύπαρξη, την ισότητα, τη δημοκρατία και γενικά την αλλαγή και τη βελτίωση του κόσμου.

- Στη μελέτη του θρησκευτικού φαινομένου εν γένει με γνώμονα τη διαθεματική και τη διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης.

- Στη γνωριμία με άλλα θρησκευόμενα και θρησκευτικές και μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες, κάτι που επιτυγχάνεται σε συνάρτηση με τα αναπτυξιακά και παιδαγωγικά χαρακτηριστικά των παιδιών και των εφήβων και πάντα διακριτά, αποβλέποντας στην καλλιέργεια της ικανότητας για διάλογο, για σεβασμό απέναντι στην ετερότητα, καθώς και για αρμονική συνύπαρξη με τους άλλους.

Ειδικοί στόχοι

Οι Ειδικοί Στόχοι του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Γυμνάσιο είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες, μέσα από τη βιωματική, διαθεματική και διερευνητική μαθησιακή προσέγγιση της ζωής και της ιστορίας σημαντικών προσώπων για το σχέδιο της Θείας Οικονομίας και της πορείας της Εκκλησίας, αλλά και της γέννησης και εξέλιξης των μεγάλων θρησκευμάτων στον κόσμο, να:

- Συνειδητοποιήσουν ότι ο Θεός δεν είναι μία απρόσωπη ιδέα, αλλά Πρόσωπο, που σχετίζεται με τα δημιουργήματά του και οικονομεί για τη σωτηρία τους.

- Αναγνωρίσουν τη σημασία της ενανθρώπισης του Θεού και του ευαγγελικού μηνύματος του Χριστού, όπως αποτυπώνεται στην Αγία Γραφή, τη διδασκαλία και την παράδοση της Εκκλησίας, όπως επίσης την ιστορία και τον πολιτισμό του ανθρώπου.

- Προσεγγίσουν τη συγκρότηση και την πορεία της Εκκλησίας ως Σώμα Χριστού, η εμπειρία του οποίου καταγράφεται στη δογματική και ηθική της διδασκαλία, και φανερώνεται στη λατρευτική της ζωή.

- Εκτιμήσουν μέσω της παρουσίας και της δράσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην ελληνική ιστορία τη σημασία που έχει το διαμορφωμένο και ζωντανό συλλογικό θρησκευτικό βίωμα ως στοιχείο της σύγχρονης ελληνικής και ευρωπαϊκής παιδείας.

- Ανακαλύψουν τις αξίες του χριστιανισμού ως πρόταση προσανατολισμού της ζωής και δράσης στον δημόσιο χώρο και όραμα μεταμόρφωσης του παρόντα κόσμου.

- Γνωρίσουν την ιστορική ίδρυση και εξέλιξη του χριστιανικού κόσμου της Δύσης και των σύγχρονων μεγάλων θρησκευμάτων.

- Αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες στη διδακτική πράξη, τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης και τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία.

- Προσεγγίσουν τις ιδέες της αειφορίας (βιώσιμης ανάπτυξης).

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Το περιεχόμενο του γνωστικού αντικείμενου των Θρησκευτικών στο Γυμνάσιο ακολουθώντας τη σπειροειδή ανάπτυξη (όπως αυτή αποτυπώνεται στους δύο προηγούμενους κύκλους) οργανώνεται επί τη βάσει των εξής κριτηρίων:

Α) Τα επτά (7) συν ένα (1) Κεντρικά Θέματα - Θεματικά Πεδία τα οποία αντιστοιχούν σε θεμελιώδεις πτυχές

της ορθόδοξης θεολογίας (7) και διακριτά στη μελέτη του θρησκευτικού φαινομένου και των θρησκειών (1), με βάση τα οποία σχεδιάζονται και αναπτύσσονται οι επιμέρους θεματικές του ΠΣ:

Α' Γυμνασίου

1. Θεός
2. Δημιουργία - Πτώση
3. Άνθρωποι του Θεού (προφήτες - άγιοι)
4. Ενανθρώπιση - Χριστός

Β' Γυμνασίου

5. Εκκλησία - Λατρεία - Αγία Γραφή
6. Βασιλεία του Θεού
7. Χριστιανική ζωή

Γ' Γυμνασίου

8. Θρησκεία/-ες - Κοσμοθεωρίες

Β) Τους τρεις (3) Βασικούς Άξονες, οι οποίοι υπηρετούν τους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος Σπουδών των τεσσάρων κύκλων. Οι τρεις αυτοί Βασικοί Άξονες ταυτίζονται με ερωτήματα που καθορίζουν τη σύγχρονη θρησκευτική εκπαίδευση στην Ελλάδα και αφορούν τον άνθρωπο-πολίτη: i) Τι σημαίνει να είναι ορθόδοξος χριστιανός και πώς η επιλογή αυτή διαμορφώνει τη ζωή του, ii) Ποιο είναι το πολιτισμικό πλαίσιο και πώς η ορθόδοξη χριστιανική ταυτότητα επιδρά στις θέσεις του στην ευρύτερη κοινωνία και iii) Πώς διαμορφώνεται η λειτουργία του ως πολίτη του ελληνικού κράτους, της Ευρώπης και ολόκληρου του κόσμου χάρη σε αυτή την ορθόδοξη χριστιανική ταυτότητα.

Γ) Τα ιδιαίτερα αναπτυξιακά και μαθησιακά χαρακτηριστικά των μαθητών και μαθητριών.

Με βάση τα ανωτέρω διαμορφώνονται: i) οι Θεματικές Ενότητες, ii) τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα και iii) οι Ενδεικτικές Δραστηριότητες.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Το ΠΣ Γυμνασίου τοποθετεί στο επίκεντρο τον μαθητή και τη μαθήτριά και τις ανάγκες τους. Δημιουργεί τις συνθήκες ανάπτυξης ενός περιβάλλοντος μάθησης ικανού να οδηγήσει τους μαθητές και τις μαθήτρες να οικοδομήσουν ένα ισχυρό υπόβαθρο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Για αυτόν τον στόχο το ΠΣ προσφέρει στον/στην εκπαιδευτικό ερεθίσματα, κατευθύνσεις και αρχές, κίνητρα και μεθοδολογικά εργαλεία για την επίτευξη της αποτελεσματικής διδασκαλίας. Με την κατανόηση της φυσιογνωμίας του μαθήματος των Θρησκευτικών, των σκοπών και των ειδικών στόχων, καθώς και της σημασίας της σπειροειδούς ανάπτυξης του περιεχομένου, επιδιώκεται και ζητείται από τους/τις θεολόγους-εκπαιδευτικούς να:

- δημιουργούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης, ενθαρρύνοντας την ενεργό εμπλοκή μαθητών/-τριών σε ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες,

- εστιάζουν στην οικειοποίηση βασικών γνώσεων, με τη βοήθεια των οποίων αναπτύσσονται γνωστικές, μεταγνωστικές και άλλες δεξιότητες και ικανότητες, αξιοποιώντας τις αρχές της παιδαγωγικής ψυχολογίας και τη φυσιογνωμία των γνωστικών αντικειμένων,

- επιδιώκουν τη διασύνδεση και ενσωμάτωση της νέας γνώσης με τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών/-τριών μέσω πολλαπλών προσεγγίσεων

ανάλογα με τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους,

- υιοθετούν στρατηγικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας και βιωματικής μάθησης, αξιοποιώντας εναλλακτικές πρακτικές, ποικίλα διδακτικά εργαλεία και δημιουργικές δραστηριότητες,

- χρησιμοποιούν κατάλληλα τις νέες τεχνολογίες στην καθημερινή διδακτική τους πρακτική, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης και τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία,

- ενθαρρύνουν τον κριτικό στοχασμό επί γνωστικών διαδικασιών και πρακτικών.

Για να επιτευχθούν τα παραπάνω, χρειάζεται οι θεολόγοι-εκπαιδευτικοί να σχεδιάζουν με προσοχή τις καθημερινές μαθησιακές ευκαιρίες που προσφέρουν στους μαθητές και στις μαθήτριες και να τις εφαρμόζουν διαμορφώνοντας ένα περιβάλλον εργαστηρίου έρευνας, επικοινωνίας, δράσης και έκφρασης που προκαλεί τους/τις μαθητές/-τριες να εργάζονται, για να πραγματώσουν: τη συνεργατικότητα, την αυτογνωσία, τη γλωσσική επίγνωση, την επικοινωνιακή ικανότητα, την υπευθυνότητα, την ανεκτικότητα, την πειθαρχία, το αίσθημα δικαίου, τη δημοκρατική ευαισθησία, την άμιλλα, την αλληλεγγύη, την αισθητική καλλιέργεια, την επίλυση προβλημάτων, τη διερευνητική μάθηση, τον ψηφιακό γραμματισμό, τον θρησκευτικό γραμματισμό και την ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο/η εκπαιδευτικός προσεγγίζει τον σχεδιασμό της διδασκαλίας ως δημιουργία του κατάλληλου μαθησιακού πλαισίου στην τάξη ώστε να εργαστούν και να συνεργαστούν όλοι και όλες στην παραγωγή γνώσης σύμφωνα με τις αρχές της ανακαλυπτικής, διερευνητικής, βιωματικής και συνεργατικής μάθησης. Οι μαθητές/-τριες, έτσι, οικοδομούν τη γνώση μέσα από τη συμμετοχή σε διδακτικές δραστηριότητες δράσης, διάδρασης και αλληλεπίδρασης. Ο/Η εκπαιδευτικός επιλέγει και σχεδιάζει, με γνώμονα πάντα τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και ποικίλες τεχνικές, τις δραστηριότητες των μαθητών/τριών στην τάξη.

Το ΠΣ υποστηρίζει τον σχεδιασμό της διδασκαλίας με τις στήλες των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων και των ενδεικτικών δραστηριοτήτων. Οι δεύτερες κατηγοριοποιούνται σε επτά μεγάλες κατηγορίες: 1. Άμεσης Διδασκαλίας, 2. Ομαδοσυνεργασίας, 3. Διαλόγου, 4. Επίλυσης προβλημάτων, 5. Παιχνιδιού/Δράσης, 6. Πρότζεκτ, 7. Αξιολόγησης.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση στο μάθημα των Θρησκευτικών αποτελεί σημαντικό μέρος της εκπαιδευτικής πράξης, αφού εφαρμόζεται σε όλα τα επίπεδα της διαδικασίας σχεδιασμού της διδασκαλίας. Η αξιολόγηση βασίζεται στον άξονα που αναδεικνύουν τα ρήματα-ενέργειες των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της διδασκαλίας και το αντίστοιχο θεολογικό και θρησκευτικό περιεχόμενο με το οποίο ενεργούν οι μαθητές/-τριες

μέσα στην τάξη. Επιπλέον κριτήριά της αποτελούν το γνωστικο-βουλητικό και συναισθηματικό επίπεδο των μαθητών/-τριών της συγκεκριμένης τάξης και η επιλογή των κατάλληλων κριτηρίων/δραστηριοτήτων ώστε να διασφαλίζεται η αξιοπιστία της αξιολόγησης για κάθε μαθητή/-τρια ξεχωριστά. Στη γραπτή αξιολόγηση, αξιολογείται η επίδοση των μαθητών/-τριών, με βάση τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της διδασκαλίας, όσα δηλαδή οι μαθητές/-τριες πέτυχαν με επάρκεια στη διάρκεια και στο τέλος της διδασκαλίας ή των διδασκαλιών, όταν πρόκειται για επαναληπτικό κριτήριο αξιολόγησης.

Η αξιολόγηση πρέπει να είναι συνεχής και συστηματική και να χρησιμοποιείται ως εργαλείο για ανατροφοδότηση, επανασχεδιασμό, ώστε να εξασφαλίζει την επιτυχία του αποτελέσματος. Για αυτό και ζητείται η ενεργητική συμμετοχή του/της μαθητή/-τριας στη διαδικασία, ώστε να αξιολογεί και ο ίδιος/η ίδια τα αποτελέσματα της μάθησης. Η αξιολόγηση των μαθητών/-τριών δεν έχει μοναδικό σκοπό τη γνωστοποίηση στους/στις μαθητές/-τριες του βαθμού επιτυχίας τους στο μάθημα, αλλά βοηθά και τον/την εκπαιδευτικό να αντιληφθεί κατά πόσο έχουν επιτευχθεί οι δείκτες επιτυχίας που έθεσε για το μάθημά του, κατά πόσο δηλαδή οι μαθητές/-τριες έχουν αφομοιώσει την προσφερθείσα ύλη και μπορούν να την εφαρμόσουν. Στο ΠΣ του Γυμνασίου η αξιολόγηση δε λειτουργεί ανεξάρτητα από τη μαθησιακή διαδικασία. Πέρα από την αρχική και την τελική αξιολόγηση, δίνεται έμφαση στην αξιοποίηση της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ως μιας παιδαγωγικής λειτουργίας ενσωματωμένης δυναμικά στη διδακτική πράξη, η οποία αποβλέπει στον συνεχή έλεγχο της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (μετακίνηση από την αξιολόγηση της μάθησης στην αξιολόγηση για τη μάθηση). Υπηρετεί την ανάγκη της πληροφόρησης του/της εκπαιδευτικού για την αποτελεσματικότητα των επιλεγόμενων από αυτόν παρεμβάσεων, επινοήσεων και ενεργειών κατά την εξέλιξη του εκπαιδευτικού έργου. Ως παιδαγωγικό εργαλείο εντάσσεται στη διδασκαλία με κατάλληλες δραστηριότητες και δε μεταφέρεται ως αθροιστική αξιολόγηση στην αρχή επόμενης διδασκαλίας.

Για μια σωστή και αποτελεσματική αξιολόγηση ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη όσα προβλέπουν το ΠΣ και οι διάφορες οδηγίες για τη διδασκαλία και την επίτευξη των δεικτών αξιολόγησης, να γνωρίζει πολύ καλά τους δείκτες αξιολόγησης και επάρκειας στους οποίους αναφέρονται οι ερωτήσεις και οι εργασίες που ζητά από τους/τις μαθητές/-τριες να κάνουν με τις δραστηριότητες, να γνωρίζει τις ικανότητες των μαθητών/-τριών και να έχει καλή γνώση των αναγκών και των ενδιαφερόντων τους, να καθορίζει τους στόχους της αξιολόγησης και να προσχεδιάζει τους τρόπους με τους οποίους θα αξιολογήσει, ώστε αυτοί να προάγουν την επικοινωνία και να επιτρέπουν την καλλιέργεια των ανώτερων επιπέδων σκέψης των μαθητών/-τριών.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ – Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Θεός	Ο Θεός είναι αγάπη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν στον Θεό γνωρίσματα ιδανικής πατρότητας και ιδανικής μητρότητας. • Να περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο η «Κυριακή Προσευχή» προσδιορίζει τις σχέσεις του Θεού με τους ανθρώπους, καθώς και τις σχέσεις των ανθρώπων με τον Θεό, με τους άλλους και τον εαυτό τους. • Να προσεγγίζουν την ενότητα και την αγάπη των Προσώπων της Αγίας Τριάδας ως υπόδειγμα της ζωής των χριστιανών.
	Ο Θεός ως σύμβουλος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκτιμούν με βάση τις βιβλικές διηγήσεις τη σημασία που έχουν οι συμβουλές και οι εντολές, τις οποίες προσφέρει ο Θεός ως οδοδείκτη για τη ζωή των ανθρώπων. • Να εξακριβώνουν τους κώδικες επικοινωνίας και σχέσεων ζωής που ορίζονται από τις Δέκα Εντολές.
Δημιουργία – Πτώση	Η ζωή ως δώρο του Θεού: Ο κόσμος δημιούργημα του Θεού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη συμβολική και ποιητική γλώσσα της βιβλικής περιγραφής της Γένεσης για τη δημιουργία του κόσμου. • Να εξηγούν τη βιβλική μαρτυρία για το ποιος και γιατί δημιούργησε τον κόσμο. • Να συσχετίζουν τη βιβλική αφήγηση για τη σταδιακή δημιουργία του κόσμου με τις σύγχρονες θεωρίες για την προέλευση και την εξέλιξη του σύμπαντος.
	Ζωή με τον Θεό: Ο άνθρωπος δημιούργημα του Θεού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξετάζουν τη δημιουργία του ανθρώπου κατ' εικόνα Θεού ως ουσιαστικό στοιχείο της ταυτότητας του ανθρώπου. • Να ορίζουν την ομοίωση του Θεού ως χριστιανικό ιδεώδες και προορισμό του ανθρώπου. • Να αναγνωρίζουν ότι η βιβλική διήγηση για τη δημιουργία του ανθρώπου πρεσβεύει την ισοτιμία των δύο φύλων. • Να εντοπίζουν μέσα στο βιβλικό κείμενο για τη δημιουργία του ανθρώπου τις θεμελιώδεις αρχές που προσδιορίζουν τις

		σχέσεις του ανθρώπου με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και την κτίση.
	Ζωή μακριά απ' τον Θεό: Ο άνθρωπος φεύγει απ' τον Παράδεισο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν, με βάση τη σχετική διήγηση της Γένεσης, ότι το κακό που υπάρχει στον κόσμο συνιστά αποτέλεσμα της κακής χρήσης της ελευθερίας και της επιλογής του ανθρώπου. • Να εξετάζουν, με γνώμονα τη βιβλική διήγηση για την Πτώση, τη ρήξη της αγαπητικής σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό και τον συνάνθρωπο. • Να διευκρινίζουν, με βάση τις διηγήσεις της Γένεσης, ότι ο εγωισμός αποτελεί αιτία διάσπασης των σχέσεων αγάπης του ανθρώπου με τον Θεό και τον συνάνθρωπο.
Άνθρωποι του Θεού (Προφήτες – Άγιοι)	Οι άνθρωποι συνομιλούν με τον Θεό.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξετάζουν τη σημασία και τις συνέπειες που έχει στη ζωή του ανθρώπου η επικοινωνία με τον Θεό. • Να αναγνωρίζουν μέσα από βιβλικά κείμενα τον Θεό ως Θεό που αποκαλύπτεται στους ανθρώπους (π.χ. Αβραάμ).
	Οι άνθρωποι ζητούν καθοδήγηση από τον Θεό.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν μέσα από τις αφηγήσεις των ιστοριών του Ιωσήφ και του Μωυσή την παρουσία του Θεού σε στιγμές δοκιμασίας των ανθρώπων. • Να αναγνωρίζουν μέσα από βιβλικές αφηγήσεις την ανθρώπινη ανάγκη για υποστήριξη και καθοδήγηση από τον Θεό. • Να συσχετίζουν το αίτημα βιβλικών προσώπων για ελευθερία με σύγχρονες καταστάσεις καταπίεσης.
	Οι άνθρωποι διακονούν τους άλλους ανθρώπους με τη φώτιση του Θεού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν μέσα από παραδείγματα της Παλαιάς Διαθήκης τη θέση ευθύνης και αρχηγίας ως διακονία. • Να εντοπίζουν τις αρετές στη ζωή και στο έργο ηγετών του Ισραήλ (π.χ. Δαβίδ, Σολομώντα).
	Οι άνθρωποι ζητούν την προστασία και τη δικαιοσύνη του Θεού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν μέσα από βιβλικές αφηγήσεις (π.χ. Εσθήρ, Δανιήλ) το αίτημα της δικαιοσύνης σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο. • Να εντοπίζουν την προστασία του Θεού μέσα σε ιστορίες βιβλικών προσώπων (π.χ. Τριών Παίδων). • Να εξετάζουν τη δικαιοσύνη του Θεού μέσα από μεσσιανικές προφητείες.
	Άνθρωποι που δείχνουν τον δρόμο προς τον Θεό.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν την ελεύθερη συγκατάβαση της Παναγίας στο θέλημα του Θεού με τη

		<p>σωτηρία του ανθρώπου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν στον βίο του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου οδοδείκτες των σχέσεων των ανθρώπων με τον Θεό και μεταξύ τους. • Να δίνουν παραδείγματα επιλογής του δρόμου του Θεού και εύρεσης νοήματος ζωής μέσα από βιβλικές αναφορές στους μαθητές του Χριστού. • Να σταχυολογούν μέσα από παραδείγματα αγίων προσώπων της Βίβλου γνωρίσματα της αγιότητας.
Ενανθρώπιση – Χριστός	Ο Θεός ανάμεσα στους ανθρώπους.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν την ενανθρώπιση του Υιού του Θεού με την υπόσχεση του Θεού για τη σωτηρία όλων των ανθρώπων. • Να περιγράφουν μέσα από στιγμιότυπα της ζωής του Ιησού τη μοναδικότητά του ως τέλειου Θεού και τέλειου ανθρώπου (Γέννηση, δωδεκαετής στον ναό, Βάπτισμα). • Να εντοπίζουν την ανταπόκριση του Χριστού στις ανθρώπινες ανάγκες μέσα από θαυματουργικές παρεμβάσεις του (π.χ. Γάμος Κανά, πολλαπλασιασμός άρτων κ.λπ.).
	Ο Χριστός αγαπάει όλους τους ανθρώπους.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν μέσα από την παραβολή του Ασώτου Υιού την άνευ όρων αγάπη που επιδεικνύει ο Θεός ως σπλαχνικός πατέρας για όλους τους ανθρώπους. • Να προσδιορίζουν μέσα από την παραβολή του Καλού Σαμαρείτη την αγάπη και τη βοήθεια προς και από τον ξένο ως πρότυπο χριστιανικής ζωής. • Να διατυπώνουν συλλογισμούς σχετικά με τη φροντίδα του Θεού για τους ανθρώπους με βάση την Επί του Όρους Ομιλία.
	Ο Χριστός αποδέχεται και συγχωρεί.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν την αποδοχή και τη συγχώρεση που έδειξε ο Χριστός σε ανθρώπους όπως η μοιχαλίδα, ο Ζακχαίος και η Σαμαρείτισσα ως αφετηρία μετάνοιας και αλλαγής της ζωής των προσώπων αυτών. • Να αναγνωρίζουν τον διάλογο του Χριστού και τη συγχώρεση που πρόσφερε ως πρότυπα συμπεριφοράς. • Να αξιολογούν τη σημασία που έχει η αποδοχή των γυναικών ως ισότιμων με τους

		<p>άντρες από τον Χριστό.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εκτιμούν τη σημασία που έχει η ευλογία των παιδιών από τον Χριστό.
	Ο Χριστός θεραπεύει την ψυχή και το σώμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν παραδείγματα από την Καινή Διαθήκη όπου ο Χριστός αναγνωρίζεται ως ιατρός των ψυχών και των σωμάτων. • Να εντοπίζουν περιστατικά όπου ο Ιησούς συνέδραμε και συνέπασχε στον πόνο της απώλειας (π.χ. Ανάσταση κόρης Ιάειρου, Λαζάρου κ.λπ.). • Να αναγνωρίζουν ότι το θεραπευτικό έργο του Χριστού αφορούσε και την παθολογία των διαπροσωπικών σχέσεων, την οποία έτρεφε η θρησκευτική υποκρισία των Φαρισαίων.
	Ο Χριστός θυσιάζεται.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν συλλογισμούς με βάση τη διήγηση για τον Νιπήρα και τον Μυστικό Δείπνο για τη διακονία και την αγάπη. • Να διακρίνουν μέσα από τη διήγηση για τον Μυστικό Δείπνο πώς θα θυμούνται οι μαθητές τον Χριστό. • Να εντοπίζουν στα Πάθη του Χριστού την εκούσια θυσία του και την ταύτισή του με τους πονεμένους και αδικημένους. • Να αναγνωρίζουν στη σταυρική θυσία του Χριστού την απόλυτη έκφραση αγάπης του Θεού για τον άνθρωπο.
	Ο Χριστός νικά τον θάνατο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την επίδραση της χαράς του αναστημένου Χριστού στη ζωή των μαθητών Του. • Να ορίζουν την πίστη στην Ανάσταση του Χριστού ως βασική διδασκαλία του χριστιανισμού. • Να εντοπίζουν στον τελευταίο αποχαιρετισμό του Χριστού στους μαθητές του, πριν την Ανάληψή του, τη βεβαιότητα της παρουσίας Του στον κόσμο.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Εκκλησία – Λατρεία – Αγία Γραφή	Η Εκκλησία του Χριστού στην ιστορία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του ανθρώπου με τη συγκρότηση της Εκκλησίας ως «Σώμα Χριστού». • Να αναγνωρίζουν την ιστορική φανέρωση της Εκκλησίας κατά την Πεντηκοστή. • Να προσδιορίζουν την έννοια της Εκκλησίας ως σύναξη πιστών μέσα από διάφορες συμβολικές εκφράσεις-εικόνες. • Να εξετάζουν παραδείγματα από τη ζωή και την κοινωνική οργάνωση της πρώτης χριστιανικής κοινότητας ως έμπρακτη άσκηση αγάπης και αδελφοσύνης των ανθρώπων.
	Η Εκκλησία ανοίγεται στην οικουμένη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν την πορεία και τα γεγονότα της πρώτης Εκκλησίας σε σχέση με την ιστορική εποχή που διαδραματίζονται. • Να εκτιμούν το άνοιγμα της Εκκλησίας στην οικουμένη σε σχέση με την απόφαση της Αποστολικής Συνόδου. • Να περιγράφουν τη συμβολή του Αποστόλου Παύλου στη διάδοση του χριστιανικού μηνύματος. • Να εξετάζουν τη σχέση του έργου του Αποστόλου Παύλου με τον ελλαδικό χώρο.
	Διωγμοί, μαρτύρια και ανεξιθρησκία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκτιμούν μέσα από παραδείγματα τις δυσκολίες και τα διλήμματα των χριστιανών απέναντι στις διώξεις που υπέστησαν κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες. • Να αξιολογούν την έκδοση του διατάγματος της ανεξιθρησκίας και γενικότερα τη στάση του Μεγάλου Κωνσταντίνου απέναντι στον χριστιανισμό. • Να επιχειρηματολογούν για τη σημασία της θρησκευτικής ελευθερίας ως βασικού δικαιώματος σε γεγονότα που αφορούν διώξεις ανθρώπων για την πίστη τους.
	Η καταγραφή της εμπειρίας και της ζωής της Εκκλησίας: Αγία Γραφή.	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν το χωροχρονικό πλαίσιο της συγγραφής των βιβλίων και της κατάρτισης του Κανόνα της Αγίας Γραφής. • Να αναγνωρίζουν στο περιεχόμενο της Αγίας Γραφής το ταξίδι και τη συμπίεση του Θεού με τον άνθρωπο στην ιστορία.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να εξετάζουν τη βαθιά σχέση και ενότητα μεταξύ Παλαιάς και Καινής Διαθήκης. • Να διακρίνουν την αποτύπωση της ζωής και της εμπειρίας της πρώτης Εκκλησίας στα βιβλία της Καινής Διαθήκης. • Να ανακαλύπτουν τη διαχρονική θέση της Αγίας Γραφής στη ζωή της Εκκλησίας, την τέχνη και τον πολιτισμό.
	Η συνάντηση του χριστιανισμού και του ελληνισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ανακαλύπτουν διαστάσεις και πεδία της συνάντησης χριστιανισμού και ελληνισμού. • Να αναγνωρίζουν τον ρόλο της ελληνικής παιδείας στη ζωή και το έργο των Τριών Ιεραρχών.
	Η Εκκλησία διαφυλάττει την ενότητα και την αλήθεια της.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τον ρόλο των «κανόνων» και των «ορίων» στην Εκκλησία. • Να εξηγούν τον όρο «αίρεση» και πώς με τις αιρέσεις διακυβεύονται η αλήθεια και η ενότητα στη ζωή και τη λειτουργία της Εκκλησίας. • Να περιγράφουν τον τρόπο λήψης των αποφάσεων και τον συνοδικό θεσμό στην Ορθόδοξη Εκκλησία διαχρονικά. • Να αναφέρουν στους όρους του Συμβόλου της Πίστεως τις θεμελιώδεις αλήθειες της εμπειρίας και της διδασκαλίας της Εκκλησίας.
	Μαρτυρία του Χριστού και της Εκκλησίας στα πέρατα της οικουμένης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκτιμούν τη μαρτυρία του ευαγγελικού μηνύματος ως καιρία αποστολή της Εκκλησίας από την ιστορική φανέρωσή της μέχρι και σήμερα. • Να αξιολογούν με παραδείγματα από το παρελθόν (π.χ. ιεραποστολή του Κύριλλου και Μεθόδιου στους Σλάβους) και το παρόν (π.χ. ιεραποστολή στην Κορέα) την οικουμενική διάσταση της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης και ζητήματα που προκύπτουν από τη συνάντηση με διαφορετικούς πολιτισμούς.
	Η λατρευτική ζωή της Εκκλησίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη λατρεία ως δοξολογία, ευχαριστία, αναφορά και συστατικό του εκκλησιαστικού σώματος, που καθορίζει τη ζωή των πιστών.
	Γιορτές και εορταστικοί κύκλοι.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη σημασία του λειτουργικού χρόνου και των γιορτών στη λατρεία της Εκκλησίας και στη ζωή των πιστών.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τον ετήσιο και εβδομαδιαίο εορταστικό κύκλο (δεσποτικές – θεομητορικές – γιορτές αγίων) και την επίδραση των γιορτών στην παράδοση και τον πολιτισμό (πανηγύρια, ήθη, έθιμα). • Να προσδιορίζουν τις διάφορες εκφάνσεις της λαϊκής θρησκευτικότητας στον νεοελληνικό πολιτισμό (λαογραφία, τέχνη, δημοτικό τραγούδι, κάλαντα κ.λπ.).
	Εκκλησιαστική τέχνη και πολιτισμός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν με παραδείγματα γιατί η Εκκλησία είναι φορέας πολιτισμού (θρησκευτικά μνημεία τέχνης, λόγου και μουσικής). • Να αναγνωρίζουν, με βάση τη θεολογία της εικόνας, τη χρήση και τη σημαντική θέση της εικόνας στη λατρεία και την εκκλησιαστική τέχνη. • Να αναγνωρίζουν την εκκλησιαστική παράδοση ως πηγή έμπνευσης σύγχρονων καλλιτεχνών.
	Η συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διατήρηση της μνήμης και της ταυτότητας των Ελλήνων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξετάζουν την Εκκλησία ως παράγοντα συνοχής, ενότητας και επικοινωνίας των υπόδουλων χριστιανών. • Να αξιολογούν τη συνεισφορά ιερών μορφών (π.χ. Φιλοθέη η Αθηναία, Κοσμάς ο Αιτωλός, νεομάρτυρες) στη διατήρηση της μνήμης και στη διαμόρφωση της ταυτότητας των Νεοελλήνων. • Να εξετάζουν το συλλογικό θρησκευτικό βίωμα του ελληνικού λαού, το οποίο διαμορφώνεται μέσω της ιστορικής παρουσίας και δράσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας.
	Η ορθοδοξία στον σύγχρονο κόσμο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να δείχνουν στον παγκόσμιο χάρτη την κανονική οργάνωση της Ορθόδοξης Εκκλησίας σήμερα (Πατριαρχεία, Αυτοκέφαλες Εκκλησίες, Επισκοπές κ.λπ.). • Να εξηγούν τον ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως στη διατήρηση της ειρήνης και της ενότητας του ορθόδοξου κόσμου με βάση γεγονότα. • Να καταδεικνύουν την καθολικότητα και την οικουμενικότητα της Ορθόδοξης Εκκλησίας μέσα από τα κείμενα της Αγίας και Πανορθόδοξου Συνόδου της Κρήτης (2016).
Βασιλεία του Θεού (Μεταμόρφωση – Εσχατολογία)	Βασιλεία του Θεού: Ένας καινούριος κόσμος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν χαρακτηριστικά του νέου τρόπου ζωής που φέρνει ο Χριστός ως γνωρίσματα της Βασιλείας του Θεού, στην Επί του Όρους Ομιλία και σε παραβολές του

	<p>Χριστού (Τελικής Κρίσης, Κρυμμένου Θησαυρού κ.λπ.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τα θαύματα του Χριστού ως σημεία (=σημάδια) του καινούριου κόσμου. • Να εξηγούν τον όρο «Βασιλεία του Θεού» σε σχέση με τον καινούριο κόσμο που ευαγγελίζεται ο Χριστός και τη σύγχρονη πραγματικότητα.
Μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου: Ελπίδα και όραμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν στο γεγονός της Μεταμόρφωσης του Χριστού σημεία της Βασιλείας του Θεού. • Να συσχετίζουν την ελπίδα του ανθρώπου για τη μεταμόρφωση και την αλλαγή του κόσμου με το όραμα της Εκκλησίας για τον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού. • Να εκτιμούν τη μεταμορφωτική δράση της Εκκλησίας στον κόσμο και την ιστορία και τη σημασία της προσωπικής και συλλογικής ευθύνης του κάθε χριστιανού.
Πρόγευση της Βασιλείας του Θεού: Θεία Ευχαριστία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν βασικά μέρη και δρώμενα της Θείας Λειτουργίας με την επίγεια παρουσία και δράση του Χριστού. • Να εξηγούν την κεντρική θέση της Θείας Ευχαριστίας στην Εκκλησία ως το κατεξοχήν μυστήριο των «πολιτών της Βασιλείας του Θεού». • Να αναγνωρίζουν ότι η συμμετοχή των χριστιανών στη Θεία Κοινωνία είναι εμπειρία ενότητας με τον Θεό και των πιστών μεταξύ τους. • Να διατυπώνουν συλλογισμούς για την παρουσία του Θεού και τον αγιασμό κάθε πτυχής της ζωής μέσω των Μυστηρίων της Εκκλησίας.
Αναδημιουργία και φώτισμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν το Βάπτισμα ως το Μυστήριο ένταξης στη χριστιανική κοινότητα. • Να αναφέρουν το Χρίσμα ως το Μυστήριο της λήψης των δωρεών του Αγίου Πνεύματος. • Να επισημαίνουν τους συμβολισμούς των Μυστηρίων του Βαπτίσματος και του Χρίσματος και τη σημασία τους στη ζωή των μελών της Εκκλησίας.
Γάμος, το «Μυστήριο της αγάπης».	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ένωση και την αγαπητική σχέση των συζύγων στον γάμο. • Να διακρίνουν στους συμβολισμούς της

		<p>ακολουθίας του γάμου τις ευχές της Εκκλησίας για κοινή πορεία των συζύγων στη Βασιλεία του Θεού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν σκέψεις για τη σημασία του γάμου στη σύγχρονη πραγματικότητα.
	Μετάνοια και συγχώρηση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν στο Μυστήριο της Μετάνοιας τη μεταστροφή του νου (μετά + νους) και την αλλαγή του τρόπου ζωής (συν+χωρώ). • Να προσδιορίζουν την έννοια της συγχώρησης μέσα από το παράδειγμα του Χριστού, τους βίους των αγίων και την ορθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση. • Να εξετάζουν τον ρόλο της χριστιανικής συγχωρητικότητας στη ζωή και στη συνύπαρξη με τον συνάνθρωπο.
	Η ιεροσύνη ως χάρισμα και ως διακονία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ποικιλία των χαρισμάτων στην Εκκλησία και τη διάκριση κλήρου και λαού. • Να ερμηνεύουν την ιεροσύνη ως διακονία μέσα από παραδείγματα που γνωρίζουν και οι έφηβοι.
	Πορεία προς το τέλος της ιστορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την προσμονή και την ελπίδα του καινούριου κόσμου στην «Κυριακή Προσευχή» και στο βιβλίο της Αποκάλυψης. • Να διασαφηνίζουν τη θεολογική σημασία των όρων «Παράδεισος» – «Κόλαση» – «Δευτέρα Παρουσία».
Χριστιανική ζωή	Η αξία της ζωής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον Θεό ως πηγή της ζωής. • Να διατυπώνουν συλλογισμούς για την αξία του σεβασμού της ζωής σε σχέση με ζητήματα βιοηθικής. • Να συσχετίζουν τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος με όψεις της καθημερινής ζωής που βιώνει ο άνθρωπος. • Να επαληθεύουν με παραδείγματα τη ζωή του χριστιανού ως χαρά, προσωπική και συλλογική. • Να διακρίνουν στη χριστιανική ελπίδα την πίστη και την εμπιστοσύνη στην πρόνοια και την αγάπη του Θεού. • Να αξιολογούν τον ρόλο της χριστιανικής πίστης, με παραδείγματα, απέναντι σε φαινόμενα καθημερινής βίας (bullying,

		υποτίμηση του «άλλου», του «διαφορετικού»).
	Η αγάπη ως πρόταση ζωής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν απόψεις για την αγάπη ως υπέρβαση του εγωισμού και ως πρόταση ζωής στη χριστιανική Εκκλησία. • Να αναφέρουν παραδείγματα που σχετίζονται με την άσκηση της αγάπης άνευ όρων και ορίων στην παράδοση της Εκκλησίας. • Να συσχετίζουν την αγάπη του ευαγγελικού λόγου με την έμπρακτη εφαρμογή της αγάπης προς τον συνάνθρωπο μέσα από τη διακονία.
	Η ζωή ως σχέση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν το «Όλα όσα θέλετε να σας κάνουν οι άλλοι άνθρωποι, αυτά να τους κάνετε κι εσείς» (Χρυσός κανόνας, Μτ. 7, 12). • Να εξετάζουν την ευθύνη του χριστιανού για τα ζητήματα της κοινωνίας και του κόσμου (ισοτιμία – δικαιοσύνη – αδελφосύνη). • Να εκτιμούν στάσεις και συμπεριφορές του χριστιανού σε σχέση με τον συνάνθρωπο και την ετερότητα.
	Η ζωή ως άθλημα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν την πνευματική πορεία και τον αγώνα του χριστιανού ως πρόταση της Εκκλησίας. • Να διασαφηνίζουν πώς με τη χριστιανική άσκηση πραγματώνεται η μεταμόρφωση του εαυτού στον κόσμο και στη μοναστική ζωή.
	Ζωή και δοκιμασίες.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν προβληματισμούς και ιδέες για την ασθένεια, την απώλεια και τις συνέπειές τους στη ζωή των ανθρώπων. • Να αναφέρουν παραδείγματα αντιμετώπισης της ασθένειας, της απώλειας και του πόνου μέσα από την Αγία Γραφή. • Να αναγνωρίζουν στο Μυστήριο του Ευχελαίου την ίαση της ασθένειας (σωματική-πνευματική).
	«Υπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς».	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξετάζουν τη χριστιανική διδασκαλία σχετικά με τον θάνατο στη ζωή του ανθρώπου. • Να εξετάζουν την υπέρβαση του θανάτου με την αγάπη και την ελπίδα της Ανάστασης του Χριστού, την οποία ευαγγελίζεται η Ορθόδοξη Εκκλησία. • Να εξηγούν γιατί η Ανάσταση του Χριστού είναι η Ανάσταση του ανθρώπου.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
Θρησκεία/-ες – Κοσμοθεωρίες		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Το φαινόμενο της θρησκείας στον κόσμο που μας περιβάλλει	Η αναζήτηση του Θεού και η θρησκεία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι αναζητούν τον Θεό. • Να ονομάζουν τα κύρια χαρακτηριστικά του φαινομένου θρησκεία. • Να συσχετίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά του φαινομένου θρησκεία με συγκεκριμένες θρησκευτικές εκφράσεις που έχουν συναντήσει.
	Θρησκεία, τέχνη, πολιτισμός, κοινωνική οργάνωση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ανακαλύπτουν όψεις της θρησκείας στην τέχνη, τον πολιτισμό και την κοινωνική οργάνωση σε παγκόσμιο επίπεδο.
	Θρησκεία, λατρεία και ο άνθρωπος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνοψίζουν βασικά γνωρίσματα της λατρείας και της προσευχής των ανθρώπων. • Να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της επικοινωνίας του ανθρώπου με το Ιερό στην καθημερινή του ζωή.
	Η επιλογή να ζει κανείς χωρίς Θεό (αθεΐα και άλλες κοσμοθεωρίες).	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν συλλογισμούς για την αμφισβήτηση της θρησκείας από σκοπιά επιστημονική/ θετικιστική ή κοινωνική/μαρξιστική ή άλλη. • Να εξετάζουν την επίδραση αθεϊστικών αντιλήψεων και κοσμοθεωριών στη διαμόρφωση ενός τρόπου ζωής.
	Διάλογος με τη θρησκευτική ετερότητα από τη σκοπιά της ορθόδοξης πίστης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν με βάση τη χριστιανική πίστη τη χρησιμότητα και αναγκαιότητα του διαλόγου. • Να εκτιμούν την ανάγκη καλλιέργειας συνθηκών διαλόγου σήμερα μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων και των πιστών τους αλλά και με μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες.
Χριστιανισμός στην Ανατολή και τη Δύση	Χριστιανοί της Αιγύπτου, της Αιθιοπίας, της Αρμενίας, της Συρίας και της Ινδίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τις συνθήκες που οδήγησαν στο πρώτο μεγάλο εκκλησιαστικό Σχίσμα μετά τη Σύνοδο της Χαλκηδόνας. • Να αναφέρουν στοιχεία από τη ζωή των χριστιανών στην Αίγυπτο, την Αιθιοπία, την Αρμενία, τη Συρία και την Ινδία. • Να συσχετίζουν γεγονότα της ιστορίας και στοιχεία της κοινωνικής πραγματικότητας με την πίστη, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από πρόσωπα, την εκκλησιαστική ζωή ή την τέχνη.

	<p>Η πορεία του χριστιανισμού στη Δύση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν τη διάσπαση της «Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας» λόγω του Σχίσματος του 1054. • Να παρατηρούν τη σταδιακή διαφοροποίηση του δυτικού από τον ανατολικό χριστιανισμό και τις συνέπειές της. • Να συνοψίζουν σημαντικά γεγονότα από την ιστορική πορεία του χριστιανισμού στη Δύση.
	<p>Όψεις θεολογίας και ζωής στην Καθολική Εκκλησία σήμερα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν βασικά χαρακτηριστικά από τη σύγχρονη θεολογία και ζωή της Καθολικής Εκκλησίας. • Να εξετάζουν πρόσωπα και ιστορίες σχετικά με τις προσπάθειες συνάντησης της Δυτικής Εκκλησίας με τον σύγχρονο κόσμο.
	<p>Η Μεταρρύθμιση και οι συνέπειές της.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν σημαντικά γεγονότα από τη ζωή και τη δράση του Μαρτίνου Λούθηρου και το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο γεννήθηκε ο προτεσταντισμός. • Να αναδεικνύουν θρησκευτικές διαστάσεις του ρόλου της Μεταρρύθμισης στην πυροδότηση σημαντικών ιστορικών εξελίξεων.
	<p>Σύγχρονες όψεις θεολογίας και ζωής στον χώρο του προτεσταντισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν βασικά στοιχεία από την πίστη και τη θρησκευτική ζωή στον χώρο του προτεσταντισμού σήμερα (Βίβλος και παράδοση, σωτηρία, κλάδοι/ομολογίες). • Να ανακαλύπτουν πτυχές της χριστιανικής ζωής (αγάπη, ελευθερία, αλληλεγγύη προς τον συνάνθρωπο), μέσα από πρόσωπα και γεγονότα της πρόσφατης ιστορίας του προτεσταντικού κόσμου.
	<p>Οικουμενικός διάλογος.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν βασικές θεολογικές και κοινωνικές αναγκαιότητες που οδήγησαν στον οικουμενικό διάλογο κατά τον 20ό αι. • Να εκτιμούν τη δράση προσώπων και φορέων που συνδέονται με τον οικουμενικό διάλογο.
<p>Θρησκείες στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων</p>	<p>Ο ιουδαϊσμός στην ιστορία και στο παρόν.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν στοιχεία του ιουδαϊσμού που γνωρίζουν από την Αγία Γραφή. • Να συνοψίζουν βασικά γνωρίσματα της θρησκείας των Εβραίων (σημαντικά πρόσωπα, πιστεύω, γιορτές). • Να συσχετίζουν την ιουδαϊκή θρησκεία με μείζονα γεγονότα του 20ού αι.
	<p>Ιστορία και θεολογία του</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν τις συνθήκες και τα

	ισλάμ.	<p>πρόσωπα που συνέβαλαν στην ανάδυση του ισλάμ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν τα βασικά στοιχεία της ισλαμικής θεολογίας και λατρείας, και τη σημασία τους για έναν πιστό.
	Το ισλάμ στον σύγχρονο κόσμο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναδεικνύουν τις διαστάσεις της κοινότητας των πιστών (ούμα) και τη σημασία της για τον ισλαμικό κόσμο σήμερα. • Να συζητούν παραδείγματα από ποικίλες όψεις της ισλαμικής πνευματικότητας και ζωής σήμερα.
Θρησκείες της Ανατολής	Παραδοσιακές θρησκείες της Ινδίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν βασικά γνωρίσματα διαφόρων φάσεων του ινδουισμού. • Να συνοψίζουν κύριες θρησκευτικές διδασκαλίες που αναφέρονται στα ιερά βιβλία του ινδουισμού εντοπίζοντας τη σημασία τους στη ζωή των πιστών. • Να συσχετίζουν σύγχρονες εκφράσεις του ινδουισμού με πρόσωπα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωσή του.
	Παραδοσιακές μορφές του βουδισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν την ιστορική και θρησκευτική εξέλιξη του βουδισμού. • Να συσχετίζουν τη ζωή του ιδρυτή του βουδισμού με τις τέσσερις ευγενικές αλήθειες. • Να εξετάζουν παραδείγματα της βουδιστικής πνευματικής παράδοσης και τη σημασία τους για έναν πιστό.
	Θρησκείες και θρησκευτικός πολιτισμός στην Κίνα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαπιστώνουν τον συγκρητιστικό χαρακτήρα του θρησκευτικού πολιτισμού στην Κίνα. • Να συνοψίζουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα του θρησκευτικού ταοϊσμού μέσα από σχετικά παραδείγματα προσώπων ή ιστοριών. • Να συσχετίζουν βασικά σημεία από τη διδασκαλία του κομφουκιανισμού με ανάλογες σύγχρονες αντιλήψεις και στάσεις απέναντι στη ζωή.
	Σίντο και θρησκείες της Ιαπωνίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν στοιχεία από την πολύπτυχη παραδοσιακή θρησκεία των Ιαπώνων και τη λατρεία τους. • Να διακρίνουν τη σχέση ανάμεσα στην ιαπωνική θρησκευτικότητα και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.
Αρχέγονες όψεις	Αρχέγονη θρησκευτικότητα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τα βασικά γνωρίσματα

της θρησκείας και θρησκείες της μετανεωτερικότητας		της αρχέγονης θρησκευτικότητας (ανιμισμός και πνευματολατρία, πίστη σε δημιουργό Θεό, σαμανισμός, σημασία του τόπου, διαβατήριες τελετές, μαγεία). • Να διαπιστώνουν τις δυσκολίες που προκύπτουν στο πεδίο της θρησκείας από τη συνάντηση αρχέγονων φυλών με τον σύγχρονο κόσμο (αποσύνδεση από τη γη, εποικισμός, διάσπαση κοινωνικών δεσμών και γνωριμία με άλλο μοντέλο πολιτισμού).
	Αρχαιοελληνική θρησκεία.	• Να αναγνωρίζουν βασικά χαρακτηριστικά της αρχαιοελληνικής θρησκείας (π.χ. εξέλιξη, ανθρωπομορφικός πολυθεϊσμός, μοίρα, θυσίες, φιλοσοφικές εκδοχές). • Να συσχετίζουν μνημεία με γιορτές της αρχαιοελληνικής θρησκείας.
	Νέα θρησκευτικά κινήματα.	• Να συνοψίζουν βασικά γνωρίσματα των νέων θρησκευτικών κινήματων (αποκρυφισμός, ανιστορικότητα, εσωτερικότητα, συγκρητισμός). • Να ονομάζουν παραδείγματα νέων θρησκευτικών κινήματων (νέα εποχή, θεοσοφία, νεοσαμανισμός, νεοπαγανισμός).
	Θρησκευτικότητα του 21ου αι.	• Να περιγράφουν μορφές νέας θρησκευτικότητας που απαντώνται στη γενιά του 21ου αιώνα (μαγεία, σύγχρονα είδωλα, σούπερ ήρωες κ.ά.). • Να αξιολογούν κριτικά μορφές νέας θρησκευτικότητας στη γενιά του 21ου αι.
Ο Θεός φροντίζει τον κόσμο	Θεία Οικονομία.	• Να διακρίνουν τις τρεις φάσεις της Θείας Οικονομίας. • Να συσχετίζουν τον Ιωνά με τον Χριστό και τον πανανθρώπινο χαρακτήρα της σωτηρίας.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022- 2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοσθεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5258

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ.141347/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Τεχνολογίας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το εδάφιο γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

2. Την υποπ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πιλοτική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/697/135907/Β1/25-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Τεχνολογίας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Επιστημολογία της Τεχνολογίας

Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση χαρακτηρίζεται από την «ολοκλήρωση» της τεχνολογίας με τις φυσικές επιστήμες, τις επιστήμες υγείας, τη μηχανική, τους «υπολογισμούς, τη μηχανική των Η/Υ, την επιστήμη της πληροφορίας - τεχνολογία της πληροφορίας» αλλά και τις τέχνες και τις ανθρωπιστικές επιστήμες, ώστε οι μαθητές/-τριες να είναι εφοδιασμένοι/-ες με τις δεξιότητες του 21ου αιώνα και να αποκτήσουν «δεξιότητες STEM».

Στις «δεξιότητες STEM» περιλαμβάνονται η ικανότητα επίλυσης «μη σαφώς οριοθετημένων προβλημάτων», η αναλυτική και λογική σκέψη, η υπολογιστική σκέψη, η διεπιστημονική προσέγγιση, η δημιουργία τεχνουργημάτων μέσω της διαδικασίας σχεδιασμού της μηχανι-

κής, οι τεχνικές δεξιότητες. Όλα τα παραπάνω απαιτούν μια ευρεία αλλά και ολιστική γνώση από τις γνωστικές περιοχές που εμφανίζονται στο ακρωνύμιο του STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics), των τεχνών αλλά και της υπολογιστικής επιστήμης στην εκπαίδευση, ώστε το πείραμα στον υπολογιστή να καθίσταται «ισοδύναμο» με το πείραμα στο φυσικό εργαστήριο μέσω διεπιστημονικών ή/και δια-επιστημονικών προσεγγίσεων.

Το Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ) λαμβάνει υπόψη του τα παραπάνω, τα οποία συνδυάζονται και με:

- α) Την υπεύθυνη έρευνα και καινοτομία
- β) Τον «ολιστικό» σχεδιασμό για τη μάθηση

γ) Την τεχνολογία ως διαδικασία/δραστηριότητα, και την τεχνολογία ως προϊόν μέσω της σύνδεσής της με τις επιστήμες και τις τέχνες, τα μαθηματικά, τη μηχανική (μηχανοτεχνία), τον «σχεδιασμό της μηχανικής/των μηχανικών» (διαδικασία τεχνικού σχεδιασμού της μηχανικής/μηχανικών), την υπολογιστική επιστήμη, την υπολογιστική σκέψη και τη διεπιστημονική/δια-επιστημονική ολιστική/ολοκληρωμένη εκπαίδευση STEAM. Όλα τα παραπάνω αξιοποιούνται στην «ολοκληρωμένη εκπαίδευση STEAM» όταν δημιουργούνται τεχνουργήματα που είναι συμβατά με τους φυσικούς νόμους, ώστε να επιλυθεί ένα πραγματικό, συνήθως μη σαφώς ορισμένο, πρόβλημα, ενώ κατά τη διάρκεια κατασκευής του τεχνουργήματος διδάσκονται έννοιες των μαθηματικών και των επιστημών.

Η Επιστημολογία της Μηχανικής (Μηχανοτεχνίας)

Η γνωστική περιοχή των μηχανικών αποτελείται από το περιεχόμενο (έννοιες από τις επιστήμες) και τον σχεδιασμό της μηχανικής (διαδικασία του τεχνικού σχεδιασμού της μηχανικής/μηχανικών), όπου στην παιδαγωγική της μηχανικής, ο σχεδιασμός της μηχανικής αποτελεί τη βασική διδακτική προσέγγιση για να λύσουν οι μαθητές/-τριες προβλήματα ώστε να αναπτύξουν τις δεξιότητες του 21ου αιώνα και τις δεξιότητες STEM, όπως αυτές περιγράφονται από διεθνείς οργανισμούς (OECD, UNESCO, 2019).

Η Έννοια της Πρακτικής - Οι Εγκάρσιες (Μεγάλες) Ιδέες/Έννοιες

Σύμφωνα με σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις στη σχολική εκπαίδευση, χρειάζεται να εφαρμοσθεί ένα πλαίσιο που θα βοηθήσει τους/τις μαθητές/-τριες να γνωρίσουν το περιεχόμενο των επιστημών και της μηχανικής, θα τους/τις εμπλέξει στον τρόπο που δουλεύουν -στις πρακτικές- οι επιστήμονες και οι μηχανικοί, καθώς και στον τρόπο που συνδέονται οι διάφορες επιστήμες μέσω «κοινών» εννοιών, οι οποίες εμφανίζονται σε διάφορες γνωστικές περιοχές. Έτσι, η τεχνολογία -ως διαδικασία/δραστηριότητα-, θα περιλαμβάνει τη συλλογή δεδομένων και την εμπλοκή σε διαδικασίες σχεδίασης, ανάπτυξης, παραγωγής τεχνικών κατασκευών/τεχνουργημάτων μέσω της διερευνητικής μάθησης, και τη διαδικασία τεχνικού σχεδιασμού της μηχανικής. Για την υλοποίηση της σχέσης ανάμεσα στην τεχνολογία και άλλες γνωστικές περιοχές θα πρέπει να δημιουργηθούν διδακτικές δραστηριότητες και σενάρια που δε θα εστιάζουν μόνο στις έννοιες υποβάθρου (θεμελιώδεις

έννοιες) μιας γνωστικής περιοχής που θα αξιοποιηθούν για τη δημιουργία ενός τεχνουργήματος, αλλά και στις λεγόμενες εγκάρσιες ιδέες/έννοιες μέσω των πρακτικών των επιστημόνων και των μηχανικών. Οι εγκάρσιες έννοιες αξιοποιούνται κατάλληλα για τη διάσχιση των γνωστικών περιοχών, ώστε να αναδειχθούν οι «κοινές» έννοιες μεταξύ των επιστημών.

Η Επιστημολογία του STEAM - Υπολογιστική Παιδαγωγική - Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Η άποψη που υιοθετείται στο ΠΣ για την «ολοκληρωμένη εκπαίδευση STEAM» (το Α αντιστοιχεί στην τέχνη/τέχνες και γενικότερα στις ανθρωπιστικές επιστήμες) είναι η διεπιστημονική και δια-επιστημονική προσέγγιση μέσω «κοινών» εννοιών που υπάρχουν σε πολλές γνωστικές περιοχές για την επίλυση ενός πραγματικού προβλήματος, όπου η διδασκαλία εστιάζει στην επίλυση του προβλήματος μέσω της υλοποίησης των εννοιών υποβάθρου, των εγκάρσιων εννοιών και της εύρεσης συνοριακών αντικειμένων που διασχίζουν γνωστικές περιοχές, ενώ ακολουθείται η μεθοδολογία της υπολογιστικής επιστήμης στη διδακτική της αναπλαισίωση.

Η «ολοκληρωμένη εκπαίδευση STEAM» που υιοθετείται στο ΠΣ συνδέεται με την τεχνολογία μέσω της εφαρμογής παιδαγωγικών προσεγγίσεων που στηρίζονται στη διαδικασία του τεχνικού σχεδιασμού της μηχανικής και το ανακαλυπτικό/διερευνητικό διδακτικό μοντέλο, ώστε να διδαχθούν οι έννοιες υποβάθρου, αλλά και να εμπλακούν οι μαθητές/-τριες στις διαστάσεις και στο περιεχόμενο της τεχνολογίας μέσω των εγκάρσιων εννοιών και να αναπτύξουν γνωστικές δεξιότητες αλλά και πρακτικές των επιστημόνων και των μηχανικών.

Το ΠΣ συνδέεται με τα «εργαστήρια δεξιοτήτων STEM», μέσω της διεπιστημονικής/δια-επιστημονικής προσέγγισης, και την ανακαλυπτική/διερευνητική μάθηση για την επίλυση πραγματικών αυθεντικών προβλημάτων, ενώ οι μαθητές/-τριες θα πρέπει να κατασκευάσουν τεχνουργήματα εμπλεκόμενοι/-ες με την τεχνολογία, εφαρμόζοντας έννοιες των επιστημών. Στο ΠΣ εισάγεται και η τέχνη (τέχνες), καθώς ανάμεσα στις επιστήμες και τις τέχνες εγκαθιδρύεται μια δυναμική σχέση, που βοηθά τους/τις μαθητές/-τριες να αναπτύξουν τη δημιουργική σκέψη για την κατασκευή αντίστοιχων τεχνουργημάτων, ενώ η σύνδεση της τεχνολογίας (μέσω της εκπαίδευσης STEAM) και της τέχνης θεωρείται ότι ενισχύει την αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευόμενων, τη θετική τους στάση και το ενδιαφέρον τους για τις επιστήμες.

Υπεύθυνη Έρευνα - «Ολιστικός» Σχεδιασμός της Μάθησης - Συμπερίληψη

Οι δεξιότητες του 21ου αιώνα απαιτούν την εμπλοκή των μαθητών/-τριών σε «πραγματικά προβλήματα» που σχετίζονται με το περιβάλλον, την οικονομία της τοπικής κοινωνίας κ.λπ., και με θέματα που σχετίζονται με την «υπεύθυνη έρευνα». Σύμφωνα με διεθνείς αναφορές, για την ανάπτυξη της αίσθησης του «ενεργού πολίτη», η εστίαση των Προγραμμάτων Σπουδών θα πρέπει να είναι στην ανάπτυξη δεξιοτήτων -μέσω των επιστημών- και τη μετάβαση από το STEM στο STEAM συνδυάζοντας τις θετικές επιστήμες με την τέχνη και με τα άλλα γνωστικά πεδία από τις ανθρωπιστικές επιστήμες.

Το ΠΣ λαμβάνει επίσης υπόψη του τις αρχές της Υπεύθυνης Έρευνας και Καινοτομίας μέσω της σύνδεσης των δραστηριοτήτων με τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, της ενασχόλησης με θέματα σύγχρονου και παγκόσμιου ενδιαφέροντος και της ενίσχυσης της συμπερίληψης και της διαφοροποιημένης μάθησης, ώστε να περιλαμβάνονται πρακτικές που ενισχύουν τη δημοκρατία και την πρόσβαση σε πηγές για περαιτέρω έρευνα.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η υπολογιστική σκέψη, η «ολοκληρωμένη εκπαίδευση STEAM» και η τεχνολογία συνδέονται με τη συμπερίληψη μέσω της εμπλοκής των μαθητών/-τριών σε «εμπράγματα υπολογισμούς» και στον οπτικό προγραμματισμό, καθώς θεωρείται ότι τα παραπάνω επιτρέπουν στους/στις μαθητές/-τριες να «φέρουν» τους αλγορίθμους «κοντά» στη ζωή τους, ενώ αναπτύσσουν όχι μόνο γνωστικές ικανότητες αλλά και συναισθηματικές και ψυχοκινητικές δεξιότητες, ενώ εμπλέκονται στις πρακτικές των επιστημόνων και των μηχανικών.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Σκοποί

1. Η διδακτική προσέγγιση. Οι μαθητές/-τριες συμμετέχουν σε αλληλεπιδραστικές δραστηριότητες διερευνητικής μάθησης σχετικές με πραγματικά προβλήματα που χρειάζεται η ολιστική προσέγγιση της «εκπαίδευσης STEAM», η διαδικασία τεχνικού σχεδιασμού της μηχανικής και η παραγωγή τεχνουργημάτων μέσω της «προσέγγισης περιεχομένου STEAM» ως δραστηριότητες του ΠΣ που περιέχει έννοιες κατά τη διάρκεια κατασκευής του τεχνουργήματος.

2. Η προσέγγιση της συμπερίληψης και της υπεύθυνης έρευνας και καινοτομίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μέσω της εμπλοκής τους στις δραστηριότητες ανακάλυψης/διερεύνησης θα αντιλαμβάνονται τις διαστάσεις της υπεύθυνης έρευνας και θα αποδέχονται τη διαφορετικότητα, ενώ οι λύσεις που θα προτείνονται θα είναι συμβατές με τις ιδιαιτερότητες της τοπικής κοινωνίας. Επίσης θα κατανοούν την επίδραση της τεχνολογίας στην επαγγελματική τους ανάπτυξη μέσω των δεξιοτήτων που απαιτούνται, ενώ θα αναπτύσσουν πεποιθήσεις και απόψεις για την αξία της τεχνολογίας. Τέλος θα αντιλαμβάνονται τον ρόλο της προσωπικής τους ευθύνης σε προσωπικό, τοπικό και εθνικό/ευρωπαϊκό επίπεδο στην ανάπτυξη τεχνολογικών προϊόντων.

3. Κοινωνική και οικονομική προσέγγιση. Οι μαθητές/-τριες θα κατανοούν τη συμβολή της τεχνολογίας στην ανάπτυξη και υλοποίηση τεχνουργημάτων που εξυπηρετούν την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας και της χώρας μας.

Στόχοι - Δραστηριότητες

Στην προσέγγιση της τεχνολογίας οι διδακτικοί στόχοι εστιάζονται σε «επικαλυπτόμενους στόχους» από τις γνωστικές περιοχές του STEAM και στη συνέχεια εφαρμόζεται ο σχεδιασμός της μηχανικής για τη «μάθηση» αυτών των εννοιών μέσω της «ολοκληρωμένης εκπαίδευσης STEAM» και της ανάπτυξης τεχνουργημάτων, με την αξιοποίηση ή όχι του Η/Υ. Με βάση τα παραπάνω, υπάρχουν δραστηριότητες στο ΠΣ, ώστε να επιτευχθούν

οι διδακτικοί στόχοι και να αναπτυχθούν οι δεξιότητες που προτείνονται.

Δεξιότητες

Οι σκοποί, οι στόχοι και οι δραστηριότητες που προτείνονται στο ΠΣ επιδιώκουν την ανάπτυξη των παρακάτω δεξιοτήτων, οι οποίες κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις ομάδες.

Ομάδα 1. Δεξιότητες σχετικές με τις πρακτικές των επιστημόνων και των μηχανικών

Ομάδα 2. Δεξιότητες σχετικές με την ολιστική προσέγγιση της «εκπαίδευσης STEAM»

Ομάδα 3. Δεξιότητες διαχείρισης και υλοποίησης έργων

Ομάδα 4. Δεξιότητες «εαυτού»

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Σε αντιστοιχία με τα παραπάνω, στο ΠΣ υπάρχουν Θεματικά Πεδία και οι αντίστοιχες Θεματικές Ενότητες ανά Θεματικό Πεδίο. Η επιλογή των Θεματικών Πεδίων και των Θεματικών Ενότητων έγινε ώστε αυτά να είναι συμβατά με σύγχρονα θέματα, με θέματα που θα απασχολήσουν τον κόσμο μας στο μέλλον, και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων STEAM και των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα. Η δομή του ΠΣ είναι συνεκτική ώστε να υπάρχει συνέχεια ανάμεσα στις τρεις τάξεις σε σπειροειδή μορφή, ενώ και στις τρεις τάξεις η εστίαση είναι στην επίλυση προβλήματος μέσω του σχεδιασμού της μηχανικής, των διαστάσεων της υπολογιστικής σκέψης, της μεθοδολογίας της υπολογιστικής επιστήμης και των εγκάρσιων εννοιών, αξιοποιώντας αναπτυξιακές πλατφόρμες, με την αντίστοιχη διαφοροποίηση ανά τάξη. Τα Θεματικά Πεδία είναι τα εξής:

1. Αναλογικός και Ψηφιακός Κόσμος, με Θεματικές Ενότητες τις εξής: α) Ηλεκτρολογία/Ηλεκτρονική και Τεχνολογίες Ψηφιακών Επικοινωνιών και β) Τέχνη, Ψηφιακές Τεχνολογίες και Δημιουργική Βιομηχανία.

2. Ενέργεια, με Θεματικές Ενότητες τις εξής: α) Τεχνολογίες Ενέργειας/Ροής και β) Τεχνολογίες Διατήρησης Ενέργειας.

3. Μηχατρονική/Ρομποτική, με Θεματικές Ενότητες τις εξής: α) Σχεδιασμός/ Μηχανική/ Κατασκευές και β) Μηχατρονικά Συστήματα στην Υγεία, το Διάστημα και τη Βιομηχανική Παραγωγή.

4. Φυσικός κόσμος και Τεχνολογία, με Θεματικές Ενότητες τις εξής: α) Τεχνολογίες Περιβάλλοντος και β) Τεχνολογίες Πρωτογενούς Παραγωγής και Εφοδιαστικής Αλυσίδας.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τα προβλήματα διαφέρουν ως προς τρεις διαστάσεις: το περιεχόμενο, την πολυπλοκότητα που αναφέρονται/εμπλέκουν, και τη δομή τους. Τα προβλήματα και οι δραστηριότητες που θα προτείνονται για λύση συχνά δε θα είναι εξαρχής σαφώς οριοθετημένα, αλλά θα πρέπει ο/η εκπαιδευτικός σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/-τριες να οριοθετήσει το πρόβλημα πριν την επίλυσή του ώστε οι μαθητές/-τριες να εμπλακούν με τη διαδικασία τεχνικού σχεδιασμού της μηχανικής και το ανακαλυπτικό/διερευνητικό διδακτικό μοντέλο και να οδηγηθούν σε «τεχνολογικές λύσεις».

Ειδικότερα, για την επίλυση των προβλημάτων θα εφαρμόζεται η διαδικασία τεχνικού σχεδιασμού της μηχανικής και το ανακαλυπτικό/διερευνητικό διδακτικό μοντέλο (από την κατευθυνόμενη έως τη μη κατευθυνόμενη διάσταση) σε συνδυασμό με:

- τη δημιουργία προβλημάτων που θα εστιάζουν σε συγκεκριμένες θεματικές περιοχές (π.χ. δομές, ρομποτική, σχεδιασμός, ηλεκτρολογία, ηλεκτρονική κ.λπ.), οι οποίες θα αναδύουν όχι μόνο το περιεχόμενο των γνωστικών περιοχών αλλά και την πολυπλοκότητα και τη δομή του συστήματος που αναφέρεται το πρόβλημα, μέσω των εγκάρσιων εννοιών ώστε να υλοποιούνται η διεπιστημονική/δια-επιστημονική προσέγγιση και η «ολοκληρωμένη εκπαίδευση STEAM»,

- την ανάδειξη και τον εντοπισμό των εγκάρσιων εννοιών/ιδεών στις θεματικές περιοχές,

- την εφαρμογή διαστάσεων (έννοιες και πρακτικές) της υπολογιστικής σκέψης σε συνδυασμό με τα μαθηματικά, τις φυσικές επιστήμες, τη μηχανική και το «computing», για:

- α) τη δημιουργία, συλλογή, ανάλυση, διαχείριση και οπτικοποίηση των δεδομένων

- β) την ανάπτυξη μοντέλων που θα προσομοιωθούν

- γ) τη χρήση υπολογιστικών μεθόδων -σύμφωνα με τη μεθοδολογία της υπολογιστικής επιστήμης - για τη δημιουργία απλών υπολογιστικών αλγορίθμων για τον σχεδιασμό, την εύρεση και τη βελτιστοποίηση της λύσης

- δ) την ανακάλυψη της λειτουργίας των συστημάτων, των σχέσεων ανάμεσα στα μέρη ενός συστήματος, τη σύλληψη του συστήματος ως «όλου» και την «ανακάλυψη» της πολυπλοκότητας του συστήματος.

- την ανάπτυξη δεξιοτήτων προγραμματισμού,

- την ανάπτυξη σχεδιασμού συστημάτων ως τεχνολογικών τεχνουργημάτων.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της διαμορφωτικής αξιολόγησης, οι μαθητές/-τριες θα εμπλέκονται σε πραγματικά προβλήματα, τα οποία θα χρειάζεται η υλοποίηση των πρακτικών των επιστημόνων και των μηχανικών, ενώ οι δείκτες αξιολόγησης θα πρέπει να είναι έγκυροι και διαφανείς.

Η διαμορφωτική αξιολόγηση θα είναι συνεχής και δυναμική, ενώ θα προχωρά παράλληλα με τη μαθησιακή διαδικασία και θα εστιάζει σε δεξιότητες αυτοαξιολόγησης ως προς τη δυνατότητα λήψης και ανάλυσης πραγματικών (και όχι μόνο εικονικών) δεδομένων, τον κύκλο σχεδιασμού της μηχανικής, την επεξεργασία δεδομένων, τη λήψη αποφάσεων, την επιχειρηματολογία και την αυτο-διόρθωση.

Αρχικά θα υλοποιείται η «διαγνωστική αξιολόγηση» μέσω της ανίχνευσης πρότερων ιδεών και αναπαραστάσεων για θέματα σχετικά με τις έννοιες που εμπλέκονται στο σενάριο ή την κατασκευή που θα δημιουργηθεί (τεχνούργημα) και στη συνέχεια θα ακολουθεί η «διαμορφωτική αξιολόγηση», ενώ η εστίαση θα είναι στις έννοιες υποβάθρου των γνωστικών περιοχών, στον εντοπισμό των εγκάρσιων εννοιών/ιδεών και στην εμπλοκή στις διαστάσεις της υπολογιστικής σκέψης. Τέλος θα περιέχονται ρούμπρικες διαφοροποιημένες αξιολόγησης, ειδικά σε θέματα δημιουργίας κατασκευών σε συνάρτηση με τη διεπιστημονική ή/και τη δια-επιστημονική προσέγγιση.

Ειδικότερα, στην «αξιολόγηση στην τεχνολογία», όπου η υλοποίηση βασίζεται στην «ολοκληρωμένη εκπαίδευση STEAM», η αξιολόγηση αναφέρεται στις «σκόπιμες» ενέργειες, ώστε να παρατηρηθεί η μάθηση μέσω διαφορετικών μέσων και να αξιολογηθεί πού βρίσκονται οι μαθητές/-τριες σε σχέση με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους σε μια διεπιστημονική ή δια-επιστημονική προσέγγιση.

Στην τεχνολογία υπάρχει εγγενώς η διεπιστημονική ή η δια-επιστημονική προσέγγιση, ενώ δύο σημαντικές παράμετροι για την αξιολόγηση είναι οι εξής:

1. Η επιδίωξη είναι να βοηθηθούν οι μαθητές/-τριες να αναπτύξουν δεξιότητες που είναι εντός μιας γνωστικής περιοχής αλλά και δεξιότητες πέρα από αυτές μιας γνωστικής περιοχής, ώστε τα μαθησιακά αποτελέσματα να έχουν σχέση με τις πολλαπλές γνωστικές περιοχές αλλά και με τον τύπο της «ολοκλήρωσης STEAM» όταν επιλύεται ένα αυθεντικό πρόβλημα.

2. Η μορφή της αξιολόγησης εξαρτάται από τον τύπο της επιστημολογικής προσέγγισης (διεπιστημονική, δια-επιστημονική).

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Αναλογικός και Ψηφιακός Κόσμος	1. Ηλεκτρολογία / Ηλεκτρονική και Τεχνολογίες Ψηφιακών Επικοινωνιών	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατασκευάζουν τεχνουργήματα ενσωματώνοντας απλά ηλεκτρικά/ηλεκτρονικά κυκλώματα. • Να περιγράφουν το δυαδικό σύστημα αρίθμησης. • Να αναγνωρίζουν τους κώδικες επικοινωνίας.
	2. Τέχνη, Ψηφιακές Τεχνολογίες και Δημιουργική Βιομηχανία	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνθέτουν, ως τεχνούργημα, υπολογιστικά συστήματα. • Να περιγράφουν τη δομή ενός υπολογιστικού συστήματος. • Να κατονομάζουν τα δομικά στοιχεία ενός συστήματος επικοινωνίας. • Να διακρίνουν κοινές έννοιες σε διάφορες γνωστικές περιοχές για να υλοποιήσουν μια διεπιστημονική/δια-επιστημονική προσέγγιση «ολοκληρωμένου STEAM». • Να κατηγοριοποιούν μορφές της τέχνης μέσω της εμπλοκής σε πρακτικές/διαστάσεις της υπολογιστικής σκέψης, όπως εύρεση, μοτίβο, αλγοριθμική σκέψη (υπολογιστική τέχνη). • Να κατασκευάζουν ένα τεχνούργημα για διαφορετικές μορφές τέχνης, επιλύοντας ένα πραγματικό πρόβλημα. • Να περιγράφουν οπτικά φαινόμενα που αξιοποιούνται στις τέχνες. • Να αναγνωρίζουν τη δυαδική σχέση τέχνης και επιστημών/μαθηματικών/μηχανικής σε συγκεκριμένα τεχνουργήματα.
Β. Ενέργεια	1. Τεχνολογίες Ενέργειας/ Ροής	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνθέτουν τα μέρη ενός συστήματος (ή οργάνου) μέτρησης ενέργειας. • Να εφαρμόζουν τις διαστάσεις/πρακτικές της υπολογιστικής σκέψης (π.χ. εύρεση μοτίβου, διάσπαση του προβλήματος) για να λυθεί ένα πρόβλημα ροής ενέργειας, π.χ. σε σεισμικά κύματα. • Να κατονομάζουν τα δομικά στοιχεία ενός συστήματος μέτρησης. • Να εντοπίζουν τις εγκάρσιες ιδέες/έννοιες στη σύνθεση και λειτουργία του συστήματος, όπως σύστημα και υποσύστημα, αίτιο και αποτέλεσμα. • Να συνθέτουν τα μέρη ενός συστήματος

		<p>παραγωγής ενέργειας μέσω της εμπλοκής τους στις εγκάρσιες έννοιες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον τρόπο λειτουργίας συστημάτων ενέργειας.
	2. Τεχνολογίες Διατήρησης Ενέργειας	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατονομάζουν τα δομικά στοιχεία ενός συστήματος παραγωγής ενέργειας. • Να συνθέτουν τα μέρη ενός συστήματος ανανεώσιμης πηγής ενέργειας. • Να προτείνουν και να αξιολογούν μορφές ενέργειας για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη συστημάτων. • Να διακρίνουν «κοινές» έννοιες σε διάφορες γνωστικές περιοχές για να υλοποιηθεί μια διεπιστημονική/δια-επιστημονική προσέγγιση «ολοκληρωμένου STEAM» σε σχέση με την ενέργεια (διατήρηση και ροή της).
Γ. Μηχατρονική / Ρομποτική	1. Σχεδιασμός/ Μηχανική/ Κατασκευές	<ul style="list-style-type: none"> • Να σχεδιάζουν σε δύο διαστάσεις με χρήση κανόνων σχεδίασης. • Να διακρίνουν τις έννοιες: πρόσοψη, κάτοψη και πλάγια όψη. • Να σχεδιάζουν απλά 3D τεχνουργήματα για δημιουργία ομοιωμάτων.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τους βαθμούς ελευθερίας ενός ρομποτικού μηχανισμού. • Να κατασκευάζουν ένα τεχνούργημα με στοιχεία μηχανών, αξιοποιώντας έννοιες που συνδέονται με την κίνησή του.
	2. Μηχατρονικά Συστήματα στην Υγεία, το Διάστημα και τη Βιομηχανική Παραγωγή	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατονομάζουν τα δομικά στοιχεία ενός μηχατρονικού συστήματος. • Να συνδυάζουν μονάδες για την ανάπτυξη ενός μηχατρονικού συστήματος για την επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με τις επιστήμες υγείας, το διάστημα και τη βιομηχανική παραγωγή. • Να διακρίνουν «κοινές» έννοιες σε διάφορες γνωστικές περιοχές για να υλοποιηθεί μια διεπιστημονική/δια-επιστημονική προσέγγιση «ολοκληρωμένου STEAM» στην υγεία, το διάστημα και τη βιομηχανική παραγωγή. • Να αναπτύξουν δεξιότητες αυτο-αποτελεσματικότητας στις επιστήμες και τη μηχανική μέσω της εμπλοκής σε κατασκευές.
Δ. Φυσικός Κόσμος και Τεχνολογίες	1. Τεχνολογίες Περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν την έννοια του κλίματος. • Να κατονομάζουν τα δομικά στοιχεία ενός συστήματος μέτρησης κλίματος. • Να σχεδιάζουν και να κατασκευάζουν συστήματα για το περιβάλλον. • Να διακρίνουν τα συστήματα και υποσυστήματα ενός συστήματος μέτρησης του κλίματος. • Να διακρίνουν κοινές έννοιες σε διάφορες

		γνωστικές περιοχές για να υλοποιηθεί μια διεπιστημονική/δια-επιστημονική προσέγγιση «ολοκληρωμένου STEAM» που σχετίζεται με τις τεχνολογίες περιβάλλοντος.
	2. Τεχνολογίες Πρωτογενούς Παραγωγής και Εφοδιαστικής Αλυσίδας	<ul style="list-style-type: none">• Να προδιαγράψουν τα τμήματα μιας μονάδας παραγωγής, με βάση τα προϊόντα της τοπικής οικονομίας της πόλης τους.• Να διακρίνουν «κοινές» έννοιες σε διάφορες γνωστικές περιοχές για να υλοποιηθεί μια διεπιστημονική/δια-επιστημονική προσέγγιση «ολοκληρωμένου STEAM» σε μια εφοδιαστική αλυσίδα.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Αναλογικός και Ψηφιακός Κόσμος	1. Ηλεκτρολογία / Ηλεκτρονική Και Τεχνολογίες Ψηφιακών Επικοινωνιών	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά μιας υπολογιστικής πλατφόρμας ανοικτού κώδικα. • Να συγκρίνουν τα χαρακτηριστικά διαφορετικών υπολογιστικών πλατφορμών. • Να χρησιμοποιούν μια υπολογιστική πλατφόρμα ανοικτού κώδικα και να προσδιορίζουν τη χρήση και την αξιοποίησή της σε απλές εφαρμογές επίλυσης προβλήματος με τη διαδικασία του τεχνικού σχεδιασμού των μηχανικών. • Να χρησιμοποιούν τον κατάλληλο κώδικα επικοινωνίας (μορς, ASCII κτλ.) ανάλογα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε τηλεπικοινωνιακής εφαρμογής.
	2. Τέχνη και Δημιουργική Βιομηχανία	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατασκευάζουν απλά τεχνουργήματα κινούμενης εικόνας. • Να αναγνωρίζουν στοιχεία της έβδομης τέχνης σε εφευρέσεις. • Να αναγνωρίζουν τον τρόπο συνεργασίας συστήματος και υποσυστημάτων μιας τεχνολογικής εφεύρεσης με εφαρμογές στην έβδομη τέχνη. • Να αναγνωρίζουν τη σύνδεση των επιστημών, της μηχανικής και των μαθηματικών με τις διάφορες μορφές τέχνης. • Να αναγνωρίζουν πως η τεχνολογία τροφοδοτεί τις τέχνες και αντίστροφα. • Να εμπλέκονται σε διαδικασίες δημιουργίας «υπολογιστικής τέχνης» και «υπολογιστικών τεχνουργημάτων».
Β. Ενέργεια	1. Τεχνολογίες Ενέργειας/ Ροής	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράψουν την αρχή λειτουργίας και να συνθέτουν ένα σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω διαφόρων μορφών ενέργειας • Να αντιπαραβάλλουν τη δυναμική εξέλιξης δύο συστημάτων με βάση αρχικές συνθήκες και περιορισμούς • Να διακρίνουν «κοινές» έννοιες σε διάφορες γνωστικές περιοχές για να υλοποιηθεί μια διεπιστημονική/δια-επιστημονική προσέγγιση «ολοκληρωμένου STEAM» σε σχέση με την ενέργεια και να εμπλέκονται στη διαδικασία του τεχνικού σχεδιασμού των μηχανικών και τη διερευνητική/ανακαλυπτική μάθηση για την

	2. Τεχνολογίες Διατήρησης Ενέργειας	<p>παραγωγή και διαχείριση της ενέργειας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν την αρχή λειτουργίας ενός υβριδικού συστήματος παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ). • Να κατασκευάζουν ένα υβριδικό σύστημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εκμεταλλεόμενοι/-ες την αιολική και την ηλιακή ενέργεια. • Να αντιπαραβάλλουν τη δυναμική εξέλιξης διαφόρων συστημάτων –ως προς τη διατήρηση της ενέργειας– εκμετάλλευσης των ΑΠΕ. • Να αναγνωρίζουν τις εγκάρσιες έννοιες που υπάρχουν στα διάφορα συστήματα παραγωγής ενέργειας και το εκάστοτε σύστημα και τα υποσυστήματά του. • Να χρησιμοποιούν τις πρακτικές και διαστάσεις της υπολογιστικής σκέψης αναγνωρίζοντας πρότυπα/μοτίβο και διασπώντας το πρόβλημα, ώστε να επιλυθεί το πρόβλημα της έλλειψης ηλεκτρικής ενέργειας σε απομακρυσμένες περιοχές.
Γ. Μηχατρονική / Ρομποτική	1. Σχεδιασμός/ Μηχανική/ Κατασκευές	<ul style="list-style-type: none"> • Να σχεδιάζουν σύνθετα 2D και 3D τεχνουργήματα με Η/Υ, χρησιμοποιώντας κατάλληλες βιβλιοθήκες, με τη μέθοδο της ορθογραφικής και της ισομετρικής προβολής. • Να κατασκευάζουν ένα απλό ρομποτικό όχημα με ανοικτό υλικό και ανοικτό λογισμικό και να εμπλακούν στη διαδικασία τεχνικού σχεδιασμού των μηχανικών. • Να προγραμματίζουν ένα απλό ρομποτικό όχημα, ώστε να εκτελεί απλές λειτουργίες κίνησης. • Να αναγνωρίζουν και να κατασκευάζουν διαδρομές του ρομποτικού οχήματος με αξιοποίηση πρακτικών και διαστάσεων της υπολογιστικής σκέψης (π.χ. αλγοριθμική διαδικασία). • Να αναγνωρίζουν τις «κοινές» έννοιες που εμπλέκονται από διάφορες επιστήμες για την κατασκευή ρομποτικού οχήματος μέσω της εμπλοκής στις πρακτικές των επιστημόνων και των μηχανικών.
	2. Μηχατρονικά Συστήματα στην Υγεία, το Διάστημα και τη Βιομηχανική Παραγωγή	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή ενός υδραυλικού συστήματος. • Να ενσωματώνουν αρχές λειτουργίας μηχανικών συστημάτων σε μεταφορικά οχήματα και μηχανές παραγωγής. • Να διακρίνουν τις «κοινές» έννοιες στις διάφορες γνωστικές περιοχές σε ένα πρόβλημα μηχατρονικού συστήματος. • Να διακρίνουν τις εγκάρσιες έννοιες/ιδέες σε διάφορες γνωστικές περιοχές, όπως της υγείας, της διαστημικής και της

		<p>βιομηχανικής παραγωγής.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να σχεδιάζουν συστήματα μεταφοράς και να αναλύουν την αρχή λειτουργίας τους. • Να περιγράφουν τη σύνδεση της τεχνολογίας με ρομποτικά συστήματα στην υγεία. • Να αναγνωρίζουν τον κοινωνικό ρόλο της τεχνολογίας. • Να αναπτύσσουν κριτική και δημιουργική σκέψη για την «τεχνική» γνώση και τις εφαρμογές της.
Δ. Φυσικός Κόσμος και Τεχνολογίες	1. Τεχνολογίες Περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν εφαρμογές της τεχνολογίας που χρησιμοποιούνται για τη μελέτη του κλίματος σε σεναρία διεπιστημονικής/δια-επιστημονικής προσέγγισης «ολοκληρωμένου STEAM». • Να περιγράφουν τη δομή ενός μετεωρολογικού σταθμού. • Να περιγράφουν την αρχή λειτουργίας οργάνων μέτρησης. • Να σχεδιάζουν ένα σύστημα μελέτης και καταγραφής του κλίματος με χρήση υπολογιστικής πλατφόρμας.
	2. Τεχνολογίες Πρωτογενούς Παραγωγής και Εφοδιαστικής Αλυσίδας	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή ενός πρωτογενούς συστήματος παραγωγής. • Να σχεδιάζουν ένα σύστημα αυτοματοποίησης σε πρωτογενές σύστημα. • Να περιγράφουν και να σχεδιάζουν μια μονάδα εφοδιαστικής αλυσίδας. • Να εμπλέκονται στη διαδικασία τεχνικού σχεδιασμού των μηχανικών μέσω του σχεδιασμού πρωτογενών μονάδων.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Αναλογικός και Ψηφιακός Κόσμος	1. Ηλεκτρολογία / Ηλεκτρονική και Τεχνολογίες Ψηφιακών Επικοινωνιών	<ul style="list-style-type: none"> • Να δημιουργούν εφαρμογές ασύρματης επικοινωνίας με ανοικτό υλικό και ανοικτό λογισμικό για τον έλεγχο ενός απλού συστήματος ή ενός ρομποτικού μηχανισμού. • Να δημιουργούν το μοντέλο-πρωτότυπο μιας έξυπνης πόλης και των υπηρεσιών της για τους πολίτες της. • Να περιγράφουν έννοιες από τις επιστήμες που αξιοποιούνται στις εφαρμογές ασύρματης επικοινωνίας.
	2. Τέχνη και Δημιουργική Βιομηχανία	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατασκευάζουν απλές εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας. • Να συνδυάζουν ψηφιακές τεχνολογίες για εφαρμογή τους σε διάφορες μορφές τέχνης, π.χ. επαυξημένη πραγματικότητα σε αρχαιολογικό χώρο. • Να αναγνωρίζουν τη δυαδική σχέση επιστημών/μαθηματικών/μηχανικής με τις τέχνες. • Να εμπλέκονται και να εφαρμόζουν πρακτικές και διαστάσεις της υπολογιστικής σκέψης.
Β. Ενέργεια	1. Τεχνολογίες Ενέργειας/ Ροής	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατασκευάζουν ένα πράσινο όχημα για μια πράσινη πόλη. • Να συγκρίνουν την απόδοση διαφόρων τύπων ηλεκτρικών οχημάτων. • Να εμπλακούν στον κύκλο σχεδιασμού προϊόντος για την κατασκευή «πράσινων» τεχνουργημάτων. • Να αναγνωρίζουν την ανάγκη επίλυσης πραγματικού προβλήματος μέσω της αξιοποίησης «κοινών» εννοιών από τις επιστήμες. • Να εντοπίσουν τις εγκάρσιες έννοιες που υπάρχουν στην κατασκευή «πράσινων» τεχνουργημάτων. • Να κατασκευάζουν πράσινες εφαρμογές για τον Δήμο τους. • Να σχεδιάζουν ένα όργανο μέτρησης ενέργειας. • Να κατασκευάζουν όργανο μέτρησης ενέργειας. • Να αναγνωρίσουν τις έννοιες από τις επιστήμες που αξιοποιούνται στην κατασκευή οργάνων μέτρησης ενέργειας. • Να περιγράφουν τεχνολογίες ανίχνευσης του φαινομένου του σεισμού και άλλων

		φαινόμενων, σε σχέση με την κλιματική αλλαγή, μέσω επιστημονικών εννοιών.
	2. Τεχνολογίες Διατήρησης Ενέργειας	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον τρόπο λειτουργίας των συστημάτων μεταφοράς και διανομής ενέργειας. • Να κατασκευάζουν συστήματα ασύρματης μετάδοσης ενέργειας. • Να προτείνουν αξιοποίηση πηγών ενέργειας για μετατροπή σε άλλες μορφές ενέργειας που καταλήγει σε τεχνολογικό προϊόν.
Γ. Μηχατρονική / Ρομποτική	1. Σχεδιασμός/ Μηχανική/ Κατασκευές	<ul style="list-style-type: none"> • Να σχεδιάζουν σύνθετα τεχνουργήματα με Η/Υ ενσωματώνοντας σχέδια και διαγράμματα της λειτουργίας του συστήματος. • Να κατασκευάζουν ένα απλό 3D τεχνουργήμα/στοιχείο μέσω τρισδιάστατης σχεδίασης.
	2. Μηχατρονικά Συστήματα στην Υγεία, το Διάστημα και τη Βιομηχανική Παραγωγή	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατασκευάζουν ένα ανδροειδές ρομπότ με απλά υλικά. • Να χρησιμοποιούν το ανδροειδές στην επίλυση ενός προβλήματος για την τοπική κοινωνία. • Να αναγνωρίζουν την προστιθέμενη αξία της τεχνολογίας στη βιομηχανική ανάπτυξη. • Να αναγνωρίζουν στοιχεία της «υπεύθυνης έρευνας».
Δ. Φυσικός Κόσμος και Τεχνολογίες	1. Τεχνολογίες Περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν παραδείγματα φυσικών καταστροφών, με έμφαση σε κινδύνους για την περιοχή τους. • Να συλλέγουν δεδομένα από φυσικές καταστροφές στην περιοχή τους και να εφαρμόζουν τις διαστάσεις/πρακτικές της υπολογιστικής σκέψης για την εύρεση μοτίβων. • Να εφαρμόζουν συστήματα προειδοποίησης φυσικών καταστροφών σε σχέση με το περιβάλλον. • Να αναγνωρίζουν την εγκάρσια έννοια «αίτιο-αποτέλεσμα» στις φυσικές καταστροφές μέσω διαγραμμάτων.
	2. Τεχνολογίες Πρωτογενούς Παραγωγής και Εφοδιαστικής Αλυσίδας	<ul style="list-style-type: none"> • Να σχεδιάζουν μια αυτοματοποιημένη διαδικασία σε μια μονάδα παραγωγής. • Να κατασκευάζουν μια τέτοιου είδους μονάδα. • Να εφαρμόζουν την ψηφιακή κωδικοποίηση για τη διαχείριση προϊόντων σε ένα έξυπνο σύστημα αποθήκευσης.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοστεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5260

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 141379/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Μαθηματικών των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το εδάφιο γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

2. Την υποπ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πιλοτική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/698/135971/Β1/25-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Μαθηματικών των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Τα Μαθηματικά αναγνωρίζονται ως ένας από τους πλέον κρίσιμους τομείς του ανθρώπινου πολιτισμού, εξαιτίας του ισχυρού τρόπου ερμηνείας του κόσμου που προσφέρουν και της σημαντικής, ως συνέπεια, συνεισφοράς τους στην ανάπτυξη της ατομικής αλλά και της συλλογικής σκέψης. Αυτή η παρατήρηση αιτιολογεί την

κεντρική θέση που κατέχουν τα Μαθηματικά διαχρονικά στα Προγράμματα Σπουδών (ΠΣ) όλων των εκπαιδευτικών συστημάτων, καθιστώντας την επιτυχημένη σχολική μαθητεία σε αυτά καθοριστικό παράγοντα της γνωστικής και της ακαδημαϊκής ανάπτυξης, της επαγγελματικής ανέλιξης και της κοινωνικής επιτυχίας κάθε πολίτη και κατ' επέκταση της εξέλιξης των κοινοτήτων στις οποίες αυτός συμμετέχει.

Αντικείμενο των Μαθηματικών είναι η μελέτη δομών και σχέσεων, η κατανόηση των οποίων χαρακτηρίζει αυτό που ονομάζεται μαθηματικός τρόπος σκέψης και συλλογισμού. Η μαθηματική σκέψη προϋποθέτει την ικανότητα διαχείρισης των βασικών δομικών στοιχείων των μαθηματικών, καθώς και των τρόπων τεκμηρίωσης και «νομιμοποίησης» του μαθηματικού συλλογισμού. Οι μαθηματικοί συλλογισμοί καθιστούν φανερές τις σχέσεις των μαθηματικών οντοτήτων και των μεταξύ τους συνδέσεων, δηλαδή τη θέση τους σε ένα δίκτυο ιδεών που δομείται στη βάση διαφανών, αυστηρά και λογικά καθορισμένων συνδέσεων. Η συνεκτικότητα και η συνοχή που χαρακτηρίζουν τη μαθηματική επιστήμη και συνεισφέρουν στην ισχύ και στο εύρος των εφαρμογών της οφείλονται σε αυτήν ακριβώς τη διαπίστωση.

Τα Μαθηματικά στο παρόν ΠΣ γίνονται αντιληπτά ως ανθρώπινο δημιούργημα που μπορεί να προσφέρει σε όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες τις γνώσεις και τα εργαλεία ώστε να γίνουν ενεργοί, χειραφετημένοι και κριτικοί πολίτες του αύριο, που θα είναι σε θέση να λειτουργούν δυναμικά και αποτελεσματικά τόσο ως άτομα όσο και ως μέλη μιας συνεχώς μεταβαλλόμενης κοινωνίας.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Το νέο ΠΣ φιλοδοξεί να προσφέρει σε όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες την ευκαιρία να είναι σε θέση, μέσα από τη συμμετοχή τους στα μαθήματα, να:

- εκτιμούν και να αποδίδουν αξία στα Μαθηματικά μέσα από τη συνειδητοποίηση της φύσης της μαθηματικής γνώσης και των κρίσιμων/μεγάλων ιδεών της που συνδέουν και ενοποιούν τα επιμέρους πεδία της μαθηματικής επιστήμης με τρόπους που συμβάλλουν σε μια βαθύτερη και πιο ισχυρή κατανόησή της,

- αναπτύσσουν μαθηματικές διεργασίες και πρακτικές, όπως ο συλλογισμός, η μοντελοποίηση, η επικοινωνία και ο αναστοχασμός, που ενδυναμώνουν τη μάθηση των Μαθηματικών και υποστηρίζουν σημαντικές ικανότητες και δεξιότητες για τον πολίτη του 21ου αιώνα,

- αξιοποιούν ποικιλία πόρων και εργαλείων, όπως η γλώσσα, τα σύμβολα, τα χειραπτικά και ψηφιακά εργαλεία, για να διαχειριστούν κατάλληλα μέσα από προσεγγίσεις διερεύνησης αλλά και μαθητείας, αλλαγές, κρίσεις και προκλήσεις στο ακαδημαϊκό, προσωπικό, επαγγελματικό και κοινωνικό περιβάλλον δράσης τους. Τα διάφορα «εργαλεία» ενέχουν πολλαπλές ερμηνείες και είναι απαραίτητα για έναν ενεργό διάλογο με το περιβάλλον,

- αναγνωρίζουν συνδέσεις μεταξύ των Μαθηματικών και άλλων πεδίων της ανθρώπινης γνώσης και δράσης και εκτιμούν τα Μαθηματικά ως προσπελάσιμο και ενδιαφέρον πεδίο μελέτης,

- χρησιμοποιούν με αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη τα Μαθηματικά για να κατανοούν με κριτικό τρόπο τον κόσμο γύρω τους. Στην κατεύθυνση αυτή συλλέγουν, αναλύουν, οργανώνουν και αξιολογούν δεδομένα ελέγχοντας τις πηγές προέλευσής τους και υπερασπίζονται τις απόψεις τους. Έτσι, δρουν ως υπεύθυνοι πολίτες στους χώρους δράσης τους, συμβάλλοντας δυναμικά στη δημοκρατική και ισότιμη ανάπτυξη των κοινωνιών σε μικρο- και μακρο- επίπεδο,

- κατανοούν και είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τον μαθηματικό λόγο εντοπίζοντας κρίσιμες μαθηματικές ιδέες, αναλύοντας και ερμηνεύοντας διαφορετικά αναπαραστασιακά συστήματα. Μια τέτοια προσέγγιση βοηθά τους/τις μαθητές/-τριες να αναπτύξουν πολυτροπικές προσεγγίσεις στην επικοινωνία και να χρησιμοποιούν τη μαθηματική γλώσσα με ακρίβεια και ευελιξία.

Ιδιαίτερα στο Γυμνάσιο οι μαθητές/-τριες θα μεταβούν σταδιακά από α) εμπειρικούς τρόπους τεκμηρίωσης των ισχυρισμών τους στην ανάπτυξη μαθηματικών επιχειρημάτων, β) διαισθητικούς τρόπους σύλληψης και περιγραφής των μαθηματικών εννοιών στην αναγνώριση των ιδιοτήτων τους και σε πιο ακριβείς ορισμούς τους, γ) άτυπες αναπαραστάσεις εννοιών και διαδικασιών στην πιο ακριβή χρήση των μαθηματικών εργαλείων και του μαθηματικού λόγου και δ) από τη μοντελοποίηση απλών καταστάσεων της καθημερινής ζωής στη μοντελοποίηση πιο σύνθετων κοινωνικών ζητημάτων.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

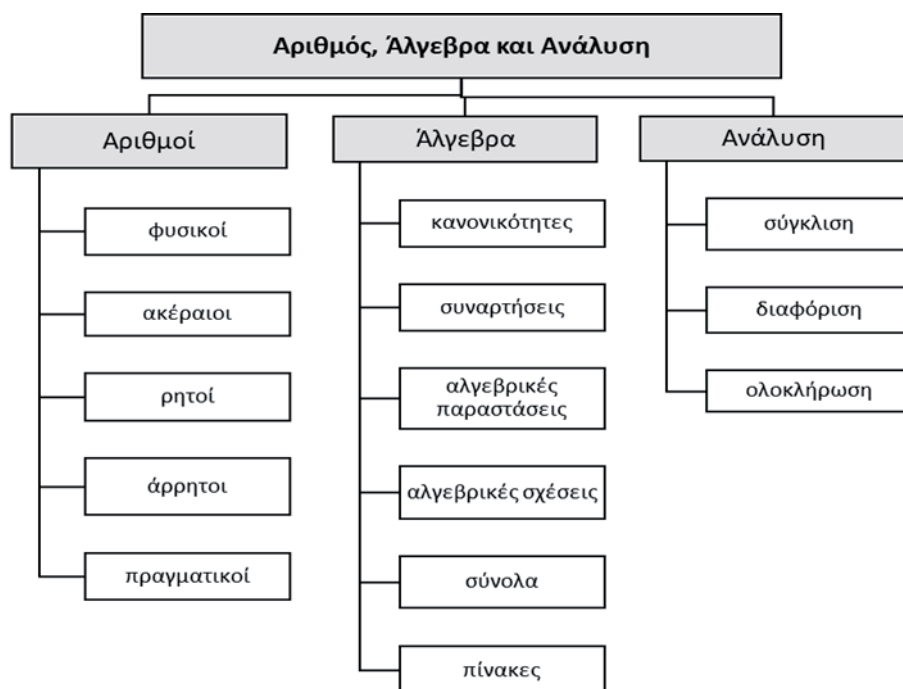
Τα τρία Θεματικά Πεδία που περιλαμβάνει το ΠΣ είναι τα εξής:

Αριθμός, Άλγεβρα και Ανάλυση

Η ανάπτυξη της αίσθησης του αριθμού από τους/τις μαθητές/-τριες από την υποχρεωτική εκπαίδευση έως και το Λύκειο περιλαμβάνει την αξιοποίηση της εννοιολογικής και της διαδικαστικής αριθμητικής γνώσης για τη μοντελοποίηση καταστάσεων, την επίλυση προβλημάτων και την επικοινωνία με τους άλλους. Η μάθηση των αριθμών περιλαμβάνει την προοδευτική μελέτη των φυσικών, των ακεραίων, των ρητών και των άρρητων αριθμών και ολοκληρώνεται με τη μελέτη του συνόλου των πραγματικών αριθμών.

Τα στοιχεία και οι κανόνες της άλγεβρας αποτελούν αφαιρέσεις των αντίστοιχων στοιχείων και κανόνων της αριθμητικής και επομένως η κατανόησή τους έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις. Οι μαθητές/-τριες αναπτύσσουν την αλγεβρική κατανόησή τους μέσα από τη μελέτη μεταβλητών, κανονικοτήτων, εξισώσεων, ανισοτήτων και επίλυση προβλημάτων που η επίλυσή τους βασίζεται στα παραπάνω εργαλεία. Παράλληλα εισάγονται στην έννοια της συμμεταβολής, καθώς και της συνάρτησης και χρησιμοποιούν διαφορετικά συστήματα αναπαράστασής της.

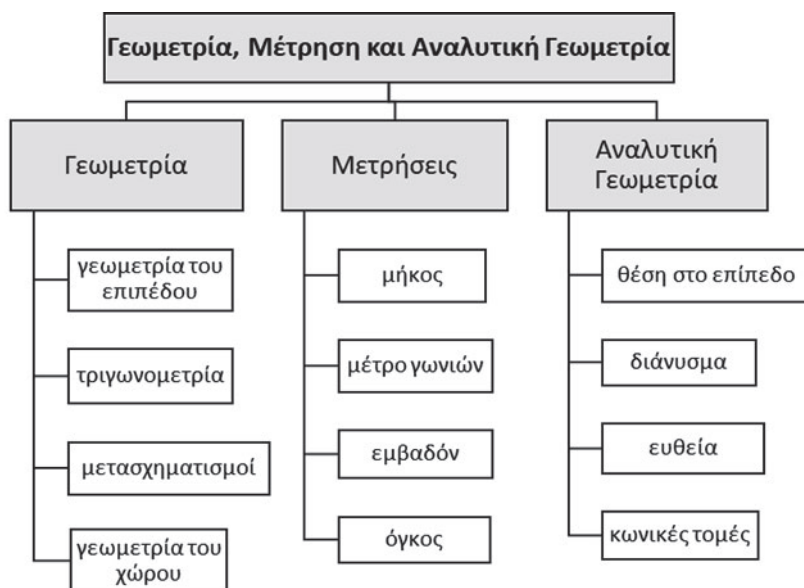
Η Ανάλυση πραγματεύεται προβλήματα τα οποία δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της Άλγεβρας και της Γεωμετρίας. Επικεντρώνεται στη μελέτη συναρτήσεων και των ιδιοτήτων τους. Με την εισαγωγή της σύγκλισης, της διαφόρισης και της ολοκλήρωσης συναρτήσεων καθίστανται δυνατές η μοντελοποίηση και η επίλυση σύνθετων προβλημάτων σε ένα εύρος καταστάσεων και θεμάτων.

Γεωμετρία, Μέτρηση και Αναλυτική Γεωμετρία

Η μελέτη του πεδίου Γεωμετρία, Μέτρηση και Αναλυτική Γεωμετρία συμβάλλει στην ανάπτυξη της χωρικής αντίληψης προσφέροντας δυνατότητες ερμηνείας και παρέμβασης στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον. Επιπλέον, υποστηρίζει την αξιοποίηση εργαλείων μελέτης άλλων θεμάτων στα Μαθηματικά και την επιστήμη. Το πιο σημαντικό, ωστόσο, είναι ότι με τη μελέτη της Γεωμετρίας αναπτύσσεται η μαθηματική συλλογιστική, με την οποία αναπτύσσεται τόσο η λογική επιχειρηματολογία και τεκμηρίωση, η οποία είναι σημαντική για κάθε πολίτη, όσο και η δημιουργική σκέψη σε πολλούς τομείς.

Το περιεχόμενο της Γεωμετρίας που αναπτύσσεται στο Δημοτικό αφορά κυρίως τη μη τυπική Γεωμετρία. Στο Γυμνάσιο οι μαθητές/-τριες εισάγονται στην προσέγγιση των χωρικών και των γεωμετρικών εννοιών σε αφαιρετικό επίπεδο, ενώ στο Λύκειο η Γεωμετρία και η μέτρηση αναπτύσσονται σε επαρκές επίπεδο πληρότητας, συνδέοντας τον χωρικό, γεωμετρικό και οπτικοποιημένο συλλογισμό με την τυπική αποδεικτική διαδικασία. Η Αναλυτική Γεωμετρία αναπτύσσεται κυρίως στο Λύκειο στα μαθήματα θετικού προσανατολισμού και ολοκληρώνεται με τη μελέτη των γεωμετρικών μετασχηματισμών με χρήση πινάκων.

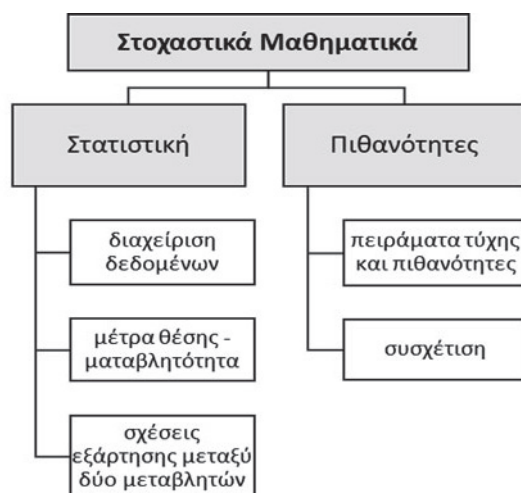
Στοχαστικά Μαθηματικά (Στατιστική - Πιθανότητες)

Ο βασικός σκοπός της διδασκαλίας της Στατιστικής και των Πιθανοτήτων είναι να αναπτύξει την ικανότητα των μαθητών/-τριών να αξιολογούν, ως μελλοντικοί πολίτες, κριτικά πληροφορίες, να εξάγουν συμπεράσματα, να κά-

νουν προβλέψεις και να λαμβάνουν αποφάσεις κάτω από αβέβαιες συνθήκες. Η βασική διαφορά των Στοχαστικών Μαθηματικών από τις άλλες θεματικές περιοχές των Μαθηματικών είναι ότι μελετά προβλήματα που σχετίζονται με τη μεταβλητότητα δεδομένων, δηλαδή με τη διαφορετικότητα που υπάρχει γύρω μας (π.χ. τα άτομα διαφέρουν, οι συνθήκες ενός πειράματος διαφέρουν).

Το περιεχόμενο της Στατιστικής εξελίσσεται από τη συλλογή και παρουσίαση δεδομένων από μικρές στατιστικές έρευνες στο Δημοτικό, στη μελέτη συνεχών ποσοτικών δεδομένων και μέτρων θέσης και μεταβλητότητας στο Γυμνάσιο, μέχρι τη μελέτη σχέσεων εξάρτησης μεταξύ δύο μεταβλητών στο Λύκειο.

Το περιεχόμενο των Πιθανοτήτων αναπτύσσεται από την αβεβαιότητα διάφορων γεγονότων και την έννοια της πιθανότητας στο Δημοτικό, στον υπολογισμό πιθανοτήτων με τον κλασικό ορισμό στο Γυμνάσιο και στις έννοιες της δεσμευμένης πιθανότητας στο Λύκειο.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Το ΠΣ για τα Μαθηματικά υποστηρίζει τη γνωστική-ατομική και την κοινωνικοπολιτισμική συμμετοχική προσέγγιση στη μάθηση των Μαθηματικών, αντιμετωπίζοντάς τες ως συμπληρωματικές και σε συνεχή αλληλεπίδραση. Λαμβάνοντας υπόψη τη συζήτηση και την έρευνα που διεξάγεται διεθνώς αναφορικά με τις αρχές που θα πρέπει να διέπουν ένα σύγχρονο ΠΣ για τα Μαθηματικά, υιοθετείται η άποψη ότι, σε μια τάξη των Μαθηματικών, η μάθηση και η διδασκαλία εξελίσσονται τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

Το ΠΣ, αναγνωρίζοντας την κρισιμότητα της μαθηματικής γνώσης σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης, επενδύει στη δημιουργία περιβαλλόντων μάθησης που δίνουν τη δυνατότητα δημιουργίας συνδέσεων μεταξύ της γνώσης του περιεχομένου των Μαθηματικών και της εφαρμογής των εννοιών και των διαδικασιών που το χαρακτηρίζουν. Επιπλέον, υποστηρίζει την ανάπτυξη υψηλού επιπέδου μαθηματικού συλλογισμού, μαθηματικών ικανοτήτων διατύπωσης και επίλυσης ολοένα και πιο περίπλοκων προβλημάτων, τη διαμόρφωση στάσεων και πεποιθήσεων που βοηθούν τους/τις μαθητές/-τριες να αντιμετωπίσουν με αποτελεσματικό τρόπο προβλήματα στα Μαθηματικά, όπως και εκτός αυτών. Σε αυτήν την κατεύθυνση, το ΠΣ για τα Μαθηματικά αναγνωρίζει ως σημαντική την ανάδειξη των μαθηματικών πρακτικών ταυτόχρονα με τη μάθηση του μαθηματικού περιεχομένου. Οι διαδικασίες μάθησης που λαμβάνουν χώρα στην τάξη των Μαθηματικών συνδέονται στενά με την έννοια του μαθηματικού γραμματισμού. Πρόκειται για

την ικανότητα του ατόμου α) να αναλύει, να ερμηνεύει και να επεμβαίνει στο κοινωνικό του περιβάλλον, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τα Μαθηματικά και β) να αναλύει και ερμηνεύει τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα Μαθηματικά για τη λήψη αποφάσεων στο κοινωνικό περιβάλλον. Τέλος, το ΠΣ επιδιώκει να προσφέρει ευκαιρίες για πολλαπλούς τρόπους συμμετοχής στη μαθηματική δραστηριότητα μέσα στη σχολική τάξη αναδεικνύοντας τα Μαθηματικά που είναι «χρήσιμα», που όμως «παράμειναν μαθηματικά», δηλαδή, πλούσια σε μαθηματικά νοήματα.

Το ΠΣ των Μαθηματικών αναγνωρίζει ότι η μάθηση των Μαθηματικών είναι μια δυναμική, σταδιακή και συνεχής διαδικασία, στην οποία ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι καθοριστικός και καίριας σημασίας. Επιπρόσθετα στοχεύει σε όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες, λαμβάνοντας υπόψη τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους νοηματοδοτούν τις εμπειρίες τους και τις μαθηματικές έννοιες και διαδικασίες στις τάξεις των Μαθηματικών, αλλά και τις διαφορετικές τους κοινωνικές, πολιτισμικές και συναισθηματικές τους αφετηρίες. Το ΠΣ υποστηρίζει διδακτικές στρατηγικές συμπερίληψης και διαφοροποίησης αναγνωρίζοντας ότι οι μαθητές/-τριες διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τον τρόπο και τον ρυθμό που μαθαίνουν, τα ενδιαφέροντά τους, τις προηγούμενες γνώσεις και τις εμπειρίες τους, την κουλτούρα και τη γλώσσα τους. Συνεπώς, κάθε μαθητής και μαθήτρια, ανάλογα με τις γνωστικές ή άλλες ανάγκες του/της, προσκαλείται να εμπλακεί σε έργα μάθησης που οδηγούν σε αυθεντική μαθηματική δραστηριότητα, η οποία προ-

σφέρει προκλήσεις ανάπτυξης της μαθηματικής του/της σκέψης και συμβάλλουν στη συλλογική συγκρότηση του μαθηματικού νοήματος μέσα από τη συμμετοχή του/της στα δρώμενα της τάξης. Το ΠΣ ενθαρρύνει την προσέγγιση της πολιτισμικά ευαισθητοποιημένης διδασκαλίας των Μαθηματικών που συνδέεται με την επίγνωση των διαφορετικών πολιτισμικών αξιών, παραδόσεων και κατανοήσεων που κάθε μαθητής/-τρια «φέρει» στην τάξη.

Μια κεντρική διδακτική πρακτική του/της εκπαιδευτικού αφορά την επιλογή και διαχείριση του κατάλληλου μαθηματικού έργου που θα πυροδοτήσει την επιθυμητή μαθηματική δραστηριότητα. Πρόκειται για την εργασία που αναθέτει ο/η εκπαιδευτικός στους/στις μαθητές/-τριες και στα μαθηματικά χαρακτηριστικά της δράσης που αναδεικνύεται στην πορεία εκπόνησής της. Το μαθηματικό έργο συνδέεται άμεσα, αλλά όχι αποκλειστικά, με τις μαθηματικές πρακτικές που θα αναπτύξει ο/η μαθητής/-τρια. Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται να μην περιορίζει τις επιλογές του σε έργα που εστιάζουν στην εφαρμογή αλγορίθμων και μαθηματικών τύπων αλλά να επιλέγει έργα που ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα ή/και τις εμπειρίες των μαθητών/-τριών, αντλούν προβληματισμούς από πραγματικές καταστάσεις της καθημερινότητας, επιδέχονται διαφορετικές μεθόδους επίλυσης και απαιτούν τεκμηριωμένες επεξηγήσεις και παραδοχές. Γενικότερα, το ζητούμενο είναι έργα που εμπλέκουν τους/τις μαθητές/-τριες στην αναζήτηση ιδιοτήτων και σχέσεων, στη δημιουργία συνδέσεων και σε δράσεις διερεύνησης, πειραματισμού και αναστοχασμού.

Το μαθηματικό έργο μπορεί να είναι ένα παιχνίδι ή μια άσκηση ή ένα πρόβλημα ή ακόμα και μια ερώτηση που θα θέσει ο/η εκπαιδευτικός στην τάξη. Ωστόσο, η απλή εμπλοκή των μαθητών/-τριών σε ένα μαθηματικό έργο (π.χ. επίλυση εξίσωσης), δεν είναι αρκετό για να θεωρηθεί ότι οι μαθητές/-τριες αναπτύσσουν μια πλούσια μαθηματική δραστηριότητα. Μια πλούσια μαθηματική δραστηριότητα προσφέρει στους/στις μαθητές/-τριες την ευκαιρία να αναπτύξουν ποικιλία μαθηματικών και κοινωνικο-πολιτισμικών πρακτικών που θα τους/τις οδηγήσουν στις μεγάλες ιδέες των Μαθηματικών (όπως είναι

η απόδειξη, η ισοδυναμία και οι μετασχηματισμοί), στην ανάπτυξη των αντίστοιχων μαθηματικών νοημάτων και, εν τέλει, αυθεντικής μαθηματικής σκέψης.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Μια από τις βασικές επιδιώξεις του νέου ΠΣ των Μαθηματικών αποτελεί η αναβάθμιση της διαδικασίας της αξιολόγησης. Η αξιολόγηση διατρέχει όλη τη διδακτική διαδικασία, ελέγχει την πορεία επίτευξης των ΠΜΑ και ανατροφοδοτεί την πορεία μάθησης των μαθητών/-τριών σε ατομικό αλλά και σε συλλογικό επίπεδο. Δεν πρόκειται για «βαθμολογία», «μέτρηση», «συμπλήρωμα διδασκαλίας» αλλά για μια πολύπλοκη διαδικασία πλήρως ενσωματωμένη στη διδασκαλία, που συνιστά μηχανισμό συνεχούς αποτίμησης και ανατροφοδότησης των δύο κεντρικών όψεων της εκπαιδευτικής πράξης, δηλαδή, της μάθησης και της διδασκαλίας. Με αυτήν την έννοια, η πρόταση που υιοθετείται από το ΠΣ είναι η διαμορφωτική προσέγγιση στη διαδικασία της αξιολόγησης και ειδικότερα της «αξιολόγησης για μάθηση».

Η σαφής οργάνωση των ΠΜΑ σε διακριτές ομάδες και η εξελικτική πορεία ανάπτυξής τους σε κάθε τάξη, από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα εκπαίδευσης επιτρέπει στον/στην εκπαιδευτικό, με την αξιοποίηση διαγνωστικών εργαλείων αξιολόγησης, να καταγράφει και να ενημερώνεται για τον βαθμό κατάκτησης της μαθηματικής γνώσης από τους/τις μαθητές/-τριες στη διάρκεια του σχολικού έτους, να εντοπίζει τις δυσκολίες και τις ελλείψεις τους και να σχεδιάζει τον τρόπο στήριξης και ανατροφοδότησής τους.

Η αξιολόγηση του επιπέδου της μάθησης που έχουν επιτύχει οι μαθητές/-τριες πραγματοποιείται τόσο ανεπίσημα (άτυπα) κατά την εξέλιξη του μαθήματος μέσα στη σχολική τάξη όσο και επίσημα (τυπικά: τεστ, διαγωνίσματα, έργα, συνθετικές εργασίες). Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται να προσαρμόζει την αξιολογική διαδικασία στις «ιδιαιτερότητες» και τις ανάγκες των μαθητών/-τριών της τάξης του, να διαμορφώνει ανάλογα το πώς και το τι προτίθεται να αξιολογήσει και να αξιοποιεί τα κατάλληλα εργαλεία αξιολόγησης.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικό Πεδίο	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
ΑΡΙΘΜΟΙ	Φυσικοί αριθμοί.	Αρ.Φ.7.1. Να προσδιορίζουν το σύνολο των φυσικών αριθμών 0,1,2,3, ... καθώς και τους άρτιους και περιττούς φυσικούς αριθμούς.
		Αρ.Φ.7.2. Να αναγνωρίζουν και να εκφράζουν συμβολικά την ταυτότητα της Ευκλείδειας Διάρεσης και να τη χρησιμοποιούν στην επίλυση προβλημάτων.
		Αρ.Φ.7.3. Να εφαρμόζουν την έννοια της διαιρετότητας για να λύνουν προβλήματα.
		Αρ.Φ.7.4. Να χρησιμοποιούν τον Αλγόριθμο του Ευκλείδη για την εύρεση του ΜΚΔ μεγάλων φυσικών αριθμών.
		Αρ. Φ.7.5. Να υπολογίζουν το ΕΚΠ και το ΜΚΔ με ανάλυση σε γινόμενο πρώτων παραγόντων.
		Αρ.Φ.7.6. Να διερευνούν το δυαδικό σύστημα αρίθμησης φυσικών αριθμών και να το συγκρίνουν με το δεκαδικό κάνοντας μετατροπές μεταξύ τους.
	Ακέραιοι αριθμοί.	Αρ.Α.7.1. Να αναγνωρίζουν την ανάγκη εισαγωγής των ακεραίων αριθμών στην επίλυση προβλημάτων που δε λύνονται στο πλαίσιο των φυσικών αριθμών.
		Αρ.Α.7.2. Να διακρίνουν θετικούς και αρνητικούς ακεραίους, καθώς και ομόσημους και ετερόσημους.
		Αρ.Α.7.3. Να διερευνούν τη σχέση των ακεραίων με τους φυσικούς αριθμούς.
		Αρ.Α.7.4. Να αναγνωρίζουν την απόλυτη τιμή ακεραίων αριθμών ως την απόστασή τους από το μηδέν (0) στην αριθμογραμμή.
		Αρ.Α.7.5. Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά δύο αντίθετων αριθμών.
		Αρ.Α.7.6. Να προσθέτουν και να αφαιρούν ακεραίους αριθμούς, χρησιμοποιώντας στην αρχή εποπτικά μοντέλα και ύστερα μαθηματικές ισότητες για να περιγράφουν προσθέσεις και αφαιρέσεις.
		Αρ.Α.7.7. Να πολλαπλασιάζουν ακεραίους αριθμούς χρησιμοποιώντας εποπτικά μοντέλα και να καταλήγουν στον ορισμό του πολλαπλασιασμού ακεραίων.
		Αρ.Α.7.8. Να ερμηνεύουν τις πολλαπλές σημασίες των συμβόλων και «+» και «-».
		Αρ.Α.7.9. Να συγκρίνουν το νόημα της πρόσθεσης ως αύξησης και της αφαίρεσης ως ελάττωσης στους φυσικούς με το νόημα

		των αντίστοιχων πράξεων στους ακεραίους. Αρ.Α.7.10. Να μοντελοποιούν και να λύνουν προβλήματα με ακεραίους σε πραγματικά και μαθηματικά πλαίσια.
	Ρητοί αριθμοί.	Αρ.Ρ.7.1. Να αναγνωρίζουν την ανάγκη εισαγωγής των ρητών αριθμών για την επίλυση προβλημάτων που δε λύνονται στο πλαίσιο των ακεραίων. Αρ.Ρ.7.2. Να διερευνούν διαφορετικές αναπαραστάσεις ρητών αριθμών (δεκαδική, κλασματική). Αρ.Ρ.7.3. Να συγκρίνουν και να διατάσσουν ρητούς, να τους αναπαριστούν στην αριθμογραμμή και να αναγνωρίζουν ότι ένας ρητός δεν έχει επόμενο. Αρ.Ρ.7.4. Να αναγνωρίζουν την απόλυτη τιμή ρητών αριθμών ως την απόστασή τους από το μηδέν (0) στην αριθμογραμμή. Αρ.Ρ.7.5. Να επεκτείνουν στους ρητούς την πρόσθεση, την αφαίρεση και τον πολλαπλασιασμό των ακεραίων. Αρ.Ρ.7.6. Να διαιρούν ρητούς μέσω του πολλαπλασιασμού του ενός με τον αντίστροφο του άλλου. Αρ.Ρ.7.7. Να κάνουν πράξεις μεταξύ ρητών αριθμών, σε κλασματική ή δεκαδική μορφή. Αρ.Ρ.7.8. Να επεκτείνουν τις ιδιότητες των πράξεων των ακεραίων στους ρητούς. Αρ.Ρ.7.9. Να διατυπώνουν και να χρησιμοποιούν τον ορισμό των δυνάμεων με βάση ρητό και εκθέτη φυσικό $n > 0$. Αρ.Ρ.7.10. Να προσδιορίζουν το πρόσημο της δύναμης ρητού αριθμού με βάση τον ορισμό. Αρ.Ρ.7.11. Να υπολογίζουν την τιμή μιας αριθμητικής παράστασης με ρητούς κάνοντας χρήση της προτεραιότητας των πράξεων (μπορεί να περιέχει δυνάμεις με εκθέτη φυσικό και παρενθέσεις). Αρ.Ρ.7.12. Να αξιοποιούν την τυποποιημένη μορφή των ρητών αριθμών για την αναπαράσταση φυσικών μεγεθών μεγάλου μεγέθους. Αρ.Ρ.7.13. Να χρησιμοποιούν τις ιδιότητες των ρητών στην επίλυση μαθηματικών και πραγματικών προβλημάτων.
ΑΛΓΕΒΡΑ	Κανονικότητες.	Αλ.Κ.7.1. Να αναγνωρίζουν, να συγκρίνουν, να περιγράφουν κανονικότητες και να τις εκφράζουν ως αριθμητικές κανονικότητες με φυσικούς αριθμούς. Αλ.Κ.7.2. Να συμπληρώνουν, να επεκτείνουν και να δημιουργούν αριθμητικές κανονικότητες με φυσικούς αριθμούς. Αλ.Κ.7.3. Να κατασκευάζουν κανονικότητες που εκφράζουν ακολουθίες φυσικών αριθμών με σταθερή διαφορά.

		<p>Αλ.Κ.7.4. Να αναπαριστούν κανονικότητες με διάφορους τρόπους, όπως εικόνες ή γεωμετρικά σχήματα, πίνακες τιμών και σημεία σε σύστημα αξόνων, και να μεταβαίνουν από τη μία αναπαράσταση στην άλλη.</p> <p>Αλ.Κ.7.5. Να διερευνούν κανονικότητες που μπορούν να εκφραστούν στη μορφή $a \cdot n$ (με a ρητό και n τη σειρά του όρου) και να διατυπώνουν τον γενικό τους όρο λεκτικά και συμβολικά.</p> <p>Αλ.Κ.7.6. Να λύνουν προβλήματα που συναντούν στα Μαθηματικά και την καθημερινή ζωή με κανονικότητες.</p>
	Αλγεβρικές παραστάσεις.	<p>Αλ.Π.7.1. Να μεταφράζουν από λεκτικές εκφράσεις σε απλές αλγεβρικές παραστάσεις και αντίστροφα.</p> <p>Αλ.Π.7.2. Να διακρίνουν τα στοιχεία μιας αλγεβρικής παράστασης.</p> <p>Αλ.Π.7.3. Να λύνουν πραγματικά και μαθηματικά προβλήματα χρησιμοποιώντας αριθμητικές και αλγεβρικές παραστάσεις.</p> <p>Αλ.Π.7.4. Να συνθέτουν προβλήματα τα οποία λύνονται με χρήση αριθμητικών και αλγεβρικών παραστάσεων.</p> <p>Αλ.Π.7.5. Να υπολογίζουν την αριθμητική τιμή μιας αλγεβρικής παράστασης για συγκεκριμένες τιμές των μεταβλητών και να κατασκευάζουν πίνακες τιμών.</p> <p>Αλ.Π.7.6. Να χρησιμοποιούν την επιμεριστική ιδιότητα για να μετατρέπουν αλγεβρικές παραστάσεις σε απλούστερη μορφή.</p> <p>Αλ.Π.7.7. Να ερμηνεύουν γεωμετρικά την επιμεριστική ιδιότητα: $\alpha(\beta+\gamma)=\alpha\beta+\alpha\gamma$.</p>
	Αλγεβρικές σχέσεις.	<p>Αλ.Σχ.7.1. Να διερευνούν και να διατυπώνουν τις ιδιότητες της ισότητας με βάση μοντέλα – μεταφορές.</p> <p>Αλ.Σχ.7.2. Να αναγνωρίζουν την εξίσωση με έναν άγνωστο αριθμό x ως μια μαθηματική ισότητα η οποία ισχύει για συγκεκριμένες τιμές του x, καθώς και τα χαρακτηριστικά της..</p> <p>Αλ. Σχ.7.3. Να αναγνωρίζουν ότι μια εξίσωση είναι ισοδύναμη με μια άλλη όταν έχουν τις ίδιες λύσεις.</p> <p>Αλ. Σχ.7.4. Να εφαρμόζουν ιδιότητες διατήρησης της ισότητας για να μετασχηματίσουν εξισώσεις με ρητούς συντελεστές σε ισοδύναμες μορφές.</p> <p>Αλ. Σχ.7.5. Να επιλύουν εξισώσεις της μορφής $a \cdot x + b = \gamma$ με εφαρμογή των ιδιοτήτων της διατήρησης της ισότητας και των πράξεων.</p> <p>Αλ. Σχ.7.6. Να επιλύουν προβλήματα της καθημερινής ζωής με εξισώσεις της μορφής</p>

		<p>$ax + \beta = \gamma$ αριθμητικά, μέσω κατάλληλων μοντέλων και αλγεβρικά με τις ιδιότητες της ισότητας.</p> <p>Αλ. Σχ.7.7. Να συνθέτουν προβλήματα που επιλύονται με εξισώσεις της μορφής $ax + \beta = \gamma$.</p>
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ	Γεωμετρία του επιπέδου.	<p>Γ.Ε.7.1. Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν βασικές γεωμετρικές έννοιες (σημείο, ευθεία, ημιευθεία, ευθύγραμμο τμήμα, γωνία) σε απλά και σύνθετα γεωμετρικά σχήματα.</p> <p>Γ.Ε.7.2. Να προσδιορίζουν είδη γωνιών και να διατυπώνουν τους σχετικούς ορισμούς.</p> <p>Γ.Ε.7.3. Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τη χαρακτηριστική ιδιότητα των σημείων της μεσοκαθέτου ευθύγραμμου τμήματος και την ιδιότητα των σημείων της διχοτόμου γωνίας.</p> <p>Γ.Ε.7.4. Να εφαρμόζουν τη χαρακτηριστική ιδιότητα της μεσοκαθέτου ευθύγραμμου τμήματος και να αναγνωρίζουν τις ιδιότητες ισοσκελούς και ισόπλευρου τριγώνου.</p> <p>Γ.Ε.7.5. Να σχεδιάζουν με γεωμετρικά όργανα τη διχοτόμο γωνίας, τη μεσοκάθετο ευθύγραμμου τμήματος και να περιγράφουν τη διαδικασία.</p> <p>Γ.Ε.7.6. Να διερευνούν και να προσδιορίζουν σχέσεις μεταξύ γωνιών (κατακορυφήν, συμπληρωματικές και παραπληρωματικές).</p> <p>Γ.Ε.7.7. Να διερευνούν και να περιγράφουν τις σχετικές θέσεις ευθειών στο επίπεδο.</p> <p>Γ.Ε.7.8. Να προσδιορίζουν σχέσεις γωνιών που σχηματίζονται από παράλληλες ευθείες και μια τέμνουσά τους και να τις εφαρμόζουν σε απλά προβλήματα.</p> <p>Γ.Ε.7.9. Να αναγνωρίζουν είδη τριγώνων και να τα ταξινομούν με βάση σχέσεις των πλευρών και το είδος των γωνιών του.</p> <p>Γ.Ε.7.10. Να διατυπώνουν και να ελέγχουν εικασίες σχετικά με ιδιότητες που αφορούν τα κύρια και τα δευτερεύοντα στοιχεία των τριγώνων χρησιμοποιώντας γεωμετρικά όργανα και ψηφιακά μέσα.</p> <p>Γ.Ε.7.11. Να αναπτύσσουν λογικούς συλλογισμούς για να τεκμηριώσουν ότι το άθροισμα γωνιών τριγώνου είναι 180 μοίρες.</p> <p>Γ.Ε.7.12. Να διερευνούν είδη τετράπλευρων (παραλληλόγραμμα, τραπέζια) και να διατυπώνουν σχετικούς ορισμούς.</p> <p>Γ.Ε.7.13. Να χρησιμοποιούν γεωμετρικά όργανα και ψηφιακά εργαλεία για να διατυπώσουν και να ελέγξουν εικασίες σχετικά με τις ιδιότητες παραλληλογράμμου, ορθογωνίου, ρόμβου</p>

		<p>και τετραγώνου τις οποίες να τεκμηριώνουν αναπτύσσοντας λογικούς συλλογισμούς.</p> <p>Γ.Ε.7.14. Να ταξινομούν τα είδη των τετραπλεύρων με βάση τις ιδιότητές τους.</p> <p>Γ.Ε.7.15. Να σχεδιάζουν με γεωμετρικά όργανα τρίγωνα και παραλληλόγραμμα με δεδομένα χαρακτηριστικά και να περιγράφουν τα βήματα της σχεδίασης.</p> <p>Γ.Ε.7.16. Να αξιοποιούν τις ιδιότητες της μεσοκαθέτου, της παραλληλίας και της καθετότητας ευθειών και των παραλληλογράμμων στην επίλυση απλών προβλημάτων.</p> <p>Γ.Ε.7.17. Να προσδιορίζουν τη χαρακτηριστική ιδιότητα των σημείων του κύκλου και να περιγράφουν τα στοιχεία του κύκλου.</p> <p>Γ.Ε.7.18. Να σχεδιάζουν με τη χρήση του γνώμονα την εφαπτομένη κύκλου σε σημείο του.</p> <p>Γ.Ε.7.19. Να διερευνούν και να προσδιορίζουν τις σχετικές θέσεις ευθείας και κύκλου.</p>
ΜΈΤΡΗΣΗ	Μήκος.	Μ.Μ.7.1. Να επιλέγουν τις κατάλληλες μονάδες μέτρησης μήκους και να κάνουν μετατροπές από τη μια μονάδα στην άλλη.
		Μ.Μ.7.2. Προσθέτουν και αφαιρούν ευθύγραμμα τμήματα χρησιμοποιώντας γεωμετρικά όργανα.
		Μ.Μ.7.3. Να προσδιορίζουν τη σχέση του μέτρου του αθροίσματος, της διαφοράς με τα μέτρα των σχετιζόμενων τμημάτων.
		Μ.Μ.7.4. Να υπολογίζουν μήκη πλευρών και περιμέτρους πολυγώνων χρησιμοποιώντας ιδιότητες ή σχέσεις.
		Μ.Μ.7.5. Να επιλύουν προβλήματα που αφορούν τη σύγκριση τμημάτων μέσω του μήκους τους χρησιμοποιώντας κατάλληλες μονάδες μέτρησης.
		Μ.Μ.7.6. Να επιλύουν προβλήματα που αφορούν μήκη τμημάτων και περιμέτρους ευθύγραμμων σχημάτων με τη χρήση κατάλληλων μονάδων μέτρησης.
	Μέτρο γωνιών.	Μ.Γ.7.1. Να προσθέτουν και να αφαιρούν γωνίες με επίθεση.
		Μ.Γ.7.2. Να συνδέουν το μέτρο της επίκεντρης γωνίας και του αντίστοιχου τόξου του ίδιου κύκλου ή ίσων κύκλων.
		Μ.Γ.7.3. Να υπολογίζουν γωνίες χρησιμοποιώντας ιδιότητες ή σχέσεις.
	ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	Διαχείριση δεδομένων.
Σ.Δ.7.2. Να χαρακτηρίζουν δεδομένα που έχουν προκύψει από απογραφή σε έναν		

		<p>πληθυσμό ως κατηγορικά, διακριτά ή συνεχή ποσοτικά.</p> <p>Σ.Δ.7.3. Να κατασκευάζουν κυκλικά διαγράμματα για κατηγορικά δεδομένα.</p> <p>Σ.Δ.7.4. Να κατασκευάζουν ιστογράμματα συχνοτήτων ίσου πλάτους, με δεδομένο πλήθος κλάσεων για συνεχή ποσοτικά δεδομένα</p> <p>Σ.Δ.7.5. Να επιλέγουν πληροφορίες από διαφορετικές αναπαραστάσεις ποσοτικών δεδομένων και να καταλήγουν σε συμπεράσματα.</p> <p>Σ.Δ.7.6. Να επιλέγουν κατάλληλες μορφές αναπαράστασης και να επιχειρηματολογούν για τις επιλογές τους.</p>
	Μέτρα θέσης και μεταβλητότητας.	<p>Σ.Μ.7.1. Να χρησιμοποιούν τα μέτρα θέσης για να περιγράψουν δεδομένα, να κάνουν συγκρίσεις και να εξαγάγουν συμπεράσματα.</p> <p>Σ.Μ.7.2. Να περιγράφουν χαρακτηριστικά των δεδομένων όπως το εύρος, η ύπαρξη πολλαπλών κορυφών και οι απόμακρες τιμές από ένα ιστόγραμμα συχνοτήτων</p> <p>Σ.Μ.7.3. Να διερευνούν πιθανές ερμηνείες για χαρακτηριστικά των δεδομένων, όπως λόγοι ύπαρξης απόμακρων τιμών ή πιθανούς λόγους για τη μεταβλητότητα των δεδομένων.</p>
ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ	Πειράματα τύχης και πιθανότητες.	<p>Π.Π.7.1. Να προσδιορίζουν και να περιγράφουν τον δειγματικό χώρο ενός πειράματος τύχης που πραγματοποιείται σε ένα ή περισσότερα στάδια χρησιμοποιώντας αναπαραστάσεις του δειγματικού χώρου σε πίνακες ή δεντροδιαγράμματα.</p> <p>Π.Π.7.2. Να μεταγράφουν τα ενδεχόμενα από τη φυσική γλώσσα σε στοιχεία του δειγματικού χώρου.</p> <p>Π.Π.7.3. Να χρησιμοποιούν τον κλασικό ορισμό των Πιθανοτήτων για να υπολογίσουν την πιθανότητα ενός σύνθετου ενδεχόμενου.</p>

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
Θεματικό Πεδίο	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:	
ΑΡΙΘΜΟΙ	Ρητοί αριθμοί.	Αρ.Π.8.1. Να διερευνούν τις ιδιότητες της δύναμης a^n , με βάση ρητό και εκθέτη φυσικό $n > 0$ και να υπολογίζουν δυνάμεις. Να διερευνούν τις ιδιότητες των δυνάμεων, να τις διατυπώνουν συμβολικά και να τις αιτιολογούν χρησιμοποιώντας τον ορισμό της δύναμης.	
		Αρ.Π.8.2. Να καταλήγουν στον ορισμό της δύναμης ρητού αριθμού με ακέραιο εκθέτη, να επεκτείνουν τις ιδιότητες των δυνάμεων από φυσικό σε ακέραιο εκθέτη	
		Αρ.Π.8.3. Να αξιοποιούν την τυποποιημένη μορφή των ρητών αριθμών για την αναπαράσταση φυσικών μεγεθών μικρού μεγέθους και την επίλυση ποικίλων προβλημάτων	
		Αρ.Π.8.4. Να υπολογίζουν την τιμή απλών αριθμητικών παραστάσεων με τις τέσσερις πράξεις και δυνάμεις. Να εκτελούν τις πράξεις με την απαιτούμενη προτεραιότητα.	
	Άρρητοι – Πραγματικοί αριθμοί.	Αρ.Π.8.1. Να αναγνωρίζουν, μέσα από προβλήματα, την αναγκαιότητα εισαγωγής και χρήσης των τετραγωνικών ριζών θετικών αριθμών. Να προσδιορίζουν τις τετραγωνικές ρίζες τέλειων τετραγώνων.	
		Αρ.Π.8.2. Να διερευνούν την ύπαρξη αριθμών που δεν είναι ρητοί και να αναγνωρίζουν τους άρρητους.	
		Αρ.Π.8.3. Να τοποθετούν άρρητους αριθμούς στην ευθεία των πραγματικών αριθμών.	
		Αρ.Π.8.4. Να διερευνούν τις δεκαδικές αναπαραστάσεις των ρητών και άρρητων αριθμών.	
		Αρ.Π.8.5. Να επεκτείνουν τον ορισμό της δύναμης με βάση πραγματικό αριθμό και εκθέτη ακέραιο.	
		Αρ.Π.8.6. Να διερευνούν και να αποδεικνύουν αλγεβρικά και γεωμετρικά την ιδιότητα: $(a+b)(\gamma+\delta)=a\gamma+a\delta+b\gamma+b\delta$.	
		Αρ.Π.8.7. Να λύνουν προβλήματα με τη χρήση πραγματικών αριθμών.	
	ΑΛΓΕΒΡΑ	Κανονικότητες.	Αλ.Κ.8.1. Να λύνουν προβλήματα που συναντούν στα Μαθηματικά και την καθημερινή ζωή με κανονικότητες της μορφής $a \cdot n + \beta$ όπου a και β ρητοί αριθμοί.
			Αλ.Κ.8.2. Να διατυπώνουν επιχειρήματα και να αιτιολογούν τους συλλογισμούς τους

		σχετικά με τον προσδιορισμό μιας κανονικότητας.
Αλγεβρικές παραστάσεις.	Αλ.Π.8.1.	Να υπολογίζουν την αριθμητική τιμή μιας αλγεβρικής παράστασης για δεδομένες τιμές των μεταβλητών.
	Αλ.Π.8.2.	Να ερμηνεύουν μια αλγεβρική παράσταση ως γινόμενο ή άθροισμα ή άθροισμα γινομένων.
	Αλ.Π.8.3.	Να απλοποιούν απλές αλγεβρικές παραστάσεις με τη βοήθεια της επιμεριστικής ιδιότητας (απαλοιφή παρένθεσης και αναγωγή όμοιων όρων).
Αλγεβρικές σχέσεις.	Αλ.Σχ.8.1.	Να αναγνωρίζουν τους όρους: εξίσωση πρώτου βαθμού με πραγματικούς συντελεστές, πρώτο και δεύτερο μέλος, ισοδύναμες εξισώσεις, άγνωστος, λύση ή ρίζα.
	Αλ.Σχ.8.2.	Να αναγνωρίζουν αν ένας αριθμός είναι λύση της εξίσωσης ή/και του αντίστοιχου προβλήματος.
	Αλ.Σχ.8.3.	Να επιλύουν εξισώσεις της μορφής $ax + b = \gamma x + \delta$ με εφαρμογή των ιδιοτήτων διατήρησης της ισότητας και των πράξεων.
	Αλ.Σχ.8.4.	Να αναγνωρίζουν ότι μια εξίσωση μπορεί να έχει άπειρες λύσεις ή καμία λύση.
	Αλ.Σχ.8.5.	Να επιλύουν προβλήματα με εξισώσεις της μορφής $ax + b = \gamma x + \delta$ με άγνωστο και στα δύο μέλη.
	Αλ.Σχ.8.6.	Να συνθέτουν προβλήματα που επιλύονται με εξισώσεις της μορφής $ax + b = \gamma x + \delta$ με άγνωστο και στα δύο μέλη.
Συναρτήσεις.	Αλ.Σρ.8.1.	Να αναγνωρίζουν σε καταστάσεις της καθημερινότητας μεγέθη που συμμεταβάλλονται και να διακρίνουν ποιο μέγεθος καθορίζει το άλλο.
	Αλ.Σρ.8.2.	Να αναγνωρίζουν τις σχέσεις που τα μεγέθη συμμεταβάλλονται ως συναρτήσεις και να τις διακρίνουν από σχέσεις που δεν είναι συναρτήσεις.
	Αλ.Σρ.8.3.	Να εκφράζουν μια κατάσταση με μια συνάρτηση λεκτικά, αριθμητικά (με πίνακα τιμών), γραφικά και συμβολικά (με τύπο).
	Αλ.Σρ.8.4.	Να χρησιμοποιούν τις αναπαραστάσεις των συναρτήσεων (γραφικές παραστάσεις, πίνακες τιμών, τύπους) και να μεταβαίνουν από τη μία αναπαράσταση στην άλλη (όπου είναι δυνατόν).
	Αλ.Σρ.8.5.	Να εξετάζουν αν ένα σημείο (διατεταγμένο ζεύγος) ανήκει στη γραφική παράσταση μιας συνάρτησης.
	Αλ.Σρ.8.6.	Να υπολογίζουν αλγεβρικά και να εκτιμούν γραφικά τις τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής για δεδομένες τιμές της

		ανεξάρτητης και αντιστρόφως. Αλ.Σρ.8.7. Να αναγνωρίζουν μέσα σε ποικίλα πλαίσια τη σχέση που συνδέει δύο ανάλογα ποσά ως σχέση αναλογίας. Αλ.Σρ.8.8. Να αναπαριστούν τις σχέσεις αναλογίας που εμφανίζονται σε διάφορα πλαίσια ως σχέση της μορφής $y=ax$. Αλ.Σρ.8.9. Να σχεδιάζουν τη γραφική παράσταση της συνάρτησης $y=ax$ και να διαπιστώνουν ότι είναι ευθεία που διέρχεται από την αρχή των αξόνων. Αλ.Σρ.8.10. Να ερμηνεύουν τη σταθερά αναλογίας ως μεταβολή του y που αντιστοιχεί σε μοναδιαία αύξηση του x . Αλ.Σρ.8.11. Να συνδέουν τη σταθερά αναλογίας με την εφαπτομένη της γωνίας. Αλ.Σρ.8.12. Να σχεδιάζουν τη γραφική παράσταση της συνάρτησης $y=ax + \beta$ και να εξηγούν τη σημασία των α και β . Αλ.Σρ.8.13. Να επιλύουν (γραφικά και αλγεβρικά) προβλήματα χρησιμοποιώντας τις αναπαραστάσεις της συνάρτησης $y=ax+\beta$. Αλ.Σρ.8.14. Να επιλύουν γραφικά εξισώσεις της μορφής $ax+\beta=y$. Αλ.Σρ.8.15. Να διερευνούν μέσα από προβλήματα τη σχέση που συνδέει δύο αντιστρόφως ανάλογα ποσά. Αλ.Σρ.8.16. Να εκφράζουν τα αντιστρόφως ανάλογα ποσά που ανακύπτουν σε προβλήματα της καθημερινής ζωής στη μορφή $y=\alpha/x$. Αλ.Σρ.8.17. Να διερευνούν αν στη συνάρτηση $y = \alpha/x$, $\alpha \neq 0$ αυξάνεται η μειώνεται το y όταν αυξάνεται ο x για $\alpha > 0$ και $\alpha < 0$. Αλ.Σρ.8.18. Να επιλύουν προβλήματα αντιστρόφως ανάλογων ποσών με τη συνάρτηση $y=\alpha/x$.
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ	Γεωμετρία του επιπέδου.	Γ.Ε.8.1. Να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν ένα κανονικό από ένα μη κανονικό πολύγωνο και να διαμορφώνουν σχετικούς ορισμούς. Γ.Ε.8.2. Να διερευνούν και να διατυπώνουν το Πυθαγόρειο θεώρημα και το αντίστροφό του και να τα χρησιμοποιούν για τον υπολογισμό μηκών και τον προσδιορισμό ορθής γωνίας τριγώνου. Γ.Ε.8.3. Να σχεδιάζουν κανονικά πολύγωνα χρησιμοποιώντας γεωμετρικά όργανα ή ψηφιακά εργαλεία. Γ.Ε.8.4. Να διερευνούν και να αιτιολογούν εμπειρικά τις σχέσεις εγγεγραμμένης και επίκεντρης γωνίας που βαίνουν στο ίδιο τόξο
	Μετασχηματισμοί.	Γ.Μ.8.1. Να αναγνωρίζουν

		μετασχηματισμούς συμμετρίας ως προς άξονα και να καθορίζουν τα στοιχεία και τα χαρακτηριστικά τους.
		Γ.Μ.8.2. Να αναγνωρίζουν τη σχέση ισότητας του αρχικού σχήματος και της εικόνας του κατά τη συμμετρία του ως προς δοθείσα ευθεία.
		Γ.Μ.8.3. Να αναγνωρίζουν σχήματα με άξονα συμμετρίας και να σχεδιάζουν τους άξονες συμμετρίας σε αυτά.
		Γ.Μ.8.4. Να διερευνούν και να εντοπίζουν τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των σχημάτων που παραμένουν αναλλοίωτα από έναν μετασχηματισμό συμμετρίας ως προς άξονα.
		Γ.Μ.8.5. Να αξιοποιούν τις ιδιότητες της αξονικής συμμετρίας στον σχεδιασμό σχημάτων και στην αιτιολόγηση ιδιοτήτων τους.
		Γ.Μ.8.6. Να σχεδιάζουν τα συμμετρικά γεωμετρικών σχημάτων ως προς διάφορους άξονες χρησιμοποιώντας μια ποικιλία εργαλείων και στρατηγικών.
		Γ.Μ.8.7. Να αναγνωρίζουν μετασχηματισμούς μεταφοράς και να καθορίζουν τα στοιχεία και τα χαρακτηριστικά τους.
		Γ.Μ.8.8. Να αναγνωρίζουν τη σχέση ισότητας του αρχικού σχήματος και της εικόνας του κατά τη μεταφορά του ως προς δοσμένο διάνυσμα.
		Γ.Μ.8.9. Να διερευνούν και να εντοπίζουν τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των σχημάτων που παραμένουν αναλλοίωτα από έναν μετασχηματισμό μεταφοράς.
		Γ.Μ.8.10. Να αξιοποιούν τις ιδιότητες του μετασχηματισμού μεταφοράς κατά διάνυσμα στον σχεδιασμό σχημάτων και στην αιτιολόγηση ιδιοτήτων τους.
		Γ.Μ.8.11. Να σχεδιάζουν το σχήμα που προκύπτει από τη μεταφορά ενός σχήματος κατά διάνυσμα χρησιμοποιώντας μια ποικιλία εργαλείων και στρατηγικών.
		Γ.Μ.8.12. Να αναγνωρίζουν μετασχηματισμούς στροφής και να καθορίζουν τα στοιχεία και τα χαρακτηριστικά τους.
		Γ.Μ.8.13. Να αναγνωρίζουν τη σχέση ισότητας του αρχικού σχήματος και της εικόνας του κατά τη στροφή του ως προς κέντρο και δεδομένης γωνίας στροφής.
		Γ.Μ.8.14. Να αναγνωρίζουν την κεντρική συμμετρία ως ειδική περίπτωση μετασχηματισμού στροφής κατά 180.
		Γ.Μ.8.15. Να αναγνωρίζουν σχήματα με κέντρο συμμετρίας και να προσδιορίζουν το

		<p>κέντρο συμμετρίας τους.</p> <p>Γ.Μ.8.16. Να διερευνούν και να εντοπίζουν τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των σχημάτων που παραμένουν αναλλοίωτα από έναν μετασχηματισμό στροφής ως προς κέντρο και γωνία στροφής.</p> <p>Γ.Μ.8.17. Να αξιοποιούν τις ιδιότητες του μετασχηματισμού στροφής ως προς κέντρο και γωνία στροφής στον σχεδιασμό σχημάτων και στην αιτιολόγηση ιδιοτήτων τους.</p> <p>Γ.Μ.8.18. Να σχεδιάζουν με ποικιλία εργαλείων και στρατηγικών το σχήμα που προκύπτει από τη στροφή δεδομένου σχήματος ως προς κέντρο και συγκεκριμένη γωνία στροφής αξιοποιώντας τις ιδιότητες του μετασχηματισμού</p> <p>Γ.Μ.8.19. Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν μετασχηματισμούς σε ένα γεωμετρικό μοτίβο, ένα σχέδιο, ένα έργο τέχνης ή μια πλακόστρωση.</p>
	Τριγωνομετρία.	<p>Γ.Τ.8.1. Να αναγνωρίζουν τους τριγωνομετρικούς αριθμούς οξείας γωνίας ως τον σταθερό λόγο ζεύγους πλευρών ορθογώνιου τριγώνου.</p> <p>Γ.Τ.8.2. Να χρησιμοποιούν τους τριγωνομετρικούς αριθμούς για την εύρεση του μέτρου γωνίας αξιοποιώντας τους τριγωνομετρικούς πίνακες.</p> <p>Γ.Τ.8.3. Να χρησιμοποιούν το Πυθαγόρειο Θεώρημα και τους τριγωνομετρικούς αριθμούς για την επίλυση ενός ορθογώνιου τριγώνου σε προβλήματα.</p>
ΜΈΤΡΗΣΗ	Μήκος.	<p>Μ.Μ.8.1. Να υπολογίζουν τα μήκη των τόξων ως μέρη του μήκους του κύκλου τους.</p> <p>Μ.Μ.8.2. Να χρησιμοποιούν τον τύπο για το μήκος κύκλου στην επίλυση προβλημάτων.</p>
	Μέτρο γωνιών.	Μ.Γ.8.1. Να προσδιορίζουν την κεντρική γωνία κανονικών ν-γώνων και τη γωνία κανονικού ν-γώνου (με $n=3, 4, 6$).
	Εμβαδόν.	<p>Μ.Ε.8.1. Να μετασχηματίζουν επιφάνειες σε ισοδύναμες με τη διαδικασία διάσπασης και ανασύνθεσης επιφάνειας.</p> <p>Μ.Ε.8.2. Να επιλέγουν τις κατάλληλες μονάδες μέτρησης εμβαδού επιφάνειας και να κάνουν μετατροπές από τη μια μονάδα μέτρησης στην άλλη.</p> <p>Μ.Ε.8.3. Να επικυρώνουν τους τύπους εμβαδού τετραγώνου και ορθογώνιου παραλληλογράμμου επιλέγοντας κατάλληλη μονάδα μέτρησης.</p> <p>Μ.Ε.8.4. Να χρησιμοποιούν τη διάσπαση και ανασύνθεση επιφανειών για τον προσδιορισμό του τύπου του εμβαδού παραλληλογράμμου, τριγώνου και τραπεζίου.</p>

		<p>Μ.Ε.8.5. Να υπολογίζουν το εμβαδόν ενός κυκλικού δίσκου όταν γνωρίζουν την ακτίνα ή τη διάμετρο του κύκλου.</p> <p>Μ.Ε.8.6. Να υπολογίζουν τα εμβαδά κυκλικών τομέων ως μέρη του εμβαδού του κυκλικού δίσκου τους.</p> <p>Μ.Ε.8.7. Να επιλύουν προβλήματα υπολογισμού εμβαδού μεικτόγραμμων σχημάτων αξιοποιώντας ποικιλία μεθόδων και στρατηγικών.</p> <p>Μ.Ε.8.8. Να αξιοποιούν την έννοια του εμβαδού για την εξήγηση του Πυθαγόρειου θεωρήματος.</p>
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ	Διανύσματα	<p>ΑΓ.Δ.8.1. Να αναπαριστούν θέσεις, διευθύνσεις και διαδρομές με τη βοήθεια διανυσμάτων.</p> <p>ΑΓ.Δ.8.2. Να συνδέουν τα διανύσματα με φυσικά διανυσματικά μεγέθη και να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του αναγνωρίζοντας τη διαφορά ανάμεσα σε ευθύγραμμο τμήμα και διάνυσμα.</p>
ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	Διαχείριση δεδομένων.	<p>Σ.Δ.8.1. Να διατυπώνουν ερωτήματα που μπορούν να απαντηθούν με απογραφικά χρονικά δεδομένα.</p> <p>Σ.Δ.8.2. Να συλλέγουν χρονικά δεδομένα που προκύπτουν από επαναλαμβανόμενες μετρήσεις κάποιου χαρακτηριστικού</p> <p>Σ.Δ.8.3. Να κατασκευάζουν χρονοδιαγράμματα για χρονικά δεδομένα</p> <p>Σ.Δ.8.4. Να κατασκευάζουν απλά θηκογράμματα, χρησιμοποιώντας την «περίληψη πέντε αριθμών» για συνεχή ποσοτικά δεδομένα</p> <p>Σ.Δ.8.5. Να επιλέγουν πληροφορίες από διαφορετικές αναπαραστάσεις συνεχών ποσοτικών και χρονικών δεδομένων και να καταλήγουν σε συμπεράσματα.</p> <p>Σ.Δ.8.6. Να εντοπίζουν παραδείγματα χρήσης στατιστικών διαγραμμάτων που μπορούν να οδηγήσουν σε εσφαλμένα συμπεράσματα και να παραπλανήσουν.</p>
	Μέτρα θέσης και Μεταβλητότητας.	<p>Σ.Μ.8.1. Να διερευνούν ιδιότητες της μέσης τιμής, όπως τη μεταβολή της όταν προτίθενται ή πολλαπλασιάζονται όλα τα δεδομένα με τον ίδιο αριθμό.</p> <p>Σ.Μ.8.2. Να διερευνούν πώς επηρεάζονται η μέση τιμή και η διάμεσος από την ύπαρξη απόμακρων τιμών.</p> <p>Σ.Μ.8.3. Να διερευνούν την έννοια της μεταβλητότητας χρησιμοποιώντας το ενδοτεταρτημοριακό εύρος.</p> <p>Σ.Μ.8.4. Να περιγράφουν τα δεδομένα με βάση την περίληψη των πέντε αριθμών: ελάχιστη τιμή, τεταρτημόρια και μέγιστη τιμή.</p>
ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΑ	Πειράματα τύχης και	Π.Π.8.1. Να ελέγχουν αν δύο ενδεχόμενα

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ	πιθανότητες.	είναι ασυμβίβαστα.
		Π.Π.8.2. Να απαριθμούν το πλήθος των στοιχείων ενός ενδεχομένου με χρήση της Βασικής Αρχής Απαρίθμησης (ΒΑΑ) και να υπολογίζουν την αντίστοιχη πιθανότητα.
		Π.Π.8.3. Να χρησιμοποιούν τον απλό προσθετικό νόμο για να υπολογίσουν την πιθανότητα σύνθετων ενδεχόμενων.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικό Πεδίο	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
ΑΡΙΘΜΟΙ, ΑΛΓΕΒΡΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ	Αριθμοί/ Πραγματικοί αριθμοί.	Αρ.Π.9.1. Να διερευνούν και να διακρίνουν τις μορφές των κλασματικών και δεκαδικών αναπαραστάσεων των ρητών αριθμών και να κάνουν μετατροπές από τη μία μορφή στην άλλη.
		Αρ.Π.9.2. Να αναγνωρίζουν την ανάγκη εισαγωγής των άρρητων αριθμών μέσα από τις δυσκολίες που συνδέονται με τις μετρήσεις ασύμμετρων μεγεθών.
		Αρ.Π.9.3. Να εισάγονται στον ορισμό των άρρητων ως αριθμών που δεν είναι ρητοί, δηλαδή δεν μπορούν να παρασταθούν σε μορφή κλάσματος με όρους ακέραιους.
		Αρ.Π.9.4. Να αναγνωρίζουν τους άρρητους ως αριθμούς οι οποίοι έχουν άπειρο πλήθος δεκαδικών ψηφίων μη περιοδικών.
		Αρ.Π.9.5. Να αναγνωρίζουν το σύνολο των πραγματικών αριθμών. Να διερευνούν τις σχέσεις των συνόλων των φυσικών, των ακεραίων, των ρητών, των άρρητων και των πραγματικών.
		Αρ.Π.9.6. Να επεκτείνουν τις πράξεις και τις δυνάμεις των ρητών και τις ιδιότητές τους στους πραγματικούς.
		Αρ.Π.9.7. Να διερευνούν και να αποδεικνύουν τις ιδιότητες του γινομένου και του πηλίκου τετραγωνικών ριζών.
		Αρ.Π.9.8. Να χρησιμοποιούν τις τετραγωνικές ρίζες και τις ιδιότητές τους στην απλοποίηση παραστάσεων και την επίλυση προβλημάτων.
		Αρ.Π.9.9. Να συγκρίνουν και να διατάσσουν πραγματικούς αριθμούς χρησιμοποιώντας την ευθεία των πραγματικών αριθμών.
		Αρ.Π.9.10. Να χρησιμοποιούν τους πραγματικούς αριθμούς στην επίλυση προβλημάτων.
	Άλγεβρα/ κανονικότητες.	Αλ.Κ.9.1. Να διερευνούν μαθηματικές κανονικότητες και να τις εκφράζουν με αλγεβρικές παραστάσεις της μορφής $y = ax^2$, $a > 0$.
	Άλγεβρα/αλγεβρικές παραστάσεις.	Αλ.Π.9.1. Να αναγνωρίζουν τα μονώνυμα και τα πολώνυμα, τον βαθμό τους και να υπολογίζουν την αριθμητική τιμή ενός πολωνύμου.
		Αλ.Π.9.2. Να υπολογίζουν το άθροισμα, τη διαφορά και το γινόμενο μονωνύμων και απλών πολωνύμων κυρίως μιας μεταβλητής.

		<p>Αλ.Π.9.3. Να διερευνούν και να αποδεικνύουν αλγεβρικά και να ερμηνεύουν (όπου είναι δυνατόν) γεωμετρικά τις ταυτότητες: $(\alpha \pm \beta)^2 = \alpha^2 \pm 2\alpha\beta + \beta^2$, $\alpha^2 - \beta^2 = (\alpha - \beta)(\alpha + \beta)$.</p>
		Αλ.Π.9.4. Να χρησιμοποιούν τις ταυτότητες για να μετατρέπουν αλγεβρικές παραστάσεις σε άλλη μορφή.
		Αλ.Π.9.5. Να αναγνωρίζουν την επιμεριστική ιδιότητα ως το βασικό κοινό στοιχείο των πράξεων πολυωνύμων, των ταυτοτήτων και της παραγοντοποίησης.
		Αλ.Π.9.6. Να παραγοντοποιούν απλά πολυώνυμα (κυρίως μιας μεταβλητής) με κοινό παράγοντα, ομαδοποίηση και χρήση ταυτοτήτων.
		Αλ.Π.9.7. Να προσδιορίζουν το ΕΚΠ μονωνύμων και απλών πολυωνύμων μιας μεταβλητής.
		Αλ.Π.9.8. Να υπολογίζουν το αποτέλεσμα των πράξεων με απλές ρητές παραστάσεις (πρόσθεση, αφαίρεση, πολλαπλασιασμός, διαίρεση).
		Αλ.Π.9.9. Να απλοποιούν ρητές παραστάσεις.
	Άλγεβρα/ Συναρτήσεις.	Αλ.Σρ.9.1. Να διερευνούν, μέσω της γραφικής της παράστασης, τις ιδιότητες της $y = ax^2$, $a \neq 0$ και τον ρόλο της παραμέτρου a .
		Αλ.Σρ.9.2. Να διερευνούν τη μεταβολή του y για οποιαδήποτε μοναδιαία αύξηση του x σε συναρτήσεις της μορφής $y = ax^2$.
		Αλ.Σρ.9.3. Να ερμηνεύουν και να επιλύουν γραφικά την εξίσωση $ax^2 = \beta$.
		Αλ.Σρ.9.4. Να επιλύουν προβλήματα χρησιμοποιώντας τις αναπαραστάσεις της συνάρτησης $y = ax^2$, $a \neq 0$.
		Αλ.Σρ.9.5. Να αναγνωρίζουν γραμμικές εξισώσεις της μορφής $ax + by = \gamma$ και να τις ερμηνεύουν γραφικά.
		Αλ.Σρ.9.6. Να επιλύουν γραφικά προβλήματα με γραμμικά συστήματα 2 εξισώσεων με 2 αγνώστους.
		Αλ.Σρ.9.7. Να διερευνούν και να ερμηνεύουν γραφικά ένα γραμμικό σύστημα και το πλήθος των λύσεών του.
		Αλ.Σρ.9.8. Να χρησιμοποιούν τις διαφορετικές αναπαραστάσεις των συναρτήσεων για να επιλύσουν προβλήματα.
	Άλγεβρα/ Αλγεβρικές σχέσεις.	Αλ.Σχ.9.1. Να αναγνωρίζουν ένα γραμμικό σύστημα δύο εξισώσεων με δύο αγνώστους και να εξετάζουν αν ένα ζεύγος αριθμών είναι λύση του.

		<p>Αλ.Σχ.9.2. Να επιλύουν το σύστημα αλγεβρικά με τις μεθόδους των αντίθετων συντελεστών και της αντικατάστασης και να επαληθεύουν τη λύση με βάση το πλαίσιο του προβλήματος.</p> <p>Αλ.Σχ.9.3. Να επιλύουν απλές πολυωνυμικές εξισώσεις δευτέρου βαθμού ελλειπούς ή και πλήρους μορφής, αλλά και μεγαλύτερου βαθμού με παραγοντοποίηση.</p> <p>Αλ.Σχ.9.4. Να επιλύουν προβλήματα εξισώσεων 1ου και 2ου βαθμού (με παραγοντοποίηση) και να ερμηνεύουν τις λύσεις τους στο πλαίσιο του προβλήματος</p> <p>Αλ.Σχ.9.5. Να διερευνούν (με μοντέλα – μεταφορές) και να διατυπώνουν τις βασικές ιδιότητες της διάταξης.</p> <p>Αλ.Σχ.9.6. Να διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ εξίσωσης και ανίσωσης</p> <p>Αλ.Σχ.9.7. Να μετατρέπουν πραγματικά προβλήματα σε ανισώσεις μορφής $ax + b < c$, να τις επιλύουν και να παριστάνουν τις λύσεις γραφικά και να εξετάζουν αν ένας αριθμός είναι λύση μιας ανίσωσης ή του προβλήματος.</p> <p>Αλ.Σχ.9.8. Να βρίσκουν τις κοινές λύσεις δύο ανισώσεων χρησιμοποιώντας τον άξονα των πραγματικών αριθμών.</p>
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ	Γεωμετρία του επιπέδου.	<p>Γ.Ε.9.1. Να διερευνούν τον ρόλο των κριτηρίων ισότητας τριγώνων στη σύγκριση τριγώνων και τα να συσχετίζουν με τον ορισμό της ισότητας των τριγώνων.</p> <p>Γ.Ε.9.2. Να αξιοποιούν τα κριτήρια ισότητας τριγώνων για την αιτιολόγηση ιδιοτήτων γραμμών (μεσοκαθέτου ευθύγραμμου τμήματος, διχοτόμου γωνίας) και σχημάτων (για παράδειγμα παραλληλογράμμων).</p> <p>Γ.Ε.9.3. Να διερευνούν τη σχέση των περιμέτρων και των εμβαδών όμοιων σχημάτων.</p>
	Μετασχηματισμοί.	<p>Γ.Μ.9.1. Να καθορίζουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του μετασχηματισμού της ομοιοθεσίας.</p> <p>Γ.Μ.9.2. Να αναγνωρίζουν ως όμοια τα σχήματα που το ένα είναι μεγέθυνση ή σμίκρυνση του άλλου.</p> <p>Γ.Μ.9.3. Να διαπιστώνουν και να περιγράφουν μεγεθύνσεις και σμικρύνσεις μέσω της ομοιοθεσίας χρησιμοποιώντας μια ποικιλία εργαλείων.</p> <p>Γ.Μ.9.4. Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τους μετασχηματισμούς με τους οποίους δύο όμοια σχήματα γίνονται ομοιόθετα.</p> <p>Γ.Μ.9.5. Να διερευνούν και να εντοπίζουν τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των ομοιόθετων σχημάτων.</p>

		Γ.Μ.9.6. Να αξιοποιούν τις ιδιότητες της ομοιοθεσίας ως προς κέντρο και λόγο ομοιοθεσίας στον σχεδιασμό σχημάτων και στην αιτιολόγηση ιδιοτήτων τους.
		Γ.Μ.9.7. Να σχεδιάζουν ομοιόθετα και όμοια σχήματα χρησιμοποιώντας μια ποικιλία υλικών, εργαλείων και στρατηγικών.
	Τριγωνομετρία.	Γ.Τ.9.1. Να επεκτείνουν τους ορισμούς των τριγωνομετρικών αριθμών σε αμβλείες γωνίες μέσω του ορθοκανονικού συστήματος αξόνων.
		Γ.Τ.9.2. Να εξηγούν τις σχέσεις των τριγωνομετρικών αριθμών παραπληρωματικών γωνιών $\eta\mu(180^\circ - \theta) = \eta\mu\theta$, $\sigma\upsilon\nu(180^\circ - \theta) = -\sigma\upsilon\nu\theta$, $\epsilon\phi(180^\circ - \theta) = -\epsilon\phi\theta$, και να τις χρησιμοποιούν στον υπολογισμό γωνιών τριγώνου.
	Γεωμετρία του χώρου.	Γ.Χ.9.1. Να αναγνωρίζουν τα βασικά γεωμετρικά στερεά (ορθό πρίσμα, παραλληλεπίπεδο, κύβος, πυραμίδα) και να προσδιορίζουν τα στοιχεία τους.
		Γ.Χ.9.2. Να σχεδιάζουν τις όψεις και τα αναπτύγματα ορθών πρισμάτων και πυραμίδων με ψηφιακά εργαλεία, ισομετρικό χαρτί, γεωπίνακα ή με ελεύθερη σχεδίαση.
		Γ.Χ.9.3. Να αναγνωρίζουν τα στερεά (κύλινδρο, κώνο και σφαίρα) και να προσδιορίζουν τα στοιχεία τους.
		Γ.Χ.9.4. Να διερευνούν και να αναγνωρίζουν τον κύλινδρο, τον κώνο και τη σφαίρα ως στερεά που παράγονται από τη στροφή βασικών γεωμετρικών σχημάτων.
		Γ.Χ.9.5. Να σχεδιάζουν τις όψεις και τα αναπτύγματα κυλίνδρων και κώνων με ψηφιακά εργαλεία ή με ελεύθερη σχεδίαση.
ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ	Μήκος.	Μ.Μ.9.1. Να αναγνωρίζουν και να υπολογίζουν τον λόγο ευθύγραμμων τμημάτων ως λόγο των μηκών τους στην ίδια μονάδα μέτρησης.
	Εμβαδόν.	Μ.Ε.9.1. Να αξιοποιούν τα αναπτύγματα ορθών πρισμάτων, κυλίνδρων και κώνων για να προσδιορίσουν το εμβαδόν της επιφάνειάς τους.
		Μ.Ε.9.2. Να επιλύουν προβλήματα υπολογισμού του εμβαδού της επιφάνειας ορθού πρίσματος, κυλίνδρου, κώνου και σφαίρας.
	Όγκος.	Μ.Ο.9.1. Να υπολογίζουν τον όγκο του κύβου και του ορθογώνιου παραλληλεπιπέδου επιλέγοντας κατάλληλη μονάδα μέτρησης.
		Μ.Ο.9.2. Να συσχετίζουν τον όγκο ορθογώνιου παραλληλεπιπέδου και κυλίνδρου με την ίδια βάση και το ίδιο ύψος

		με εμπειρικούς τρόπους.
		Μ.Ο.9.3. Να συσχετίζουν τον όγκο κυλίνδρου και κώνου με την ίδια βάση και το ίδιο ύψος με εμπειρικούς τρόπους.
		Μ.Ο.9.4. Να επιλύουν προβλήματα υπολογισμού του όγκου σύνθετων στερεών σχημάτων αναπτύσσοντας ποικιλία μεθόδων και στρατηγικών.
ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	Διαχείριση δεδομένων.	Σ.Δ.9.1. Να διατυπώνουν ερωτήματα που αφορούν το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και απαντώνται με δεδομένα εκτός του οικείου περιβάλλοντός τους.
		Σ.Δ.9.2. Να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της χρήσης δείγματος και τη διαφορά του από τον πληθυσμό.
		Σ.Δ.9.3. Να χρησιμοποιούν απλή τυχαία δειγματοληψία για την επιλογή ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος
		Σ.Δ.9.4. Να αναγνωρίζουν τη δυνατότητα επαγωγικής εξαγωγής συμπερασμάτων για έναν πληθυσμό από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα
		Σ.Δ.9.5. Να αναγνωρίζουν τη μεταβλητότητα στατιστικών δεικτών μεταξύ δειγμάτων.
ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ – ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ	Πειράματα τύχης και πιθανότητες.	Π.Π.9.1. Να αναγνωρίζουν μέσα από προσομοιώσεις με χρήση λογισμικού και εκτελώντας πειράματα τύχης, ότι η σχετική συχνότητα ενός ενδεχομένου πλησιάζει την τιμή της πιθανότητας, όταν έχουμε μεγάλο αριθμό εκτελέσεων του ίδιου πειράματος (Νόμος των Μεγάλων Αριθμών).
	Συσχέτιση.	Π.Σ.9.1. Να διερευνούν την ανεξαρτησία ενδεχομένων μέσα από την εκτέλεση πειραμάτων τύχης και προσομοιώσεων.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά -σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών- σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοστεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.
- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

- A. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.
- B. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5261

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 141499/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το εδάφιο γ της παρ 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

2. Την υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του Κώδικα νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005 - Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπου-

δών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/722/138022/Β1/29-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Τι είναι η Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας αφορά τη γνωριμία από τους/τις μαθητές/-τριες του Γυμνασίου γραπτών αρχαιοελληνικών κειμένων, ποικίλων γραμματειακών ειδών, τα οποία μελετώνται σε μορφή και περιεχόμενο. Τα αρχαιοελληνικά κείμενα, σε πρωτότυπο και σε μετάφραση-νεοελληνική απόδοση, αποτελούν «όχημα» συνάντησης του αρχαίου με τον σύγχρονο κόσμο και διαχρονικής θεώρησης της σκέψης και δράσης των Ελλήνων, του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας σε μία ενιαία, ολιστική θεώρηση. Περαιτέρω επιδίωξη της μελέτης τους είναι, στην εποχή μας, η καλλιέργεια συμπεριφορών, στρατηγικών σκέψης, δεξιοτήτων και συναισθημάτων στους μαθητές και στις μαθήτριες, ως μελλοντικούς ενεργούς πολίτες της Ελλάδας και του κόσμου.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών, απεικονίζοντας τη φυσιογνωμία του μαθήματος, αναπτύσσεται με κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

- την κειμενοκεντρική προσέγγιση της γραπτής αρχαιοελληνικής παραγωγής, τον ενιαίο τρόπο θεώρησης των κειμένων, ανεξάρτητα από τη γλωσσική μορφή τους, και τη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας,

- τη συνεκτικότητα των μερών του, την ευελιξία, την «ανοιχτότητα» και τον συμβουλευτικό του χαρακτήρα,

- την προσπάθεια ανάδειξης του επίκαιρου και σύγχρονου χαρακτήρα του μαθήματος μέσω της συμβολής του στην καλλιέργεια πολυγραμματισμών,

- τη θεώρηση της ελληνικής γλώσσας ως ενιαίου όλου,
 - τον αναπροσδιορισμό και εμπλουτισμό των γενικών σκοπών διδασκαλίας του μαθήματος με τρόπο, ώστε αφενός να προσαρμοστούν στις νέες κοινωνικές ανάγκες και απαιτήσεις, αφετέρου να εμπλουτιστούν με νέες επιδιώξεις, οι οποίες θα λειτουργούν μακροπρόθεσμα, και διαπολιτισμικά, σύμφωνα με τις αρχές ενός «οικολογικού» Προγράμματος Σπουδών,

- τη διδασκαλία του λεξιλογίου, της μορφολογίας και της σύνταξης των πρωτότυπων κειμένων με αφετηρία από τη νέα ελληνική, τη γλώσσα της καθημερινής επικοινωνίας των μαθητών/-τριών, ώστε η διδασκαλία και μάθηση να εξελίσσονται από το «γνωστό» στο «άγνωστο» και να μην αντιμετωπίζεται ως «ξένη» γλώσσα η αρχαία ελληνική,

- την ανανέωση και αναπλαισίωση του περιεχομένου με ζητούμενα την εύχρηστη και λειτουργική διαχείρισή του από τον/την εκπαιδευτικό, τους ενδιαφέροντες θεματικούς άξονες για τους/τις μαθητές/-τριες και την ανακατανομή του, ανά τάξη, χωρίς επικαλύψεις και χάσματα και σε συνεχή αλληλόδραση με άλλες θεματικές/επιστημονικές περιοχές, περισσότερο ή λιγότερο συναφείς,

- τη σύγκλιση και παραλληλία, κατά το δυνατόν, του περιεχομένου ανάμεσα στο μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας και της Νεοελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας,

- την επικαιροποίηση και τον εμπλουτισμό των αρχών μεθοδολογίας της διδασκαλίας της μάθησης και της αξιολόγησης στο πλαίσιο του μαθήματος.

Τα στοιχεία αναπλαισίωσης της φυσιογνωμίας του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, τα οποία προτείνει το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών, αφορούν:

α) Την ενιαία θεώρηση της ελληνικής γλώσσας. Η νέα ελληνική αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς για τη γνωριμία και την εμβάθυνση στα αρχαιοελληνικά κείμενα. Υποστηρίζει την προσέγγιση και μελέτη της αρχαίας ελληνικής, καθώς αποτελεί τη «γνωστή» πληροφορία, η οποία θα είναι η αφετηρία για τη μύηση στην αρχαιοελληνική μορφή της γλώσσας. Αρχαία και νέα ελληνική προσεγγίζονται από το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών ως «όλον», βρίσκονται σε συνεχή αλληλόδραση και μελετώνται αντιπαραβολικά και αντιπαραθετικά.

β) Την επικαιροποίηση της μεθοδολογίας της διδασκαλίας του μαθήματος με τις σύγχρονες αρχές της διδασκαλίας και της μάθησης και ιδιαίτερα προς τις κατευθύνσεις της επιλεκτικής και συνδυαστικής υιοθέτησης των εκάστοτε κατάλληλων μεθοδολογικών προτάσεων και τεχνικών και της αντιπαραβολικής, ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, προσέγγισης της ελληνικής γλώσσας σε μία ενιαία θεώρησή της.

γ) Την επικαιροποίηση των μέσων και των τρόπων της αξιολόγησης των μαθητών/-τριών αλλά και την εν γένει θεώρηση της αξιολόγησης ως ενός ανατροφοδοτικού-αναστοχαστικού εργαλείου προσωπικής βελτίωσης εκπαιδευτικών και μαθητών/-τριών.

Η Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία ως μορφωτικό αγαθό

Το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας έχει τη δική του σημαντικότητα σε μια εποχή τε-

χνοκρατική, όπου οι ανθρωπιστικές επιστήμες μοιάζουν να μην έχουν πρακτικές εφαρμογές και άμεση ανταποδοτικότητα. Η σημαντικότητά του έγκειται:

- στην υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας στην ενιαία της μορφή,

- στην ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού ως ενός διακριτού συνόλου αρχών, στάσεων και συμπεριφορών,

- στην προβολή ανθρώπινων συμπεριφορών και δράσεων σε ποικίλες, ευχάριστες και δυσάρεστες, καταστάσεις, οι οποίες μπορεί να λειτουργήσουν παραδειγματικά για το παρόν και το μέλλον των μαθητών/-τριών,

- στην καλλιέργεια νοητικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών δεξιοτήτων,

- στη διεπιστημονική-διαθεματική ταυτότητα του μαθήματος, εφόσον αλληλεπιδρά με άλλες θεματικές και επιστημονικές περιοχές, περισσότερο ή λιγότερο συναφείς, και στην προσαρμοστικότητά του σε νέα εργαλεία μεταφοράς της πληροφορίας, όπως είναι οι ψηφιακές τεχνολογίες,

- στη διδασκαλία των κειμένων όχι με επιδίωξη την αποστήθισή τους αλλά την αξιοποίησή τους ως «οχήματος» για τη γνωριμία και την οικειοποίηση στοιχείων του ελληνικού πολιτισμού, όπως αυτός εξελίχθηκε διαχρονικά, φτάνει μέχρι σήμερα και εκφράζεται μέσω της ανθρώπινης δράσης, σκέψης και δημιουργίας,

- στον επιλεκτικό και συνδυαστικό τρόπο προσέγγισης των κειμένων. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι μέθοδοι και οι τεχνικές θα πρέπει να αξιοποιούνται κατά τη διδακτική διαδικασία με έναν δημιουργικό τρόπο, ώστε να επιλέγονται οι κατάλληλες σε κάθε περίπτωση (τάξη, χαρακτηριστικά μαθητών/-τριών, κείμενο), να συντίθενται αλληλοδραστικά μεταξύ τους και να προκύπτει το κατάλληλο για κάθε περίπτωση θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς και άντλησης διδακτικών πρακτικών και τεχνικών.

Το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας αποτελεί μία πρόκληση για το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών, καθώς θα πρέπει να εναρμονιστεί με τη συνεχή και ταχύτατη αναπροσαρμογή των διαδικασιών και συνθηκών διδασκαλίας, ώστε να συμβάλλει αποτελεσματικά και ποιοτικά στον εξοπλισμό των μαθητών/-τριών με εφόδια για την ανταπόκρισή τους στις σύγχρονες και μελλοντικές απαιτήσεις.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Οι κυριότεροι σκοποί διδασκαλίας του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο είναι οι εξής:

- Ανθρωπογνωστικός σκοπός: Άξονας αναφοράς, κέντρο μελέτης και ζητούμενο είναι ο άνθρωπος και η δράση του. Μελετώνται οι ιδέες και τα συναισθήματά του, όπως καταγράφονται στα κείμενα, με ζητούμενο την εμβάθυνση στην ανθρώπινη φύση.

- Πολιτιστικός σκοπός: Μελετώνται οι ιδέες και αξίες που διέπουν ιστορικά και διαχρονικά, μέχρι τη συγχρόνια, τον ελληνικό πολιτισμό, και τα συναφή στοιχεία υλικού πολιτισμού, με κύριο ζητούμενο την ανάδειξη της συνέχειάς του και της ενιαίας φυσιογνωμίας του.

- Ειδολογικός σκοπός: Το αρχαιοελληνικό κείμενο μελετάται ως δίοδος ανάπτυξης δεξιοτήτων και ικανοτήτων των μαθητών/-τριών, με κύριο ζητούμενο να αποκτή-

σουν/καλλιεργήσουν/εξελίξουν δεξιότητες χρήσιμες για το παρόν και το μέλλον.

- Γλωσσικός σκοπός: Η ελληνική γλώσσα προσεγγίζεται και μελετάται με συστηματική αντιπαραβολή της αρχαίας με τη νέα ελληνική, με κύριο ζητούμενο την ανάδειξη της ενιαίας φύσης της και την καλλιέργεια του γλωσσικού αισθήματος των μαθητών/-τριών.

- Κοινωνικο-λειτουργικός σκοπός: Το αρχαιοελληνικό κείμενο μελετάται ως τρόπος καλλιέργειας πολλαπλών και ποικίλων γραμματισμών, οι οποίοι θα ικανοποιήσουν σύγχρονες ανάγκες και θα υποστηρίξουν, μελλοντικά, τον αποτελεσματικό πολίτη.

Τα κυριότερα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της διδασκαλίας του μαθήματος νοούμενα ως δείκτης υλοποίησης του σκοποθετικού πλαισίου αφορούν την ικανότητα των μαθητών/-τριών:

- Να μελετούν, σταδιακά, κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας ασκούμενοι/-ες στη νοηματική ανάγνωσή τους και την ανάδειξη της κεντρικής δομής τους με βάση τους άξονες πρόσωπα - τόπος - χρόνος - αιτία - αποτέλεσμα.

- Να ακολουθούν την πορεία: ανάλυση, εξήγηση, κατανόηση, ερμηνεία καθώς μελετούν το αρχαιοελληνικό κείμενο, ώστε να εθιστούν σε αυτήν ως τεχνική προσέγγισης οποιουδήποτε κειμένου.

- Να συνεξετάζουν τη μορφή και το περιεχόμενο του κειμένου ολιστικά, χωρίς ο ένας τομέας να υπολείπεται του άλλου.

- Να μην αναπαράγουν ως ζητούμενο κανόνες γραμματικής και συντακτικού, αλλά να τους ανακαλούν κάθε φορά που χρειάζεται προκειμένου να κατανοηθεί το κείμενο και στον βαθμό που το κείμενο επιτρέπει, με βάση την κειμενοκεντρική θεώρηση.

- Να αναγνωρίζουν τις σημασιολογικές, γραμματικές και συντακτικές αντιστοιχίες της αρχαίας με τη νέα ελληνική, ώστε η αρχαία ελληνική γλώσσα να μη θεωρείται «ξένη».

- Να ακολουθούν την πορεία νέα ελληνική - αρχαία ελληνική - νέα ελληνική κατά τη μελέτη του κειμένου.

- Να διαχειρίζονται το εκπαιδευτικό υλικό, έντυπο ή/και ψηφιακό, με σταδιακά μεγαλύτερη ευχέρεια και αποτελεσματικότητα, ερευνώντας, συνδυάζοντας ποικίλες πληροφορίες, επιλέγοντας τα εκάστοτε κατάλληλα δεδομένα για την κατανόηση του κειμένου και τις ερμηνευτικές προεκτάσεις του, ώστε να αναπτύξουν σχετικές δεξιότητες, χρήσιμες για ποικίλα θεματικά πεδία.

- Να ασκηθούν στη σωστή χρήση του γραπτού και προφορικού λόγου της ελληνικής γλώσσας, διατυπώνοντας κανόνες, απόψεις, κρίσεις, προβληματισμούς, ερωτήσεις.

- Να μετατρέπουν τη γνώση σε μεταγνώση αξιοποιώντας τις κατακτήσεις τους από το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας σε άλλα μαθήματα (π.χ. γλωσσική ανάλυση της ορολογίας άλλων μαθημάτων, όπως η Φυσική).

- Να καλλιεργήσουν πολυγραμματισμούς, όπως η κριτική ανάγνωση των κειμένων, η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, η ευαισθητοποίηση σε διεθνή θέματα, η εκτίμηση του θεάτρου και της τέχνης ευρύτερα.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Προκειμένου να υπηρετηθούν οι σκοποί, οι στόχοι και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, το περιεχόμενο του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας περιλαμβάνει τα εξής:

Ι. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Α' Γυμνασίου

Ανθολόγιο κειμένων

Β' Γυμνασίου

Ανθολόγιο κειμένων

Γ' Γυμνασίου

Πλουτάρχου, «Παράλληλοι Βίοι: Αλέξανδρος»

Τα κείμενα μελετώνται σε τέσσερα Θεματικά Πεδία, καθένα από τα οποία περιλαμβάνει επιμέρους Θεματικές Ενότητες ως εξής:

1. Κείμενο και περιεχόμενο

1.1. Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του κειμένου.

1.2. Ο χώρος και ο χρόνος ένταξης του κειμένου.

2. Το κείμενο ως περιεχόμενο

2.1. Πραγματικά στοιχεία του κειμένου: Πραγματολογικά (βιογραφικά, ιστορικά, γεωγραφικά), Πολιτισμικά (θεσμοί, ήθη, έθιμα, συνήθειες, υλικός πολιτισμός), Ηθικά (στοιχεία χαρακτηριστικά των προσώπων, εσωτερικά κίνητρα), Νοηματικά/Ιδεολογικά (κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της εποχής).

2.2. Αισθητικά στοιχεία του κειμένου: Υφολογικά χαρακτηριστικά.

2.3. Συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου.

3. Το κείμενο ως μορφή

3.1. Το λεξιλόγιο του κειμένου: Σημασία των λέξεων (συμβατική χρήση, επικοινωνιακή χρήση, εύρυνση, στένωση, παγιωμένες εκφράσεις), Μορφολογικά χαρακτηριστικά των λέξεων (ορθογραφία, τόνοι, πνεύματα, ετυμολογία, σύνθεση), Σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων (συνωνυμία, αντωνυμία, λεξιλογικές οικογένειες, ομοηχία, ομοηχία και ομογραφία).

3.2. Γραμματικά φαινόμενα: Φθόγγοι - γράμματα, τα μέρη του λόγου, το άρθρο, οι πτώσεις, ουσιαστικά α', β', γ' κλίση, τα ουσιαστικά ή γυνή, ο παῖς, επίθετα β' και γ' κλίσης, τα επίθετα πολὺς - μέγας, παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων, παρεπόμενα του ρήματος - απαρέμφατο - μετοχή, αύξηση, αναδιπλασιασμός, ενεργητική και μέση φωνή βαρύτωνων ρημάτων, αόριστος β', παθητικοί χρόνοι (μέλλοντας - αόριστος), ενεργητική φωνή του ρήματος εἰμί, προσωπικές αντωνυμίες, δεικτικές αντωνυμίες, ερωτηματικές αντωνυμίες, οριστική - επαναληπτική αντωνυμία, αναφορικές αντωνυμίες, αόριστες αντωνυμίες.

3.3. Συντακτικά φαινόμενα: Η πρόταση, είδη των προτάσεων, κύριοι όροι της πρότασης, συμφωνία ρήματος - υποκειμένου, αττική σύνταξη, κατηγορούμενο, άμεσο και έμμεσο αντικείμενο, διάκριση μετοχών (επιθετική-κατηγορηματική-επιρρηματική), σύνταξη μετοχής - απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία - ετεροπροσωπία), προσδιορισμοί: έννοια, ονοματικοί και επιρρηματικοί προσδιορισμοί, απρόσωπη σύνταξη, ποιητικό αίτιο, παθητική σύνταξη, παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων, κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις (ονοματικές και επιρρηματικές), τα είδη του μορίου άν.

4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου

4.1. Η απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική: Πολλαπλές αποδόσεις, Παραγωγή απόδοσης, Κριτική απόδοσης, Διόρθωση απόδοσης.

4.2. Διεπιστημονική/Διαθεματική προσέγγιση του κειμένου: Αντιπαραβολική προσέγγιση των μορφών της ελληνικής γλώσσας, Ιστορία, Γεωγραφία, Θέατρο, Καλές Τέχνες, Λογοτεχνία, Θετικές Επιστήμες.

4.3. Πολυτροπικότητα: Αξιοποίηση χαρτών, εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λπ.

4.4. Σύγχρονοι γραμματισμοί: Παραγωγή κειμένου, προφορικού ή/και γραπτού βάσει οδηγιών, Ποικίλες αναγνώσεις του κειμένου (δραματική, επιλεκτική, διακοπτόμενη, συνολική, νοηματική) βάσει οδηγιών, Κριτική ανάγνωση ή/και χρήση του εκπαιδευτικού υλικού (πηγές, παράλληλα κείμενα, πολυτροπικό υλικό, βιβλία αναφοράς), Δημιουργική παραγωγή κειμένου βάσει οδηγιών, Αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών, Μετασχηματισμός κειμένου βάσει κριτηρίων και οδηγιών, Αισθητική καλλιέργεια.

II. Αρχαία Ελληνικά Κείμενα από Μετάφραση

Α' Γυμνασίου

Ομήρου, «Οδύσσεια»

Β' Γυμνασίου

Ομήρου, «Ιλιάδα»

Γ' Γυμνασίου

Ευριπίδη, «Άλκηστις» ή «Τρώαδες»

Το κείμενο μελετάται σε τέσσερα Θεματικά Πεδία, καθένα από τα οποία περιλαμβάνει επιμέρους Θεματικές Ενότητες ως εξής:

1. Κείμενο και περιεχόμενο

Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του κειμένου.

Ο χώρος και ο χρόνος ένταξης του κειμένου.

2. Το κείμενο ως περιεχόμενο

2.1. Πραγματικά στοιχεία του κειμένου: Πραγματολογικά (βιογραφικά, ιστορικά, γεωγραφικά), Πολιτισμικά (θεσμοί, ήθη, έθιμα, συνήθειες, υλικός πολιτισμός), Ηθικά (στοιχεία χαρακτηριστικά των προσώπων, εσωτερικά κίνητρα), Νοηματικά/Ιδεολογικά (κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της εποχής).

2.2. Αισθητικά στοιχεία του κειμένου: Υφολογικά χαρακτηριστικά.

2.3. Συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου.

3. Το κείμενο ως μορφή

3.1. Τα χαρακτηριστικά του έμμετρου λόγου.

3.2. Το λεξιλόγιο του κειμένου.

3.3. Παραθέματα.

4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου

4.1. Η απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική: Πολλαπλές αποδόσεις, Κριτική απόδοση.

4.2. Διεπιστημονική/Διαθεματική προσέγγιση του κειμένου: Ιστορία, Γεωγραφία, Θέατρο, Καλές Τέχνες, Λογοτεχνία, Θετικές Επιστήμες.

4.3. Πολυτροπικότητα: Αξιοποίηση χαρτών, εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λπ.

4.4. Σύγχρονοι γραμματισμοί: Παραγωγή κειμένου, προφορικού ή/και γραπτού, βάσει οδηγιών, Ποικίλες αναγνώσεις του κειμένου (δραματική, επιλεκτική, διακοπτόμενη, συνολική, νοηματική) βάσει οδηγιών, Κριτική ανάγνωση ή/και χρήση του εκπαιδευτικού υλικού (πηγές, παράλληλα κείμενα, πολυτροπικό υλικό, βιβλία αναφοράς), Άσκηση στον προφορικό λόγο, Συνεργατικές τεχνικές, Σχέδιο δράσης, Δημιουργική παραγωγή κειμένου βάσει οδηγιών, Αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών, Μετασχηματισμός κειμένου βάσει κριτηρίων και οδηγιών, Αισθητική νοημοσύνη (τεχνικές δραματοποίησης, μελοποιημένες ακροάσεις, ανάληψη ρόλων), Αναπλαισίωση της προσωπικής θεωρίας, Εξέλιξη κοινωνικής και πολιτισμικής ταυτότητας.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η διδακτική πλαίσισωση και ο σχεδιασμός μάθησης της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας αποτελούν διαδικασίες πολυπαραγοντικές, για την περιγραφή των οποίων πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τα κύρια φιλοσοφικά ρεύματα που επηρεάζουν την εκπαίδευση στον άξονα της συγχρονίας και προδιαγράφουν ως έναν βαθμό τις μελλοντικές εξελίξεις, τις σύγχρονες αρχές μάθησης και διδασκαλίας και την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του μαθήματος, η οποία αφορά το σύνολο των στοιχείων ταυτότητάς του και τον λειτουργικό ρόλο που καλείται να υπηρετήσει στην εκπαίδευση και στο κοινωνικό σύστημα ευρύτερα.

Τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα, που επηρεάζουν την εκπαίδευση, απορρέουν κυρίως από τις κατευθυντήριες αρχές του υπαρξισμού, του πραγματισμού και της μετανεωτερικότητας, οι οποίες διαμόρφωσαν ένα πλαίσιο λειτουργίας της σχολικής πραγματικότητας, όπου:

- Τα σχολεία θεωρούνται χώροι διαμόρφωσης απόμων ικανών να παράγουν γνώση.

- Ο/Η μαθητής/-τρια και τα στοιχεία που προσδιορίζουν την ατομικότητά του/της αποτελούν τον πυρήνα των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης αλλά και των θεσμικών κειμένων που τις παισιώνουν.

- Η αποκλειστική παροχή της πληροφορίας δεν αποτελεί πρόταγμα για τη διδασκαλία και τη μάθηση και, ιδιαίτερα, όταν αυτή δεν πείθει, εμφανώς τουλάχιστον, για την αλληλόδρασή της με τα κοινωνικά δεδομένα. Παράλληλα με την παροχή πληροφορίας επιδιώκεται να καλλιεργούνται στον/στη μαθητή/-τρια οι ηθικές και πνευματικές/νοητικές του/της δυνάμεις και να υποστηρίζεται η πρωταγωνιστική συμμετοχή του/της στη μαθησιακή και τη διδακτική διαδικασία, μέσω της ενεργοποίησής του/της.

- Η σχέση εκπαιδευτικού και μαθητή/-τριας και οι ρόλοι τους αναπλαισιώνονται προς την κατεύθυνση μιας δημιουργικής συνεργασίας.

- Τα γνωστικά αντικείμενα αξιοποιούνται ως μέσο για την ολόπλευρη καλλιέργεια των μαθητών/-τριών και δεν αποτελούν σκοπό ή/και αυτοσκοπό των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης.

Η θεώρηση της μεθοδολογίας της διδασκαλίας, η οποία αλληλεπιδρά με τη μάθηση, αποδίδεται εύστοχα ως «Λειτουργική Διδακτική». Εκπαιδευτικός και μαθη-

τής/-τρια συν-λειτουργούν με κύρια επιδίωξη τη διερευνητική προσέγγιση της γνώσης και όχι τη μονολογική παροχή της εκ μέρους του/της εκπαιδευτικού και την παθητική και στείρα απομνημόνευσή της εκ μέρους του/της μαθητή/-τριας. Η γνώση, θεωρούμενη ως το συνολικό αποτέλεσμα της νοητικής, συναισθηματικής και ψυχοκινητικής επίδρασης στον/στη μαθητή/-τρια δεν ανακαλύπτεται με την έννοια της «εφεύρεσης» ή/και της «γένεσης». Αποκαλύπτεται, όμως, στον/στη μαθητή/-τρια με ενεργητική δική του/της συμμετοχή, την οποία κατευθύνει ο/η εκπαιδευτικός με ορθό παιδαγωγικά και διδακτικά διάλογο, με υιοθέτηση τεχνικών ατομικής και συλλογικής/συνεργατικής ενεργοποίησης και με διαθεματικές διασυνδέσεις. Κύρια επιδίωξη είναι η κοινωνική αποτελεσματικότητα των μελλοντικών πολιτών, που θα κατέχουν την πληροφορία και θα έχουν καλλιεργήσει και οικειοποιηθεί, αντίστοιχα, δεξιότητες και γραμματισμούς, ώστε να ανταποκριθούν σε μελλοντικές απαιτήσεις.

Βάσει της παραπάνω αδρής αποτύπωσης των κατευθύνσεων/απαιτήσεων των διαδικασιών διδασκαλίας και μάθησης και λαμβάνοντας υπόψη:

α) ότι η βαθμίδα του Γυμνασίου αποτελεί υποχρεωτική εκπαίδευση, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει ένα ποσοστό μαθητών/-τριών οι οποίοι/οποίες «δυνάμει» μπορεί να ολοκληρώσουν τη σχολική εκπαίδευση χωρίς να έχουν διαμορφώσει μια όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα για τα διδασκόμενα γνωστικά αντικείμενα, και μεταξύ αυτών και για το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, και

β) ότι το μάθημα αποτελεί ένα νέο αντικείμενο για τους/τις μαθητές/-τριες του Γυμνασίου, το οποίο μάλιστα, θεωρείται απαιτητικό και, επιπλέον, δεν πείθει εύκολα για την κοινωνική χρηστικότητα του,

το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο υιοθετεί τις ακόλουθες γενικές αρχές και τεχνικές διδασκαλίας και μάθησης:

- Η ελληνική γλώσσα είναι ενιαία και το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας υποστηρίζει τη διαμόρφωση επαρκών φυσικών ομιλητών/-τριών της ελληνικής γλώσσας.

Με αφετηρία την παραπάνω παραδοχή, το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών αναδεικνύει τον ενιαίο χαρακτήρα της ελληνικής γλώσσας και προτείνει την αντιπαραβολική διδασκαλία της αρχαίας με τη νέα ελληνική, με αφετηρία τη νέα ελληνική. Η προτεινόμενη πορεία προσέγγισης της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, λεξιλογικά, μορφολογικά και συντακτικά, είναι η ανίχνευση της κεκτημένης γνώσης του/της μαθητή/-τριας σχετικά με το εκάστοτε προς διδασκαλία και μάθηση γλωσσικό φαινόμενο, από τα προηγούμενα χρόνια μαθητείας του/της, ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός κατάκτησης στοιχείων του γλωσσικού συστήματος. Η ήδη κεκτημένη γνώση, οικεία στον/στη μαθητή/-τρια, χρησιμοποιείται ως εφελκυστικό για την αναλογική και επαγωγική προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής, ώστε να μη θεωρείται από τα ελληνόπουλα «ξένη» γλώσσα. Η επιστροφή στη νέα ελληνική, αφού εντοπιστούν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις δύο μορφές, και αφού εξηγηθεί το εκάστοτε γλωσσικό

φαινόμενο, κρίνεται βοηθητική, ώστε να υποστηριχθεί, επιπλέον, η συνειδητοποίηση του ενιαίου χαρακτήρα της ελληνικής γλώσσας.

- Η επιλογή και ο συνδυασμός περισσότερων της μιας μεθόδου ή/και τεχνικής για τη διδασκαλία του μαθήματος, είναι η κύρια κατεύθυνση της μεθοδολογικής πλαισίωσης του μαθήματος.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών δεν απορρίπτει καμία επιστημονική άποψη, ενώ, παράλληλα, δεν εξιδανικεύει καμία. Δεδομένων των ποικίλων χαρακτηριστικών και αναγκών των μαθητών/-τριών, των διαφορετικών κλίσεων και επιλογών τους, της πολυπολιτισμικής σύγχρονης κοινωνικής σύνθεσης, της ανάγκης για καλλιέργεια στους/στις μαθητές/-τριες πλήθους δεξιοτήτων, οι οποίες θα υποστηρίξουν τους νέους γραμματισμούς, της απαίτησης για διδακτική και μαθησιακή εξισορρόπηση του «τι» της πληροφορίας, του «πώς» της κατάκτησής της και του «πού» της αξιοποίησής της, συμβατικά ή μεταγνωστικά, και της προβληματικής γύρω από την επικαιροποίηση της διδακτικής και μαθησιακής προσέγγισης των αρχαιοελληνικών κειμένων, η μονομέρεια και η «αυθεντία» της μίας θέσης έναντι των άλλων κρίνεται ακατάλληλη. Ο/Η εκπαιδευτικός δε δεσμεύεται και δεν του/της επιβάλλεται κάποια άποψη. Του/της προτείνεται, όμως να συνθέσει, να συνδυάσει, να απορρίψει, να κρίνει, να διαμορφώσει, να εφαρμόσει, να δοκιμάσει και τελικά να επιλέξει εκείνα τα στοιχεία από καθεμία από τις επιστημονικές προτάσεις για τη διδασκαλία του μαθήματος που ταιριάζουν περισσότερο στους/στις μαθητές/-τριές του, στον ίδιο/στην ίδια, στο μάθημα και στις συνθήκες της σχολικής μονάδας. Ο/Η εκπαιδευτικός αναδεικνύεται σε ρυθμιστή της διδασκαλίας του/της, αυτενεργώντας σε ένα ευρύ πλαίσιο καθοδήγησης και πλαισίωσής της.

- Η παροχή πληροφορίας και η καλλιέργεια δεξιοτήτων προτείνεται να αλληλοσυμπληρώνονται δημιουργικά κατά τη διδασκαλία και μάθηση του μαθήματος, χωρίς ακύρωση της μιας έναντι της άλλης.

Η άσκηση των μαθητών/-τριών στους κανόνες μορφής και σύνταξης της αρχαίας ελληνικής γλώσσας αποτελεί τμήμα του μαθήματος χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να παρέχεται στείρα, χωρίς παράλληλη καλλιέργεια δεξιοτήτων, οι οποίες θα υποβοηθήσουν την παγίωση της πληροφορίας.

Ανάλογα, η καλλιέργεια δεξιοτήτων στους/στις μαθητές/-τριες δεν κρίνεται ως αποτελεσματική χωρίς την προϋπόθεση της πληροφορίας, εφόσον αυτό που καλούνται τις περισσότερες φορές να διαχειριστούν αποτελεσματικά οι μαθητές/-τριες είναι η ίδια η πληροφορία, η οποία πρέπει να κατακτάται και να εδραιώνεται ως γνώση, ώστε να εξελίσσεται σε δεξιότητες.

- Η αξιοποίηση αρχαιοελληνικών κειμένων είτε σε πρωτότυπη γλωσσική μορφή είτε σε μετάφραση/νεοελληνική απόδοση, στο πλαίσιο του μαθήματος, δεν αποτελεί λόγο διάκρισης του μαθήματος σε δύο διαφορετικά και διακριτά πεδία αναφοράς, σαν να πρόκειται για δύο ανεξάρτητα μεταξύ τους μαθήματα.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών επιδιώκει να αναδείξει το ενιαίο του μαθήματος και την κοινή πορεία μεθο-

δολογικής και διδακτικής προσέγγισης των κειμένων, ανεξάρτητα από τη γλωσσική μορφή τους. Το αρχαιοελληνικό κείμενο, και στις δύο μορφές του, μελετάται και ως μορφή και ως περιεχόμενο. Το κείμενο σε πρωτότυπη μορφή, το οποίο έχει ταυτοποιηθεί με τη μελέτη της γλώσσας, ανιχνεύεται και ως περιεχόμενο αναδεικνύοντας τα θεματικά του κέντρα, τη δράση των προσώπων, τον τόπο, τη σχέση του με το περιεχόμενό του με τη βοήθεια κατάλληλων εργαλείων και τεχνικών. Το κείμενο σε μετάφραση/νεοελληνική απόδοση, από την πλευρά του, προσεγγίζεται και γλωσσικά είτε στη νεοελληνική μορφή είτε με τη συμβολή παραθεμάτων. Αποφεύγεται, έτσι, η ταυτοποίηση του αρχαίου ελληνικού κειμένου με το γλωσσικό σύστημα της αρχαίας ελληνικής και, από την άλλη, η αίσθηση ότι το κείμενο σε νεοελληνική απόδοση δεν είναι αρχαιοελληνικό.

- Η ανάγνωση των κειμένων, συνεχής ή διακοπτόμενη, θεωρείται σημαντική τεχνική διδασκαλίας και μάθησης καθώς εξοικειώνει τον/τη μαθητή/-τρια με το κείμενο, συμβάλλοντας στην επικοινωνία και τον διάλογο μαζί του.

Για το πρωτότυπο κείμενο, πρόταση ανάγνωσης θα μπορούσε να είναι η «κατά σύνταξη» ανάγνωση, η οποία με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού συμβάλλει στην κατανόηση των νοημάτων και των σχέσεων που συνδέουν τις λέξεις. Για το κείμενο σε μετάφραση/νεοελληνική απόδοση, η πρώτη ανάγνωση του κειμένου από τον/την εκπαιδευτικό, με δραματικό πάντοτε τρόπο, υποβοηθεί την εξοικονόμηση διδακτικού χρόνου και την ενσυναίσθηση του/της μαθητή/-τριας και αναδεικνύει το περιεχόμενό του, ενώ η ενδιάμεση ή/και τελευταία, που ανήκουν στον/στη μαθητή/-τρια υπηρετούν την κατανόησή του.

Συμπληρωματικά της αποτελεσματικότητας της ανάγνωσης, προτείνεται να δίνεται εξαρχής είτε μία αναγνωστική οδηγία προς τους/τις μαθητές/-τριες, κοινή για το σύνολο των μαθητών/-τριών, είτε περισσότερες από μία, ανά ομάδες μαθητών/-τριών, ώστε η ανάγνωση να μην αποτελεί παθητική διαδικασία αλλά μέσο ανάδειξης των θεματικών αξόνων του κειμένου.

- Η μετάφραση/απόδοση των αρχαιοελληνικών κειμένων στη νέα ελληνική προτείνεται να υποστηρίξει τη μελέτη τους και όχι να αποτελεί αυτοσκοπό της διδασκαλίας. Η νεοελληνική απόδοση υποβοηθεί το έργο του/της εκπαιδευτικού και δεν πρέπει να αποτελεί άλλοτε εμπόδιο για την ερμηνεία των κειμένων και άλλοτε εξαρχής ζητούμενο κατά τρόπο, ώστε να δυσχεραίνεται ή να εμποδίζεται η προσέγγιση του περιεχομένου, στο όνομα μιας τεχνοκρατικής γλωσσικής απόδοσης, η οποία ούτε τα νοήματα αποδίδει ούτε τη βίωσή του επιτρέπει. Στο Γυμνάσιο, η μετάφραση/απόδοση των αρχαιοελληνικών κειμένων στη νέα ελληνική αναδεικνύεται από το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών σε μια γόνιμη, δημιουργική διαδικασία, η οποία θα μας δείξει ότι ο/η μαθητής/-τρια κατανόησε τα κύρια νοήματα του κειμένου σεβόμενος/-η, παράλληλα, τα βασικά μορφολογικά και συντακτικά χαρακτηριστικά της γλώσσας.

- Τα κείμενα αντιμετωπίζονται ολιστικά και μελετώνται κειμενοκεντρικά. Η ολιστική προσέγγιση αφορά την

απαραίτητα ισομερή μελέτη και της μορφής και του περιεχομένου (γλώσσα και νοήματα). Η κειμενοκεντρική προσέγγιση αφορά την άσκηση του/της μαθητή/-τριας να κατανοεί το κείμενο με βάση τις πληροφορίες που δίνει το ίδιο το κείμενο και όχι με ό,τι ο/η αναγνώστης/-στρια νομίζει, υποθέτει, ξέρει από αλλού ή άκουσε από άλλον.

- Σύγχρονες τεχνικές διδασκαλίας και μάθησης, όπως η συνεργατική, η χρήση ψηφιακών μέσων, η διαθεματικότητα/διεπιστημονικότητα αξιοποιούνται χωρίς να αποτελούν αυτοσκοπό. Αυτό σημαίνει ότι προτείνονται όταν και εφόσον ταιριάζουν με το κείμενο, τις συνθήκες, τις ανάγκες των μαθητών/-τριών και του/της εκπαιδευτικού, χωρίς να θεωρούμε απαραίτητη σε κάθε μάθημα τη χρήση τους και υιοθέτησή τους. Επιπλέον, τα κείμενα είναι καλό να μελετώνται με χρήση παράλληλων κειμένων, πηγών, ψηφιακών μέσων, βιβλίων αναφοράς (γραμματική, συντακτικό, λεξικό), εποπτικού υλικού και δραστηριοτήτων που ακόμα και ο ίδιος/η ίδια ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργήσει, ώστε η διδασκαλία να είναι εμπλουτισμένη.

- Η τριμερής πορεία «όλο-μέρη-όλο», η οποία απορρέει από την ερμηνευτική μέθοδο διδασκαλίας και μάθησης, ενδείκνυται προκειμένου να διασφαλίζουμε κάθε φορά, σε μεγάλο βαθμό, την πλήρη προσέγγιση των κειμένων. Με την έννοια του «όλου» μπορεί να θεωρηθεί στην έναρξη της διδασκαλίας η συνολική ανάγνωση του κειμένου και στην ολοκλήρωσή της η αποτίμηση της αξίας και σημασίας της ενότητας για το συνολικό έργο, η χρηστικότητα του φαινομένου ή των φαινομένων που μελετήθηκαν, ακόμα και η ανάδειξη των νέων στοιχείων που προσέφερε το εκάστοτε διδαχθέν κείμενο. Με την έννοια του «μέρους» εννοούμε είτε τους τομείς κειμενικής ανάλυσης (γλωσσική, πραγματική, αισθητική) είτε ακόμα και τις ενότητες των κειμένων (αν κρίνεται απαραίτητο να διακρίνονται). Η προσέγγιση των κειμένων ολοκληρώνεται μετά την κειμενική ανάλυση με την επεξεργασία, την κατανόηση και τελικά την ερμηνεία.

- Τα κείμενα καλό είναι να εντάσσονται πάντοτε στο χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς και παραγωγής τους, ώστε να ερμηνεύονται με δόκιμα κριτήρια. Καλό είναι, εξάλλου, να προσεγγίζονται με το επιπλέον κριτήριο της ιδιαιτερότητας του γραμματειακού τους είδους, το οποίο υποχρεώνει αλλά και επιτρέπει στον/στη φιλόλογο να υιοθετεί διαφορετικές τεχνικές και να ιεραρχεί τη σηματικότητα των κειμενικών χαρακτηριστικών.

- Χρήσιμο είναι να επιδιώκονται οι συνδέσεις των γλωσσικών φαινομένων, των ιδεών, απόψεων, δράσεων, συναισθημάτων και σκέψεων των προσώπων με όσα βιώνουν ή/και γνωρίζουν οι μαθητές/-τριες, ώστε να τηρούνται οι αρχές επικαιρότητας και βιωματικότητας, οι οποίες, μεταξύ άλλων, θα αναδείξουν τη χρηστικότητα του μαθήματος σήμερα.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση του/της μαθητή/-τριας, ως πρακτική άρρηκτα συνδεδεμένη με την εκπαίδευση που αποβλέπει στην αποτίμηση της προσπάθειάς του/της για επίτευξη των μαθησιακών στόχων, έχει πολυπαραγοντικό χαρακτήρα. Βρίσκεται σε σχέση αλληλόδρασης με πλήθος

παραγόντων, όπως ο/η εκπαιδευτικός, ο/η μαθητής/-τρια, το εκάστοτε διδασκόμενο γνωστικό αντικείμενο, το εκπαιδευτικό υλικό, το θεσμικό πλαίσιο, το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, και παράλληλα, οφείλει να υιοθετεί και να εφαρμόζει τις σχετικές επιστημονικές εξελίξεις. Με βάση την παραπάνω παραδοχή, το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο πλαισιώνει τη διαδικασία της αξιολόγησης του/της μαθητή/-τριας λαμβάνοντας υπόψη του και θεωρώντας, σε ευρεία θεώρηση, ότι αυτή:

- Έχει σαφώς συμπληρωματικό χαρακτήρα και δεν αποτελεί σκοπό, πολύ, δε, περισσότερο, αυτοσκοπό της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας.

- Αφορά και τον/την εκπαιδευτικό, εφόσον πρόκειται, μεταξύ άλλων, και για την προσπάθεια που γίνεται εκ μέρους του/της, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας αυτο-εκτίμησης, να διαμορφώσει πλήρη, σαφή και πραγματική εικόνα για το αποτέλεσμα ανταπόκρισης του/της μαθητή/-τριας στα εκάστοτε ζητούμενα, τα οποία ο ίδιος/η ίδια ο/η εκπαιδευτικός έχει παράσχει χρησιμοποιώντας ποικίλες τεχνικές, διάφορα μέσα και διαφοροποιημένες πρακτικές.

- Καλό είναι να ιδωθεί από τον/την εκπαιδευτικό ως ευκαιρία ανατροφοδότησης του έργου του/της, ώστε να επανέλθει, να συμπληρώσει, να αναδείξει, να διορθώσει.

- Συνδέεται με όλα τα δομικά τμήματα του Προγράμματος Σπουδών αλλά και με όλα τα στάδια διδασκαλίας και μάθησης, εφόσον επαναπροσδιορίζει τους σκοπούς και στόχους διδασκαλίας, στο πλαίσιο ενός αναστοχασμού του/της εκπαιδευτικού, και αλληλεπιδρά με τη μεθοδολογία της διδασκαλίας, την οποία υποστηρίζει αλλά και στην οποία προσαρμόζεται ανάλογα με το διδακτικό μοντέλο που έχει επιλεγεί.

- Σε σύγχρονη παιδαγωγική θεώρηση, παραπέμπει στην «αποποινικοποίηση» του λάθους του/της μαθητή/-τριας αποδίδοντας στο λάθος μια θεμιτή φυσιογνωμία, ώστε από εκεί να ξεκινήσει η συμπλήρωση των «κενών» στη γνωστική αλυσίδα.

- Για τον/τη μαθητή/-τρια είναι ένας τρόπος αυτοαξιολόγησης και ανατροφοδότησης που μπορεί να τον/την βοηθήσει να αποκτήσει μεταγνωστικές ικανότητες.

- Για να είναι αποτελεσματική, καλό είναι να υιοθετεί, με έναν τρόπο επιλεκτικό και συνδυαστικό, ανά περίπτωση, όλες τις προτάσεις, όλους τους τρόπους και όλες τις τεχνικές σε ένα πλαίσιο παιδαγωγικής τεκμηρίωσης, σεβασμού της επιστημονικότητας του γνωστικού αντικείμενου και με κριτήριο την εξέλιξη του/της μαθητή/-τριας και την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και της μάθησης.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο, οι κατευθύνσεις του παρόντος Προγράμματος Σπουδών για την αξιολόγηση του/της μαθητή/-τριας επιδιώκουν:

- Την προσαρμογή της διαδικασίας στα στοιχεία ταυτότητας και φυσιογνωμίας του μαθήματος, τα οποία υπαγορεύουν την ανάγκη υιοθέτησης και εφαρμογής ποικίλων τεχνικών αξιολόγησης καθώς το κείμενο, ενδεικτικά, άλλοτε παρέχεται σε πρωτότυπη γλωσσική μορφή

και άλλοτε σε μετάφραση/νεοελληνική απόδοση, ανήκει σε ποικίλα γραμματειακά είδη, είναι κράμα μορφής και περιεχομένου, μπορεί να αναγνωσθεί με πολλούς τρόπους, επιδέχεται και ελεγχόμενη προσωπική ερμηνεία, ακολουθεί τυποποιημένους κανόνες και, παράλληλα, υπερβαίνει τα συμβατικά όρια της μορφολογίας και σύνταξης, προσεγγίζεται συγχρονικά και διαχρονικά και παρήχθη σε διαφορετικό χωροχρονικό πλαίσιο από εκείνο της μελέτης του.

- Την τήρηση των αρχών διασφάλισης, κατά το δυνατόν, των αποτελεσμάτων της διαδικασίας, ώστε αυτή να είναι έγκυρη (να αξιολογείται, κάθε φορά, ικανό ποσοστό περιεχομένου που έχει διδαχθεί χωρίς εκτός αυτού ζητούμενα), αξιόπιστη (να ανακαλείται το ίδιο επιτυχώς η όποια ζητούμενη προηγούμενη πληροφορία, σε παρόμοιες συνθήκες, ώστε το αποτέλεσμα της αξιολόγησης να είναι κάθε φορά το ίδιο με λογικές, μη ανατρεπτικές, αποκλίσεις), αντικειμενική (να διενεργείται βάσει σαφών κριτηρίων, ώστε το αποτέλεσμα να είναι πραγματικό) και πρακτική (να διεξάγεται εύκολα και εύχρηστα).

- Την πλήρη εναρμόνιση με τους γενικούς σκοπούς διδασκαλίας του μαθήματος (ανθρωπογνωστικός, πολιτισμικός, ειδολογικός, γλωσσικός, κοινωνικο-λειτουργικός), ώστε να ανιχνεύονται και να αξιολογούνται όλες οι παραπάνω επιδιώξεις.

- Την ανάδειξη και της ποιοτικής έναντι της ποσοτικής αξιολόγησης, ώστε να αποτυπώνεται ο βαθμός επιτυχούς καλλιέργειας και οικειοποίησης γραμματισμών και δεξιοτήτων που περιλαμβάνουν, ενδεικτικά, τη σύγκριση, την περιλήψη, την παρατήρηση, την εξήγηση, τη διατύπωση κρίσεων, αναλύσεων και αποτιμήσεων, τη δημιουργικότητα, τη συλλογή και οργάνωση δεδομένων, τη διατύπωση υποθέσεων, την εφαρμογή κεκτημένων κανόνων και αρχών σε νέες καταστάσεις, την ανάληψη διερευνητικών εργασιών, τη διατύπωση παραγωγικών και επαγωγικών συλλογισμών, την υιοθέτηση συνεργατικών τεχνικών, την αποτελεσματική επικοινωνία σε ποικίλα και διαφορετικά περιβάλλοντα, την ανάγνωση και παραγωγή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων, την καλλιέργεια και τον εμπλουτισμό του προφορικού λόγου, τη διαφοροποιημένη και διαβαθμισμένη χρήση της γλώσσας, τη διαχείριση του υλικού, την κατανομή του χρόνου, τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, τη διαθεματική/διεπιστημονική διερεύνηση του εκάστοτε προς «επίλυση προβλήματος», την πρόσληψη και αξιοποίηση ποικίλων μορφών και ειδών τέχνης κ.ά..

- Τη συν-αξιοποίηση παραδοσιακών και σύγχρονων αρχών, ανάλογα με την εκάστοτε διδασκόμενη θεματική ενότητα. Μορφές και είδη αξιολόγησης, όπως, ενδεικτικά, είναι η αρχική/διαγνωστική, η συνεχής/διαμορφωτική και η τελική/συνολική, η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της προσπάθειας του/της μαθητή/-τριας, οι προφορικές, ανοιχτού και κλειστού τύπου, ερωτήσεις, η ανάθεση εργασιών, η αυτοαξιολόγηση, η ετερο-αξιολόγηση, οι θεματικές και διαθεματικές εργασίες, τα σχέδια δράσης, οι συνεργατικές τεχνικές κ.ά.

Οι καινοτόμες προτάσεις του παρόντος Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

σας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο για την αξιολόγηση του/της μαθητή/-τριας αφορούν:

- Την αξιοποίηση των κατευθύνσεων της «αυθεντικής αξιολόγησης» του/της μαθητή/-τριας αλλά και της αξιολόγησης της «διαδικασίας εκτέλεσης έργου» εκ μέρους του/της. Αυτές οι έννοιες παραπέμπουν σε σύγχρονους τύπους αξιολόγησης των μαθητών/-τριών, οι οποίοι αίρουν τη θεώρηση του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας ως γνώσης στείρας και μη εμφανώς χρηστικής για τον/τη σημερινό/-ή μαθητή/-τρια, εφόσον, πλέον της εξοικείωσης με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, επιδιώκεται, με αφορμή το κείμενο, η διαρκής συσχέτιση με το παρόν και η εκκίνηση από την πραγματικότητα του/της μαθητή/-τριας προς τη γνωριμία με το αρχαίο κείμενο. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο αξιολόγησης αποτιμώνται τόσο οι γνώσεις όσο και η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να τις ανασύρει και να τις χρησιμοποιεί σε αυθεντικές καταστάσεις, με κύρια ζητούμενα:

- την επιλογή ασκήσεων και εργασιών, οι οποίες καλλιεργούν έναν κριτικό και δημιουργικό τρόπο σκέψης, ώστε ο/η μαθητής/-τρια να δείχνει ότι μπορεί να χρησιμοποιήσει τις γνώσεις που απέκτησε στο σχολείο για να αντιμετωπίσει αυθεντικές καταστάσεις της καθημερινότητάς του,

- την υπέρβαση της απλής καταγραφής και παρουσίασης της πληροφορίας,

- την παρότρυνση του/της μαθητή/-τριας να αναζητεί τις αιτιακές σχέσεις των δεδομένων, να διατυπώνει υποθέσεις και συμπεράσματα, να εφαρμόζει ερμηνευτικές τεχνικές,

- την ενασχόληση όχι μόνο με το αποτέλεσμα της προσπάθειας του/της μαθητή/-τριας αλλά και με τη διαδικασία που αυτός/αυτή ακολούθησε,

- την ανάδειξη όχι μόνο του «τι ξέρει» ο/η μαθητής/-τρια αλλά και «τι μπορεί να κάνει»,

- την καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων με τις οποίες ο/η μαθητής/-τρια παρακολουθεί και αναπροσαρμόζει συνεχώς τις διαδικασίες μάθησης.

- Τις δημιουργικές εργασίες, οι οποίες:

- δεν επαναλαμβάνονται με συχνότητα που μπορεί να τις μετατρέψει σε τυπική διαδικασία,

- προσδιορίζονται από τον/την εκπαιδευτικό με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/-τριών,

- δεν απαιτούν απλή και μηχανική αναπαραγωγή των πληροφοριών του κειμένου, αλλά επιδιώκουν να ωθήσουν τον/τη μαθητή/-τρια σε περαιτέρω σκέψη, σύγκριση, πρόταση,

- προκαλούν την επαγωγική έρευνα του/της μαθητή/-τριας ή/και την παρουσίαση της εργασίας σε ομάδες των δύο τουλάχιστον.

Οι κύριες τεχνικές αξιολόγησης του/της μαθητή/-τριας, οι οποίες προτείνονται, είτε ως αρχική είτε ως συνεχής είτε ως τελική αξιολόγηση, από το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο, είναι:

Α. Πολλαπλοί και ποικίλοι τύποι δραστηριοτήτων διαβαθμισμένης και προσαρμοσμένης δυσκολίας και ειδικότερα ασκήσεις σύγκρισης, περίληψης, εξήγησης, διατύπωσης κρίσεων, αναλύσεων και αξιολογήσεων, δημιουργικότητας, συλλογής και οργάνωσης δεδομένων, διατύπωσης υποθέσεων, εφαρμογής κανόνων και αρχών σε νέες καταστάσεις, ανάληψης διερευνητικών εργασιών, διατύπωσης παραγωγικών και επαγωγικών συλλογισμών, διόρθωσης του λάθους, συμπλήρωσης κενών.

Β. Εναλλακτικοί τρόποι αξιολόγησης, όπως ο Φάκελος επιτευγμάτων μαθητή/-τριας (portfolio), έντυπος ή ηλεκτρονικός (e-portfolio), η συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία, οι προαιρετικές δημιουργικές εργασίες των μαθητών/-τριών κ.ά.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α΄, Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (Ανθολόγιο κειμένων)		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1. Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να ταυτοποιούν το είδος του κειμένου με βάση κειμενικά χαρακτηριστικά αλλά και ποικίλες πηγές, έντυπες και ηλεκτρονικές.
	1.2. Ο χώρος και ο χρόνος ένταξης του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιστοιχίζουν το γραμματειακό είδος του κειμένου με τον συγγραφέα του και την εποχή του.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1. Πραγματικά στοιχεία του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Πραγματολογικά: βιογραφικά, ιστορικά, γεωγραφικά – Πολιτισμικά: θεσμοί, ήθη, έθιμα, συνήθειες, υλικός πολιτισμός – Ηθικά: στοιχεία χαρακτηριστικά των προσώπων, εσωτερικά κίνητρα – Νοηματικά/Ιδεολογικά: κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της εποχής 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα θεματικά κέντρα του κειμένου, τα πρόσωπα, τον χώρο και τον χρόνο. • Να ομαδοποιούν και να σχολιάζουν τυχόν πραγματικά στοιχεία του κειμένου.
	2.2. Αισθητικά στοιχεία του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Υφολογικά χαρακτηριστικά, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, άστοχα ερωτήματα, ασύνδετο σχήμα, ρητορικές ερωτήσεις, χρήση διαλόγου, πληθώρα επιθέτων, πληθώρα ρημάτων, χρήση αντωνυμιών κ.λπ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατονομάζουν τυχόν αισθητικά/υφολογικά στοιχεία του κειμένου προβαίνοντας σε συγκρίσεις με όσα ήδη γνωρίζουν από τη νεοελληνική γλώσσα και γραμματεία, τα ομηρικά έπη και την ιστορία.
	2.3. Συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν βασικά στοιχεία συνοχής του αρχαιοελληνικού κειμένου.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1. Το λεξιλόγιο του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. Σημασία των λέξεων (συμβατική χρήση, επικοινωνιακή χρήση, εύρυνση, στένωση, παγιωμένες εκφράσεις) 3.1.2. Μορφολογικά χαρακτηριστικά των λέξεων (ορθογραφία, τόνοι, πνεύματα, ετυμολογία, σύνθεση) 3.1.3. Σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων (συνωνυμία, 	<ul style="list-style-type: none"> • Να προβαίνουν σε σημασιολογικές, ετυμολογικές και μορφολογικές αντιστοιχίσεις του λεξιλογίου της αρχαίας με τη νέα ελληνική. • Να αναδεικνύουν την επικοινωνιακή χρήση της αρχαίας και της νέας ελληνικής γλώσσας αξιοποιώντας σχετικά εργαλεία, όπως τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων.

	αντωνυμιά, λεξιλογικές οικογένειες, ομοηχία, ομοηχία και ομογραφία)	
	3.2. Γραμματικά φαινόμενα του κειμένου (μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν τα γραμματικά φαινόμενα του κειμένου με το περιεχόμενό του, επισημαίνοντας τις νοηματικές αλλαγές που επέρχονται στη νεοελληνική απόδοση, όταν αλλάζουν, για παράδειγμα, οι χρόνοι των ρημάτων ή ο αριθμός κλίσης των ουσιαστικών. • Να αξιοποιούν επικοινωνιακά, συγχρονικά και διαχρονικά τα γραμματικά φαινόμενα δίνοντας δικά τους παραδείγματα ή/και βρίσκοντας έτοιμα στα βιβλία αναφοράς.
	3.3. Συντακτικά φαινόμενα του κειμένου (σύνταξη)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν, με σταδιακά μεγαλύτερη ευκολία, τα συντακτικά φαινόμενα του κειμένου και να τα συνδέουν με το περιεχόμενό του, επισημαίνοντας τις νοηματικές αλλαγές που επέρχονται στη νεοελληνική απόδοση, όταν ακυρώνεται, για παράδειγμα, η συμφωνία ρήματος – υποκειμένου. • Να αξιοποιούν επικοινωνιακά, συγχρονικά και διαχρονικά τα συντακτικά φαινόμενα δίνοντας παραδείγματα και με τη βοήθεια των βιβλίων αναφοράς.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1. Η απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική: <ul style="list-style-type: none"> – Πολλαπλές αποδόσεις – Παραγωγή απόδοσης – Κριτική απόδοσης – Διόρθωση απόδοσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγιγνώσκουν με σταδιακά μεγαλύτερη ευχέρεια το κείμενο προκειμένου να εξοικειωθούν με τη γλώσσα. • Να αποδίδουν το κείμενο στη νέα ελληνική αιτιολογώντας τις λεξιλογικές, γραμματικές και συντακτικές επιλογές τους. • Να εφαρμόζουν κατά την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική τους κανόνες δομής και λειτουργίας της γλώσσας, όπως η χρονική εκφορά των ρηματικών τύπων, η συμφωνία ρήματος – υποκειμένου, το είδος των δευτερευουσών προτάσεων, ώστε η διαδικασία να έχει συνειδητό χαρακτήρα.
	4.2. Διεπιστημονική/ Διαθεματική προσέγγιση του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Γλώσσα – Ιστορία – Γεωγραφία – Θέατρο – Καλές Τέχνες – Λογοτεχνία – Θετικές Επιστήμες 	<ul style="list-style-type: none"> • Να ερευνούν, να συγκεντρώνουν και να αξιοποιούν πληροφορίες άλλων επιστημονικών και θεματικών περιοχών και να τις συσχετίζουν με το περιεχόμενο του εκάστοτε μελετώμενου κειμένου.
	4.3. Πολυτροπικότητα: <ul style="list-style-type: none"> – Αξιοποίηση χαρτών, εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λπ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μετατρέπουν ένα κείμενο σε πολυτροπικό (π.χ. διαγραμματική απεικόνιση).

	<p>4.4. Πολυγραμματισμοί:</p> <ul style="list-style-type: none">– Παραγωγή κειμένου, προφορικού ή/και γραπτού βάσει οδηγιών– Ποικίλες αναγνώσεις του κειμένου (δραματική, επιλεκτική, διακοπτόμενη, συνολική, νοηματική) βάσει οδηγιών– Κριτική ανάγνωση ή/και χρήση του εκπαιδευτικού υλικού (πηγές, παράλληλα κείμενα, πολυτροπικό υλικό, βιβλία αναφοράς)– Δημιουργική παραγωγή κειμένου βάσει οδηγιών– Αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών– Μετασχηματισμός κειμένου βάσει κριτηρίων και οδηγιών– Αισθητική καλλιέργεια	<ul style="list-style-type: none">• Να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα χρονικά όρια και τα εργαλεία που τους δίνονται, όπως το λεξικό, η γραμματική, τα παράλληλα κείμενα, προκειμένου να υλοποιήσουν εργασίες.• Να εφαρμόζουν με συνέπεια τις οδηγίες που τους παρέχονται για την υλοποίηση δραστηριοτήτων.
--	---	--

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (Πλουτάρχου, «Παράλληλοι Βίοι: Αλέξανδρος»)		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περικείμενο	1.1. Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να συστηματοποιούν τα κριτήρια βάσει των οποίων ταυτοποιείται το κείμενο του Πλουτάρχου ως βιογραφία.
	1.2. Ο χώρος και ο χρόνος ένταξης του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντάσσουν στο σωστό χωροχρονικό πλαίσιο τον συγγραφέα και τον βιογραφούμενο με βάση στοιχεία από το κείμενο αλλά και εκτός αυτού. • Να δίνουν πληροφορίες για τον συγγραφέα και τον βιογραφούμενο, όποτε ζητηθεί.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1. Πραγματικά στοιχεία του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Πραγματολογικά: βιογραφικά, ιστορικά, γεωγραφικά – Πολιτισμικά: θεσμοί, ήθη, έθιμα, συνήθειες, υλικός πολιτισμός – Ηθικά: στοιχεία χαρακτηριστικά των προσώπων, εσωτερικά κίνητρα – Νοηματικά/Ιδεολογικά: κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της εποχής 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν στο κείμενο τα πρόσωπα, τη δράση τους, τον χώρο και τον χρόνο με τη βοήθεια και της απόδοσης και να διατυπώνουν σχετικές αξιολογικές κρίσεις. • Να αναπαράγουν το περιεχόμενο του κειμένου, αξιοποιώντας τις πληροφορίες που το ίδιο το κείμενο παρέχει.
	2.2. Αισθητικά στοιχεία του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Υφολογικά χαρακτηριστικά, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, άστοχα ερωτήματα, ασύνδετο σχήμα, ρητορικές ερωτήσεις, χρήση διαλόγου, πληθώρα επιθέτων, πληθώρα ρημάτων, χρήση αντωνυμιών κ.λπ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναδεικνύουν τα χαρακτηριστικά και τον ρόλο των υφολογικών στοιχείων στο κείμενο είτε εντάσσοντάς τα σε δικά τους παραδείγματα είτε αντικαθιστώντας τα με ισοδύναμα, είτε αφαιρώντας τα από το κείμενο, ώστε να προβούν σε συγκρίσεις.
	2.3. Συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρακολουθούν τον βίο του Αλεξάνδρου χωρίς νοηματικά χάσματα κυρίως λόγω του γλωσσικού οργάνου, συνδέοντας κάθε νέα πληροφορία με προηγούμενες. • Να διακρίνουν τις λογικές νοηματικές σχέσεις, αιτιακής και χρονικής ακολουθίας, οι οποίες υποστηρίζουν τη συνεκτικότητα του κειμένου, με συγκεκριμένες αναφορές σε λέξεις και στοιχεία του κειμένου. • Να επισημαίνουν τα στοιχεία συνοχής του κειμένου, με συγκεκριμένες αναφορές σε

		λέξεις και στοιχεία του κειμένου.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1. Το λεξιλόγιο του κειμένου: 3.1.1. Σημασία των λέξεων (συμβατική χρήση, επικοινωνιακή χρήση, εύρυνση, στένωση, παγιωμένες εκφράσεις) 3.1.2. Μορφολογικά χαρακτηριστικά των λέξεων (ορθογραφία, τόνοι, πνεύματα, ετυμολογία, σύνθεση) 3.1.3. Σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων (συνωνυμία, αντωνυμία, λεξιλογικές οικογένειες, ομοηχία, ομοηχία και ομογραφία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εμβαθύνουν στη μελέτη του λεξιλογίου του κειμένου, υλοποιώντας υψηλών απαιτήσεων δράσεις, όπως η αναζήτηση και αντιπαραβολή της συμβατικής με την αντισυμβατική χρήση λέξεων του κειμένου. • Να δίνουν παραδείγματα, με τη βοήθεια έντυπου ή/και ηλεκτρονικού υλικού, όπως τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων, χρήσης του εκάστοτε λεξιλογίου σε ποικίλα επικοινωνιακά περιβάλλοντα της αρχαίας και της νέας ελληνικής.
	3.2. Γραμματικά φαινόμενα του κειμένου (μορφολογία)	<ul style="list-style-type: none"> • Να ταυτοποιούν το εκάστοτε γραμματικό φαινόμενο που έχουν μελετήσει στο κείμενο και να ερμηνεύουν βάσει κανόνων τις τυχόν μορφολογικές διαφοροποιήσεις και εξαιρέσεις. • Να ομαδοποιούν τους εκάστοτε ρηματικούς τύπους με κριτήριο τον σχηματισμό τους και να ερμηνεύουν την ομαδοποίηση αυτή. • Να δημιουργούν με σχετική ευκολία αναλογίες αναφορικά με τον τρόπο σχηματισμού και κλίσης των ρημάτων, των ουσιαστικών, των επιθέτων, των αντωνυμιών κ.λπ. ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική. • Να προβαίνουν σε συγκρίσεις μεταξύ της επικοινωνιακής, συγχρονικής και διαχρονικής χρήσης των γραμματικών φαινομένων μέσω της αξιοποίησης παραδειγμάτων.
	3.3. Συντακτικά φαινόμενα του κειμένου (σύνταξη)	<ul style="list-style-type: none"> • Να ταυτοποιούν το εκάστοτε συντακτικό φαινόμενο που έχουν μελετήσει στο κείμενο, ερμηνεύοντας βάσει κανόνων τις τυχόν δομολειτουργικές διαφοροποιήσεις και εξαιρέσεις. • Να τεκμηριώνουν τις αιτιακές σχέσεις των λέξεων καθώς συντάσσουν το κείμενο. • Να ερμηνεύουν τις συγκλίσεις και αποκλίσεις που προκύπτουν από τη σύγκριση που επιχειρούν ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, με αφορμή συντακτικά φαινόμενα του κειμένου. • Να μετασχηματίζουν στοιχειώδεις συντακτικές δομές συσχετίζοντας τον μετασχηματισμό με την αλλαγή στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα. • Να συσχετίζουν τη συνδυαστική λειτουργία γραμματικών και συντακτικών φαινομένων (π.χ. κατάληξη ονομαστικής - υποκείμενο του ρήματος).

4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	<p>4.1 Η απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Πολλαπλές αποδόσεις – Παραγωγή απόδοσης – Κριτική απόδοσης – Διόρθωση απόδοσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συστηματοποιούν τα βήματα που θα πρέπει να ακολουθούν, όταν τους ζητείται να παράγουν τη δική τους απόδοση στη νέα ελληνική. • Να κατανοούν και να απεικονίζουν σχηματικά τη νοηματική, μορφολογική και συντακτική αντιστοιχία του πρωτοτύπου με τη νεοελληνική απόδοσή του. • Να τεκμηριώνουν, με παραδείγματα, τον ενιαίο χαρακτήρα της ελληνικής γλώσσας και να επιχειρηματολογούν για αυτόν. • Να παράγουν παραδείγματα των εκάστοτε μελετώμενων μορφολογικών και συντακτικών στοιχείων και από την αρχαία και από τη νέα ελληνική.
	<p>4.2 Διεπιστημονική/ Διαθεματική προσέγγιση του κειμένου:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Αντιπαραβολική προσέγγιση των μορφών της ελληνικής γλώσσας – Ιστορία – Γεωγραφία – Θέατρο – Καλές Τέχνες – Λογοτεχνία – Θετικές Επιστήμες 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναδεικνύουν τις σχέσεις του κειμένου του Πλουτάρχου με άλλες θεματικές/ επιστημονικές περιοχές συγκρίνοντάς το με θεματικές των αντικειμένων Νεοελληνικής Γλώσσας, Λογοτεχνίας και Ιστορίας (π.χ. πόλεμος, οικουμενικές αξίες, γλώσσα και πολιτισμός, φιλία, σχέση γονιών-παιδιών).
	<p>4.3 Πολυτροπικότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Αξιοποίηση χαρτών, εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λπ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιοποιούν περισσότερους του ενός τρόπους μετατροπής του κειμένου σε πολυτροπικό, με ή χωρίς τη χρήση ψηφιακών εργαλείων (π.χ. διαγραμματική απεικόνιση, αξιοποίηση της εικόνας, δημιουργία βίντεο).
	<p>4.4. Πολυγραμματισμοί:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Παραγωγή κειμένου, προφορικού ή/και γραπτού βάσει οδηγιών – Ποικίλες αναγνώσεις του κειμένου (δραματική, επιλεκτική, διακοπτόμενη, συνολική, νοηματική) βάσει οδηγιών – Κριτική ανάγνωση ή/και χρήση του εκπαιδευτικού υλικού (πηγές, παράλληλα κείμενα, πολυτροπικό υλικό, βιβλία αναφοράς) – Δημιουργική παραγωγή κειμένου βάσει οδηγιών – Αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών – Μετασχηματισμός κειμένου βάσει κριτηρίων και οδηγιών – Αισθητική καλλιέργεια 	<ul style="list-style-type: none"> • Να οργανώνουν τον τρόπο εργασίας τους παρουσιάζοντας τα στάδια της δουλειάς τους, όταν τους ζητηθεί, προσαρμόζοντας τη στρατηγική τους στα εκάστοτε νέα δεδομένα και ζητούμενα. • Να παράγουν πρόσθετο, πρωτότυπο εκπαιδευτικό υλικό, όπως ο εμπλουτισμός του κειμένου με εποπτικό υλικό. • Να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις για σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα, αντλώντας επιχειρηματολογία από το αρχαιοελληνικό κείμενο. • Να δείχνουν ευαισθησία σε θέματα ευρύτερου, παγκόσμιου ενδιαφέροντος, όπως η ειρήνη, η γνωριμία και επικοινωνία με τους «άλλους», η διαχείριση του «διαφορετικού», η ισότητα των ανθρώπων κ.ά., με αφορμή τη μελέτη του κειμένου και με ανάληψη σχετικών εργασιών/δραστηριοτήτων.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (Ομήρου, «Οδύσσεια»)		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1. Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν στην «Οδύσσεια» τα κύρια χαρακτηριστικά του έπους ως γραμματειακού είδους.
	1.2. Ο χώρος και ο χρόνος ένταξης του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να δίνουν πληροφορίες για τον χωροχρόνο σύνθεσης/αφήγησης της «Οδύσσειας» και τον δημιουργό/αφηγητή της και να προβληματίζονται σχετικά. • Να αναπτύσσουν προφορικό λόγο για τη διαφορετικότητα του χρονικού πλαισίου της εποχής του μύθου από την εποχή του δημιουργού/αφηγητή. • Να επισημαίνουν κοινωνικές ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στην εποχή αναφοράς της «Οδύσσειας» και το σήμερα, αναγνωρίζοντας το έπος ως έκφραση της εποχής του.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1. Πραγματικά στοιχεία του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Πραγματολογικά: βιογραφικά, ιστορικά, γεωγραφικά – Πολιτισμικά: θεσμοί, ήθη, έθιμα, συνήθειες, υλικός πολιτισμός – Ηθικά: στοιχεία χαρακτηριστικά των προσώπων, εσωτερικά κίνητρα – Νοηματικά/Ιδεολογικά: κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της εποχής 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις για τα πρόσωπα του μύθου, το ήθος τους και τη δράση τους, ενταγμένα πάντοτε στον χωροχρόνο αναφοράς τους. • Να εντοπίζουν τα πραγματικά στοιχεία του κειμένου και να τα συνδέουν με τον χωροχρόνο αναφοράς τους. • Να προσεγγίζουν βιωματικά, κριτικά και διαχρονικά τα πραγματικά στοιχεία του κειμένου αιτιολογώντας τις διαπιστώσεις τους.
	2.2. Αισθητικά στοιχεία του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Υφολογικά χαρακτηριστικά και τεχνικές, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, άστοχα ερωτήματα, ασύνδετο σχήμα, ρητορικές ερωτήσεις, χρήση διαλόγου, πληθώρα επιθέτων, εγκιβωτισμός, τυπολογία κ.λπ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη σημασία των αισθητικών/υφολογικών στοιχείων του έπους και να σχολιάζουν τη σημασία τους για τη δομή και την έκφραση του περιεχομένου.
	2.3. Συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρακολουθούν την εξέλιξη ενός εκτενούς έργου, όπως είναι η «Οδύσσεια», χωρίς νοηματικά κενά, ώστε να ανακαλούν προηγούμενα στοιχεία εξέλιξης του μύθου

		<p>και να προβλέπουν τα επόμενα στάδια.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τις λογικές σχέσεις, αιτιακής και χρονικής ακολουθίας, οι οποίες υποστηρίζουν τη συνεκτικότητα του έπους. • Να εντοπίζουν στο κείμενο τις σχέσεις αντίθεσης, διάζευξης, επεξήγησης, επιβεβαίωσης, έμφασης, αποτελέσματος, προϋπόθεσης, γενίκευσης, αναλογίας, αιτιολόγησης, οι οποίες λειτουργούν ως δομικές κλειδές.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1. Τα χαρακτηριστικά του έμμετρου λόγου	<ul style="list-style-type: none"> • Να απολαμβάνουν την έμμετρη ανάγνωση του κειμένου από τον/την εκπαιδευτικό και να το αναγιγνώσκουν οι ίδιοι/-ες, ώστε να αναδεικνύεται ο έμμετρος λόγος και η ποιητική φυσιογνωμία του έπους.
	3.2. Το λεξιλόγιο του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν σταδιακά, κατά την εξέλιξη του έπους, τις κομβικές λέξεις-έννοιες (π.χ. νόστος, ύβρις) και να τις μελετούν σημασιολογικά και ετυμολογικά ως μέσο νοηματικής κατανόησης και περαιτέρω ερμηνείας του έπους.
	3.3. Παραθέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετούν παραθέματα, να αντιπαραβάλλουν την πρωτότυπη γλωσσική μορφή του έπους με τη νεοελληνική απόδοσή του και να διακρίνουν τυχόν γλωσσικές επιβιώσεις.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1. Η απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική: <ul style="list-style-type: none"> – Πολλαπλές αποδόσεις – Κριτική απόδοσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσλαμβάνουν τη νεοελληνική απόδοση των αρχαιοελληνικών κειμένων ως προσωπική έκφραση του δημιουργού της, ώστε να αιτιολογούν τις περισσότερες της μιας δόκιμες αποδόσεις.
	4.2. Διεπιστημονική/ Διαθεματική προσέγγιση του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Ιστορία – Γεωγραφία – Θέατρο – Καλές Τέχνες – Λογοτεχνία – Θετικές Επιστήμες 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναζητούν και να αξιοποιούν πληροφορίες από άλλες επιστημονικές και θεματικές περιοχές, περισσότερο ή λιγότερο συναφείς με το ομηρικό κείμενο και τον κόσμο του μύθου, για την προσέγγιση και κατανόηση του έπους.
	4.3. Πολυτροπικότητα: <ul style="list-style-type: none"> – Αξιοποίηση χαρτών, εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λπ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόζουν τις τεχνικές και αρχές της πολυτροπικότητας μετασχηματίζοντας το έπος.
	4.4. Πολυγραμματισμοί: <ul style="list-style-type: none"> – Παραγωγή κειμένου, προφορικού ή/και γραπτού, βάσει οδηγιών – Ποικίλες αναγνώσεις του κειμένου (δραματική, επιλεκτική, διακοπτόμενη, συνολική, νοηματική) βάσει 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαχειρίζονται με ευχέρεια και αποτελεσματικότητα το εκάστοτε υλικό, τα χρονικά περιθώρια που τους δίνονται, τις οδηγίες που παρέχονται αλλά και τα εργαλεία, έντυπα και ψηφιακά, προκειμένου να μελετούν και να ερμηνεύουν το έπος. • Να αξιοποιούν το προτεινόμενο ψηφιακό

	<p>οδηγιών</p> <ul style="list-style-type: none"> – Κριτική ανάγνωση ή/και χρήση του εκπαιδευτικού υλικού (πηγές, παράλληλα κείμενα, πολυτροπικό υλικό, βιβλία αναφοράς) – Άσκηση στον προφορικό λόγο – Συνεργατικές τεχνικές – Σχέδιο δράσης – Δημιουργική παραγωγή κειμένου βάσει οδηγιών – Αξιοποίηση Ψηφιακών Τεχνολογιών – Μετασχηματισμός κειμένου βάσει κριτηρίων και οδηγιών – Αισθητική καλλιέργεια (τεχνικές δραματοποίησης, μελοποιημένες ακροάσεις, ανάληψη ρόλων) – Αναπλαισίωση προσωπικής θεωρίας – Εξέλιξη κοινωνικής και πολιτισμικής ταυτότητας 	<p>υλικό και να επιλέγουν από εκεί τα κατάλληλα κάθε φορά στοιχεία για τη νοηματική προσέγγιση της εκάστοτε διδακτής ενότητας του έπους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να παρεμβαίνουν δημιουργικά στο ομηρικό κείμενο είτε αλλάζοντας λέξεις με συνώνυμες, αντώνυμες είτε δίνοντας τη δική τους νοηματική/εξελεγκτική εκδοχή είτε αποδίδοντάς το σε πεζή μορφή. • Να εμπλουτίζουν και να αναπλαισιώνουν, σταδιακά, μέσω της μελέτης της «Οδύσσειας» και της δράσης των ανθρώπων, την προσωπική τους θεωρία σχετικά με τρόπους συμπεριφοράς, σχέσεις ανθρώπων, ιδέες, οργανωτικές κοινωνικές αρχές, θρησκεία, φύση κ.ά., ώστε να αναδεικνύεται ο παιδευτικός χαρακτήρας των ομηρικών επών προς την κατεύθυνση της συμβολής στη διαμόρφωση αξιακού κώδικα των μαθητών/-τριών. • Να δείχνουν ευαισθησία σε θέματα ευρύτερου, παγκόσμιου ενδιαφέροντος, όπως η ειρήνη, η γνωριμία και επικοινωνία με τους «άλλους», η διαχείριση του «διαφορετικού», η ισότητα των ανθρώπων κ.ά., με αφορμή τη μελέτη της «Οδύσσειας» εκφράζοντας σχετικούς προβληματισμούς και απόψεις.
--	---	---

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (Ομήρου, «Ιλιάδα»)		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1. Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν στην «Ιλιάδα» τα κύρια χαρακτηριστικά του έπους ως γραμματειακού είδους.
	1.2. Ο χώρος και ο χρόνος ένταξης του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να δίνουν πληροφορίες για τον χωροχρόνο σύνθεσης/αφήγησης της «Ιλιάδας» και τον δημιουργό/αφηγητή της και να προβληματίζονται σχετικά. • Να αναπτύσσουν προφορικό λόγο για τη διαφορετικότητα του χρονικού πλαισίου της εποχής του μύθου από την εποχή του δημιουργού/αφηγητή. • Να επισημαίνουν κοινωνικές ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στην εποχή αναφοράς της «Ιλιάδας» και το σήμερα αναγνωρίζοντας το έπος ως έκφραση της εποχής του.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1. Πραγματικά στοιχεία του κειμένου: – Πραγματολογικά: βιογραφικά, ιστορικά, γεωγραφικά – Πολιτισμικά: θεσμοί, ήθη, έθιμα, συνήθειες, υλικός πολιτισμός – Ηθικά: στοιχεία χαρακτηριστικά των προσώπων, εσωτερικά κίνητρα – Νοηματικά/Ιδεολογικά: κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της εποχής	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν αξιολογικές κρίσεις για τα πρόσωπα του μύθου, το ήθος τους και τη δράση τους, ενταγμένα πάντοτε στον χωροχρόνο αναφοράς τους. • Να εντοπίζουν τα πραγματικά στοιχεία του κειμένου και να τα συνδέουν με τον χωροχρόνο αναφοράς τους. • Να προσεγγίζουν βιωματικά, κριτικά και διαχρονικά τα πραγματικά στοιχεία του κειμένου αιτιολογώντας τις διαπιστώσεις τους.
	2.2. Αισθητικά στοιχεία του κειμένου: – Υφολογικά χαρακτηριστικά και τεχνικές, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, άστοχα ερωτήματα, ασύνδετο σχήμα, ρητορικές ερωτήσεις, χρήση διαλόγου, πληθώρα επιθέτων, εγκιβωτισμός, τυπολογία κ.λπ.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγιγνώσκουν το έπος χωρίς τη συμπερίληψη των αισθητικών/υφολογικών του στοιχείων, ώστε να σχολιασθεί η σημασία τους για τη δομή και την έκφραση του περιεχομένου.
	2.3. Συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρακολουθούν την εξέλιξη ενός εκτενούς έργου, όπως είναι η «Ιλιάδα», χωρίς νοηματικά κενά, ώστε να ανακαλούν προηγούμενα στοιχεία εξέλιξης του μύθου και να προβλέπουν τα επόμενα στάδια. • Να διακρίνουν τις λογικές σχέσεις,

		<p>αιτιακής και χρονικής ακολουθίας, οι οποίες υποστηρίζουν τη συνεκτικότητα του έπους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν στο κείμενο τις σχέσεις αντίθεσης, διάζευξης, επεξήγησης, επιβεβαίωσης, έμφασης, αποτελέσματος, προϋπόθεσης, γενίκευσης, αναλογίας, αιτιολόγησης, οι οποίες λειτουργούν ως δομικές κλειδές.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1. Τα χαρακτηριστικά του έμμετρου λόγου	<ul style="list-style-type: none"> • Να απολαμβάνουν την έμμετρη ανάγνωση του κειμένου από τον/την εκπαιδευτικό και να το αναγιγνώσκουν οι ίδιοι/-ες, ώστε να αναδεικνύεται ο έμμετρος λόγος και η ποιητική φυσιογνωμία του έπους.
	3.2. Το λεξιλόγιο του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν σταδιακά, κατά την εξέλιξη του έπους, τις κομβικές λέξεις-έννοιες (π.χ. ύβρις) και να τις μελετούν σημασιολογικά και ετυμολογικά ως μέσο νοηματικής κατανόησης και περαιτέρω ερμηνείας του έπους.
	3.3. Παραθέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετούν παραθέματα, να αντιπαραβάλλουν την πρωτότυπη γλωσσική μορφή του έπους με τη νεοελληνική απόδοσή του και να διακρίνουν τυχόν γλωσσικές επιβιώσεις.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1. Η απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική: <ul style="list-style-type: none"> – Πολλαπλές αποδόσεις – Κριτική απόδοση 	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσλαμβάνουν τη νεοελληνική απόδοση των αρχαιοελληνικών κειμένων ως προσωπική έκφραση του δημιουργού της, ώστε να δικαιολογούν τις περισσότερες της μιας δόκιμες αποδόσεις.
	4.2. Διεπιστημονική/ Διαθεματική προσέγγιση του κειμένου: <ul style="list-style-type: none"> – Ιστορία – Γεωγραφία – Θέατρο – Καλές Τέχνες – Λογοτεχνία – Θετικές Επιστήμες 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναζητούν και να αξιοποιούν πληροφορίες από άλλες επιστημονικές και θεματικές περιοχές, περισσότερο ή λιγότερο συναφείς με το ομηρικό κείμενο και τον κόσμο του μύθου, για την προσέγγιση και κατανόηση του έπους.
	4.3. Πολυτροπικότητα: Αξιοποίηση χαρτών, εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λπ.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόζουν τις τεχνικές και αρχές της πολυτροπικότητας μετασχηματίζοντας το έπος.
	4.4. Πολυγραμματισμοί: <ul style="list-style-type: none"> – Παραγωγή κειμένου, προφορικού ή/και γραπτού, βάσει οδηγιών – Ποικίλες αναγνώσεις του κειμένου (δραματική, επιλεκτική, διακοπτόμενη, συνολική, νοηματική) βάσει οδηγιών – Κριτική ανάγνωση ή/και χρήση του εκπαιδευτικού υλικού (πηγές, παράλληλα 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαχειρίζονται με ευχέρεια και αποτελεσματικότητα το εκάστοτε υλικό, τα χρονικά περιθώρια που τους δίνονται, τις οδηγίες που παρέχονται αλλά και τα εργαλεία, έντυπα και ψηφιακά, προκειμένου να μελετούν και να ερμηνεύουν το έπος. • Να αξιοποιούν προτεινόμενο ψηφιακό υλικό και να επιλέγουν από εκεί τα κατάλληλα κάθε φορά στοιχεία για τη νοηματική προσέγγιση της εκάστοτε διδακτής ενότητας του έπους.

	<p>κείμενα, πολυτροπικό υλικό, βιβλία αναφοράς)</p> <ul style="list-style-type: none">– Άσκηση στον προφορικό λόγο– Συνεργατικές τεχνικές– Σχέδιο δράσης– Δημιουργική παραγωγή κειμένου βάσει οδηγιών– Αξιοποίηση Ψηφιακών Τεχνολογιών– Μετασχηματισμός κειμένου βάσει κριτηρίων και οδηγιών– Αισθητική καλλιέργεια (τεχνικές δραματοποίησης, μελοποιημένες ακροάσεις, ανάληψη ρόλων)– Αναπλαισίωση προσωπικής θεωρίας– Εξέλιξη κοινωνικής και πολιτισμικής ταυτότητας	<ul style="list-style-type: none">• Να παρεμβαίνουν δημιουργικά στο ομηρικό κείμενο είτε αλλάζοντας λέξεις με συνώνυμες, αντώνυμες είτε δίνοντας τη δική τους νοηματική/εξελεγκτική εκδοχή είτε αποδίδοντάς το σε πεζή μορφή.• Να εμπλουτίζουν και να αναπλαισιώνουν, σταδιακά, μέσω της μελέτης της «Ιλιάδας» και της δράσης των ανθρώπων, την προσωπική τους θεωρία σχετικά με τρόπους συμπεριφοράς, σχέσεις ανθρώπων, ιδέες, οργανωτικές κοινωνικές αρχές, θρησκεία, φύση κ.ά., ώστε να αναδεικνύεται ο παιδευτικός χαρακτήρας των ομηρικών επών προς την κατεύθυνση της συμβολής στη διαμόρφωση αξιακού κώδικα των μαθητών/-τριών.• Να δείχνουν ευαισθησία σε θέματα ευρύτερου, παγκόσμιου ενδιαφέροντος, όπως η ειρήνη, η γνωριμία και επικοινωνία με τους «άλλους», η διαχείριση του «διαφορετικού», η ισότητα των ανθρώπων κ.ά., με αφορμή τη μελέτη της «Ιλιάδας» εκφράζοντας σχετικούς προβληματισμούς και απόψεις.
--	--	--

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ (Ευριπίδη, «Άλκηστις», «Τρωάδες»)		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κείμενο και περιεχόμενο	1.1. Η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να ταυτοποιούν το μελετώμενο έργο ως τραγωδία αιτιολογώντας την άποψή τους, όποτε ζητηθεί. • Να αναγνωρίζουν το δράμα ως θεατρικό δρώμενο.
	1.2. Ο χώρος και ο χρόνος ένταξης του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν σταδιακά και να εξοικειώνονται με τα χαρακτηριστικά της ποίησης του Ευριπίδη, παρουσιάζοντάς τα με ευχέρεια. • Να περιγράφουν τη φυσιογνωμία της τραγωδίας ως τρόπου έκφρασης της δημοκρατικής Αθήνας και να αιτιολογούν την επικαιρότητα του μελετώμενου έργου σήμερα.
2. Το κείμενο ως περιεχόμενο	2.1. Πραγματικά στοιχεία του κειμένου: – Πραγματολογικά: βιογραφικά, ιστορικά, γεωγραφικά – Πολιτισμικά: θεσμοί, ήθη, έθιμα, συνήθειες, υλικός πολιτισμός – Ηθικά: στοιχεία χαρακτηριστικά των προσώπων, εσωτερικά κίνητρα – Νοηματικά/Ιδεολογικά: κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της εποχής	<ul style="list-style-type: none"> • Να ερμηνεύουν τα θεματικά κέντρα του κειμένου, τα πρόσωπα, τον χώρο, τον χρόνο και τη δράση αναφορικά και με το ευρύτερο πλαίσιο της εποχής. • Να προσεγγίζουν κριτικά ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις των πραγματικών στοιχείων της τραγωδίας στον άξονα της συγχρονίας και διαχρονίας.
	2.2. Αισθητικά στοιχεία του κειμένου: – Υφολογικά χαρακτηριστικά και τεχνικές, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, άστοχα ερωτήματα, ασύνδετο σχήμα, ρητορικές ερωτήσεις, χρήση διαλόγου, πληθώρα επιθέτων, εγκιβωτισμός, τυπολογία κ.λπ.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα ιδιαίτερα αισθητικά/υφολογικά (π.χ. μέλος, λέξις) στοιχεία της τραγωδίας. • Να αξιολογούν την αισθητική της τραγωδίας και να τη συγκρίνουν με εκείνη των επών.
	2.3. Συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναδεικνύουν τις λογικές σχέσεις αιτιακής και χρονικής ακολουθίας, οι οποίες υποστηρίζουν τη συνεκτικότητα του κειμένου, καλλιεργώντας υψηλές νοητικές διεργασίες.
3. Το κείμενο ως μορφή	3.1. Τα χαρακτηριστικά του έμμετρου λόγου	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαπιστώνουν, συγκρίνοντάς τη με αυτή των επών, την ποιητική φύση του δράματος.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να μιλούν στη θεατρικότητα της μελετώμενης τραγωδίας, αναγνωρίζοντας σχετικά χαρακτηριστικά.
	3.2. Το λεξιλόγιο του κειμένου	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν τις σημασιολογικές διαστάσεις σημαντικών νοηματικά λέξεων του κειμένου (π.χ. Μοίρα). • Να προσλαμβάνουν τις ρητές και υπόρρητες δηλώσεις της γλώσσας του μελετώμενου έργου, συζητώντας την κυριολεκτική και μη χρήση λέξεων και εκφράσεων.
	3.3. Παραθέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιπαραβάλλουν αξιοποιώντας παραθέματα, την πρωτότυπη γλωσσική μορφή της τραγωδίας με τη νεοελληνική απόδοσή της και να διακρίνουν τυχόν γλωσσικές επιβιώσεις.
4. Το κείμενο ως πεδίο συνάντησης αρχαίου και σύγχρονου κόσμου	4.1. Η απόδοση του αρχαιοελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική: – Πολλαπλές αποδόσεις – Κριτική απόδοση	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσλαμβάνουν τη νεοελληνική απόδοση της τραγωδίας ως προσωπική έκφραση του δημιουργού της, ώστε να δικαιολογούν τις περισσότερες της μιας δόκιμες αποδόσεις.
	4.2. Διεπιστημονική/ Διαθεματική προσέγγιση του κειμένου: – Ιστορία – Γεωγραφία – Θέατρο – Καλές Τέχνες – Λογοτεχνία – Θετικές Επιστήμες	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναζητούν και να αξιοποιούν, για την προσέγγιση και κατανόηση του έργου, πληροφορίες από άλλες επιστημονικές και θεματικές περιοχές, περισσότερο ή λιγότερο συναφείς με την τραγωδία και τον μύθο που παρουσιάζει.
	4.3. Πολυτροπικότητα: Αξιοποίηση χαρτών, εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λπ.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόζουν τις τεχνικές και αρχές της πολυτροπικότητας μετασχηματίζοντας την τραγωδία.
	4.4. Πολυγραμματισμοί: – Παραγωγή κειμένου, προφορικού ή/και γραπτού, βάσει οδηγιών – Ποικίλες αναγνώσεις του κειμένου (δραματική, επιλεκτική, διακοπτόμενη, συνολική, νοηματική) βάσει οδηγιών – Κριτική ανάγνωση ή/και χρήση του εκπαιδευτικού υλικού (πηγές, παράλληλα κείμενα, πολυτροπικό υλικό, βιβλία αναφοράς) – Άσκηση στον προφορικό λόγο – Συνεργατικές τεχνικές – Σχέδιο δράσης – Δημιουργική παραγωγή κειμένου βάσει οδηγιών – Αξιοποίηση Ψηφιακών	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν και να σχολιάζουν τα χαρακτηριστικά του θεάτρου και τις κοινωνικές του λειτουργίες. • Να διαμορφώνουν, αναπλασιάζουν, τροποποιούν την προσωπική τους θεωρία και άποψη για θέματα τα οποία θίγονται στην τραγωδία και προκαλούν προβληματισμό και αφορμή γόνιμου διαλόγου.

	<p>Τεχνολογιών</p> <ul style="list-style-type: none">– Μετασχηματισμός κειμένου βάσει κριτηρίων και οδηγιών– Αισθητική καλλιέργεια (τεχνικές δραματοποίησης, μελοποιημένες ακροάσεις, ανάληψη ρόλων)– Αναπλαισίωση προσωπικής θεωρίας– Εξέλιξη κοινωνικής και πολιτισμικής ταυτότητας	
--	--	--

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοστεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5286

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 141359/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Βιολογίας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Την περ. γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

2. Την υποπ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ" και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-08-2021 απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Πilotική

Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/702/136318/Β1/26-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Βιολογίας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Βιολογία είναι η φυσική επιστήμη που μελετά τη ζωή και βρίσκεται στην αιχμή του δόρατος της σύγχρονης επιστημονικής προόδου. Το ενδιαφέρον για τις κατακτήσεις της Βιολογίας απλώνεται πέρα από τους ειδικούς και τους ερευνητές, στον άνθρωπο της καθημερινότητας. Οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν ένα εγγενές ενδιαφέρον για τη ζωή, μια έμφυτη, θα έλεγε κανείς, περιέργεια για τον έμβιο κόσμο και τη φύση. Ιδιαίτερα μεγάλο είναι το ενδιαφέρον για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου. Η συμβολή της Βιολογίας στην αντιμετώπιση προβλημάτων του σύγχρονου ανθρώπου που αφορούν την υγεία (π.χ. κατανόηση της μοριακής βάσης πολλών ασθενειών, αντιμετώπιση πανδημιών), το φυσικό περιβάλλον, την αγροτική παραγωγή (φυτική, ζωική), τη βιομηχανία, την οικονομία κ.ά. είναι ίσως σημαντικότερη από οποιονδήποτε άλλο τομέα της επιστήμης.

Ο επιστημονικός εγγραμματισμός, η ικανότητα δηλαδή του ατόμου να χρησιμοποιεί την επιστημονική γνώση για να αναγνωρίζει επιστημονικά ερωτήματα που προκύπτουν καθημερινά και να εξάγει συμπεράσματα που θα συμβάλουν στη λήψη αποφάσεων για προβλήματα τα οποία αφορούν τον κόσμο μας και τις αλλαγές που επέρχονται στις ανθρώπινες δραστηριότητες, θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι της γενικής εκπαίδευσης και κουλτούρας των μαθητών-αυριανών πολιτών σε παγκόσμια κλίμακα. Οι μαθητές/-τριες που αποφοιτούν από την υποχρεωτική εκπαίδευση είναι αναγκαίο να έχουν ένα επαρκές επίπεδο επιστημονικού γραμματισμού που να τους/τις καθιστά ενεργούς πολίτες μέσα σε μία

σύνθετη και απρόβλεπτη κοινωνία, ικανούς/-ές για λήψη υπεύθυνων και ενημερωμένων αποφάσεων.

Ο βιολογικός γραμματισμός είναι ένα σκέλος του επιστημονικού γραμματισμού και ιδιαίτερα σημαντικός, γιατί πολλά από τα ζητήματα που αντιμετωπίζουμε καθημερινά έχουν βιολογική διάσταση.

Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών (2021) της Βιολογίας στο Γυμνάσιο επιδιώκει να αξιοποιήσει το έμφυτο ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών για το φαινόμενο της ζωής και να τους δώσει αφενός το απαραίτητο γνωστικό υπόβαθρο για να κατανοούν τους μηχανισμούς και τις λειτουργίες της ζωής και αφετέρου τη μέθοδο προσέγγισης της γνώσης. Ο επιστημονικός τρόπος σκέψης, η διερευνητική μάθηση, η επιχειρηματολογία, η εξαγωγή συμπερασμάτων μέσα από την παρατήρηση, το πείραμα, την αμφισβήτηση, την επανεξέταση, τη σύγκριση και την επαφή με τη φύση είναι μερικές δεξιότητες που οφείλουν να καλλιεργηθούν.

Ο σεβασμός της ζωής, ο σεβασμός του περιβάλλοντος, η αναγνώριση της μοναδικότητας και η αποδοχή της διαφορετικότητας σε σχέση με το φύλο, το χρώμα, τη γλώσσα, τις πεποιθήσεις κάθε ανθρώπινου όντος είναι αξίες τις οποίες οφείλει να εξασφαλίσει για τον αυριανό πολίτη η Πολιτεία στην υποχρεωτική εκπαίδευση και ιδιαίτερα τη γυμνασιακή, περίοδο κατά την οποία ο/η μαθητής/-τρια «διαμορφώνει» αξίες για τη ζωή του/της στο μέλλον. Σε αυτό βασικός αρωγός μπορεί να είναι η διδασκαλία της Βιολογίας, που μπορεί να εξασφαλίσει εμπειρισταμένη γνώση για τα επιτεύγματα της επιστήμης αυτής και τις τεχνολογικές εφαρμογές τους, τη μέθοδο με την οποία η έρευνα καταλήγει σε αυτά, μαζί με τις συνέπειες και τις ηθικές διαστάσεις τους.

Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη Βιολογία του Γυμνασίου δομήθηκε λαμβάνοντας υπόψη τις γνώσεις, δεξιότητες, αξίες και συμπεριφορές που αναμένεται να έχουν αναπτύξει οι μαθητές/-τριες σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Μελέτη Περιβάλλοντος» των Α', Β', Γ' και Δ' τάξεων και του μαθήματος «Φυσικά» των Ε' και ΣΤ' τάξεων του Δημοτικού, στα οποία περιλαμβάνονται θέματα Βιολογίας.

Με δεδομένο ότι το Γυμνάσιο είναι η τελευταία υποχρεωτική βαθμίδα εκπαίδευσης για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, κρίνεται σκόπιμο, στο μέτρο του δυνατού, να εξασφαλίζονται για τους/τις μαθητές/-τριες γνώσεις και δεξιότητες που θα τους/τις βοηθήσουν να συμμετέχουν ενεργά στα κοινωνικά δρώμενα και να αποφασίζουν κρίνοντας και αξιολογώντας δεδομένα, τόσο για τον εαυτό τους όσο και για το κοινωνικό σύνολο.

Η βιολογική εκπαίδευση, εκτός των άλλων, δίνει τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/-τριες να γνωρίσουν και να κατανοήσουν το φαινόμενο της ζωής και την πολυπλοκότητά του, ως τη βασική συνιστώσα του φυσικού περιβάλλοντος, υπό το πρίσμα της εξέλιξης. Παράλληλα, τους/τις βοηθά να αναπτύξουν δεξιότητες και να υιοθετήσουν στάσεις και συμπεριφορές θετικές για το περιβάλλον, οι οποίες αναμένεται να καθοδηγούν τις επιλογές και τις αποφάσεις τους σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, σε σχέση με τη διαχείριση του περιβάλλοντος και την αιεφόρο ανάπτυξη, η οποία, με την ευρύτερη

έννοιά της, στοχεύει στην ικανοποίηση των αναγκών του παρόντος με περίσκεψη, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η ικανοποίηση των αναγκών των μελλοντικών γενεών. Επιπλέον, η βιολογική εκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/-τριες να κατανοούν τη λειτουργία του σώματός τους και τις συνθήκες που προάγουν την ατομική υγεία και την ευεξία προάγοντας την κουλτούρα της πρόληψης έναντι της θεραπείας. Δεδομένης της παράστασης του προσδόκιμου ζωής στις δυτικές χώρες χάρη στην βιοϊατρικές επιστήμες και την τεχνολογία, η προαγωγή της ευζωίας και της ποιότητας ζωής έως τα βαθιά γεράματα μέσω της εκπαίδευσης κρίνεται απαραίτητη.

Τα τελευταία χρόνια, καθώς το ενδιαφέρον για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής έχει ενταθεί και γίνονται προσπάθειες να αντιμετωπιστούν τεράστια προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου που αφορούν την υγεία, το περιβάλλον, τον υποσιτισμό μεγάλου μέρους της ανθρωπότητας, του υπερπληθυσμού εκτεταμένων περιοχών του πλανήτη, την εμφάνιση αναδυόμενων ασθενειών κ.λπ., η Βιολογία αναδεικνύεται ως η επιστήμη που, κυρίως, μπορεί να προτείνει λύσεις. Η ανάδειξη της σχέσης αυτής της Βιολογίας με την καθημερινή ζωή επιδιώκεται μέσα από δραστηριότητες στις οποίες αξιοποιούνται οι εμπειρίες και τα βιώματα των μαθητών/-τριών.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικοί σκοποί

Οι γενικοί σκοποί της διδασκαλίας του μαθήματος της Βιολογίας στο Γυμνάσιο είναι:

- Κατανόηση βασικών εννοιών, διαδικασιών και γεγονότων, ώστε ο/η μαθητής/-τρια να κατέχει ένα σύνολο γνώσεων, εμπειριών και δεξιοτήτων που θα του/της επιτρέπουν αφενός να κάνει συνειδητά κρίσιμες επιλογές και να λαμβάνει αποφάσεις που συνδέονται με το ηλικιακό στάδιο το οποίο διανύει και, αφετέρου, να συμμετέχει ενεργά σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη κοινωνία της γνώσης, κάνοντας επιλογές θετικές για τον εαυτό του/της και το περιβάλλον του/της.

- Μύηση σε ερευνητικές διαδικασίες και διεργασίες. Πολλά από τα θέματα που εξετάζονται από τη Βιολογία στην υποχρεωτική εκπαίδευση στηρίζονται στην παρατήρηση των ζωντανών οργανισμών και του περιβάλλοντος στο οποίο αυτοί ζουν, κάτι που συνήθως ενδιαφέρει τους/τις μαθητές/-τριες. Παράλληλα, επειδή πολλά θέματα της καθημερινής ζωής σχετίζονται με τη Βιολογία, μπορούν να διεγείρουν το ενδιαφέρον τους για τη βιολογική επιστήμη. Αυτό βοηθά τους/τις μαθητές/-τριες να αναπτύξουν ικανότητα παρατήρησης του περιβάλλοντός τους αλλά και του εαυτού τους, όπως και την ικανότητα να αναγνωρίζουν προβλήματα, να διατυπώνουν ερωτήσεις και να κάνουν υποθέσεις. Μετά τη διδασκαλία των θεμάτων Βιολογίας θα πρέπει να μάθουν να σχεδιάζουν μικρές έρευνες, να χρησιμοποιούν απλές ερευνητικές μεθόδους, να ταξινομούν δεδομένα, να πειραματίζονται, να καταγράφουν μετρήσεις, να αναλύουν δεδομένα προκειμένου να εξαγουν τεκμηριωμένα συμπεράσματα. Όλες αυτές οι ικανότητες πρέπει και μπορούν να αναπτυχθούν σταδιακά σε όλες τις τάξεις της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Εξάλλου πολύ συχνά οι μαθητές/-τριες διατυπώνουν ερωτήματα τα οποία οι

εκπαιδευτικοί οφείλουν να καλλιεργήσουν και να τους/ τις βοηθήσουν να τα απαντήσουν με βάση το γνωστικό περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών.

- Επικοινωνία και συνεργασία. Ένα από τα βασικά ζητούμενα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης είναι η συγκρότηση ατόμων ικανών να αλληλοεπιδρούν και να συνεργάζονται σε ετερογενείς ομάδες, που μπορούν να κατανοούν τις σκέψεις και τις στάσεις των άλλων, που σέβονται τις απόψεις τους, έστω κι αν διαφωνούν με αυτές, ικανών να αντιμετωπίζουν συγκρούσεις και να υπερβαίνουν πολιτισμικές διαφορές.

- Σύνδεση με περιβάλλοντα της ζωής. Η εκπαίδευση σε μια επιστήμη όπως η Βιολογία, η οποία επηρεάζει αναπόφευκτα με τις εξελίξεις της την καθημερινότητα των ανθρώπων, αλλά παράλληλα μπορεί να επηρεάσει και την ίδια τη βίοσφαιρα σε μακροχρόνια κλίμακα, δεν μπορεί παρά να επηρεάζει και τις εξελίξεις και στο κοινωνικό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση στη Βιολογία, εκτός από την απόκτηση γνώσεων, θα πρέπει να στοχεύει και στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης και την ανάπτυξη αξιακού πλαισίου. Δηλαδή πέρα από τον βιολογικό εγγραμματισμό, βασικό στόχο θα πρέπει να αποτελεί η διαμόρφωση ενεργών πολιτών με ηθικές αξίες σχετικά με τη ζωή και το περιβάλλον, που αντιλαμβάνονται τυχόν ζητήματα βιοηθικής όταν εγείρονται.

Ειδικοί σκοποί

Γνωστικό αντικείμενο Βιολογίας

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκονται:

- Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με έννοιες, όρους και διαδικασίες των βιολογικών επιστημών και τη δυνατότητα να κατονομάζουν αρχές των βιολογικών επιστημών.

- Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ βιολογικών δομών και να προσδιορίζουν λειτουργικές σχέσεις ανάμεσά τους και ανάμεσα σε διαφορετικές διαδικασίες. Να συσχετίζουν δομή και λειτουργία.

- Να κατονομάζουν και να μπορούν να περιγράψουν διαδικασίες βιολογικών συστημάτων, να δίνουν παραδείγματα και να προσδιορίζουν λειτουργικές σχέσεις μεταξύ διαφορετικών βιολογικών διαδικασιών.

- Να μπορούν να κάνουν προσεκτικές παρατηρήσεις, να διατυπώνουν ερωτήματα, να κάνουν υποθέσεις, να σχεδιάζουν και να υλοποιούν (ατομικά ή συλλογικά) μικρές επιστημονικές έρευνες, αξιοποιώντας κατάλληλα ερευνητικά εργαλεία και μεθόδους.

- Να σχεδιάζουν και να οργανώνουν έρευνα στο πεδίο, πειράματα στο εργαστήριο και να χειρίζονται σωστά εργαστηριακά όργανα.

- Να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα υλικά και να εφαρμόζουν τις κατάλληλες τεχνικές προκειμένου να εκτελούν πρακτικές εργασίες.

- Να μπορούν να συλλέγουν και να επεξεργάζονται έγκυρες πληροφορίες από έντυπο και ψηφιακό υλικό, να ταξινομούν δεδομένα και να τα οργανώνουν με τη βοήθεια διαγραμμάτων, γραφημάτων, διαγραμμάτων ροής και μοντέλων για την αναπαράσταση φαινομένων και σχέσεων.

- Να επιλέγουν ποιοτικές και ποσοτικές πληροφορίες, να αναλύουν και να συνθέτουν δεδομένα, να εξάγουν

συμπεράσματα για τη λύση προβλημάτων και να τα παρουσιάζουν με πρωτότυπο τρόπο, χρησιμοποιώντας σωστά τους κατάλληλους επιστημονικούς όρους.

- Να δίνουν παραδείγματα για τον τρόπο με τον οποίο η βιολογική γνώση χρησιμοποιείται σε τεχνολογικές εφαρμογές.

- Να διακρίνουν παραδείγματα βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στο πεδίο της Βιολογίας. Να προσδιορίζουν την έννοια της μεταφραστικής έρευνας ως γέφυρα μεταξύ των προηγούμενων.

Η σημασιολόγηση των βιολογικών δεδομένων

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκονται:

- Να διακρίνουν τις έγκυρες επιστημονικές πηγές πληροφόρησης από την άποψη, τη γνώμη ή την προσωπική στάση που εκφράζονται σε διάφορα μέσα επικοινωνίας (ψηφιακά και μη).

- Να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα των εμπειρικών δεδομένων στην υποστήριξη, την τροποποίηση ή την ανατροπή επιστημονικών θεωριών και να αναγνωρίζουν ότι η πορεία της επιστημονικής έρευνας περιλαμβάνει αναλυτικές ενδείξεις και επαρκείς ερμηνείες, που στηρίζονται σε επιστημονικές θεωρίες και ιδέες.

- Να διατυπώνουν και να αναθεωρούν επιστημονικά βάσιμες ερμηνείες και μοντέλα που στηρίζονται στη λογική και στις μαρτυρίες.

- Να αναγνωρίζουν τη δυναμική φύση της βιολογικής γνώσης και να συμπεραίνουν ότι η επιστήμη αποτελεί μια ανθρώπινη προσπάθεια.

- Να περιγράφουν τη φύση και τα όρια της επιστημονικής δράσης, να αντιμετωπίζουν κριτικά τις εφαρμογές της Βιολογίας και να αξιολογούν τις συνέπειές τους (θετικές ή αρνητικές) για την κοινωνία και το περιβάλλον, προκειμένου να αποφασίσουν σε ατομικό ή κοινωνικό επίπεδο.

- Να εξηγούν τη δυναμική φύση της βιολογικής γνώσης και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της επιστήμης της Βιολογίας και των τεχνολογιών που σχετίζονται με αυτή στην κατανόηση του φαινομένου της ζωής και στην επίλυση προβλημάτων του σύγχρονου ανθρώπου.

- Να αναγνωρίζουν ότι οι κοινωνικές ανάγκες έχουν οδηγήσει σε τεχνολογικά επιτεύγματα και να δίνουν παραδείγματα για το πώς η επιστημονική γνώση μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και αντίστοιχα οι νέες τεχνολογίες να οδηγήσουν σε επιστημονικές ανακαλύψεις.

- Να αναγνωρίζουν ότι η βιολογική γνώση και οι θεωρίες σχετικά με αυτήν αναπτύχθηκαν με τη συνεισφορά πολλών ανθρώπων και διαφορετικών επιστημονικών κλάδων μέσα από την παρατήρηση, τις υποθέσεις, τα πειράματα, την ανάλυση και την ερμηνεία.

Βιολογία, ο εαυτός μου και οι άλλοι μέσα στην κοινωνία
Οι μαθητές/-τριες επιδιώκονται:

- Να δείχνουν ενδιαφέρον για τη μελέτη θεμάτων της Βιολογίας, να ερμηνεύουν τη φύση της βιολογικής επιστήμης και να αναγνωρίζουν τη σχέση της με άλλες επιστήμες.

- Να αξιοποιούν γνώσεις και αρχές της Βιολογίας για την ερμηνεία φαινομένων ή καταστάσεων που αφορούν τον εαυτό τους ή το περιβάλλον τους.

- Να αναπτύξουν στάσεις και συμπεριφορές θετικές σε σχέση με έναν υγιή τρόπο ζωής, σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο (εγγραμματισμός στην υγεία).

- Να αναλύουν τρόπους με τους οποίους οι επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις έχουν επηρεάσει τη ζωή μας, την κοινωνία και το περιβάλλον.

- Να παρακολουθούν και να αναφέρουν τις εφαρμογές των πορισμάτων των βιολογικών ερευνών, καθώς και των κοινωνικών, ηθικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που μπορεί να έχουν αυτές.

- Να έχουν την ικανότητα να προτείνουν λύσεις για προβλήματα της καθημερινότητας αξιοποιώντας γνώσεις σχετικές με βιολογικά θέματα και δεξιότητες που έχουν αποκτήσει.

- Να αναγνωρίζουν ότι οι επιπτώσεις των βιολογικών τεχνολογιών δεν είναι κοινωνικά μονοσήμαντες και κατά συνέπεια, στη λήψη αποφάσεων εμπεριέχεται ηθική, πολιτική και περιβαλλοντική διάσταση.

- Να συνεργάζονται για τη διερεύνηση θεμάτων ή την επίλυση προβλημάτων και την τεκμηρίωση των απόψεων ή των θέσεων στις οποίες καταλήγουν.

- Να αξιοποιούν κατάλληλα τεχνολογικά εργαλεία για τον εντοπισμό, την επεξεργασία και την παρουσίαση έγκυρων πληροφοριών, για την επικοινωνία και την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων ή για την παραγωγή κοινού έργου.

- Να αναπτύσσουν δομημένη και επιστημονικά βάσιμη επιχειρηματολογία για την υποστήριξη της επιλογής τους και την απόρριψη εναλλακτικών.

- Να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν σκέψεις, απόψεις, εμπειρίες και συναισθήματα αξιοποιώντας και εργαλεία των σύγχρονων τεχνολογιών.

- Να συνεργάζονται για την παραγωγή κοινών έργων, αξιοποιώντας και σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία.

Βιολογία και αειφορία

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται:

- Να δείχνουν ενδιαφέρον και να εκτιμούν την πολυπλοκότητα του φυσικού περιβάλλοντος και να σέβονται τους άλλους οργανισμούς, καθώς και το φαινόμενο της ζωής σε όλα τα επίπεδα οργάνωσής του.

- Να αναγνωρίζουν τη συμβολή της Βιολογίας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου και στην αειφορική διαχείριση των οικοσυστημάτων.

- Να αναγνωρίζουν τη δική τους ευθύνη για τη διατήρηση και την προστασία της ποιότητας του περιβάλλοντος και να ενεργούν σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

- Να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως μια μονάδα της σημερινής γενιάς, που όμως οι επιλογές της επηρεάζουν την κάλυψη των αναγκών των μελλοντικών γενεών και να επιδιώκουν τη διαγενεακή δικαιοσύνη (δέσμευση για διαγενεακή υπευθυνότητα).

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Η Βιολογία είναι ένα ευρύτατο γνωστικό πεδίο, το οποίο, λόγω των καθημερινών νέων ανακαλύψεων, αναπτύσσεται διαρκώς τόσο σε έκταση όσο και σε βάθος. Στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, οι μαθητές/-τριες αναμένεται να κατανοήσουν ότι υπάρχουν ορισμένες βασικές βιολογικές έννοιες που διέπουν ολόκληρο το

γνωστικό αντικείμενο της Βιολογίας. Αυτές οι δεσπόζουσες αρχές (όπως είναι η κυτταρική θεωρία, η θεωρία της εξέλιξης, το κεντρικό δόγμα της Βιολογίας για τη ροή της γενετικής πληροφορίας, η σχέση δομής και λειτουργίας, η ικανότητα μετατροπής ενέργειας) ενοποιούν όλα τα πεδία της Βιολογίας, από τον μικροσκοπικό κόσμο των κυττάρων και των ιών έως τη βίοςφαιρα στο σύνολό της. Εξασφαλίζουν στους/στις μαθητές/-τριες τη δυνατότητα να κατανοούν αυτά που συμβαίνουν στον οργανισμό τους και στο περιβάλλον τους, καθώς και την ικανότητα να κρίνουν, να αξιολογούν δεδομένα και να κάνουν ως πολίτες συνειδητές επιλογές για θέματα της καθημερινής ζωής που αφορούν τους/τις ίδιους/-ες, αλλά και το κοινωνικό σύνολο στο οποίο ανήκουν.

Οι μαθητές/-τριες θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως μέρος του έμβιου κόσμου και να καλλιεργήσουν την αγάπη και τον σεβασμό για κάθε άλλο πλάσμα με το οποίο μοιράζονται τον πλανήτη.

- Να ερμηνεύουν τις μεταβολές που παρατηρούν κατά τη φυσιολογική ανάπτυξή τους και να υιοθετούν συμπεριφορές θετικές σε σχέση με τους κανόνες υγιεινής και σωστής διατροφής, αλλά και σε σχέση με αυτούς που αφορούν θέματα της κοινωνικής ζωής, των σχέσεων με το άλλο φύλο κ.λπ.

- Να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τη μελέτη οργανισμών που ενδιαφέρουν τον άνθρωπο, είτε διότι μπορούν να απειλήσουν την υγεία τους, είτε διότι τους παρέχουν χρήσιμα προϊόντα και υπηρεσίες, είτε διότι συνιστούν χαρακτηριστικά είδη των τυπικών οικοσυστημάτων της πατρίδας.

- Να κατονομάζουν τις παραμέτρους της ποικιλομορφίας των έμβιων όντων, αλλά και των κοινών τους χαρακτηριστικών στο επίπεδο των βασικών λειτουργιών (π.χ. μεταβολισμός κ.ά.), της κληρονομικότητας και της οργάνωσής τους από το κύτταρο στους ιστούς έως τα οικοσυστήματα και τη βίοςφαιρα.

- Να ασχοληθούν με θέματα σχετικά με τα μεγάλα περιβαλλοντικά ζητήματα, το πεπερασμένο των φυσικών πόρων, την ανάγκη χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την έννοια της κυκλικής οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

- Να προσεγγίζουν το φαινόμενο της κληρονομικότητας μέσω του μεντελισμού.

- Να αναλύουν τις διαδικασίες με τις οποίες προήλθε η ποικιλομορφία των έμβιων όντων με τη μακροχρόνια δράση των εξελικτικών διαδικασιών.

- Να ασχοληθούν με θέματα σχετικά με τις προκλήσεις αλλά και τα διλήμματα που εγείρονται από τη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και μικροοργανισμών για την παραγωγή τροφίμων, φαρμακευτικών ουσιών κ.λπ.

- Να ανακαλούν και να αναφέρουν γεγονότα, έννοιες και αρχές της Βιολογίας, καθώς και τις σχέσεις μεταξύ διαφορετικών επιστημονικών πεδίων, στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών.

- Να εφαρμόζουν γνώσεις που αποκτούν σχετικά με βιολογικές έννοιες και αρχές και δεξιότητες προκειμένου

να ερμηνεύσουν φαινόμενα ή διαδικασίες και να επιλύουν προβλήματα.

- Να διατυπώνουν υποθέσεις εργασίας και να σχεδιάζουν τρόπους για τον έλεγχό τους.

- Να αναλύουν και να ερμηνεύουν δεδομένα, να διατυπώνουν λογικά πορίσματα, να εξάγουν συμπεράσματα και να παρουσιάζουν αποτελέσματα αξιοποιώντας διάφορα εργαλεία (πίνακες, γραφήματα, διαγράμματα, φωτογραφίες, εικόνες κ.λπ.) και χρησιμοποιώντας σωστό επιστημονικά γραπτό ή προφορικό λόγο.

- Να αξιολογούν μαρτυρίες και να εντοπίζουν λάθη.

- Να γενικεύουν ιδέες, να επιλέγουν, να συνθέτουν και

να μεταβιβάζουν γεγονότα και πληροφορίες με λογικό, σαφή και κατανοητό τρόπο.

- Να αποδεικνύουν την κατανόηση των εφαρμογών της Βιολογίας στην καθημερινή ζωή και τη συμβολή τους στην επίλυση προβλημάτων του σύγχρονου ανθρώπου.

- Να αντιμετωπίζουν με κριτικό τρόπο τις εφαρμογές της σύγχρονης Βιολογίας αξιολογώντας τις ηθικές, κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές επιπτώσεις τους σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο αλλά και σε σχέση με το περιβάλλον.

- Να αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης των ΤΠΕ για να αναζητήσουν, να συλλέξουν και να οργανώσουν δεδομένα που σχετίζονται με τις εργασίες τους.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
<p>Α΄ Θεματικό Πεδίο: Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> Κλάδοι και αντικείμενα μελέτης των βιολογικών επιστημών. Φύση και επιτεύγματα της βιολογικής επιστήμης <p>Β΄ Θεματικό Πεδίο: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ –ΚΥΤΤΑΡΟ</p> <ol style="list-style-type: none"> Διάκριση άβιων-έμβιων και νεκρών οργανισμών. Χαρακτηριστικές ιδιότητες της ζωής. Κύτταρο: Η μονάδα της ζωής. Τα ευκαρυωτικά κύτταρα: Φυτικό και ζωικό. Τα προκαρυωτικά κύτταρα. Ακυτταρικές μορφές ζωής. Μονοκύτταροι – Πολυκύτταροι οργανισμοί. Επίπεδα οργάνωσης της ζωής (κύτταρο έως οργανισμό). Ποικιλομορφία, ταξινόμηση των οργανισμών. Σχέση δομής και λειτουργίας. Αλληλεπιδράσεις και προσαρμογές. Γνωριμία με το στερεοσκόπιο και το μικροσκόπιο. <p>Γ΄ Θεματικό Πεδίο: ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΨΗ</p> <ol style="list-style-type: none"> Εξασφάλιση τροφής από τους μονοκύτταρους, τους φυτικούς και ζωικούς 	<p>Α΄ Θεματικό Πεδίο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ</p> <ol style="list-style-type: none"> Εισαγωγή στην επιστημονική μέθοδο. <p>Β΄ Θεματικό Πεδίο: ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ</p> <ol style="list-style-type: none"> Η αναπαραγωγή σε κυτταρικό επίπεδο. Ο ρόλος της αναπαραγωγής στη διαίωνηση των ειδών. Είδη αναπαραγωγής (μονογονική, αμφιγονική). Σωματικά-γεννητικά κύτταρα. Η αναπαραγωγή των μονοκύτταρων οργανισμών. Η αναπαραγωγή στα φυτά. Η αναπαραγωγή σε ασπόνδυλα και σπονδυλωτά. Η αναπαραγωγή στον άνθρωπο 8.1 Αναπαραγωγικό σύστημα του άνδρα και της γυναίκας. 8.2 Ανάπτυξη αναπαραγωγικών οργάνων και γαμετών. 8.3 Έμμηνος κύκλος. 8.4 Γονιμοποίηση – Δημιουργία εμβρύου – Ανάπτυξη του εμβρύου. 8.5 Κύηση – Τοκετός – Γέννηση – Θηλασμός. 8.6 Εφηβεία – Στερεότυπα του φύλου – Ψυχολογία εφήβου – Κοινωνικές υπηρεσίες. 8.7 Τρόπος ζωής του σύγχρονου ανθρώπου και καλή λειτουργία του 	<p>Α΄ Θεματικό Πεδίο: ΚΥΤΤΑΡΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> Κυτταρική θεωρία. Κατηγορίες κυττάρων: Προκαρυωτικά- ευκαρυωτικά (φυτικά-ζωικά). Πολυκυτταρική οργάνωση. Θεμελιώδεις ιδιότητες της ζωής. Αλληλεξάρτηση δομής και λειτουργίας. Επιστήμη και τεχνολογία. <p>Β΄ Θεματικό Πεδίο: ΤΑ ΜΟΡΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> Τα μόρια της ζωής. Ανόργανες ενώσεις (νερό-άλατα). Οργανικές ενώσεις: <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Πρωτεΐνες 3.2 Λιπίδια 3.3 Υδατάνθρακες 3.4 Νουκλεϊκά οξέα: DNA και RNA (δομή, λειτουργία, ομοιότητες και διαφορές). 3.5 Κανόνας της συμπληρωματικότητας των βάσεων. <p>Γ΄ Θεματικό Πεδίο: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> Γενετικό υλικό – Γενετική πληροφορία – Χαρακτηριστικά. Διαδοχή των νουκλεοτιδίων του DNA και γενετική πληροφορία. Γονίδιο: Η λειτουργική μονάδα που καθορίζει τα είδη των πρωτεϊνών που παράγει

<p>οργανισμούς και η σημασία της.</p> <p>2. Ο ρόλος της κυτταρικής αναπνοής στην αξιοποίηση της ενέργειας των τροφών.</p> <p>3. Μεταβολισμός: Διάσπαση και σύνθεση ουσιών (καταβολισμός-αναβολισμός).</p> <p>4. Αυτότροφοι και ετερότροφοι οργανισμοί.</p> <p>5. Η λειτουργία της φωτοσύνθεσης και ο ρόλος της.</p> <p>6. Η λειτουργία της πέψης στο κύτταρο και στους ζωικούς οργανισμούς.</p> <p>7. Τα όργανα του πεπτικού συστήματος αντιπροσωπευτικών ζωικών οργανισμών.</p> <p>8. Πεπτικό σύστημα του ανθρώπου</p> <p>8.1 Τα όργανα του πεπτικού συστήματος του ανθρώπου.</p> <p>8.2 Διάσπαση, απορρόφηση και αποβολή ουσιών – Συνεργασία πεπτικού και κυκλοφορικού συστήματος.</p> <p>8.3 Εντερικό μικροβίωμα.</p> <p>8.4 Είδη θρεπτικών ουσιών που περιέχονται στις τροφές και η χρησιμότητά τους – Ισορροπημένη, μεσογειακή διατροφή.</p> <p>8.5 Διατροφή και υγεία – Διατροφικές διαταραχές.</p> <p>8.6 Διατροφή και περιβάλλον.</p> <p>Δ' Θεματικό Πεδίο: ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΒΟΛΗ ΟΥΣΙΩΝ</p> <p>1. Η μεταφορά ουσιών στο φυσικό περιβάλλον: Το φαινόμενο της διάχυσης.</p> <p>2. Ουσίες που μεταφέρονται: Θρεπτικά συστατικά, άχρηστες ουσίες.</p> <p>3. Ο ρόλος της μεταφοράς και της αποβολής ουσιών στους οργανισμούς.</p> <p>4. Μεταφορά και αποβολή ουσιών σε μονοκύτταρους οργανισμούς.</p> <p>5. Μεταφορά ουσιών στα φυτά:</p> <p>5.1 Αγωγός ιστός.</p>	<p>αναπαραγωγικού συστήματος.</p> <p>Γ' Θεματικό Πεδίο: ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ</p> <p>1. Ομοιόσταση (βασικοί μηχανισμοί).</p> <p>2. Ασθένειες – Άμυνα του οργανισμού.</p> <p>3. Παράγοντες που προκαλούν ασθένειες.</p> <p>4. Βακτήρια – Μύκητες – Πρωτόζωα – Ιοί.</p> <p>5. Ανοσοποιητικό σύστημα του ανθρώπου</p> <p>5.1 Εξωτερικοί αμυντικοί μηχανισμοί του ανθρώπινου οργανισμού.</p> <p>5.2 Εσωτερικοί αμυντικοί μηχανισμοί του ανθρώπινου οργανισμού.</p> <p>5.3 Ανοσία (ενεργητική-παθητική, πρωτογενής-δευτερογενής ανοσολογική απόκριση).</p> <p>5.4 Εμβόλια – Οροί.</p> <p>5.5 Αντιβιοτικά.</p> <p>5.6 Δυσλειτουργίες ανοσοποιητικού συστήματος (αλλεργία, αυτοάνοσα νοσήματα).</p> <p>5.7 Καρκίνος.</p> <p>5.8 Σχέση του τρόπου ζωής του σύγχρονου ανθρώπου με την εμφάνιση ασθενειών.</p> <p>5.9 Αναδυόμενες ασθένειες.</p> <p>Δ' Θεματικό Πεδίο: ΜΕΤΑΒΟΛΙΣΜΟΣ</p> <p>1. Ο ρόλος της ενέργειας στη διατήρηση της δομής και της ομοιόστασης του ανθρώπινου οργανισμού.</p> <p>2. Η τροφή ως πηγή συστατικών και ενέργειας για τον οργανισμό.</p> <p>3. Μεταβολισμός (αναβολισμός- καταβολισμός).</p> <p>4. Ένζυμα (τρόπος δράσης, αξιοποίησή τους στην καθημερινή ζωή).</p> <p>Ε' Θεματικό Πεδίο: ΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥΣ</p> <p>1. Δομή οικοσυστήματος.</p> <p>2. Σχέσεις μεταξύ βιοτικών και</p>	<p>ένα κύτταρο.</p> <p>4. Δομικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των οργανισμών.</p> <p>5. Μεταφορά της γενετικής πληροφορίας.</p> <p>6. Κυτταρικός κύκλος – Αντιγραφή.</p> <p>7. Κεντρικό δόγμα της Βιολογίας: Ροή της γενετικής πληροφορίας.</p> <p>8. Έκφραση της γενετικής πληροφορίας: Μεταγραφή, μετάφραση (αδρομερής περιγραφή).</p> <p>9. Διαφοροποίηση κυττάρων – Βλαστοκύτταρα.</p> <p>10. Γενετικός κώδικας.</p> <p>11. Χρωμοσώματα: Δομή και ρόλος.</p> <p>12. Χρωμοσώματα: Φυλετικά, αυτοσωμικά, ομόλογα.</p> <p>13. Φυλοκαθορισμός στον άνθρωπο.</p> <p>14. Καρυότυπος.</p> <p>15. Κυτταρική διαίρεση: Μίτωση.</p> <p>16. Κυτταρική διαίρεση: Μείωση (αδρομερής περιγραφή).</p> <p>17. Αλληλόμορφα γονίδια: Επικρατή – Υπολειπόμενα</p> <p>18. Ομόζυγος – Ετερόζυγος.</p> <p>19. Γονότυπος – Φαινότυπος.</p> <p>20. Κληρονομικότητα: Κληρονομικά και επίκτητα χαρακτηριστικά.</p> <p>21. Νόμος διαχωρισμού του Μέντελ.</p> <p>22. Μεταλλάξεις.</p> <p>Δ' Θεματικό Πεδίο: ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ –ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ</p> <p>1. Η απαρχή της βιοτεχνολογίας.</p> <p>2. Γενετική μηχανική – Τεχνολογία του ανασυνδυασμένου DNA.</p> <p>3. Βιοτεχνολογία.</p> <p>4. Εφαρμογές της βιοτεχνολογίας στην ιατρική (φάρμακα, εμβόλια, αντιβιοτικά, γονιδιακή θεραπεία).</p> <p>5. Εφαρμογές της βιοτεχνολογίας στην γεωργία,</p>
---	---	--

<p>5.2 Λειτουργίες που συνδέονται με τη μεταφορά ουσιών στα φυτά: Διαπνοή – Φωτοσύνθεση – Κυτταρική αναπνοή.</p> <p>5.3 Η αποβολή ουσιών στα φυτά.</p> <p>6. Μεταφορά ουσιών σε ζωικούς οργανισμούς.</p> <p>6.1 Το κυκλοφορικό σύστημα σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών (ασπόνδυλα, σπονδυλωτά).</p> <p>7. Κυκλοφορικό σύστημα του ανθρώπου</p> <p>7.1 Δομή και λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος.</p> <p>7.2 Αίμα.</p> <p>7.3 Κυκλοφορία του αίματος.</p> <p>7.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την καλή λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος.</p> <p>8. Η μεταφορά οξυγόνου σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών – Το αναπνευστικό σύστημα.</p> <p>9. Αναπνευστικό σύστημα του ανθρώπου</p> <p>9.1 Δομή και λειτουργία του αναπνευστικού συστήματος.</p> <p>9.2 Λειτουργία της αναπνοής (εισπνοή-εκπνοή) – Ανταλλαγή αναπνευστικών αερίων.</p> <p>9.3 Σχέση κυκλοφορικού και αναπνευστικού συστήματος.</p> <p>9.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την καλή λειτουργία του αναπνευστικού συστήματος.</p> <p>10. Το σύστημα αποβολής ουσιών σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών – Το Απεκκριτικό σύστημα.</p> <p>11. Ουροποιητικό σύστημα του ανθρώπου</p> <p>11.1 Δομή και λειτουργία του ουροποιητικού συστήματος.</p> <p>11.2 Σχέση κυκλοφορικού και ουροποιητικού συστήματος.</p> <p>11.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την καλή λειτουργία του ουροποιητικού συστήματος.</p>	<p>αβιοτικών παραγόντων – Σχέσεις (συμβιωτικές, ανταγωνιστικές, αναπαραγωγικές, τροφικές) μεταξύ των ζωντανών οργανισμών ενός οικοσυστήματος.</p> <p>3. Ισορροπία στα οικοσυστήματα – Παραδείγματα αυτορρύθμισης.</p> <p>4. Τροφικές αλυσίδες, τροφικά πλέγματα.</p> <p>5. Παραγωγοί, καταναλωτές διαφόρων τάξεων, αποικοδομητές.</p> <p>6. Βιοποικιλότητα και η σημασία της.</p> <p>7. Σχέση φωτοσύνθεσης και αναπνοής.</p> <p>8. Ενέργεια – Είσοδος και ροή στο οικοσύστημα.</p> <p>9. Τροφικά επίπεδα, τροφικές πυραμίδες.</p> <p>10. Ανακύκλωση ύλης στο οικοσύστημα.</p> <p>11. Κύκλος άνθρακα.</p> <p>12. Κύκλος αζώτου.</p> <p>13. Κύκλος του νερού.</p> <p>14. Η γη ως ενιαίο οικοσύστημα – Παραδείγματα.</p> <p>15. Ανθρώπινες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον – Κίνδυνοι.</p> <p>16. Ρύπανση περιβάλλοντος και συνέπειες αυτής στην υγεία, στη βιοποικιλότητα, στην πολιτισμική μας κληρονομιά (ατμοσφαιρική ρύπανση, φαινόμενο θερμοκηπίου, καταστροφή στοιβάδας του όζοντος, ευτροφισμός).</p> <p>17. Προστατευόμενες περιοχές (Εθνικοί δρυμοί, υγρότοποι, περιοχές Natura κ.ά.).</p> <p>18. Αρχές αειφορικής ανάπτυξης και διαχείρισης του περιβάλλοντος.</p> <p>19. Παράδειγμα επίλυσης περιβαλλοντικού προβλήματος σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας.</p>	<p>την κτηνοτροφία, το περιβάλλον.</p> <p>6. Κλωνοποίηση (γονιδίων, κυττάρων, οργανισμών).</p> <p>7. Βιοπληροφορική.</p> <p>8. Όροι και όρια χρήσης της Βιοτεχνολογίας – Ζητήματα Βιοηθικής.</p> <p>Ε' Θεματικό Πεδίο: ΕΞΕΛΙΞΗ</p> <p>1. Η εξέλιξη ως διαδικασία αναπαραγωγής, μεταλλαγής, επιλογής.</p> <p>2. Βιολογική εξέλιξη 3,5 δισεκατομμυρίων χρόνων – Γεωλογικοί χρόνοι και σημαντικοί σταθμοί.</p> <p>3. Είδος – Πληθυσμός.</p> <p>4. Δομές, χαρακτηριστικά απολιθωμάτων – Πληροφορίες που παρέχουν (περιοχές του ελληνικού χώρου με σημαντικά ευρήματα απολιθωμάτων).</p> <p>5. Φυλογενετικά δέντρα και φυλογένεση.</p> <p>6. Βιοχημικές και ανατομικές ενδείξεις για την εξέλιξη.</p> <p>7. Δαρβινική και Λαμαρκιανή θεωρία (συνεισφορά των Γουάλας, Λάιελ κτλ.). Νεοδαρβινική σύνθεση, συνεισφορά επιστημόνων.</p> <p>8. Φυσική επιλογή – Ειδογένεση.</p> <p>9. Εξέλιξη του ανθρώπου.</p>
--	--	---

<p>Ε' Θεματικό Πεδίο: ΣΤΗΡΙΞΗ – ΚΙΝΗΣΗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Στήριξη – Κίνηση των οργανισμών, 2. Δομές και συστήματα στήριξης και κίνησης μονοκύτταρων οργανισμών. 3. Δομές και συστήματα στήριξης φυτικών οργανισμών. 4. Δομές και συστήματα στήριξης και κίνησης ασπόνδυλων. 5. Υδροστατικός σκελετός – Εξωσκελετός – Ενδοσκελετός. 6. Μυοσκελετικό σύστημα του ανθρώπου 6.1 Είδη και δομή των οστών. 6.2 Ο ανθρώπινος σκελετός. 6.3 Είδη και κατασκευή των μυών. 6.4 Είδη αρθρώσεων – Λειτουργία στο πλαίσιο του οργανισμού. 6.5 Ο ρόλος των μυών στη στήριξη και στην κίνηση. 6.6 Παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του μυοσκελετικού συστήματος του ανθρώπου. 6.7 Όρθια στάση και δίποδη βάδιση. <p>ΣΤ' Θεματικό Πεδίο: ΕΡΕΘΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ερεθίσματα και αντίδραση των οργανισμών σε αυτά. 2. Μονοκύτταροι οργανισμοί και αντίδραση σε ερεθίσματα. 3. Αντίδραση των φυτών στις μεταβολές του περιβάλλοντος. 4. Τακτισμός και τροπισμός. 5. Δομή του νευρικού συστήματος στα ασπόνδυλα. 6. Οι αισθήσεις στα ασπόνδυλα. 7. Δομή του νευρικού συστήματος στα σπονδυλωτά. 8. Αντιδράσεις των θηλαστικών στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος. 9. Νευρικό σύστημα του ανθρώπου 9.1 Εγκέφαλος, νωτιαίος μυελός, νεύρα. 9.2 Νευρικά κύτταρα – 		
--	--	--

<p>Νευρώνες. 9.3 Παραγωγή και μεταβίβαση πληροφορίας-ερεθίσματος. 9.4 Εγκέφαλος – Έλεγχος των λειτουργιών. 9.5 Αισθήσεις – Αισθητήρια όργανα. 9.6 Ρύθμιση-συντονισμός-ρόλος των ορμονών. 9.7 Παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του νευρικού συστήματος (περιβαλλοντικοί, ουσίες που προκαλούν εθισμό) – Τρόπος δράσης. 9.8 Νευροεκφυλιστικές νόσοι: Άνοια, απώλεια μνήμης, νόσος Αλτσχάιμερ κ.ά.</p>		
--	--	--

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Τα αντικείμενα μελέτης της Βιολογίας, δηλαδή τα έμβια όντα, παρουσιάζουν ιδιομορφίες, οι οποίες, αναπόφευκτα, επηρεάζουν τη διδασκαλία της. Οι ιδιομορφίες αυτές οφείλονται στο ότι οι ζωντανοί οργανισμοί:

- Έχουν διπλή υπόσταση, ως γενετικό πρόγραμμα (γενότυπος) και ως αποτέλεσμα της έκφρασής του (φαινότυπος), ακολουθώντας μια διαδικασία ανάπτυξης.

- Εξελίσσονται στη διάρκεια του χρόνου.

- Αποτελούν συστήματα που διατηρούν τη δομή και τη λειτουργία τους κατά τη διάρκεια της ζωής τους, χάρη στις πολλαπλές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των επιμέρους δομών τους και μεταξύ αυτών και του περιβάλλοντος.

Η πραγμάτωση των σκοπών του μαθήματος γενικά και των στόχων των επιμέρους ενοτήτων ειδικότερα συντελείται μέσα από ένα σύνολο οργανωμένων ενεργειών και δραστηριοτήτων στον σχολικό χώρο, αλλά και έξω από αυτόν. Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται, επομένως, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, να επιλέξει, να οργανώσει και να στηρίξει ένα πλαίσιο δραστηριοτήτων μέσα από τις οποίες θα υλοποιηθούν οι διδακτικοί-μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος.

Καθώς η Βιολογία δεν μπορεί να διδαχτεί χωρίς άμεση πρόσβαση του/της μαθητή/-τριας στα αντικείμενα που μελετά, θα πρέπει η διδασκαλία των επιμέρους εννοιών, διαδικασιών ή φαινομένων να περιλαμβάνει, ανάλογα με το θέμα, επισκέψεις στο πεδίο ή/και πραγματοποίηση εργαστηριακών ασκήσεων. Σημαντικό, ωστόσο, ρόλο στη διδασκαλία της Βιολογίας καλούνται, πλέον, να παίξουν οι ΤΠΕ, γιατί με τη χρήση των εργαλείων και υπηρεσιών που παρέχουν μπορούν να σχεδιαστούν δραστηριότητες στις οποίες περιλαμβάνονται αναπαραστάσεις μορφολογικών και ανατομικών δομών, εικονικές επισκέψεις σε απομακρυσμένα ή δύσκολα προσβάσιμα οικοσυστήματα, εικονική αναπαραγωγή βιολογικών φαινομένων και πειραματικών διαδικασιών που για διάφορους λόγους (χρόνος, κόστος, επικινδυνότητα) δεν είναι δυνατόν να διεξαχθούν στο σχολικό εργαστήριο κ.λπ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, βασικές αρχές της διδασκαλίας της Βιολογίας στο Γυμνάσιο αποτελούν:

- Η αξιοποίηση προϋπαρχουσών γνώσεων, εμπειριών και βιωμάτων των μαθητών/-τριών ώστε να εντάσσουν, σταδιακά, τη νέα γνώση στην ήδη υπάρχουσα.

- Η αξιοποίηση γνωστικών συγκρούσεων για την εξάλειψη πιθανών παρανοήσεων και την αξιοποίηση, τη συμπλήρωση ή αντικατάσταση των υπαρχουσών γνώσεων.

- Ο σαφής εργαστηριακός προσανατολισμός και η αξιοποίηση, όπου αυτό είναι εφικτό, των δυνατοτήτων για έρευνες πεδίου.

- Η ενεργητική προσέγγιση της γνώσης και η ανάπτυξη πρωτοβουλιών.

- Η δυνατότητα διαφοροποίησης μέρους του προγράμματος ανάλογα με την ετοιμότητα, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/-τριών.

- Η ανάπτυξη κριτικής και δημιουργικής σκέψης με όχημα διαδικασίες που προωθούν το «μαθαίνω πώς να μαθαίνω» και τη «διερευνητική μάθηση».

- Η ενίσχυση της διαδικασίας της μάθησης με τη συμμετοχή των μαθητών/-τριών σε ομαδικές εργασίες. Αυτό διευκολύνει γνωστικές αλληλεπιδράσεις, ανταλλαγή ιδεών, υπέρσπηση και αντίκρουση ισχυρισμών με επιστημονικά βάσιμα επιχειρήματα, ελεύθερη διατύπωση απόψεων, ενώ παράλληλα διευκολύνει τη διαδικασία προσωπικού αναστοχασμού, που αποτελεί βασικό παράγοντα στη διαδικασία της μάθησης.

- Η ανάδειξη της σχέσης των βιολογικών επιστημών και των τεχνολογικών εφαρμογών τους με όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής (υγεία, περιβάλλον, αγροτική παραγωγή, επάρκεια τροφής κ.ά.), την αειφορία, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τα προβλήματα που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο.

- Η ανάδειξη των σχέσεων της Βιολογίας με τις άλλες φυσικές επιστήμες.

Διδακτικές Μέθοδοι: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορούν να αξιοποιηθούν κατά τη διδασκαλία θεμάτων Βιολογίας στο Γυμνάσιο και να εξυπηρετήσουν τη διδακτική μεθοδολογία, όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω, μπορεί να είναι:

- Η διαδικασία μάθησης μέσω της διερεύνησης και της κατευθυνόμενης ανακάλυψης, η οποία αποτελεί

σημαντική διδακτική στρατηγική ανάπτυξης κριτικής και δημιουργικής σκέψης. Η αξιοποίησή της κατά τη διδασκαλία βιολογικών θεμάτων προϋποθέτει αξιοποίηση των εμπειριών και των προϋπαρχουσών γνώσεων του/της μαθητή/-τριας και την παρότρυνσή του/της στο να παρατηρεί, να κάνει μετρήσεις, να συγκρίνει, να επιλέγει, να ταξινομεί, να συμπεραίνει, να γενικεύει και να ελέγχει τις υποθέσεις του.

- Οι μελέτες στο πεδίο με επισκέψεις στο περιβάλλον (φυσικό, κοινωνικό), οι οποίες βοηθούν τον/τη μαθητή/-τρια να παρατηρεί και να μελετά φαινόμενα, να επαληθεύει και να εφαρμόζει σε πραγματικές συνθήκες τις γνώσεις και τις δεξιότητες που έχει αποκτήσει στην τάξη, αποκτώντας επιπλέον εμπειρίες και διευρύνοντας τις γνώσεις του.

- Η επίσκεψη σε χώρους άτυπης μάθησης δια ζώσης ή διαδικτυακά, όπως επισκέψεις σε μουσεία φυσικής ιστορίας, ζωολογίας, πάρκα, δάση, περιοχές Natura κ.ά.

- Η χρήση εποπτικού υλικού το οποίο θα πρέπει να διεγείρει το ενδιαφέρον του/της μαθητή/-τριας, να παρέχει τη δυνατότητα στον/στην εκπαιδευτικό να οργανώνει και να ανατροφοδοτεί τη διδασκαλία. Ιδιαίτερη σημασία έχει η χρήση προσομοιώσεων ή μοντέλων, με τις οποίες ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να μελετά τις παραμέτρους που καθορίζουν την έκβαση ενός φαινομένου ή μιας λειτουργίας και να προσεγγίζει περιοχές της γνώσης που δεν είναι προσβάσιμες από άλλα διδακτικά υλικά. Η αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων των ΤΠΕ μπορεί να συνδράμει τον/την εκπαιδευτικό να συμπληρώσει και να διευρύνει τα χρησιμοποιούμενα διδακτικά-εποπτικά μέσα, ιδιαίτερα τώρα που τα διδακτικά εγχειρίδια συνδέονται άμεσα μέσω του υβριδικού χαρακτήρα τους με τα ψηφιακά εργαλεία.

- Η συζήτηση-διάλογος με τους/τις μαθητές/-τριες, μέσω του οποίου θα ωθούνται στον προβληματισμό και στη συμμετοχή και παράλληλα θα μαθαίνουν να οργανώνουν τα επιχειρήματά τους προκειμένου να υποστηρίζουν την άποψή τους, να τα τροποποιούν και να τα απορρίπτουν όταν πεισθούν ότι είναι λανθασμένα.

- Η εργασία σε ομάδες, με την οποία διευκολύνονται οι γνωστικές αλληλεπιδράσεις, προσφέρονται ευκαιρίες για ανταλλαγή ιδεών, για υπεράσπιση και αντίκρουση ισχυρισμών και διατύπωση τεκμηριωμένων απόψεων.

- Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας. Το ΠΣ δεν εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες, αλλά η διδασκαλία τροποποιείται ως προς το περιεχόμενο, τη διαδικασία, τα προϊόντα, ώστε να ανταποκρίνεται στα διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας των μαθητών/-τριών, τους διαφορετικούς τρόπους που μαθαίνουν και στα διαφορετικά τους ενδιαφέροντα. Σημειώνεται ότι πολλές Θεματικές Ενότητες αλλά και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα χαρακτηρίζονται ως «Εμβάθυνση» ή ως «Εμβάθυνση - Σχέδιο εργασίας» και μπορούν να αξιοποιούνται δυναμικά από τους/τις διδάσκοντες/-ουσες, ανάλογα με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο και τις ανάγκες της τάξης τους.

- Η επίλυση προβλήματος, με την αξιοποίηση ήδη υπαρχουσών γνώσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα αποτελέσματα είναι θετικότερα όταν είναι εμφανής η σχέση των προβλημάτων που δίνονται προς επίλυση με θέματα του άμεσου ενδιαφέροντος του/της μαθητή/-τριας, κάτι πολύ εύκολο για τη Βιολογία. Είναι φυσικό, στο επίπεδο του Γυμνασίου, η τεκμηρίωση των λύσεων που προτείνον-

ται να γίνεται αρχικά σε επίπεδο διαίσθησης ή εμπειρίας του/της μαθητή/-τριας και στη συνέχεια στη βάση της αποδεικτικής διαδικασίας.

- Η εργαστηριακή άσκηση, κατά την οποία ο/η μαθητής/-τρια δε θα παραμένει στον ρόλο του παθητικού θεατή. Αυτό τον/τη βοηθά να αποκτά μια πρόγευση της επιστημονικής μεθόδου και να ανιχνεύει τα βήματα που ακολουθήθηκαν στη διατύπωση των νόμων και των αρχών των βιολογικών επιστημών.

- Σχέδια εργασίας. Μέσα από τα σχέδια εργασίας (ατομικά ή ομαδικά), ο/η μαθητής/-τρια έχει τη δυνατότητα να εμβαθύνει στην κατανόηση και στην εφαρμογή βασικών εννοιών για την επίλυση προβλημάτων. Με τη συμμετοχή του/της σε ανάλογες διαδικασίες ενεργοποιείται η σκέψη και η δημιουργικότητά του/της. Αυξάνεται το ενδιαφέρον του/της για τη μελέτη των θεμάτων Βιολογίας, γιατί αντιλαμβάνεται στην πράξη τη συμβολή της επιστήμης αυτής στην κατανόηση του φαινομένου της ζωής και στην αντιμετώπιση σοβαρών αλλά καθημερινών προβλημάτων του σύγχρονου ανθρώπου. Εθίζεται στη συμμετοχή και τη συλλογική δράση για την παραγωγή κοινών έργων, στην ανάληψη πρωτοβουλιών και στον επιστημονικό τρόπο σκέψης. Αναπτύσσει κριτική και δημιουργική σκέψη και αίσθημα ευθύνης για τις επιλογές του, ενώ προετοιμάζεται για τη λειτουργία του/της ως ενεργού και υπεύθυνου πολίτη.

- Σύνδεση θεωρίας και πράξης. Οι πολύπλευρες διαστάσεις των βιολογικών διαδικασιών και φαινομένων, η άμεση σχέση τους με κάθε πτυχή της καθημερινής ζωής, όπως και η ίδια η πορεία εξέλιξης της σύγχρονης Βιολογίας, μια πορεία στην οποία συνέβαλαν ερευνητικές προσπάθειες σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία, ευνοούν την εμπλοκή των μαθητών/-τριών σε ομαδικές συνεργατικές δραστηριότητες σε ζητήματα που άπτονται τρέχουσας πραγματικότητας (π.χ. πανδημία SARS-CoV2). Στο πλαίσιο αυτών των δραστηριοτήτων διατυπώνονται ερωτήματα, προσδιορίζονται προβλήματα, αξιοποιούνται ερευνητικές μεθοδολογίες, συλλέγονται δεδομένα, τα οποία αξιολογούνται, ταξινομούνται και υφίστανται επεξεργασία, που οδηγεί σε συμπεράσματα, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία για νέα ερωτήματα. Επιπλέον, οι παραπάνω δραστηριότητες καθιστούν τους/τις μαθητές/-τριες κοινωνούς των προβλημάτων της κοινωνίας στην οποία ζουν, προάγοντας την ιδιότητα του ενεργού πολίτη (ενεργού πολιτεότητας).

- Η πραγματοποίηση μικρών ερευνητικών εργασιών βοηθά τους/τις μαθητές/-τριες να εξοικειώνονται με την αξιοποίηση επιστημονικών μεθόδων προκειμένου να ερμηνεύουν τη δυναμική φύση των έμβιων όντων, τις αλληλεπιδράσεις τους και τα αποτελέσματα αυτών των αλληλεπιδράσεων, οι οποίες εξασφαλίζουν τη διατήρηση της δομής και της λειτουργικότητας των βιολογικών συστημάτων κάθε επιπέδου (από το κύτταρο ως το οικοσύστημα). Παράλληλα, οι εργασίες αυτές καλλιεργούν δεξιότητες συνεργασίας, σεβασμού ή/και αποδοχής των διαφορετικών απόψεων, αναδεικνύουν την ικανοποίηση από τη συμμετοχή στην παραγωγή κοινού έργου, ενώ επιπλέον δίνουν την ευκαιρία «προσαρμογής» του Προγράμματος Σπουδών στις τοπικές συνθήκες και ιδιαιτερότητες και στη μελέτη θεμάτων τοπικού ενδιαφέροντος ή θεμάτων για τα οποία εκδηλώνουν ενδιαφέρον οι μαθητές/-τριες.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

α) Αξιολόγηση του/της μαθητή/-τριας

Η αξιολόγηση, σύμφωνα με τους άξονες ανάπτυξης του Προγράμματος Σπουδών, θα πρέπει να στοχεύει κυρίως στην ανατροφοδότηση των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευόμενων σε σχέση με τη μαθησιακή διαδικασία και την πορεία επίτευξης των μαθησιακών στόχων. Στο νέο ΠΣ, πέρα από την αρχική και την τελική αξιολόγηση, δίνεται έμφαση στην αξιοποίηση της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ως μιας παιδαγωγικής λειτουργίας ενσωματωμένης δυναμικά στη διδακτική πράξη, η οποία αποβλέπει στον συνεχή έλεγχο της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (μετακίνηση από την αξιολόγηση της μάθησης στην αξιολόγηση για τη μάθηση). Υπηρετεί, δηλαδή, την ανάγκη της πληροφόρησης του/της εκπαιδευτικού για την αποτελεσματικότητα των επιλεγόμενων από αυτόν παρεμβάσεων, επινοήσεων και ενεργειών κατά την εξέλιξη του εκπαιδευτικού έργου. Ως παιδαγωγικό, μάλιστα, εργαλείο συναρτάται με την αξιοποίηση των λαθών των μαθητών/-τριών, που ανατροφοδοτεί τη διδακτική πορεία.

Σε αυτή την κατεύθυνση συνεισφέρει η ανάπτυξη μεταγνωστικών ικανοτήτων καθώς και δεξιοτήτων αυτοαξιολόγησης στους/στις μαθητές/-τριες, έτσι ώστε να ελέγχουν, στον βαθμό του εφικτού, την πορεία μάθησής τους και να συμμετέχουν στην κοινή προσπάθεια της τάξης τους (διαμορφωτική αξιολόγηση). Οι μαθητές/-τριες, αξιοποιώντας ποικίλα εργαλεία (συμπεριλαμβανομένων και αυτών των ΤΠΕ), δημιουργούν έργα (λύση ασκήσεων και προβλημάτων, οργάνωση και υλοποίηση σχεδίων έρευνας, συλλογή πληροφοριών, χρήση έντυπου και ψηφιακού υλικού, καταγραφή μετρήσεων, εξαγωγή και παρουσίαση συμπερασμάτων κ.λπ.), στο πλαίσιο δραστηριοτήτων (ατομικών ή ομαδικών) που προτείνει ο/η εκπαιδευτικός. Τα έργα κάθε μαθητή/-τριας καταχωρίζονται στον προσωπικό του/της φάκελο εργασιών, ο οποίος διατηρείται στο σχετικό αρχείο της τάξης. Οι εργασίες κάθε μαθητή/-τριας και τα έργα που δημιουργεί στο πλαίσιο του μαθήματος αξιοποιούνται, στο πλαίσιο της διαμορφωτικής αξιολόγησης, για τον εντοπισμό πιθανών αδυναμιών και την καθοδήγησή του/της, προκειμένου να βελτιωθεί η απόδοσή του/της και να επιτευχθούν γι' αυτόν/-τήν οι διδακτικοί στόχοι.

Η τελική αξιολόγηση είναι δυνατόν να είναι ποικίλη και ένα μέρος της να αποτελεί η τελική τυπική αξιολόγηση με ερωτήσεις που ενεργοποιούν την κριτική σκέψη των μαθητών/-τριών. Σε αυτή την περίπτωση η προσπάθεια άρθρωσης τεκμηριωμένου λόγου θα πρέπει να έχει μεγαλύτερη βαρύτητα από την απλή ανάκληση γνώσεων. Στην τελική αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων συνυπολογίζεται και η αξιολόγηση του φακέλου εργασιών που παραδίδουν.

Η αυτοαξιολόγηση των μαθητών/-τριών μπορεί να υποστηρίζεται με φύλλα αυτοαξιολόγησης εντός του βιβλίου, τα οποία αποσπώνται και αποθηκεύονται στον φάκελο εργασιών.

β) Αξιολόγηση του Προγράμματος Σπουδών

Για την επίτευξη των στόχων που η Πολιτεία θέτει για κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης και την εξασφάλιση της ποιότητας σε σχέση με τα μαθησιακά αποτελέσματα, προϋπόθεση αποτελεί η αξιολόγηση σε όλα τα επίπεδα.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι αυτονόητη η αξιολόγηση των Προγραμμάτων Σπουδών.

Η συστηματική αξιολόγηση των Προγραμμάτων Σπουδών προϋποθέτει την παράλληλη παρακολούθηση και καταγραφή/αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας όλων των συνιστωσών της εκπαιδευτικής διαδικασίας, οι οποίες αφορούν το σύνολο των εμπλεκόμενων με αυτήν. Στόχος είναι η ανατροφοδότηση, σε όλα τα επίπεδα, η οποία θα οδηγήσει σε βελτιωτικές παρεμβάσεις, αν και όπου αυτό κριθεί απαραίτητο.

Η αξιολόγηση θα πρέπει να αφορά:

- Το περιεχόμενο, για τον εντοπισμό θεματικών πεδίων που παρουσιάζουν δυσκολίες για τους/τις μαθητές/-τριες της συγκεκριμένης ηλικίας ή που προϋποθέτουν γνωστικό υπόβαθρο που αυτοί/-ές δε διαθέτουν ή που είναι περιττό. Επίσης, η αξιολόγηση θα πρέπει να αφορά την καταγραφή θεματικών πεδίων στα οποία θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα λόγω ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τους/τις μαθητές/-τριες ή γιατί αποτελούν υπόβαθρο για ενότητες που ακολουθούν ή γιατί εξασφαλίζουν γνώσεις χρήσιμες στην καθημερινή ζωή κ.λπ.

- Τη στοχοθεσία, για τον εντοπισμό ανακολουθιών ή για τον προσδιορισμό στόχων που δε συνάδουν με την αντιληπτική ικανότητα και τις ανάγκες των μαθητών/-τριών στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται το συγκεκριμένο Πρόγραμμα Σπουδών.

- Την προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία σε σχέση όχι μόνο με την εξασφάλιση στους/στις μαθητές/-τριες γνώσεων, αλλά και με την ανάπτυξη σε αυτούς/-ές κριτικής και δημιουργικής σκέψης μέσα από ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες, τη σύνδεση με το κοινωνικό περιβάλλον, τη διαφοροποιημένη διδασκαλία κ.λπ.

- Την αξιολόγηση της επίτευξης των διδακτικών στόχων σε σχέση με τους/τις μαθητές/-τριες, η οποία θα πρέπει να αφορά τόσο τον γνωστικό τομέα όσο και τον ψυχοκινητικό και τον συναισθηματικό.

Στη διάρκεια της αξιολόγησης του Προγράμματος Σπουδών, για να είναι αυτή αξιόπιστη, η πληροφόρηση θα πρέπει να είναι συνεχής, να προέρχεται από όλους τους συμμετέχοντες και να έχει αποτυπωθεί με ποικίλες μεθόδους έρευνας και μέσα (ερωτηματολόγια με κλειστές και ανοιχτές ερωτήσεις, ημιδομημένες συνεντεύξεις, φύλλα παρατήρησης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων από ειδικούς εμπειρογνώμονες. Ειδικότερα, η αξιολόγηση στο επίπεδο αυτό θα πρέπει να αφορά:

- Την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, για να υλοποιήσουν ό,τι από το Πρόγραμμα Σπουδών προβλέπεται, λαμβάνοντας υπόψη αφενός τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους και αφετέρου τις επιμορφωτικές ανάγκες που απορρέουν από τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του Προγράμματος Σπουδών και της διδακτικής μεθοδολογίας που αυτό προτείνει.

- Την ετοιμότητα των διευθυντών των σχολικών μονάδων να στηρίξουν τους/τις εκπαιδευτικούς στο έργο τους, είτε αυτό αφορά ατομικές προσπάθειες είτε ομαδικές/συνεργατικές εκπαιδευτικές διαδικασίες.

- Την ετοιμότητα των στελεχών της εκπαίδευσης να στηρίξουν τους/τις εκπαιδευτικούς στο έργο τους και να καλύψουν τις ανάγκες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην προσπάθειά τους

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΙΟΛΟΓΙΑ – Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:	
Α. Η Επιστήμη της Βιολογίας	1. Κλάδοι και αντικείμενα μελέτης των βιολογικών επιστημών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν χαρακτηριστικούς κλάδους της επιστήμης της Βιολογίας (π.χ. Ζωολογία, Βοτανική, Γενετική, Οικολογία, Εξέλιξη), καθώς και νέους τομείς (π.χ. Γονιδιωματική). 	
	2. Φύση και επιτεύγματα της βιολογικής επιστήμης. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν το αντικείμενο μελέτης των βιολογικών επιστημών με εφαρμογές στην καθημερινή ζωή. 	
Β. Οργάνωση της ζωής – Κύτταρο	1. Διάκριση άβιων-έμβιων και νεκρών οργανισμών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν στο περιβάλλον τους οργανισμούς από τα άβια αντικείμενα. • Να καταγράφουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ ενός οργανισμού και ενός άβιου αντικειμένου. 	
	2. Χαρακτηριστικές ιδιότητες της ζωής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τις χαρακτηριστικές ιδιότητες της ζωής και να αιτιολογούν τη σημασία τους για τους ζωντανούς οργανισμούς. 	
	3. Κύτταρο: Η μονάδα της ζωής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν το κύτταρο ως τη βασική μονάδα των οργανισμών. 	
	4. Τα ευκαρυωτικά κύτταρα: Φυτικό και ζωικό.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τις δύο μεγάλες κατηγορίες ευκαρυωτικών κυττάρων (ζωικό και φυτικό) και τα βασικά τους οργανίδια. • Να χρησιμοποιούν το μικροσκόπιο για την παρατήρηση ευκαρυωτικών κυττάρων. • Να διακρίνουν και να περιγράφουν διαφορές μεταξύ φυτικών και ζωικών κυττάρων και να τις συσχετίζουν με διαφορές στις λειτουργίες των αντίστοιχων οργανισμών. 	
		5. Τα προκαρυωτικά κύτταρα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή των προκαρυωτικών κυττάρων.
		6. Ακυτταρικές μορφές ζωής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ύπαρξη ακυτταρικών μορφών ζωής (ιοί).
	7. Μονοκύτταροι – Πολυκύτταροι οργανισμοί.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους οργανισμούς σε μονοκύτταρους και πολυκύτταρους με κριτήριο τον αριθμό των κυττάρων τους. 	
	8. Επίπεδα οργάνωσης της ζωής (κύτταρο έως οργανισμό).	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα επίπεδα οργάνωσης της ζωής (από το κύτταρο έως τον οργανισμό). • Να διακρίνουν τα επίπεδα οργάνωσης της ζωής και να αναγνωρίζουν την αύξηση πολυπλοκότητας με το πέρασμα από επίπεδο σε επίπεδο. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας) 	
		9. Ποικιλομορφία, ταξινομήση των οργανισμών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ποικιλομορφία μεταξύ οργανισμών διαφορετικών ειδών αλλά και μεταξύ οργανισμών του ίδιου

		είδους. <ul style="list-style-type: none"> • Να ταξινομούν χαρακτηριστικούς οργανισμούς με βάση απλούς κανόνες ταξινόμησης.
	10. Σχέση δομής και λειτουργίας. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τα ζώα από τα φυτά και να τα συσχετίζουν με τις ιδιαίτερες λειτουργίες που αυτά επιτελούν (δομή-λειτουργία).
	11. Αλληλεπιδράσεις και προσαρμογές.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη σχέση δομικών χαρακτηριστικών ενός οργανισμού με τις λειτουργίες που αυτός επιτελεί και τις ανάγκες που του δημιουργεί το περιβάλλον στο οποίο ζει (προσαρμογή).
	12. Γνωριμία με το στερεοσκόπιο και το μικροσκόπιο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να χρησιμοποιούν σωστά τα εργαστηριακά όργανα.
Γ. Πρόσληψη ουσιών και πέψη	1. Εξασφάλιση τροφής από τους μονοκύτταρους, τους φυτικούς και ζωικούς οργανισμούς και η σημασία της.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αιτιολογούν την αναγκαιότητα πρόσληψης τροφής για την επιβίωση α) σε επίπεδο κυττάρου, β) σε επίπεδο οργανισμών.
	2. Ο ρόλος της κυτταρικής αναπνοής στην αξιοποίηση της ενέργειας των τροφών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν τη θρέψη των κυττάρων με την κυτταρική αναπνοή. Να εξηγούν τη διαδικασία με την οποία τα κύτταρα τροφοδοτούνται με ενέργεια.
	3. Μεταβολισμός: Διάσπαση και σύνθεση ουσιών (καταβολισμός-αναβολισμός).	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τις αντιδράσεις μεταβολισμού (καταβολισμός και αναβολισμός) με παραδείγματα (διάσπαση-σύνθεση ουσιών).
	4. Αυτότροφοι και ετερότροφοι οργανισμοί.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους οργανισμούς σε αυτότροφους και σε ετερότροφους ανάλογα με τις διατροφικές τους συνήθειες. • Να εξηγούν την εξάρτηση των ετερότροφων οργανισμών από τους αυτότροφους.
	5. Η λειτουργία της φωτοσύνθεσης και ο ρόλος της.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη λειτουργία της φωτοσύνθεσης, αναφέροντας τα αντιδρώντα, τα προϊόντα και τις συνθήκες πραγματοποίησής της. • Να περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα προϊόντα της φωτοσύνθεσης από τους φυτικούς και τους ζωικούς οργανισμούς. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της φωτοσύνθεσης ως θεμελιακής μεταβολικής διαδικασίας για τη ζωή και τη συντήρηση των οργανισμών. • Να υλοποιούν απλό πείραμα για τη μελέτη της επίδρασης διαφόρων παραγόντων στην πραγματοποίηση της φωτοσύνθεσης και την ανίχνευση αμύλου ως προϊόντος φωτοσύνθεσης. • Να αναγνωρίζουν τον εμπλουτισμό της πρώιμης ατμόσφαιρας σε οξυγόνο λόγω φωτοσύνθεσης ως ένα κρίσιμο στάδιο στην εξέλιξη της ζωής στον πλανήτη Γη.

		(Εμβάθυνση)
	6. Η λειτουργία της πέψης στο κύτταρο και στους ζωικούς οργανισμούς.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναφέρουν τι είναι η πέψη των τροφών και πού αποσκοπεί. ● Να περιγράψουν πώς γίνονται η πρόσληψη και η διάσπαση της τροφής στους μονοκύτταρους οργανισμούς.
	7. Τα όργανα του πεπτικού συστήματος αντιπροσωπευτικών ζωικών οργανισμών.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συγκρίνουν τα βασικά μέρη του πεπτικού συστήματος χαρακτηριστικών ασπόνδυλων και σπονδυλωτών ζωικών οργανισμών και να τα συσχετίζουν με την εξέλιξη των οργανισμών.
	8. Πεπτικό σύστημα του ανθρώπου	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ονομάζουν τα μέρη του πεπτικού συστήματος του ανθρώπου.
	8.1 Τα όργανα του πεπτικού συστήματος του ανθρώπου.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τα όργανα του πεπτικού συστήματος του ανθρώπου σε διαφόρων μορφών απεικονίσεις και σε προπλάσματα. ● Να περιγράψουν την πορεία της τροφής στο πεπτικό σύστημα του ανθρώπου. ● Να εξηγούν τον ρόλο των δοντιών στη διαδικασία της πέψης και να αιτιολογούν την ανάγκη προστασίας τους.
	8.2 Διάσπαση, απορρόφηση και αποβολή ουσιών – Συνεργασία πεπτικού και κυκλοφορικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να εξηγούν τον ρόλο κάθε μέρους ή/και οργάνου του πεπτικού συστήματος του ανθρώπου στη διάσπαση της τροφής και στη λειτουργία της πέψης.
	8.3 Εντερικό μικροβίωμα. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τη συμβολή των μικροοργανισμών (φυσιολογική μικροχλωρίδα) στην πέψη των τροφών.
	8.4 Είδη θρεπτικών ουσιών που περιέχονται στις τροφές και η χρησιμότητά τους – Ισορροπημένα, μεσογειακή διατροφή.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναφέρουν τις βασικές κατηγορίες θρεπτικών ουσιών και να αιτιολογούν την ανάγκη του ανθρώπου για ισορροπημένη διατροφή. ● Να εφαρμόζουν κανόνες ισορροπημένης και υγιεινής διατροφής για τη διαμόρφωση κατάλληλου διαιτολογίου. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)
	8.5 Διατροφή και υγεία – Διατροφικές διαταραχές.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συζητούν για τις διατροφικές διαταραχές και να τις συσχετίζουν με τις επιπτώσεις τους στην υγεία.
	8.6 Διατροφή και περιβάλλον. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συσχετίζουν την παραγωγή και κατανάλωση ειδών διατροφής με την προστασία του περιβάλλοντος.
Δ. Μεταφορά και αποβολή ουσιών	1. Η μεταφορά ουσιών στο φυσικό περιβάλλον: Το φαινόμενο της διάχυσης.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράψουν με παραδείγματα το φαινόμενο της διάχυσης και να το συσχετίζουν με τη μεταφορά ουσιών.
	2. Ουσίες που μεταφέρονται: Θρεπτικά συστατικά, αέρια συστατικά, άχρηστες ουσίες.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναφέρουν είδη ουσιών που μεταφέρονται στο εσωτερικό των οργανισμών (νερό, θρεπτικά συστατικά, αέρια συστατικά, άχρηστες ουσίες).
	3. Ο ρόλος της μεταφοράς και της αποβολής ουσιών στους οργανισμούς.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος μεταφοράς ουσιών και αποβολής άχρηστων προϊόντων στους οργανισμούς.
	4. Μεταφορά και αποβολή ουσιών σε μονοκύτταρους	<ul style="list-style-type: none"> ● Να δίνουν παραδείγματα μεταφοράς και αποβολής ουσιών σε μονοκύτταρους

	οργανισμούς.	οργανισμούς.
	5. Μεταφορά ουσιών στα φυτά:	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον αγωγό ιστό (φλοίωμα – ξύλωμα) στα φυτά και να τον συσχετίζουν με τη μεταφορά ουσιών.
	5.1 Αγωγός ιστός	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν τη μεταφορά ουσιών μέσω του ξυλώματος με το φαινόμενο της διαπνοής (η εξάτμιση του νερού μέσω των στομάτων λειτουργεί ως αντλία για την άνοδο του νερού ενάντια στη δύναμη της βαρύτητας).
	5.2 Λειτουργίες που συνδέονται με τη μεταφορά ουσιών στα φυτά: Διαπνοή – Φωτοσύνθεση – Κυτταρική αναπνοή.	<ul style="list-style-type: none"> • Να σημειώνουν σε μικροσκοπικές απεικονίσεις τα στόματα στην επιφάνεια των φύλλων και να τα συνδέουν με τη διαπνοή και τη μεταφορά ουσιών στα φυτά. • Να συσχετίζουν τη φωτοσύνθεση και την κυτταρική αναπνοή με τη μεταφορά και αποβολή ουσιών στα φυτά. • Να πραγματοποιούν απλά πειράματα για την παρατήρηση της μεταφοράς ουσιών κατά μήκος του βλαστού ή/και τη μελέτη των παραγόντων που επιδρούν στη μεταφορά αυτή.
	5.3 Η αποβολή ουσιών στα φυτά. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να δίνουν παραδείγματα αποβολής ουσιών στα φυτά.
	6. Μεταφορά ουσιών σε ζωικούς οργανισμούς.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος μεταφοράς ουσιών στο εσωτερικό των πολυκύτταρων οργανισμών.
	6.1 Το κυκλοφορικό σύστημα σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών (ασπόνδυλα, σπονδυλωτά). (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να δίνουν παραδείγματα κυκλοφορικού συστήματος σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών. • Να συγκρίνουν το κυκλοφορικό σύστημα ζωικών οργανισμών και να καταλήγουν σε συμπεράσματα για τις ομοιότητες και τις διαφορές τους.
	7. Κυκλοφορικό σύστημα του ανθρώπου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της ύπαρξης συστημάτων μεταφοράς χρήσιμων ουσιών στον άνθρωπο, καθώς και αποβολής των άχρηστων προϊόντων του μεταβολισμού.
	7.1 Δομή και λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα όργανα του κυκλοφορικού συστήματος στον άνθρωπο, καθώς και τον γενικό τους ρόλο.
	7.2 Αίμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα συστατικά του αίματος και τις μοναδικές λειτουργίες που επιτελούν. • Να διακρίνουν το πλάσμα από τα κύτταρα του αίματος.
	7.3 Κυκλοφορία του αίματος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν τις αρτηρίες και τις φλέβες, να διακρίνουν τις διαφορές τους και να τις συσχετίζουν με τις λειτουργίες τους. • Να σημειώνουν ενδείξεις σε μικροσκοπικές απεικονίσεις αιμοφόρων αγγείων. • Να περιγράφουν τη μικρή και μεγάλη

		κυκλοφορία του αίματος.
	7.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την καλή λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συσχετίζουν την καλή λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος με περιβαλλοντικούς παράγοντες και τον σύγχρονο τρόπο ζωής. ● Να συσχετίζουν προβλήματα που αφορούν το κυκλοφορικό σύστημα με προσωπικές τους εμπειρίες από το οικογενειακό ή ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. (Εμβάθυνση)
	8. Η μεταφορά οξυγόνου σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών – Το αναπνευστικό σύστημα.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να διακρίνουν την αναπνοή σε επίπεδο οργανισμού από την κυτταρική αναπνοή. ● Να διακρίνουν την αναπνοή σε επίπεδο οργανισμού ως τη διαδικασία ανταλλαγής αναπνευστικών αερίων ανάμεσα στον οργανισμό και το περιβάλλον του, ενώ την κυτταρική αναπνοή ως της διαδικασία απελευθέρωσης ενέργειας από τη διάσπαση χημικών ουσιών στο κύτταρο. ● Να αναγνωρίζουν την ανάγκη των οργανισμών για πρόσληψη οξυγόνου και αποβολή διοξειδίου του άνθρακα. ● Να εξηγούν την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος μεταφοράς οξυγόνου στο εσωτερικό των πολυκύτταρων οργανισμών. ● Να δίνουν παραδείγματα λειτουργίας του αναπνευστικού συστήματος σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας) ● Να αναδεικνύουν τον ρόλο των ερυθρών αιμοσφαιρίων ως κυττάρων που μεταφέρουν τα αναπνευστικά αέρια (και της αιμοσφαιρίνης που φέρουν ως μεταφορική πρωτεΐνη).
	9. Αναπνευστικό σύστημα του ανθρώπου	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναφέρουν τα όργανα που απαρτίζουν το αναπνευστικό σύστημα του ανθρώπου και τις λειτουργίες που επιτελούν.
	9.1 Δομή και λειτουργία του αναπνευστικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τα όργανα του αναπνευστικού συστήματος σε διαφορετικές απεικονίσεις και προπλάσματα.
	9.2 Λειτουργία της αναπνοής (εισπνοή-εκπνοή) – Ανταλλαγή αναπνευστικών αερίων.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν συνοπτικά την πορεία των αναπνευστικών αερίων κατά τη λειτουργία της αναπνοής.
	9.3 Σχέση κυκλοφορικού και αναπνευστικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συσχετίζουν τη λειτουργία του αναπνευστικού συστήματος με αυτήν του κυκλοφορικού.
	9.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την καλή λειτουργία του αναπνευστικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συσχετίζουν την καλή υγεία του αναπνευστικού συστήματος με περιβαλλοντικούς παράγοντες και τον σύγχρονο τρόπο ζωής. ● Να συσχετίζουν τη χρήση προϊόντων καπνού με τους κινδύνους για την υγεία του αναπνευστικού συστήματος. (Εμβάθυνση-

		<p>Σχέδιο εργασίας)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέουν συγκεκριμένα περιστατικά από την καθημερινή ζωή με προβλήματα που οφείλονται στο κάπνισμα. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)
	10. Το σύστημα αποβολής ουσιών σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών – Το απεκκριτικό σύστημα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος αποβολής ουσιών στους πολυκύτταρους οργανισμούς. • Να δίνουν παραδείγματα λειτουργίας του ουροποιητικού συστήματος σε διαφορετικές κατηγορίες ζωικών οργανισμών. (Εμβάθυνση)
	11. Ουροποιητικό σύστημα του ανθρώπου	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τα όργανα που απαρτίζουν το ουροποιητικό σύστημα του ανθρώπου.
	11.1 Δομή και λειτουργία του ουροποιητικού συστήματος	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα όργανα του ουροποιητικού συστήματος στον άνθρωπο σε διαφορετικού τύπου απεικονίσεις και προπλάσματα.
	11.2 Σχέση κυκλοφορικού και ουροποιητικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν τη λειτουργία του ουροποιητικού συστήματος με αυτήν του κυκλοφορικού.
	11.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την καλή λειτουργία του ουροποιητικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν την καλή λειτουργία του ουροποιητικού συστήματος με περιβαλλοντικούς παράγοντες και τον σύγχρονο τρόπο ζωής. • Να διακρίνουν τα «δυσνητικά παθογόνα» βακτήρια από τα «παθογόνα» βακτήρια. Για παράδειγμα το κολοβακτηρίδιο E.coli προκαλεί ουρολοίμωξη όταν μεταναστεύσει από το έντερο, όπου εντοπίζεται φυσιολογικά, στην ουρήθρα. (Εμβάθυνση)
E. Στήριξη – Κίνηση	1. Στήριξη – Κίνηση των οργανισμών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν με απλά παραδείγματα γιατί η επιβίωση των οργανισμών εξαρτάται από την ύπαρξη δομών στήριξης. • Να δίνουν παραδείγματα διαφορετικών δομών στήριξης σε οργανισμούς. • Να αναγνωρίζουν τη βαρύτητα ως έναν παράγοντα που επηρεάζει τη διατήρηση της δομής των χερσαίων οργανισμών. • Να αναγνωρίζουν την πίεση ως έναν παράγοντα που επηρεάζει την επιβίωση οργανισμών που ζουν σε ρευστά μέσα (στο νερό ή στον αέρα). • Να εξηγούν την αναγκαιότητα της κίνησης και της μετακίνησης για την επιβίωση των έμβιων όντων.
	2. Δομές στήριξης και κίνησης μονοκύτταρων οργανισμών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν και να περιγράφουν δομές στήριξης και κίνησης μονοκύτταρων οργανισμών. • Να αναγνωρίζουν δομές κίνησης μονοκύτταρων οργανισμών (μαστίγια, βλεφαρίδες) σε μικροσκοπικές απεικονίσεις.
	3. Δομές στήριξης φυτικών οργανισμών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τις δομές στήριξης φυτικών οργανισμών και να αναφέρουν

		<p>πρόσθετες λειτουργίες που αυτά εξυπηρετούν.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν μικροσκοπικά και μακροσκοπικά τη ρίζα και τον βλαστό φυτικών οργανισμών, αναγνωρίζοντας τον ρόλο που παίζουν στη στήριξη των οργανισμών αυτών. (Εμβάθυνση)
	4. Δομές και συστήματα στήριξης και κίνησης ασπόνδυλων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν και να περιγράφουν δομές και συστήματα με τα οποία ασπόνδυλα και σπονδυλωτά διατηρούν τη δομή τους, κινούνται και μετακινούνται.
	5. Υδροστατικός σκελετός – Εξωσκελετός – Ενδοσκελετός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή και τον ρόλο του υδροσκελετού και του εξωσκελετού σε ασπόνδυλα. • Να συσχετίζουν τον ρόλο του υδροσκελετού και του εξωσκελετού με τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος στο οποίο ζουν τα ασπόνδυλα. • Να περιγράφουν τις διαφορές στη δομή και στη σύσταση του ενδοσκελετού σε διαφορετικές κατηγορίες σπονδυλόζων. • Να συγκρίνουν τους μηχανισμούς στήριξης και κίνησης που προσφέρουν ο ενδοσκελετός και ο εξωσκελετός σε διάφορες κατηγορίες ασπόνδυλων και σπονδυλωτών. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)
	6. Μυοσκελετικό σύστημα του ανθρώπου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα διαφορετικά τμήματα από τα οποία αποτελούνται τα οστά και να προσδιορίζουν τη λειτουργική σημασία τους για τον οργανισμό του ανθρώπου.
	6.1 Είδη και δομή των οστών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα συστατικά από τα οποία αποτελούνται τα οστά.
	6.2 Ο ανθρώπινος σκελετός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα μέρη του ανθρώπινου σκελετού. • Να περιγράφουν τις λειτουργίες του σκελετού.
	6.3 Είδη και κατασκευή των μυών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα μέρη από τα οποία αποτελείται ένας μυς. (Εμβάθυνση) • Να διακρίνουν τα διαφορετικά είδη μυών και να τους διαφοροποιούν ανάλογα με το είδος των κινήσεων που εκτελούν (εκούσιες-ακούσιες).
	6.4 Είδη αρθρώσεων – Λειτουργία στο πλαίσιο του οργανισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τα μέρη από τα οποία αποτελείται μια άρθρωση. • Να διακρίνουν τα διαφορετικά είδη αρθρώσεων, ως προς την κατασκευή τους και την κινητικότητά τους.
	6.5 Ο ρόλος των μυών στη στήριξη και την κίνηση. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν πώς το ερειστικό και το μυϊκό σύστημα συνεργάζονται στην εκτέλεση των κινήσεων και στη στήριξη του οργανισμού.
	6.6 Παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του μυοσκελετικού συστήματος του ανθρώπου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν κακώσεις και παθήσεις του μυοσκελετικού συστήματος (κάταγμα, εξάρθρωση, διάστρεμμα – κύφωση, λόρδωση, σκολίωση).

		<ul style="list-style-type: none"> • Να αιτιολογούν τη συμβολή της σωματικής άσκησης στη διατήρηση της υγείας του οργανισμού.
	6.7 Όρθια στάση και δίποδη βάδιση. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν ομοιότητες και διαφορές στη λεκάνη, τους σπονδύλους και τα άκρα των ανθρωποειδών που συνιστούν μαρτυρίες για την εξέλιξη.
ΣΤ. Ερεθιστικότητα	1. Ερεθίσματα και αντίδραση των οργανισμών σε αυτά.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον ρόλο της ερεθιστικότητας στην επιβίωση των οργανισμών. • Να διακρίνουν τα ερεθίσματα σε εσωτερικά και εξωτερικά.
	2. Μονοκύτταροι οργανισμοί και αντίδραση σε ερεθίσματα. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να δίνουν παραδείγματα αντίδρασης των μονοκύτταρων οργανισμών σε ερεθίσματα.
	3. Αντίδραση των φυτών στις μεταβολές του περιβάλλοντος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν τις έννοιες του φωτοτροπισμού και του γεωτροπισμού και τον ρόλο τους στην επιβίωση των φυτικών οργανισμών.
	4. Τακτισμός και τροπισμός. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκτελούν απλά πειράματα για να περιγράψουν τον φωτοτροπισμό και τον γεωτροπισμό.
	5. Δομή του νευρικού συστήματος στα ασπόνδυλα. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα βασικά όργανα του νευρικού συστήματος σε διάφορες κατηγορίες ασπόνδυλων ζώων.
	6. Οι αισθήσεις στα ασπόνδυλα. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να δίνουν παραδείγματα της ερεθιστικότητας στα ασπόνδυλα.
	7. Δομή του νευρικού συστήματος στα σπονδυλωτά. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν τη δομή του νευρικού συστήματος σε διαφορετικές κατηγορίες σπονδυλωτών και να καταλήγουν σε συμπεράσματα για τις εξελικτικές τους σχέσεις.
	8. Αντιδράσεις των θηλαστικών στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τις βασικές δομές του νευρικού συστήματος των θηλαστικών και τον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος.
	9. Νευρικό σύστημα του ανθρώπου	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν το νευρικό σύστημα του ανθρώπου και να αναγνωρίζουν τη συμβολή του στην αρμονική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού.
	9.1 Εγκέφαλος, νωτιαίος μυελός, νεύρα.	
	9.2 Νευρικά κύτταρα – Νευρώνες.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή του νευρικού κυττάρου και να συσχετίζουν τη μορφολογία του με τη λειτουργία που επιτελεί.
	9.3 Παραγωγή και μεταβίβαση πληροφορίας-ερεθίσματος. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν συνοπτικά τον μηχανισμό παραγωγής και μεταβίβασης ερεθισμάτων και να αναγνωρίζουν τη σύναψη ως τη δομή που επιτρέπει την επικοινωνία μεταξύ δύο νευρώνων.
	9.4 Εγκέφαλος – Έλεγχος των λειτουργιών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον ρόλο του εγκεφάλου και να τον συσχετίζουν με καθημερινές δραστηριότητες του ανθρώπου. • Να αντιστοιχίζουν νευρικές λειτουργίες με

		εγκεφαλικές περιοχές. (Εμβάθυνση)
9.5 Αισθήσεις – Αισθητήρια όργανα.		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τους αισθητικούς νευρώνες ως πύλες εισόδου της πληροφορίας στον εγκέφαλο, τον εγκέφαλο ως επεξεργαστή της πληροφορίας και τους κινητικούς νευρώνες ως πύλες εξόδου της πληροφορίας στα όργανα-στόχους της νευρικής απόκρισης (μύες και αδένες). • Να αναφέρουν τις αισθήσεις και να περιγράψουν τα αισθητήρια όργανα και τη λειτουργία τους.
9.6 Ρύθμιση – Συντονισμός – Ρόλος των ορμονών. (Εμβάθυνση)		<ul style="list-style-type: none"> • Να ερμηνεύουν τον ρόλο του νευρικού συστήματος σε περιπτώσεις αντιδράσεων όπως ο εμετός, η ναυτία, η απομάκρυνση από κάτι που καίει κτλ. • Να αιτιολογούν τη σημασία της συνεργασίας νευρικού και ενδοκρινικού συστήματος στη διατήρηση της ομοιόστασης του οργανισμού.
9.7 Παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του νευρικού συστήματος (περιβαλλοντικοί, ουσίες που προκαλούν εθισμό) – Τρόπος δράσης. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)		<ul style="list-style-type: none"> • Να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για να εξηγήσουν την επίδραση των ουσιών που προκαλούν εθισμό στη λειτουργία του οργανισμού. • Να αναγνωρίζουν και να αιτιολογούν τις αρνητικές επιπτώσεις (σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο) από την εξάπλωση της χρήσης ουσιών που προκαλούν εθισμό.
9.8 Νευροεκφυλιστικές νόσοι: Άνοια, απώλεια μνήμης, νόσος Αλτσχάιμερ κ.ά. (Εμβάθυνση)		<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν νευρολογικά νοσήματα με τον εκφυλισμό ή τη δυσλειτουργία του νευρικού συστήματος.

ΒΙΟΛΟΓΙΑ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Α. Μεθοδολογία των βιολογικών επιστημών	1. Εισαγωγή στην επιστημονική μέθοδο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν διάφορες πρακτικές για τη συλλογή και μελέτη εμπειρικών δεδομένων στη Βιολογία. • Να παρατηρούν τη φύση, να συγκεντρώνουν και να επεξεργάζονται πληροφορίες, να ερμηνεύουν επιστημονικά τα βιολογικά δεδομένα.
		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν ότι τα κύτταρα προέρχονται από κύτταρα. • Να εξηγούν τον ρόλο της αναπαραγωγής στη διαιώνιση των ειδών. • Να διακρίνουν τα είδη αναπαραγωγής (μονογονία- αμφιγονία). • Να συσχετίζουν τον πολλαπλασιασμό των σωματικών κυττάρων με την ανάπτυξη των πολυκύτταρων οργανισμών και τη δημιουργία των γεννητικών κυττάρων με την αναπαραγωγή. • Να δίνουν παραδείγματα αναπαραγωγής στους μονοκύτταρους οργανισμούς. • Να δίνουν παραδείγματα μονογονικής και αμφιγονικής αναπαραγωγής στα φυτά. <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν το άνθος ως το αναπαραγωγικό τμήμα του φυτού και να περιγράφουν τα διαφορετικά μέρη του. • Να περιγράφουν τη διαδικασία επικονίασης, γονιμοποίησης ενός φυτού, διασποράς και βλάστησης σπερμάτων.
Β. Αναπαραγωγή	1. Η αναπαραγωγή σε κυτταρικό επίπεδο.	
	2. Ο ρόλος της αναπαραγωγής στη διαιώνιση των ειδών.	
	3. Είδη αναπαραγωγής (μονογονική, αμφιγονική).	
	4. Σωματικά-γεννητικά κύτταρα.	
	5. Η αναπαραγωγή των μονοκύτταρων οργανισμών.	
	6. Η αναπαραγωγή στα φυτά.	
	7. Η αναπαραγωγή σε ασπόνδυλα και σπονδυλωτά.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν διαφορετικούς τρόπους αναπαραγωγής σε ασπόνδυλους οργανισμούς. • Να αναγνωρίζουν ότι τα ερμαφρόδιτα ασπόνδυλα ζώα αναπαράγονται αμφιγονικά και όχι μονογονικά. • Να συγκρίνουν το αναπαραγωγικό σύστημα σπονδυλωτών που αναπαράγονται αμφιγονικά δίνοντας παραδείγματα ως προς τον τρόπο απόκτησης απογόνων. • Να διακρίνουν την εξωτερική από την εσωτερική γονιμοποίηση. • Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές στις δομές και στον τρόπο αναπαραγωγής των οργανισμών από όπου αναδεικνύεται η εξελικτική διάσταση.
	8. Η αναπαραγωγή στον άνθρωπο	
8.1 Αναπαραγωγικό σύστημα του άνδρα και της γυναίκας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή και τη λειτουργία του ανδρικού και του γυναικείου αναπαραγωγικού συστήματος. Να ξεχωρίζουν τις γονάδες (όργανα που παράγουν γαμέτες) από τα υπόλοιπα όργανα. 	

	8.2 Ανάπτυξη αναπαραγωγικών οργάνων και γαμετών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα δύο φύλα με βάση τα πρωτογενή και δευτερογενή χαρακτηριστικά του φύλου. • Να περιγράφουν τους γαμέτες (ωάριο, σπερματοζωάριο). • Να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά ωαρίων και σπερματοζωαρίων σε μικροσκοπικές απεικονίσεις.
	8.3 Έμμηνος κύκλος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν συνοπτικά τα στάδια του έμμηνου κύκλου.
	8.4 Γονιμοποίηση – Δημιουργία εμβρύου – Ανάπτυξη του εμβρύου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη διαδικασία της γονιμοποίησης και της δημιουργίας του εμβρύου. • Να εξηγούν τη δημιουργία διδύμων.
	8.5 Κύηση – Τοκετός – Γέννηση – Θηλασμός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν και να περιγράφουν συνοπτικά τα διαφορετικά στάδια της ανάπτυξης του εμβρύου και της γέννησης. • Να αναγνωρίζουν τα οφέλη του θηλασμού για το νεογνό και τη μητέρα.
	8.6 Εφηβεία – Στερεότυπα του φύλου – Ψυχολογία εφήβου – Κοινωνικές υπηρεσίες.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να αιτιολογούν τις αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα και στη συμπεριφορά του ατόμου κατά την περίοδο της εφηβείας και να τις συσχετίζουν με σωματικές και ψυχολογικές μεταβολές. • Να καλλιεργούν συμπεριφορές για τον σεβασμό του φύλου. (Εμβάθυνση)
	8.7 Τρόπος ζωής του σύγχρονου ανθρώπου και καλή λειτουργία του αναπαραγωγικού συστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα ελέγχου των γεννήσεων και να γνωρίζουν τρόπους αντισύλληψης. • Να περιγράφουν και να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα υιοθέτησης πρακτικών που μειώνουν τον κίνδυνο προσβολής από μεταδοτικές ασθένειες (π.χ. HIV, ηπατίτιδα Β και C κ.ά.). • Να προσδιορίζουν κανόνες προσωπικής υγιεινής που συμβάλλουν στη διατήρηση της υγείας του αναπαραγωγικού συστήματος.
	Γ. Άνθρωπος και υγεία	1. Ομοίωση (βασικοί μηχανισμοί).
2. Ασθένειες – Άμυνα του οργανισμού.		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ασθένεια ως αποτέλεσμα διαταραχής της ομοιότητας. • Να αναφέρουν παράγοντες πρόκλησης ασθενειών. • Να αναφέρουν τρόπους μετάδοσης των ασθενειών.
3. Παράγοντες που προκαλούν ασθένειες.		<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν την έννοια της επιδημίας από αυτή της πανδημίας. • Να αναφέρουν παραδείγματα πανδημιών στην ιστορία και τις επιπτώσεις τους στις ανθρώπινες κοινωνίες.
4. Βακτήρια – Μύκητες – Πρωτόζωα – Ιοί.		<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά βακτηρίων, μυκήτων,

		<p>πρωτόζωων και ιών χρησιμοποιώντας μικροσκοπικές ή άλλες απεικονίσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους μικροοργανισμούς σε παθογόνους και μη. • Να διακρίνουν σχέσεις μεταξύ μικροβίων και ξενιστών. • Να περιγράψουν συνοπτικά τον τρόπο δράσης χαρακτηριστικών μικροοργανισμών (βακτηρίων, μυκήτων, πρωτόζωων, ιών) και να τους συσχετίζουν με χαρακτηριστικές ασθένειες. • Να περιγράψουν τον τρόπο αποφυγής της μετάδοσης ασθενειών, με ιδιαίτερη έμφαση στα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα.
	5. Ανοσοποιητικό σύστημα ανθρώπου	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν το ανοσοποιητικό σύστημα ως υπεύθυνο για την άμυνα του οργανισμού.
	5.1 Εξωτερικοί αμυντικοί μηχανισμοί του ανθρώπινου οργανισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους αμυντικούς μηχανισμούς του ανθρώπου σε εσωτερικούς και εξωτερικούς. • Να διακρίνουν τους αμυντικούς μηχανισμούς του ανθρώπου σε γενικούς και σε ειδικούς.
	5.2 Εσωτερικοί αμυντικοί μηχανισμοί του ανθρώπινου οργανισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράψουν συνοπτικά τις διαδικασίες της φλεγμονής και της φαγοκυττάρωσης. • Να αναφέρουν τον ρόλο του αίματος στους μηχανισμούς άμυνας του οργανισμού.
	5.3 Ανοσία (ενεργητική-παθητική, πρωτογενής-δευτερογενής ανοσολογική απόκριση).	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την ανοσία και να περιγράψουν συνοπτικά τη διαδικασία με την οποία το ανοσοποιητικό σύστημα αντιμετωπίζει τους μικροβιακούς εισβολείς. • Να ορίζουν τις έννοιες του αντιγόνου και του αντισώματος. • Να αναγνωρίζουν τα λεμφοκύτταρα ως τα βασικά κύτταρα ειδικής άμυνας και να περιγράψουν τον ρόλο τους στην πρωτογενή και δευτερογενή ανοσολογική απόκριση.
	5.4 Εμβόλια – Οροί.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τον ρόλο των εμβολίων από αυτόν των ορών και να συσχετίζουν τη χρήση τους με την πρόληψη και την αντιμετώπιση ασθενειών. • Να συσχετίζουν τη χρήση των εμβολίων με την καταπολέμηση σοβαρών ασθενειών (π.χ. πολιομυελίτιδα).
	5.5 Αντιβιοτικά.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη δράση των αντιβιοτικών στην αντιμετώπιση παθογόνων μικροοργανισμών, τους περιορισμούς στη δράση τους (πχ. στους ιούς) και τις συνέπειες από την αλόγιστη χρήση τους.
	5.6 Δυσλειτουργίες ανοσοποιητικού συστήματος (αλλεργία, αυτοάνοσα νοσήματα). (Εμβάθυνση-Σχέδιο	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την αλλεργία και τα αυτοάνοσα νοσήματα ως αποκλίσεις από τη σωστή λειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος.

	εργασίας)	
	5.7 Καρκίνος. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τον καρκίνο ως πολυδιάστατη ασθένεια, που σχετίζεται με τον ανεξέλεγκτο πολλαπλασιασμό των κυττάρων.
	5.8 Σχέση του τρόπου ζωής του σύγχρονου ανθρώπου με την εμφάνιση ασθενειών.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναφέρουν ασθένειες που οφείλονται σε αρνητικές συμπεριφορές (π.χ. αλκοολισμός, εξάρτηση από ουσίες που προκαλούν εθισμό, παχυσαρκία).
	5.9 Αναδυόμενες ασθένειες.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τους παράγοντες που προκαλούν την ανάδυση νέων ή «ξεχασμένων» ασθενειών.
Δ. Μεταβολισμός	1. Ο ρόλος της ενέργειας στη διατήρηση της δομής και της ομοιόστασης του ανθρώπινου οργανισμού.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της ενέργειας για τη διατήρηση της δομής και της λειτουργίας του ανθρώπινου οργανισμού.
	2. Η τροφή ως πηγή συστατικών και ενέργειας για τον οργανισμό. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν διαδικασίες του οργανισμού με τις οποίες απελευθερώνεται ή καταναλώνεται ενέργεια.
	3. Μεταβολισμός (αναβολισμός- καταβολισμός).	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν την έννοια του μεταβολισμού (αναβολισμός-καταβολισμός) και να τη συσχετίζουν με τις ενεργειακές μεταβολές στα κύτταρα.
		<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν την κυτταρική αναπνοή και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της στην εξασφάλιση ενέργειας.
		<ul style="list-style-type: none"> ● Να διακρίνουν την αερόβια από την αναερόβια αναπνοή.
		<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν το ATP ως το ενεργειακό νόμισμα του κυττάρου. (Εμβάθυνση)
	4. Ένζυμα (τρόπος δράσης, αξιοποίησή τους στην καθημερινή ζωή).	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν τα ένζυμα ως τους βιολογικούς καταλύτες για την πραγματοποίηση των αντιδράσεων στο εσωτερικό του οργανισμού.
<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναφέρουν παράγοντες που επηρεάζουν τη δράση των ενζύμων. 		
<ul style="list-style-type: none"> ● Να αξιοποιούν τις γνώσεις τους σχετικά με τη δράση των ενζύμων για να ερμηνεύουν φαινόμενα της καθημερινής ζωής. 		
<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν ασθένειες που οφείλονται στην έλλειψη ενζύμων. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας) 		
Ε. Οι οργανισμοί στο περιβάλλον τους	1. Δομή οικοσυστήματος.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τους αβιοτικούς και βιοτικούς παράγοντες ενός οικοσυστήματος και τις μεταξύ τους σχέσεις.
	2. Σχέσεις μεταξύ βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων – Σχέσεις (συμβιωτικές, ανταγωνιστικές, αναπαραγωγικές, τροφικές) μεταξύ των ζωντανών οργανισμών ενός οικοσυστήματος..	<ul style="list-style-type: none"> ● Να διακρίνουν και να αναφέρουν παραδείγματα σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των οργανισμών ενός οικοσυστήματος, π.χ. σχέσεις συμβιωτικές, ανταγωνιστικές, αναπαραγωγικές, τροφικές.

	3. Ισορροπία στα οικοσυστήματα – Παραδείγματα αυτορρύθμισης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν παραδείγματα αυτορρύθμισης των οικοσυστημάτων. • Να αναφέρουν τις βασικές προϋποθέσεις διατήρησης της ισορροπίας στα οικοσυστήματα. • Να συσχετίζουν την ποικιλότητα των ειδών με τη διατήρηση της ισορροπίας στα οικοσυστήματα.
	4. Τροφικές αλυσίδες, τροφικά πλέγματα.	• Να περιγράφουν και να απεικονίζουν τροφικές αλυσίδες και τροφικά πλέγματα σε διάφορα οικοσυστήματα.
	5. Παραγωγοί, καταναλωτές διαφόρων τάξεων, αποικοδομητές.	• Να διακρίνουν τους οργανισμούς ενός οικοσυστήματος σε παραγωγούς, καταναλωτές διαφόρων τάξεων και αποικοδομητές.
	6. Βιοποικιλότητα και η σημασία της.	• Να αναγνωρίζουν ότι κάθε οργανισμός παίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση άλλων μορφών ζωής, αλλά και στη διατήρηση της ισορροπίας του περιβάλλοντος.
	7. Σχέση φωτοσύνθεσης και αναπνοής. (Εμβάθυνση)	• Να εξηγούν τη σχέση φωτοσύνθεσης, πρόσληψης τροφής και αναπνοής.
	8. Ενέργεια – Είσοδος και ροή στο οικοσύστημα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τους τρόπους με τους οποίους εισέρχεται η ενέργεια στα οικοσυστήματα. • Να εξηγούν τη μεταφορά ενέργειας σε ένα οικοσύστημα μέσω των τροφικών σχέσεων είτε ποιοτικά με τις τροφικές αλυσίδες/ πλέγματα είτε ποσοτικά με τις τροφικές πυραμίδες.
	9. Τροφικά επίπεδα, τροφικές πυραμίδες.	• Να κατασκευάζουν τροφικές πυραμίδες για την απεικόνιση της ροής ενέργειας στα οικοσυστήματα αιτιολογώντας τη μορφή τους.
	10. Ανακύκλωση ύλης στο οικοσύστημα. (Εμβάθυνση)	• Να εξηγούν την αναγκαιότητα ανακύκλωσης της ύλης σε ένα οικοσύστημα και να τη συνδέουν με την αποικοδόμηση.
	11. Κύκλος άνθρακα.	• Να περιγράφουν και να απεικονίζουν βασικά στάδια του κύκλου του άνθρακα.
	12. Κύκλος αζώτου. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν και να απεικονίζουν βασικά στάδια του κύκλου του αζώτου. • Να αναδεικνύουν τον ρόλο των αζωτοδεσμευτικών βακτηρίων στην καθήλωση του ατμοσφαιρικού αζώτου.
	13. Κύκλος του νερού. (Εμβάθυνση)	• Να περιγράφουν και να απεικονίζουν βασικά στάδια του κύκλου του νερού.
	14. Η γη ως ενιαίο οικοσύστημα – Παραδείγματα. (Εμβάθυνση- Σχέδιο εργασίας)	• Να αντιλαμβάνονται τη Γη ως ενιαίο οικοσύστημα και να κατανοούν ότι μια αλλαγή σε έναν τόπο μπορεί να επηρεάσει όλο τον πλανήτη.
	15. Ανθρώπινες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον – Κίνδυνοι.	• Να εντοπίζουν ανθρώπινες παρεμβάσεις στα οικοσυστήματα και να εξηγούν τις επιπτώσεις τους στο φυσικό περιβάλλον, στην υγεία του ανθρώπου και στην πολιτισμική μας κληρονομιά.

	<p>16. Ρύπανση περιβάλλοντος και συνέπειες αυτής στην υγεία, στη βιοποικιλότητα, στην πολιτισμική μας κληρονομιά (ατμοσφαιρική ρύπανση, φαινόμενο θερμοκηπίου, καταστροφή στοιβάδας του όζοντος, ευτροφισμός).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν την έννοια της ρύπανσης και να περιγράψουν βασικά φαινόμενα που σχετίζονται με τη ρύπανση της ατμόσφαιρας, του εδάφους και του νερού. ● Να περιγράψουν και να συσχετίζουν τα αίτια και τα αποτελέσματα φαινομένων ρύπανσης.
	<p>17. Προστατευόμενες περιοχές (Εθνικοί δρυμοί, υγρότοποι, περιοχές Natura κ.ά.). (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να δικαιολογούν την αναγκαιότητα λήψης μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος. ● Να αναπτύσσουν στάσεις και συμπεριφορές φιλικές προς το περιβάλλον. ● Να αναφέρουν προστατευόμενες περιοχές και τα βασικά κριτήρια ένταξης σε αυτές.
	<p>18. Αρχές αειφορικής ανάπτυξης και διαχείρισης του περιβάλλοντος.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν βασικές αρχές αειφορικής διαχείρισης των οικοσυστημάτων.
	<p>19. Παράδειγμα επίλυσης περιβαλλοντικού προβλήματος σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους στη δομή και τη λειτουργία των οικοσυστημάτων για την επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων μικρής ή μεγάλης κλίμακας. ● Να αναπτύσσουν στάσεις και συμπεριφορές φιλικές προς το περιβάλλον, που να εκφράζουν σεβασμό στο φαινόμενο της ζωής σε όλα τα επίπεδα οργάνωσής του, από το κύτταρο ως τη βιόσφαιρα.

ΒΙΟΛΟΓΙΑ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες είναι σε θέση:
Α. Κυτταρική θεωρία	1. Κυτταρική θεωρία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα βασικά σημεία της κυτταρικής θεωρίας. • Να εξηγούν γιατί το κύτταρο αποτελεί τη θεμελιώδη δομική και λειτουργική μονάδα της ζωής.
	2. Κατηγορίες κυττάρων: Προκαρυωτικά-ευκαρυωτικά (φυτικά-ζωικά).	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνοψίζουν τις βασικές κατηγορίες κυττάρων. • Να περιγράφουν τα κυτταρικά οργανίδια και τις δομές των προκαρυωτικών και ευκαρυωτικών κυττάρων.
	3. Πολυκυτταρική οργάνωση.	• Να περιγράφουν τα επίπεδα οργάνωσης των πολυκύτταρων οργανισμών: από το κύτταρο στον οργανισμό και το οικοσύστημα.
	4. Θεμελιώδεις ιδιότητες της ζωής. (Εμβάθυνση)	• Να αντιστοιχίζουν τις ιδιότητες της ζωής (π.χ. αναπνοή) με κυτταρικά οργανίδια και διαδικασίες που επιτελούνται σε αυτά.
	5. Αλληλεξάρτηση δομής και λειτουργίας.	• Να συσχετίζουν τη δομή των κυττάρων με τη λειτουργία που επιτελούν.
	6. Επιστήμη και τεχνολογία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ονομάζουν τις βασικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στη μελέτη των κυττάρων (μικροσκοπία, χρώση, κυτταρική καλλιέργεια). • Να παρατηρούν νωπά παρασκευάσματα (π.χ. κύτταρα κρεμμυδιού ή στόματα φύλλων) ή μόνιμα παρασκευάσματα (π.χ. κύτταρα αίματος) στο μικροσκόπιο. • Να εξηγούν πώς καθεμία από αυτές τις τεχνικές συνέβαλε στην απόκτηση των γνώσεων που έχουμε σχετικά με τη δομή και τη λειτουργία των κυττάρων. (Εμβάθυνση)
	Β. Τα μόρια της ζωής	1. Τα μόρια της ζωής.
2. Ανόργανες ενώσεις (νερό-άλατα).		• Να αναγνωρίζουν τη σημασία των ιδιοτήτων του νερού για τη ζωή.
3. Οργανικές ενώσεις.		• Να αναφέρουν τα είδη των βιολογικών μακρομορίων και να περιγράφουν τον ρόλο καθενός από αυτά στη ζωή του κυττάρου και κατ' επέκταση των οργανισμών.
3.1 Πρωτεΐνες.		• Να αναφέρουν τα δομικά συστατικά των πρωτεϊνών και τον ρόλο τους στα κύτταρα.
3.2 Λιπίδια.		• Να συσχετίζουν τα λιπίδια με την αποθήκευση ενέργειας στα κύτταρα.
3.3 Υδατάνθρακες.		• Να αναφέρουν χαρακτηριστικούς υδατάνθρακες και τον ρόλο τους στα κύτταρα φυτικών και ζωικών οργανισμών.

	3.4 Νουκλεϊκά οξέα: DNA και RNA (δομή, λειτουργία, ομοιότητες και διαφορές).	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τα δομικά χαρακτηριστικά του μορίου του DNA. • Να περιγράφουν το μοντέλο της διπλής έλικας του DNA. • Να περιγράφουν τη δομή του RNA, τα είδη RNA και αδρομερώς τον ρόλο τους.
	3.5 Κανόνας της συμπληρωματικότητας των βάσεων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον ρόλο της συμπληρωματικότητας των βάσεων στη δομή και τη λειτουργία του DNA.
Γ. Διατήρηση και συνέχεια της ζωής	1. Γενετικό υλικό – Γενετική πληροφορία – Χαρακτηριστικά.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τα σημεία του κυττάρου στα οποία περιέχεται γενετικό υλικό. • Να συσχετίζουν τη γενετική πληροφορία με τις πρωτεΐνες που παράγει ένας οργανισμός, και τις πρωτεΐνες με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που αυτός φέρει ή εκδηλώνει.
	2. Διαδοχή των νουκλεοτιδίων του DNA και γενετική πληροφορία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν την αλληλουχία των νουκλεοτιδίων του DNA με τη γενετική πληροφορία.
	3. Γονίδιο: Η λειτουργική μονάδα που καθορίζει τα είδη των πρωτεϊνών που παράγει ένα κύτταρο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν το γονίδιο ως τη λειτουργική μονάδα της γενετικής πληροφορίας.
	4. Δομικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των οργανισμών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τον ρόλο του DNA ως τον φορέα της γενετικής πληροφορίας από τον δομικό και λειτουργικό ρόλο των πρωτεϊνών.
	5. Μεταφορά της γενετικής πληροφορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν την ανάγκη αντιγραφής του DNA για τη διατήρηση και τη μεταβίβαση της γενετικής πληροφορίας από κύτταρο σε κύτταρο και από γενιά σε γενιά.
	6. Κυτταρικός κύκλος – Αντιγραφή.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν την αντιγραφή του DNA με την κυτταρική διαίρεση. • Να περιγράφουν τον ημισυντηρητικό τρόπο αντιγραφής του DNA.
	7. Κεντρικό δόγμα της Βιολογίας: Ροή της γενετικής πληροφορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τις βασικές διαδικασίες του Κεντρικού Δόγματος της Μοριακής Βιολογίας.
	8. Έκφραση της γενετικής πληροφορίας: Μεταγραφή, μετάφραση (αδρομερής περιγραφή).	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγούν τις διαδικασίες έκφρασης της γενετικής πληροφορίας (μεταγραφή και μετάφραση).
	9. Διαφοροποίηση κυττάρων – Βλαστοκύτταρα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν ότι, ενώ όλα τα κύτταρα ενός πολυκύτταρου οργανισμού έχουν το ίδιο γενετικό υλικό, υπάρχει μεγάλη ποικιλία διαφοροποιημένων κυτταρικών τύπων και ότι όσο μεγαλύτερη είναι η εξειδίκευση του κυττάρου τόσο μικρότερο είναι το αναπτυξιακό του δυναμικό. • Να αναφέρουν τον ρόλο των πολυδύναμων κυττάρων – βλαστοκυττάρων και να προβλέπουν πιθανές εφαρμογές στη θεραπεία ασθενειών. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)
	10. Γενετικός κώδικας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να αξιοποιούν τον

		γενετικό κώδικα.
	11. Χρωμοσώματα: Δομή και ρόλος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή των χρωμοσωμάτων και να αναγνωρίζουν το γονίδιο ως ένα τμήμα του χρωμοσώματος.
	12. Χρωμοσώματα: Φυλετικά, αυτοσωμικά, ομόλογα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν τα ομόλογα χρωμοσώματα, να διακρίνουν τα χρωμοσώματα σε αυτοσωμικά και φυλετικά και να αναφέρουν τον αριθμό τους σε ανθρώπινο σωματικό και γεννητικό κύτταρο.
	13. Φυλοκαθορισμός στον άνθρωπο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον ρόλο των φυλετικών χρωμοσωμάτων στον καθορισμό του φύλου στον άνθρωπο.
	14. Καρυότυπος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τον καρυότυπο και τις πληροφορίες που μπορεί να μας δώσει. • Να αξιοποιούν τον καρυότυπο για την εξαγωγή συμπερασμάτων: είδος, φύλο. • Να αναγνωρίζουν αριθμητικές χρωμοσωμικές μεταλλάξεις μελετώντας τον καρυότυπο.
	15. Κυτταρική διαίρεση: Μίτωση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη μιτωτική διαίρεση και να τη συσχετίζουν με τη διατήρηση της γενετικής πληροφορίας.
	16. Κυτταρική διαίρεση: Μείωση (αδρομερής περιγραφή).	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν αδρομερώς τη μειωτική διαίρεση και να τη συσχετίζουν με την παραγωγή των γαμετών και την αμφιγονική αναπαραγωγή.
	17. Αλληλόμορφα γονίδια: Επικρατή – Υπολειπόμενα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν τα αλληλόμορφα γονίδια και να τα διακρίνουν σε επικρατή και υπολειπόμενα. • Να συσχετίζουν τα ομόλογα χρωμοσώματα με τα αλληλόμορφα γονίδια και με τα χαρακτηριστικά.
	18. Ομόζυγος – Ετερόζυγος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν τις έννοιες ομόζυγος, ετερόζυγος οργανισμός.
	19. Γονότυπος – Φαινότυπος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον γονότυπο και τον φαινότυπο των οργανισμών.
	20. Κληρονομικότητα: Κληρονομικά και επίκτητα χαρακτηριστικά.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την κληρονομικότητα, να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των οργανισμών σε κληρονομικά και σε επίκτητα και να αναγνωρίζουν την επίδραση του περιβάλλοντος στην εμφάνιση των χαρακτηριστικών. • Να διακρίνουν τα σωματικά από τα γεννητικά κύτταρα των πολυκύτταρων οργανισμών και να συσχετίζουν τα τελευταία με τη μεταβίβαση των κληρονομικών χαρακτηριστικών.
	21. Νόμος διαχωρισμού του Μέντελ.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον νόμο διαχωρισμού των αλληλόμορφων γονιδίων του Μέντελ και να εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο κληρονομούνται διάφορα χαρακτηριστικά (λοβοί αυτιών κ.ά.). • Να επιλύουν απλά προβλήματα μονοϋβριδισμού.
	22. Μεταλλάξεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια της μετάλλαξης και

		<p>να διακρίνουν τις μεταλλάξεις σε γονιδιακές και χρωμοσωμικές.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίζουν τις μεταλλάξεις με την εμφάνιση ασθενειών στον άνθρωπο (π.χ. δρεπανοκυτταρική αναιμία, σύνδρομο Down). • Να αναγνωρίζουν τις μεταλλάξεις ως μηχανισμό που συμβάλλει στην παραγωγή γενετικής ποικιλομορφίας μέσω της φυσικής επιλογής. • Να συσχετίζουν τις μεταλλάξεις με την ποικιλότητα, την ποικιλότητα με την προσαρμοστικότητα, την προσαρμοστικότητα με τη φυσική επιλογή και την εξελικτική πορεία.
Δ. Γενετική μηχανική – Βιοτεχνολογία	1. Η απαρχή της βιοτεχνολογίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν τι είναι βιοτεχνολογία και να αναφέρουν ιστορικά παραδείγματα εφαρμογών της. • Να ορίζουν το ανασυνδυασμένο DNA.
	2. Γενετική Μηχανική – Τεχνολογία του ανασυνδυασμένου DNA.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν αδρομερώς τη διαδικασία εισαγωγής ξένου γενετικού υλικού σε βακτήριο. • Να προσδιορίζουν τα αποτελέσματα της εισαγωγής ενός ξένου γονιδίου σε ένα βακτήριο.
	3. Βιοτεχνολογία. (Εμβάθυνση)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν παραδείγματα αξιοποίησης των μικροοργανισμών στην παραγωγή προϊόντων (π.χ. τρόφιμα: ψωμί, τυρί, μπίρα, ξίδι), με παραδοσιακές βιοτεχνολογικές μεθόδους.
	4. Εφαρμογές της βιοτεχνολογίας στην ιατρική (φάρμακα, εμβόλια, αντιβιοτικά, γονιδιακή θεραπεία). (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν εφαρμογές στον τομέα της Ιατρικής (φάρμακα, εμβόλια, αντιβιοτικά, γονιδιακή θεραπεία) οι οποίες έχουν προκύψει με βιοτεχνολογικές μεθόδους που περιλαμβάνουν τη χρήση της γενετικής μηχανικής.
	5. Εφαρμογές της βιοτεχνολογίας στη γεωργία, την κτηνοτροφία, το περιβάλλον. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν εφαρμογές όπως η παραγωγή γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, η παραγωγή προϊόντων (π.χ. φαρμάκων) και υπηρεσίες (π.χ. απορρύπανση από κηλίδες πετρελαίου) οι οποίες έχουν προκύψει με βιοτεχνολογικές μεθόδους που περιλαμβάνουν τη χρήση της γενετικής μηχανικής.
	6. Κλωνοποίηση (γονιδίων, κυττάρων, οργανισμών).	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν αδρομερώς τη διαδικασία κλωνοποίησης ζωικών και φυτικών οργανισμών.
	7. Βιοπληροφορική. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ανάπτυξη και εφαρμογή υπολογιστικών μεθόδων για την αποθήκευση και ανάλυση βιολογικών δεδομένων που προκύπτουν από την αλληλούχηση DNA και τη γονιδιωματική.
	8. Όροι και όρια χρήσης της βιοτεχνολογίας – Ζητήματα βιοηθικής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητούν για τις ωφέλειες από την ορθή αξιοποίηση των μεθοδολογιών της γενετικής μηχανικής.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητούν για τα ζητήματα (ηθικά και νομικά) που εγείρονται από την αλόγιστη αξιοποίηση των μεθοδολογιών της γενετικής μηχανικής. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)
Ε. Εξέλιξη	1. Η εξέλιξη ως διαδικασία αναπαραγωγής, μεταλλαγής, επιλογής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράψουν την εξέλιξη ως μία διαδικασία διαρκούς αλλαγής οργανισμών που επιβιώνουν και αναπαράγονται.
	2. Βιολογική εξέλιξη 3,5 δισεκατομμυρίων χρόνων – Γεωλογικοί χρόνοι και σημαντικοί σταθμοί.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ταξινομούν και να αναγνωρίζουν τη σημασία της ταξινόμησης των οργανισμών για την εξελικτική μελέτη. • Να αντιλαμβάνονται την έννοια του γεωλογικού χρόνου.
	3. Είδος – Πληθυσμός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν την έννοια του είδους και να διακρίνουν τον πληθυσμό ενός είδους ως τη μονάδα στην οποία επιδρούν οι εξελικτικοί μηχανισμοί.
	4. Δομές, χαρακτηριστικά απολιθωμάτων – πληροφορίες που παρέχουν (περιοχές του ελληνικού χώρου με σημαντικά ευρήματα απολιθωμάτων). (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν το απολίθωμα, να περιγράψουν τον τρόπο δημιουργίας απολιθωμάτων και να τα αξιοποιούν ως εργαλεία για τη μελέτη των χαρακτηριστικών του παρελθόντος.
	5. Φυλογενετικά δέντρα και φυλογένεση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετούν φυλογενετικά δέντρα και να εντοπίζουν τους κοινούς προγόνους.
	6. Βιοχημικές και ανατομικές ενδείξεις για την εξέλιξη. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν ότι οι οργανισμοί έχουν πολλές ομοιότητες στη δομή και τις λειτουργίες, εκτός από διαφορές. • Να διατυπώνουν βιοχημικές, ανατομικές, μοριακές και γενετικές ενδείξεις που ενισχύουν τη θεωρία της εξέλιξης.
	7. Δαρβινική και Λαμαρκιανή θεωρία (συνεισφορά των Γουάλας, Λάιελ κτλ.). Νεοδαρβινική σύνθεση, συνεισφορά επιστημόνων. (Εμβάθυνση-Σχέδιο εργασίας)	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν τις βασικές εξελικτικές θεωρίες (Λαμάρκ, Δαρβίνος) και να αναγνωρίζουν τη συνεισφορά διαφορετικών επιστημόνων για τη διατύπωση των εξελικτικών θεωριών.
	8. Φυσική Επιλογή – Ειδογένεση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώνουν τη θεωρία της Φυσικής Επιλογής και να δίνουν παραδείγματα για τα χαρακτηριστικά των ειδών. • Να διατυπώνουν τη σύγχρονη εξελικτική θεώρηση (νεοδαρβινική σύνθεση).
	9. Εξέλιξη του ανθρώπου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν και να περιγράφουν τα στάδια εξέλιξης του ανθρώπινου είδους. • Να αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά των πρωτευόντων. • Να χρησιμοποιούν φυλογενετικό δέντρο για να εντοπίσουν εξελικτικές σχέσεις και συγγένειες που έχει ο άνθρωπος με άλλα είδη οργανισμών.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοσθεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5287

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 141415/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Γ' τάξης Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Την περ. γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188).

2. Την υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Το άρθρο 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-08-2021 απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/703/136319/Β1/26-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Γ' τάξης Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή ως γνωστικό αντικείμενο διδάσκεται στη Γ' τάξη Γυμνασίου και νοείται ως βιωματική διαδικασία μέσω της οποίας το κοινωνικό υποκείμενο κατανοεί τον εαυτό του ως μέλος διαφόρων ομάδων -πρωτογενών, δευτερογενών και ευρύτερων- και τους ρόλους που απορρέουν από την ιδιότητα μέλους, με στόχο την ανάπτυξη ικανοτήτων

και την καλλιέργεια όλων εκείνων των δεξιοτήτων που χαρακτηρίζουν τον ενεργό δημοκρατικό πολίτη.

Ως μορφωτικό αγαθό αποσκοπεί στην εμπλοκή των μαθητών/-τριών σε διαδικασίες μέσω των οποίων θα αποκτήσουν γνώσεις, θα καλλιεργήσουν στάσεις και δεξιότητες, έτσι ώστε να γίνουν υπεύθυνοι, ενεργοί, δημοκρατικοί πολίτες, άνθρωποι με κριτική ικανότητα και δημιουργική δράση. Οι γνώσεις που θα αποκτήσουν στηρίζονται στον άξονα της σχέσης αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης αφενός μεταξύ ατόμου και κοινωνίας και αφετέρου μεταξύ ατόμου και επιμέρους κοινωνιών και της διεθνούς κοινότητας. Η καλλιέργεια αξιών και η υιοθέτηση νοοτροπιών και στάσεων σχετίζονται άμεσα με συμπεριφορές που αρμόζουν στη σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία και αφορούν την ενεργή, συμμετοχική, δημοκρατική κοινωνική συμπεριφορά με ατομική ευθύνη και κριτικό πνεύμα σε θέματα κοινωνικής συνοχής, ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας, αλληλεγγύης, ελευθερίας, ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης και σεβασμού της ετερότητας.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Βασικό σκοπό του μαθήματος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή αποτελεί η εξέλιξη δημοκρατικών πολιτών σε μια υγιή δημοκρατία με την προβολή της σημασίας της ανάπτυξης του εαυτού σε κάθε κοινωνική ομάδα και με εφόδια την κριτική σκέψη, τη δημιουργική φαντασία και τη λογική ανάλυση, ώστε μικρά ή μεγάλα γεγονότα της επικαιρότητας να ερμηνεύονται όχι μόνο πραγματολογικά ή ιδεολογικά αλλά και ουσιαστικά και επιστημονικά, και να κατανοούνται καλύτερα οι εξελίξεις.

Τούτο επιτυγχάνεται με την κινητοποίηση των μαθητών και των μαθητριών κυρίως με δραστηριότητες βιωματικές, έτσι ώστε να αντιλαμβάνονται και να προσδιορίζουν τον εαυτό τους στην κοινωνική του διάσταση, να συνειδητοποιούν τους ρόλους που απορρέουν από την ένταξή τους στις διάφορες κοινωνικές ομάδες -από τις πρωτογενείς έως τις ευρύτερες- και τους τρόπους με τους οποίους εσωτερικεύουν τους ρόλους τους από τη θέση στην ομάδα που βρίσκονται κάθε φορά. Η διαδικασία αυτή οδηγεί σταδιακά στην καλλιέργεια της αυτογνωσίας και του αυτοέλεγχου, ώστε να γίνουν ενεργοί και δημιουργικοί δημοκρατικοί πολίτες.

Πιο συγκεκριμένα, με το μάθημα Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες να συνειδητοποιήσουν:

- ότι ο άνθρωπος είναι φύσει κοινωνικό ον, που συγκροτείται μέσα από τη συμμετοχή του σε διαφορετικής «βαρύτητας» κοινωνικές ομάδες
- ότι οι ομάδες νοηματοδοτούν την ταυτότητα και παρέχουν συλλογικούς πόρους στα μέλη τους
- ότι η συμμετοχή σε ομάδες συντελεί στη διαμόρφωση προσωπικού «κεφαλαίου», το οποίο το άτομο χρησιμοποιεί για να αποκτήσει μια θέση, ατομικά και συλλογικά, στις κοινωνικές στρωματώσεις
- ότι οι ρόλοι που τα άτομα επιτελούν εντός κάθε ομάδας συχνά δεν εναρμονίζονται μεταξύ τους, αλλά δυνητικά δημιουργούν εντάσεις που το άτομο καλείται να διαπραγματευθεί

- ότι κοινωνική και πολιτική εμπλοκή και δέσμευση σημαίνει διαμόρφωση πολιτικών στάσεων και αξιών που καθιστούν τον πολίτη ικανό και υπεύθυνο.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Οι Θεματικές Ενότητες του μαθήματος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή της Γ' τάξης Γυμνασίου αναπτύσσονται γύρω από τρεις άξονες/Θεματικά Πεδία:

α) Το άτομο ως μέλος κοινωνικών ομάδων

β) Το άτομο ως πολίτης

γ) Το άτομο και ο ευρύτερος κόσμος

Πιο αναλυτικά:

α) Το άτομο ως μέλος κοινωνικών ομάδων

- Οριοθέτηση του/της μαθητή/-τριας σε μια σειρά από κοινωνικές ομάδες (Πρωταρχικές ομάδες, Δευτερεύουσες ομάδες, Τυπικές-θεσμικές ομάδες, Άτυπες ομάδες, Κλειστές ομάδες, Ανοικτές ομάδες. Ποιοι αποκλείονται κάθε φορά).

- Ο κοινωνικός ρόλος που απορρέει από τη συμμετοχή στην ομάδα (αυτοπροσδιορισμός του/της μαθητή/-τριας έναντι των ρόλων που έχει και επισήμανση εντάσεων που προκαλούνται από αντικρουόμενους κοινωνικούς ρόλους). Το σύνολο των ρόλων ως «κοινωνική ταυτότητα».

- Επικοινωνία (ακούω - μιλάω - κατανοώ). Επικοινωνία πληροφοριών (απτό όφελος - αυξάνεται η «εξουσία» μου) και επικοινωνία νοημάτων (συνδιαμόρφωση προσωπικότητας).

- Προκαταλήψεις (βασική παρενέργεια της κοινωνικοποίησης) - Στερεότυπα. Συγκρούσεις / Επίλυση συγκρούσεων.

β) Το άτομο ως πολίτης

- Πολιτικοί Θεσμοί: Δήμοι, Περιφέρειες, Κεντρικό Κράτος (φορείς κεντρικής κυβέρνησης). Και τα τρία μαζί αποτελούν την Πολιτεία.

- Πολιτικές Ταυτότητες: Δημότης - Πολίτης.

- Δικαιώματα, Υποχρεώσεις, Καθήκοντα (μέσα στο πλαίσιο κάθε ομάδας και θεσμού).

- Νόμοι (γραπτοί και αναγκαστικοί - το κράτος). Δημοκρατία: «Το κράτος των νόμων».

- Εξουσία (η ικανότητα ενός ατόμου ή μίας ομάδας να επηρεάζει το κοινωνικό ή φυσικό περιβάλλον του). Οι τέσσερις μορφές της «εξουσίας»: πολιτική, οικονομική, ιδεολογική, στρατιωτική.

- Κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι εξουσίες και η συμμετοχή μας σε αυτές επηρεάζουν τη ζωή μας.

- Δημοκρατία. Το κράτος, οι πολίτες και η πολιτική πολυμορφία: κατανόηση αξιών με διαφορετικό τρόπο, διαφορετικές προτεραιότητες, διαφορετικά οφέλη.

γ) Το άτομο και ο ευρύτερος κόσμος

- Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκή διάσταση δικαιωμάτων του ατόμου. Συμφωνίες και εντάσεις ανάμεσα στους Ευρωπαίους πολίτες και ανάμεσα σε χώρες της ΕΕ.

- Παγκόσμιες διαδικασίες κατακερματισμού παλαιών κοινοτήτων και δημιουργία καινούριων.

- Μετανάστευση - παντού και δίπλα μου (ως παγκόσμιο θέμα).

- Φυσικό περιβάλλον - επιστημονική γνώση και τοπική κατάσταση/δράση.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Το ΠΣ προωθεί την ενεργό συμμετοχή όλων των μαθητών και των μαθητριών μέσω της δημιουργίας περιβαλλόντων καθοδηγούμενης μάθησης, αυτενέργειας, συνεργατικής δράσης σε ομάδες, διερευνητικής μάθησης, βιωματικής προσέγγισης, επίλυσης προβλήματος, επικοινωνιακής προσέγγισης και μετασχηματιστικής λογικής. Η διδακτική του μαθήματος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή σχεδιάζεται, έτσι ώστε να υποστηρίζει δημοκρατικές συμπεριφορές και στάσεις και να συμβάλλει θετικά στους παράγοντες πολιτικής αποτελεσματικότητας, πολιτικής και κοινωνικής συμμετοχής και δημοκρατικού προσανατολισμού των μαθητών/-τριών. Η επιλογή των Θεματικών Ενότητων, η προσέγγιση των θεμάτων με συμμετοχικές και βιωματικές μεθόδους που προωθούν την ανακαλυπτική μάθηση αναπτύσσουν δεξιότητες και ικανότητες για αυτόνομη και δημιουργική δράση, καλλιεργούν στάσεις και αξίες και ρυθμίζουν τη συμπεριφορά των μαθητών/-τριών για τη δημοκρατική, υπεύθυνη και ενεργή συμμετοχή τους στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι της σύγχρονης κοινωνίας.

Ως προς τον σχεδιασμό της διδασκαλίας και της μάθησης ακολουθούνται τα παρακάτω:

- Δημιουργείται ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης, που ενθαρρύνει την ενεργό εμπλοκή των μαθητών και των μαθητριών, αξιοποιώντας την αρχή του αποτελέσματος.

- Δίνεται έμφαση στην οικειοποίηση βασικών γνώσεων, πάνω στις οποίες οικοδομούνται σταδιακά οι επιδιωκόμενες γνωστικές, μεταγνωστικές και άλλες δεξιότητες και ικανότητες, αξιοποιώντας τις αρχές της παιδαγωγικής και τα βασικά χαρακτηριστικά του εν λόγω γνωστικού αντικείμενου.

- Επιδιώκεται η διασύνδεση της νέας γνώσης με τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών και των μαθητριών μέσω πολλαπλών προσεγγίσεων ανάλογα με τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους.

- Υιοθετούνται στρατηγικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας και αξιοποιούνται εναλλακτικές πρακτικές, θεατρικές τεχνικές και ποικίλα διδακτικά εργαλεία και δημιουργικά παιχνίδια.

- Χρησιμοποιούνται κατάλληλα οι νέες τεχνολογίες στην καθημερινή διδακτική πρακτική, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης και τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία - ψηφιακή εγγραμματοσύνη [π.χ. ηλεκτρονικά εκπαιδευτικά παιχνίδια, «σοβαρά παιχνίδια»].

- Ενθαρρύνεται ο κριτικός στοχασμός επί γνωστικών διαδικασιών και πρακτικών.

Διδακτικές προσεγγίσεις

α) Μαθητοκεντρική προσέγγιση στη διδασκαλία

β) Βιωματικές διερευνητικές μέθοδοι διδασκαλίας

γ) Μέθοδος πρότζεκτ

δ) Αξιοποίηση των τεχνών στη διδασκαλία («εκπαιδευτικό δράμα», θεατρικές τεχνικές, αξιοποίηση εικαστικών δημιουργιών - μοντέλο Perkins κ.ά.)

ε) Ομαδοσυνεργατική μορφή διδασκαλίας

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση δεν μπορεί να είναι μια αποπλαισιωμένη δραστηριότητα, που λειτουργεί ανεξάρτητα από τη μαθησιακή διαδικασία. Στο μάθημα Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή της Γ' τάξης Γυμνασίου, όπως προβλέπεται για τα νέα ΠΣ, πέρα από την αρχική και την τελική αξιολόγηση, δίνεται έμφαση στην αξιοποίηση της διαμορφωτικής αξιολόγησης, ως μιας παιδαγωγικής λειτουργίας ενσωματωμένης δυναμικά στη διδακτική πράξη, η οποία αποβλέπει στον συνεχή έλεγχο της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Υπηρετεί, δηλαδή, την ανάγκη της πληροφόρησης του/της εκπαιδευτικού για την αποτελεσματικότητα των επιλεγόμενων από αυτόν/-ήν παρεμβάσεων, επινοήσεων και ενεργειών κατά την εξέλιξη του εκπαιδευτικού έργου. Ως παιδαγωγικό, μάλιστα, εργαλείο συναρτάται με την αξιοποίηση των λαθών των μαθητών/-τριών που ανατροφοδοτεί τη διδακτική πορεία.

Για τη διαπίστωση του βαθμού επίτευξης των διδακτικών στόχων του μαθήματος από τον/την εκπαιδευτικό και τον/τη μαθητή/-τρια, εκτός των εύστοχων τεχνικών αυτοαξιολόγησης, θα μπορούσε κανείς να προσθέσει οποιαδήποτε πρακτική στην τάξη κατά την οποία συλλέγονται, εξάγονται, ερμηνεύονται και χρησιμοποιούνται «αποδείξεις» για την απόδοση του/της κάθε/-μίας μαθητή/-τριας (δοκιμασίες επίδοσης με απλά ερωτήματα πολλαπλής επιλογής, ερμηνείας γραφικών παραστάσεων, συμπλήρωσης κειμένου, επιλογής σωστού-λάθους, αντιστοίχισης-σύζευξης, λύσης σταυρολέξου). Οι δραστηριότητες αυτές προσαρμόζονται ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών/-τριών της κάθε τάξης, ώστε να εξασφαλιστούν οι «αποδείξεις». Πρόκειται δηλαδή για έναν σκόπιμο προγραμματισμό της κάθε διδακτικής ενότητας / διδασκαλίας.

Τέτοιες δραστηριότητες διαμορφωτικής αξιολόγησης, αυτοαξιολόγησης και τελικής αξιολόγησης μπορεί να είναι:

- Δραστηριότητες κατανόησης κειμένων και παραγωγής λόγου

- Δραστηριότητες μετασχηματισμού κειμένων ή άλλων υλικών

- Ερευνητικές εργασίες (πρότζεκτ)

- Δημιουργικές δραστηριότητες (με την αξιοποίηση π.χ. των τεχνών)

- Δραστηριότητες κριτικού αναστοχασμού

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Το άτομο ως μέλος κοινωνικών ομάδων	Αναγνωρίζω τον εαυτό μου. Εικόνα του εαυτού Συνειδητοποιώ τα προσωπικά δυνατά μου σημεία που προσδίδουν δύναμη και στην ομάδα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προβαίνουν σε μια πρώτη προσέγγιση των παραγόντων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ταυτότητας του εαυτού και αυτοεικόνας. • Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά που κάνουν τον καθέναν μοναδικό, καθώς και τα στοιχεία τα οποία είναι κοινά σε όλους τους ανθρώπους. • Να προβληματίζονται σχετικά με τις επιλογές (δικές τους ή των άλλων) που έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή τους. • Να αποσαφηνίζουν την προσωπική τους αφετηρία και τις επιλογές τους. • Να ερμηνεύουν την ταυτότητα με βάση τις επιλογές, τις αποφάσεις τους και τον ρόλο του ατόμου, με έμφαση στη μάθηση. • Να μοιράζονται ενδιαφέροντα /νοοτροπίες /αξίες με άλλους στην ομάδα. • Να ενδυναμώνουν την αυτοεκτίμησή τους αναγνωρίζοντας και αξιολογώντας τα θετικά (και τα αρνητικά) τους σημεία.
	Πρωταρχικές ομάδες. Εγώ ως μέλος της οικογένειας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά των τυπικών και άτυπων ομάδων, των κλειστών και ανοικτών ομάδων και τους πολλαπλούς ταυτόχρονα κοινωνικούς ρόλους που επιτελεί το άτομο ως μέλος κάθε ομάδας. • Να προσδιορίζουν τον κοινωνικό ρόλο του ανθρώπου ως μέλους της πρωταρχικής κοινωνικής ομάδας της οικογένειας (ως γιου ή κόρης, ως αδελφού, ως ανιψιού, ως ξαδέλφου κ.λπ.). • Να αναγνωρίζουν τα στοιχεία εκείνα και τους δεσμούς που δημιουργούν την ξεχωριστή ταυτότητα μιας οικογένειας.
	Δευτερεύουσες ομάδες-Τυπικές. Εγώ ως μέλος της τοπικής	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τον κοινωνικό ρόλο τους ως μέλη μιας τυπικής ομάδας με συγκεκριμένους στόχους και σκοπό (κοινό όραμα), άρα και σαφή λόγο ύπαρξης.

	<p>σχολικής κοινότητας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν ότι από τον συγκεκριμένο κοινωνικό ρόλο απορρέουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις, που μπορεί να έρθουν σε σύγκρουση με άλλους ρόλους, επειδή οι ομάδες αυτού του είδους έχουν συνήθως: α) τυπική διάρθρωση, β) τυπικό καθήκον, γ) σχετικά διαρκή χαρακτήρα, δ) άμεση συμμετοχή στις διαδικασίες επίτευξης στόχων τους, και ε) είναι ευδιάκριτες σε οποιονδήποτε τομέα αναλαμβάνουν δράση. • Να αναγνωρίζουν ότι είναι μέλη μιας ομάδας, η οποία χαρακτηρίζεται τόσο από ομοιότητες όσο και από διαφορές. • Να διακρίνουν ότι είναι μέλη πολλών ομάδων ταυτόχρονα, ανάλογα με το κοινό χαρακτηριστικό που τους ενώνει με τους άλλους. • Να διακρίνουν ότι ανήκουν σε διαφορετικές ομάδες. • Να έχουν θετική αυτοαξιολόγηση, συνείδηση του ρόλου τους στην ομάδα και το αίσθημα της ασφάλειας στην ομάδα.
	<p>Άτυπες ομάδες Ομάδες ενδιαφέροντος. Ομάδες φιλίας. Ανοικτές – κλειστές ομάδες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν ότι μια κοινότητα αποτελείται από άτομα με διαφορετικά χαρακτηριστικά. • Να αναγνωρίζουν ότι τα μέλη μιας κοινότητας συνδέονται μεταξύ τους με συγκεκριμένους τρόπους χωρίς να εξαφανίζεται η ατομικότητα και η διακριτή αξία κάθε μέλους της κοινότητας. • Να αποδέχονται ότι κάθε κοινότητα θέτει συλλογικούς στόχους και έχει συντονισμένη δράση, ατομική και συλλογική. • Να διαμορφώνουν θετικές στάσεις απέναντι στους άλλους και απέναντι στον εαυτό τους. • Να αναγνωρίζουν ότι η συμμετοχή στην κοινότητα προσφέρει οφέλη στα μέλη της.
	<p>Επικοινωνία (ακούω – μιλάω – κατανοώ) Επικοινωνία πληροφοριών (απτό όφελος – αυξάνεται η «εξουσία» μου) και επικοινωνία νοημάτων (συνδιαμόρφωση προσωπικότητας). Το στερεότυπο ως</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν και να αξιοποιούν την ικανότητα να σιωπούν και να ακούν • Να αναπτύξουν δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης και ενσυναίσθησης και να διαμορφώσουν ανάλογες στάσεις και συμπεριφορές. • Να αναγνωρίζουν ότι η γενίκευση

	<p>προερχόμενο από μία «φυσιολογική» διαδικασία.</p> <p>Η προκατάληψη ως αποτέλεσμα της απόδοσης θετικών συναισθημάτων στην ενδο-ομάδα.</p>	<p>αποτελεί έναν σημαντικό εξελικτικό μηχανισμό, ο οποίος, όμως, πρέπει να ελέγχεται και να ρυθμίζεται, ώστε να μη γίνει αυτοκαταστροφικός για το άτομο και την κοινωνία.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν το στερεοτυπικό σχόλιο. • Να αναγνωρίζουν τόσο θετικά-υπερτιμητικά όσο και αρνητικά-υποτιμητικά στερεότυπα. • Να εξηγούν τους τρόπους με τους οποίους συγκροτούνται τα στερεότυπα. • Να εντοπίζουν τις προκαταλήψεις. • Να ξεχωρίζουν πραγματικά δεδομένα/γεγονότα από συμπεράσματα που στηρίζονται σε προκαταλήψεις. • Να διακρίνουν τα λογικά άλματα γενίκευσης που κατοχυρώνουν προκαταλήψεις και στερεότυπα.
	<p>Διαφορετικές προκαταλήψεις και στερεότυπα ως χαρακτηριστικά διαφορετικών τύπων χαρακτήρων.</p> <p>Η επιθυμία να εκφράσει κάποιος προκατάληψη διατηρώντας συγχρόνως μια θετική εικόνα για τον εαυτό του αναγκάζει τους ανθρώπους να αναζητήσουν δικαιολογίες ηθικής τάξης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν και να αξιολογούν διάφορα κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις, όπως τα σεξιστικά, θρησκευτικά, ταξικά, τοπικιστικά, γλωσσικά, ρατσιστικά, σοβινιστικά κ.ά. • Να διαμορφώνουν στάσεις και συμπεριφορές σεβόμενοι/-ες τη διαφορετικότητα και την ατομικότητα του καθένα. • Να αναγνωρίζουν ότι οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα έναντι άλλων ομάδων συνδυάζονται με αποθηκοποίηση τους. • Να αναγνωρίζουν ότι προκαταλήψεις και στερεότυπα είναι συνήθως άμεσα συνδεδεμένα με την άγνοια και την καχυποψία.
	<p>Οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις σε ομάδες προκαλούνται όταν τα άτομα θεωρούν ότι μια ομάδα είναι απειλητική με κάποιον τρόπο: Ρεαλιστικές απειλές, Συμβολικές απειλές, Διακομματικό άγχος, Αρνητικά στερεότυπα.</p> <p>Η «υπόθεση επαφής»: Η προκατάληψη μπορεί να μειωθεί μόνο όταν τα μέλη της ενδο-ομάδας και της εξω-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναστοχάζονται για το πώς οι αντιλήψεις και οι προκαταλήψεις μας συμβάλλουν σε μια κουλτούρα που είτε θα υποστηρίξει είτε θα υπονομεύει τη δημοκρατία. • Να διακρίνουν ότι οι αντιλήψεις και οι προκαταλήψεις μας συμβάλλουν σε μια κουλτούρα που είτε θα υποστηρίξει είτε θα

	ομάδας συναντηθούν.	υπονομεύει τη δημοκρατία.
B. Το άτομο ως πολίτης	Πολιτικοί Θεσμοί: Δήμοι, Περιφέρειες, Κεντρικό Κράτος (και τα τρία μαζί αποτελούν την Πολιτεία). Ο Δήμος – η τοπική κοινωνία. Η Περιφέρεια ως ευρύτερη κοινωνία. Κεντρικό κράτος – φορείς κεντρικής κυβέρνησης, Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Η συμμετοχή του πολίτη στους θεσμούς αυτούς.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ερμηνεύουν τη λειτουργία των θεσμών και την αναγκαιότητα της χρησιμότητάς τους στην οργάνωση και τη λειτουργία της κοινωνίας. • Να ερμηνεύουν τη σχέση Δήμου – Περιφέρειας – Πολιτείας. • Να αναπτύξουν ικανότητα κοινωνικής εμπλοκής και δέσμευσης.
	Πολιτικές ταυτότητες: Δημότης, Πολίτης	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποκτούν προσανατολισμούς και να αναπτύσσουν πολιτικό γραμματισμό, ώστε να γίνουν οι μελλοντικοί δημοκρατικοί ενεργοί πολίτες μέσω των σχέσεών τους με τα μέλη της κοινωνίας τους (Δήμος, Πολιτεία). • Να συσχετίζουν τους παράγοντες πολιτικής αποτελεσματικότητας, πολιτικής συμμετοχής και δημοκρατικού προσανατολισμού.
	Δικαιώματα, Υποχρεώσεις, Καθήκοντα (μέσα στα πλαίσια κάθε θεσμού).	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν και να υπερασπίζονται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κάθε μέλους της ομάδας ή της κοινωνίας. • Να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ «δικαιώματος» και «προνομίου» και ότι το δικαίωμα και η υποχρέωση προσδιορίζεται το ένα από το άλλο. • Να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται ότι όλα τα μέλη της ομάδας έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις ανεξάρτητα από οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές.
	Νόμοι (γραφτοί και αναγκαστικοί – Το κράτος).	<ul style="list-style-type: none"> • Να τεκμηριώνουν ότι η δημοκρατία προϋποθέτει νόμους και οι νόμοι τη δημοκρατία.
	Δημοκρατία: «Το κράτος των νόμων».	<ul style="list-style-type: none"> • Να έχουν επίγνωση των θεσμικών διαδικασιών που συγκροτούν το πλαίσιο κοινωνικής δράσης (τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται να κάνει κανείς), να έχουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν την παραβίαση της ισότητας και να γνωρίζουν εναλλακτικούς νόμιμους τρόπους παρέμβασης όταν αυτή καταπατάται. • Να αποδέχονται τη σημασία των νόμων σε όλη τη διάρκεια του κοινωνικού τους βίου. • Να αποδέχονται την αναγκαιότητα των

	<p>Εξουσία (η ικανότητα ενός ατόμου ή μίας ομάδας να επηρεάζουν το κοινωνικό ή φυσικό περιβάλλον τους).</p> <p>Οι τέσσερις μορφές της «εξουσίας»: Πολιτική, οικονομική, ιδεολογική, στρατιωτική-διπλωματική.</p> <p>Κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι εξουσίες και η συμμετοχή μας σε αυτές διαμορφώνουν τη ζωή μας.</p>	<p>κυρώσεων, όταν δεν τηρούνται οι νόμοι.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους τέσσερις τύπους κοινωνικής εξουσίας (πολιτική, ιδεολογική, οικονομική και στρατιωτική-διπλωματική) και να αναγνωρίζουν την σημασία της κρατικής εξουσίας στη διαμόρφωση του βίου τους. • Να διακρίνουν τη σημασία τους για την κοινωνική και πολιτική ανάπτυξή τους.
	<p>Σύγχρονη Φιλελεύθερη Δημοκρατία: Το ελεγχόμενο κράτος, οι ενεργοί πολίτες και η πολιτική πολυμορφία: Κατανόηση αξιών με διαφορετικό τρόπο, διαφορετικές προτεραιότητες, διαφορετικά συμφέροντα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να υποστηρίξουν ότι η δημοκρατία ως πολιτικό σύστημα, ως κοινωνικό σύστημα, ως τρόπος ζωής και ως αξία βασίζεται στη συνεργασία κοινωνικά υπεύθυνων ατόμων. • Να αποδέχονται ότι η δημοκρατία διατηρείται, ευημερεί και ευδοκμεί, όταν υπάρχει ένας υψηλός βαθμός συμμετοχής των πολιτών σε αστικές ενώσεις και δράσεις, όταν υπάρχει υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών, και όταν οι θεσμοί είναι διαλλακτικοί και συμπεριληπτικοί. <ul style="list-style-type: none"> – Συνεργασία και αλληλεπίδραση – Ισότητα ευκαιριών – Σεβασμός και αποδοχή του άλλου στον βαθμό που αποδέχεται τις αρχές της δημοκρατίας και των ατομικών δικαιωμάτων – Συμμετοχή όλων στις δράσεις / διαδικασίες συζήτησης – Επίγνωση των προκαταλήψεών τους και αυτοέλεγχος • Να επιχειρηματολογούν υπέρ των παραγόντων πολιτικής αποτελεσματικότητας, πολιτικής συμμετοχής και δημοκρατικού προσανατολισμού.
	<p>Η διαφάνεια στη δημοκρατία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τις μορφές διαφθοράς και να στέκονται κριτικά απέναντι σε κάθε μορφή κακοδιαχείρισης στον δημόσιο βίο. • Να αναγνωρίζουν τα ζητήματα διαφθοράς και να υπερασπίζονται θέματα διασφάλισης της διαφάνειας μέσω της λογοδοσίας και της ακεραιότητας.
<p>Γ. Το άτομο και ο</p>	<p>Ευρωπαϊκή Ένωση –</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τη σημασία της ΕΕ στην

<p>ευρύτερος κόσμος</p>	<p>Ευρωπαϊκή διάσταση δικαιωμάτων του ατόμου</p> <p>Συμφωνίες και εντάσεις ανάμεσα στους Ευρωπαίους πολίτες και ανάμεσα σε χώρες της ΕΕ.</p>	<p>(καθημερινή) ζωή τους και να διαμορφώνουν μια εμπειριστατωμένη άποψη απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρώπη και τους θεσμούς της.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τις βάσεις του κοινού ευρωπαϊκού πολιτισμού. • Να αξιολογούν τους παράγοντες που συντέλεσαν στη διαμόρφωση και την εξέλιξη του ευρωπαϊκού/Δυτικού πολιτισμού. • Να διακρίνουν και να αξιολογούν τις αξίες γύρω από τις οποίες διαμορφώθηκε η ιδέα της Ενωμένης Ευρώπης και δομήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της ΕΕ στην (καθημερινή) ζωή τους. • Να διατυπώνουν μια εμπειριστατωμένη άποψη απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρώπη και τους θεσμούς της. • Να έχουν συνολική κριτική στάση και άποψη σχετικά με θέματα της ευρωπαϊκής επικαιρότητας.
	<p>Παγκόσμιες διαδικασίες κατακερματισμού παλαιών κοινοτήτων και δημιουργία καινούριων</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν ότι η κοινωνία είναι ένα σύμπλεγμα ανθρώπινων δικτύων περισσότερο ή λιγότερο σταθερών που εξελίσσονται στο πέρασμα του χρόνου με διαφορετικές ταχύτητες και εντάσεις. • Να υπερασπίζονται τη θέση ότι, αν πραγματικά επιθυμούν να είναι μέλη της ίδιας πολιτικής κοινότητας, άνθρωποι με διαφορετικές αξίες και πεποιθήσεις μπορούν να μάθουν να ζουν και να δρουν από κοινού για να βελτιώσουν την κοινωνική τους κατάσταση. • Να τεκμηριώνουν ότι η ιδιότητα του πολίτη ενός κράτους εμπεριέχει σήμερα πανανθρώπινα/ατομικά δικαιώματα. • Να αξιολογούν τον ρόλο των πόλεων στην παγκόσμια τάξη – Παγκόσμιες πόλεις.
	<p>Μετανάστευση – παντού και δίπλα μου (ως παγκόσμιο θέμα).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να βλέπουν τη μετανάστευση και το άσυλο ως πολυδιάστατο φαινόμενο (ανθρωπιστικό, δημογραφικό, πολιτισμικό, πολιτικό, διεθνών σχέσεων, ασφάλειας) και να διαχωρίζουν τη γνώμη τους για τη μετανάστευση από τον/τη μετανάστη/μετανάστρια (δηλαδή από το άτομο με το οποίο έρχονται σε επαφή).

		<ul style="list-style-type: none"> • Να δείχνουν κατανόηση και ευαισθησία για την κατάσταση των προσφύγων, μπαίνοντας στη θέση τους (ενσυναίσθηση). • Να διαθέτουν κριτική σκέψη για την επεξεργασία ρατσιστικών, σεξουαλικών ή άλλων πολιτισμικών στερεοτύπων και αντιλήψεων. • Να εκφράζονται με ιδέες και επιχειρήματα κατά τη διάρκεια του ανοικτού διαλόγου στην τάξη. • Να αιτιολογούν γιατί ο καθένας μπορεί να επηρεάζει ατομικά με τις πράξεις και τη στάση του την κοινωνία και τις ζωές των άλλων. • Να ερμηνεύουν γιατί οι άνθρωποι βρίσκονται σε μια συνεχή μετακίνηση, να γνωρίζουν ότι η μετακίνηση γίνεται για πολλούς και ποικίλους λόγους και να εξηγούν τις επιπτώσεις της μετανάστευσης.
	<p>Φυσικό περιβάλλον Επιστημονική γνώση και τοπική κατάσταση/δράση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και ευθύνες (οικολογικές) στο άμεσο περιβάλλον και να αντιληφθούν ότι με συλλογική προσπάθεια και συμμετοχή όλων θα διαφυλάξουμε την ποιότητα της ζωής. • Να επαληθεύουν κάθε φορά ότι τα περιβαλλοντικά (οικολογικά) προβλήματα είναι πολλά και σοβαρά και είναι αποτέλεσμα της δράσης των ανθρώπων. • Να βλέπουν τη βιόσφαιρα ως ένα δυναμικό σύστημα οικολογικών δυνάμεων εν μέρει αποτέλεσμα της δράσης των ανθρώπων.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022- 2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοστεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

19 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5358

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 144582/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το εδάφιο γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α΄ 167), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α΄ 188).

2. Την υποπ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις» (Α΄ 118).

3. Το άρθρο 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α΄ 136).

4. Το άρθρο 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α΄ 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α΄ 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α΄ 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α΄ 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α΄ 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β΄ 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπου-

δών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β΄ 4003).

10. Τις υπ΄ αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/725/139767/Β1/02-11-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α΄ 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σύγχρονες ανάγκες-συστάσεις διεθνών οργανισμών
Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) και άλλοι διεθνείς οργανισμοί υγείας συστήνουν τουλάχιστον 60 λεπτά την ημέρα μέτριας προς υψηλής έντασης Φυσική Δραστηριότητα (ΦΔ) για παιδιά και εφήβους, με σκοπό την προαγωγή της διά βίου υγείας και της ποιότητας ζωής.

Ωστόσο, παγκοσμίως και ειδικά στην Ελλάδα, τα επίπεδα ΦΔ των παιδιών και των εφήβων είναι δραματικά χαμηλότερα από τις συστάσεις του ΠΟΥ, γεγονός που έχει δυσμενείς συνέπειες, όπως κακή οστική και μυϊκή ανάπτυξη των εφήβων και μεγάλη αύξηση των επιπέδων παχυσαρκίας.

Μεγάλη έμφαση δίνεται διεθνώς στον σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Φυσική Αγωγή (ΦΑ) στην αύξηση της συμμετοχής των μαθητών/-τριών στη ΦΔ.

Φυσικός γραμματισμός

Η νέα τάση που αναπτύσσεται διεθνώς στον σχεδιασμό Προγραμμάτων Σπουδών (ΠΣ) αφορά την ανάπτυξη του φυσικού γραμματισμού των ατόμων μέσα από το μάθημα της ΦΑ.

Ο φυσικός γραμματισμός ως όρος περιγράφει τις αρετές της φιλοπεριεργείας και αγάπης για μάθηση, των δεξιοτήτων αυτορρύθμισης και της ηθικής που σχετίζονται με τον υγιή τρόπο ζωής, καθώς και τις φυσικές, γνωστικές και κοινωνικοσυναισθηματικές ικανότητες που αναπτύσσουν τα άτομα, προκειμένου να διατηρήσουν τη σωματική δραστηριότητα σε κατάλληλο επίπεδο καθ΄ όλη τη διάρκεια της ζωής, ώστε να προάγουν την προσωπική και κοινωνική ευημερία.

Υιοθετώντας αυτή την τάση, κεντρικός σκοπός του νέου ΠΣ είναι η διαμόρφωση φυσικά εγγράμματων μαθητών/-τριών, μέσα από την παρακίνησή τους για ΦΔ εντός και εκτός σχολείου, την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, την ανάπτυξη της αυτονομίας, της αίσθησης φυσικής επάρκειας, της αυτοπεποίθησης και των δεξιοτήτων αυτορρύθμισης σε χώρους ΦΔ.

Με τον φυσικό γραμματισμό επιδιώκεται μέσα από το μάθημα της ΦΑ σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης η επίτευξη του σκοπού διά βίου ΦΔ για υγεία, ποιότητα ζωής και κοινωνική ευημερία, που είναι κυρίαρχος σκοπός των σύγχρονων ΠΣ.

Η ελληνική πραγματικότητα με βάση τις συστάσεις του ΠΟΥ

Οι σύγχρονες προκλήσεις της ελληνικής πραγματικότητας, ο σύγχρονος ελληνικός τρόπος ζωής και η δομή των πόλεων δημιουργούν πολλά εμπόδια για τακτική συμμετοχή μαθητών/-τριών και ενηλίκων στη ΦΔ (π.χ., έλλειψη ελεύθερου χρόνου, έλλειψη εύκολα προσβάσιμων χώρων για ΦΔ) και ενισχύουν την αναγκαιότητα της κυριαρχίας του σκοπού «διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής» στη ΦΑ.

Υπάρχουν πολλά ερευνητικά δεδομένα για τα χαμηλά ποσοστά ΦΔ των μαθητών/-τριών και την αυξημένη παιδική παχυσαρκία στην Ελλάδα.

Από τη σύγχρονη επιστημονική τεκμηρίωση προκύπτει ότι η μειωμένη συμμετοχή σε ΦΔ και η παχυσαρκία έχουν αρνητικές συνέπειες στη γνωστική, συναισθηματική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των εφήβων.

Αναπτυξιακά και κοινωνικά θέματα που επηρεάζουν το μάθημα και το ΠΣ της ΦΑ

Στα χρόνια του Γυμνασίου και της εφηβείας, οι νέοι αυξάνουν τον βαθμό της αυτονομίας τους σε κοινωνικούς χώρους, διαμορφώνουν την ταυτότητα του εαυτού και τον χαρακτήρα τους, ενώ υιοθετούν και πρότυπα συμπεριφοράς που σχετίζονται με τη σωματική δραστηριότητα, τη διατροφή, την κοινωνική συμπεριφορά, τη συμπεριφορά ως προς το αντίθετο φύλο, την αποφυγή ή τη χρήση ουσιών και βίας.

Στο Γυμνάσιο οι μαθητές/-τριες χρειάζεται να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση για την εικόνα του σώματός τους και τις φυσικές τους ικανότητες, οι οποίες καθορίζουν

τη γενικότερη αυτοαντίληψή τους και την ψυχική τους υγεία, να συνειδητοποιήσουν ότι καθένας είναι διαφορετικός, να τρέφουν θετικά συναισθήματα για τον εαυτό τους και να θέτουν ρεαλιστικούς στόχους για βελτίωση του εαυτού τους αλλά και των άλλων.

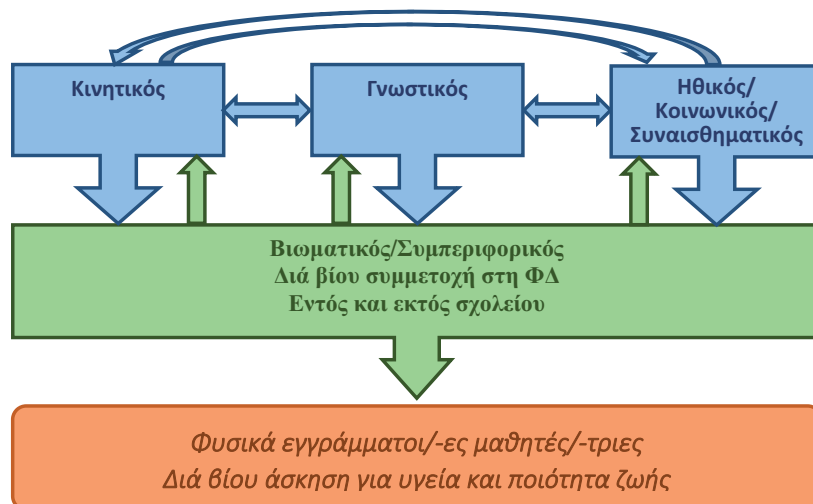
Ένα θετικό και συνεργατικό μαθησιακό περιβάλλον στο μάθημα της ΦΑ, εστιασμένο στη συναισθηματική υποστήριξη, στην αυτοέκφραση, στην ενίσχυση της αυτονομίας, στη μάθηση και στην ικανοποίηση των μαθητών/-τριών μέσω επίτευξης στόχων που είναι χρήσιμοι για τον εαυτό και την κοινωνία και οι οποίοι επιτυγχάνονται με πρωτοβουλίες, συνεργασίες και ανάπτυξη ενάρετης φιλίας, καλλιεργεί τον χαρακτήρα, τις κοινωνικές δεξιότητες και τις στρατηγικές αυτορρύθμισης που είναι σημαντικές για την υγεία και τη μελλοντική ευημερία των μαθητών/-τριών.

Το μάθημα της ΦΑ και το κινητικό περιεχόμενό του προσφέρουν ένα μοναδικά κατάλληλο περιβάλλον στο σχολείο για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα, την ανάπτυξη θετικής κοινωνικής αλληλεπίδρασης, τον σεβασμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας, την εξάλειψη του αποκλεισμού και της περιθωριοποίησης, της συμπεριληψής ατόμων που μειονεκτούν λόγω φύλου, εμφάνισης, βιολογικού επιπέδου και καταγωγής.

Ο/Η εκπαιδευτικός, με τον ρόλο του καθοδηγητή/-τριας και διαμεσολαβητή/-τριας, μεταβιβάζει προοδευτικά τις πρωτοβουλίες της μάθησης στους/στις μαθητές/-τριες μέχρι την πλήρη αυτονομία, δημιουργώντας τους υψηλή εσωτερική παρακίνηση, υπευθυνότητα και θετικές στάσεις ως προς την άσκηση και τις υγιεινές συνήθειες, στοιχεία σημαντικά για την εφαρμογή της μάθησης και άσκησης στην καθημερινότητά τους.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Κεντρικός σκοπός του νέου ΠΣ είναι η επίτευξη του σκοπού για διά βίου ΦΔ, για την προαγωγή της υγείας, της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής ευημερίας, με τη διαμόρφωση φυσικά εγγράμματων μαθητών/-τριών, μέσα από την αποτελεσματική διδασκαλία του περιεχομένου των Θεματικών Πεδίων που προτείνονται. Στα πλαίσια της ανάπτυξης του ΠΣ της ΦΑ για το Γυμνάσιο και με βάση όλα τα παραπάνω καθορίζονται τέσσερις βασικοί σκοποί για το μάθημα ΦΑ. Οι σκοποί αυτοί είναι οι ακόλουθοι (Σχήμα 1):

Σχήμα 1. Σκοποί και συμβολή της Φυσικής Αγωγής.

- Σκοπός 1 (Κινητικός): Ο/Η μαθητής/-τρια επιδεικνύει ικανότητα σε ένα εύρος αθλητικών και κινητικών δεξιοτήτων που είναι χρήσιμες για τη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.

- Σκοπός 2 (Γνωστικός): Ο/Η μαθητής/-τρια κατανοεί και είναι σε θέση να εφαρμόζει έννοιες επιστημών και γνώσεις που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.

- Σκοπός 3 (Βιωματικός/Συμπεριφορικός): Ο/Η μαθητής/-τρια συμμετέχει συστηματικά σε σωματικές δραστηριότητες και διατηρεί ή αναπτύσσει κατάλληλο επίπεδο φυσικής κατάστασης για υγεία.

- Σκοπός 4 (Ηθικός/Κοινωνικός/Συναισθηματικός): Ο/Η μαθητής/-τρια επιδεικνύει υπεύθυνη συμπεριφορά, σεβασμό στη διαφορετικότητα και έχει αναπτύξει κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.

Βασικές έννοιες και συμβολή τους στην επίτευξη του σκοπού «Διά βίου ΦΔ για υγεία και ποιότητα ζωής»

Στην επόμενη ενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά βασικές έννοιες και η συμβολή τους στη διαδικασία επίτευξης του σκοπού διά βίου ΦΔ για υγεία και ποιότητα ζωής μέσα από το μάθημα ΦΑ. Στο σχήμα 2 απεικονίζονται οι επιδράσεις του περιβάλλοντος (εκπαιδευτικός ΦΑ, συμμαθητές/-τριες, γονείς κ.λπ.), όταν δίνεται έμφαση σε παραμέτρους που υποστηρίζουν την αυτοκαθοριζόμενη παρακίνηση των μαθητών/-τριών, στη συμμετοχή τους σε ΦΔ, στην επίτευξη της υγείας και της ποιότητας ζωής τους αλλά και της κοινωνίας συνολικά. Ακολουθεί σύντομη ανάπτυξη των εννοιών.

Αυτοκαθορισμός

Ο αυτοκαθορισμός αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους τα άτομα συμμετέχουν σε μια δραστηριότητα και προσδιορίζει τον τύπο της παρακίνησής τους, η οποία μπορεί να είναι αυτόνομη (αυτοκαθοριζόμενη) ή ελεγχόμενη (επιβαλλόμενη). Μπορεί επίσης τα άτομα να μην παρακινούνται καθόλου (κανένας λόγος συμμετοχής) (Ryan & Deci, 2017). Μόνο η αυτόνομη-αυτοκαθοριζόμενη είναι ποιοτική παρακίνηση με πολλές θετικές συνέπειες (π.χ. διατηρεί μακροχρόνια συμμετοχή σε δραστηριότητες, βελτιώνει την ικανοποίηση με τη ζωή).

Βασικές ψυχολογικές ανάγκες

Βασικές ψυχολογικές ανάγκες: Σύμφωνα με τη θεωρία του αυτοκαθορισμού, τρεις «βασικές ψυχολογικές ανάγκες» του ατόμου θεωρούνται πρωταρχικές και θεμελιώδεις και είναι: (α) η αίσθηση για αυτονομία (αυθεντικότητα, ατομική βούληση, δυνατότητα επιλογών), (β) η αίσθηση του ανήκειν (η αίσθηση της διασύνδεσης, της αποδοχής και του ενδιαφέροντος από τους σημαντικούς άλλους) και (γ) η αντίληψη ικανότητας (η αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση των απαιτήσεων του περιβάλλοντος) (Deci & Ryan, 2000). Όταν το περιβάλλον (π.χ., εκπαιδευτικός-συμμαθητές/-τριες) ενισχύει τις τρεις βασικές ανάγκες των μαθητών/-τριών, αυξάνονται ο αυτοκαθορισμός, η εσωτερική παρακίνησή τους, καθώς και η υποκειμενική ποιότητα ζωής τους. Η ικανοποίηση αυτών των τριών βασικών αναγκών, μαζί με την ικανοποίηση του ατόμου από πράξεις που κάνουν καλό στους άλλους (καλοκαγαθία-αγαθοεργία-καλοσύνη), συμβάλλουν με μοναδικό τρόπο στη βελτίωση της υποκειμενικής ποιότητας ζωής (Martela, Ryan & Steger, 2018).

Στόχοι των ατόμων για επίτευξη

Στόχοι των ατόμων για επίτευξη: Κάθε άτομο αποφασίζει την ενεργό συμμετοχή του σε κάποιον χώρο επίτευξης (π.χ., αθλητισμός, μάθημα ΦΑ) με βάση τον προσανατολισμό του σε συγκεκριμένους προσωπικούς στόχους. Αυτοί μπορεί να είναι: α) στόχοι στη δουλειά ή στο έργο ή στη βελτίωση, όπου το άτομο συμμετέχει με στόχο τη μάθηση και την προσωπική βελτίωση και πρόοδο, και β) στόχοι στο εγώ ή στον ανταγωνισμό, όπου το άτομο συμμετέχει με σκοπό την υπεροχή (το ξεπέραςμα των άλλων).

Κλίμα παρακίνησης

Κλίμα παρακίνησης: Με τον όρο «κλίμα παρακίνησης» εννοούμε τους παράγοντες που επηρεάζουν τον ψυχολογικό προσανατολισμό των ατόμων, όταν αυτά εμπλέκονται σε κάποιες δραστηριότητες, σε κάποιο περιβάλλον. Αφορά την αντίληψη των ατόμων για τον τρόπο που διαμορφώνεται το περιβάλλον από τους κοινωνικούς παράγοντες (εκπαιδευτικούς, προπονητές/-τριες, συμμαθητές/-τριες κ.λπ.). Με βάση τη θεωρία του προσανατολισμού σε στόχους επίτευξης, έχουν προσδιοριστεί δύο βασικές διαστάσεις του κλίματος παρακίνησης: α) κλίμα παρακίνησης προσανατολισμένο στην προσωπική μάθηση/βελτίωση και β) κλίμα παρακίνησης προσανατολισμένο στο εγώ (στον ανταγωνισμό).

Πρόσφατα, στο κλίμα παρακίνησης εντάσσεται και η ικανοποίηση των τριών προαναφερόμενων βασικών αναγκών. Ενοποιώντας αυτές τις δύο προσεγγίσεις, η Duda (2013) προτείνει ότι:

α) ένα θετικό-ενδυναμωτικό κλίμα παρακίνησης εστιάζει 1) στην προώθηση της αυτονομίας, 2) στην υποστήριξη και βελτίωση καλών σχέσεων, 3) στην πρόοδο όλων των μαθητών/-τριών και στη βελτίωση των ικανοτήτων τους με βάση προσωπικά κριτήρια προόδου.

β) ένα αρνητικό-αποδυναμωτικό κλίμα παρακίνησης 1) προάγει τον έλεγχο-πίεση-επιβολή των λόγων εμπλοκής σε μια δραστηριότητα, 2) δεν υποστηρίζει και υποβαθμίζει τις καλές σχέσεις, 3) προάγει τον ανταγωνισμό, όπου πολλοί/-ές μαθητές/-τριες νιώθουν να έχουν χαμηλότερες ικανότητες από άλλους.

Δεξιότητες αυτορρύθμισης

Η αυτορρύθμιση αναφέρεται στη συνειδητή ρύθμιση και προσαρμογή της συμπεριφοράς από το ίδιο το άτομο, ανάλογα με τις συνθήκες και τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος, προκειμένου να επιτύχει έναν στόχο. Στο μάθημα της ΦΑ οι μαθητές/-τριες ενθαρρύνονται να αναπτύξουν δεξιότητες αυτορρύθμισης ως προς τη μάθηση, ως προς τη συμμετοχή σε ΦΔ και ως προς την κοινωνική συμπεριφορά. Για τον λόγο αυτό δεξιότητες αυτορρύθμισης διδάσκονται ή εφαρμόζονται και στα τέσσερα Θεματικά Πεδία. Παραδείγματα δεξιοτήτων αυτορρύθμισης που χρησιμοποιούνται εκτεταμένα σε αυτό το ΠΣ της ΦΑ είναι ο καθορισμός στόχων, η αυτοπαρατήρηση, ο σχεδιασμός πλάνου για άσκηση κ.λπ.

Στάσεις

Στάσεις είναι η θετική ή αρνητική αξιολόγηση ενός κοινωνικού φαινομένου, ενός ατόμου ή μιας ομάδας, ενός αντικειμένου, μιας αφηρημένης έννοιας, μιας συμπεριφοράς κ.λπ. Οι στάσεις ενός ατόμου ως προς μια συμπεριφορά, όπως η ΦΔ, επηρεάζονται από τις αντιλήψεις και τα πιστεύω του ατόμου για τη συμπεριφορά. Τα πιστεύω για

τη συμπεριφορά επηρεάζονται και διαμορφώνονται από τις γνώσεις που έχει το άτομο για τη συμπεριφορά. Όσο καλύτερες γνώσεις έχουν οι μαθητές/-τριες για τον ρόλο της ΦΔ στην υγεία τόσο πιο θετικά πιστεύω έχουν για τα οφέλη της ΦΔ και αντίστοιχα τόσο πιο θετικές στάσεις αναπτύσσουν ως προς τη ΦΔ. Οι θετικές στάσεις συμβάλλουν στην υιοθέτηση συγκεκριμένων στόχων και προθέσεων για συμπεριφορά (π.χ. καθορισμός στόχου/πρόθεση για ΦΔ).

Ενάρετη Φιλία

Η αριστοτελική «Ενάρετη Φιλία», η οποία διακρίνεται από τη φιλία για όφελος και τη φιλία για ευχαρίστηση, ορίζεται ως μια αυθόρμητη και καλής φύσεως προδιάθεση, όπου οι φίλοι, εκτός από το όφελος και την ευχαρίστηση (που τελικά αποκομίζουν), αποδέχονται ο ένας τον άλλον για κάποιες αξίες του χαρακτήρα, όπως η τιμιότητα, η ενσυναίσθηση, η γενναιοδωρία, η ειλικρίνεια και η υποστήριξη. Οι ενάρετοι φίλοι θεωρούν αυτονόητο ότι η φιλία σημαίνει κοινές δραστηριότητες και κοινούς στόχους, θέλουν το καλύτερο ο ένας για τον άλλον και μεριμνούν για την ευημερία των φίλων τους χωρίς ανταλλάγματα (Anderson & Fowers 2020).

Ενάρετη Ηγεσία

Το μάθημα της ΦΑ στοχεύει στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων ζωής (π.χ., δεξιότητες ηγεσίας, συνεργασίας), διότι συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, όπως και στην προαγωγή της ΦΔ. Ιδιαίτερη σημασία έχει η «Ενάρετη Ηγεσία» που σύμφωνα με τον Αριστοτέλη δηλώνει ηγεσία που καθοδηγείται από καλή πρόθεση και επιδιώκει ενάρετους σκοπούς. Ένας ενάρετος ηγέτης ενδιαφέρεται για το κοινό καλό, συμπεριφέρεται με δικαιοσύνη και τιμιότητα, επηρεάζει και παρακινεί τους άλλους να επιδιώκουν δικαίους και ηθικούς στόχους για τους εαυτούς τους και για την κοινότητά τους και τους βοηθά να συνδέονται με έναν υψηλότερο σκοπό. Η ενάρετη ηγεσία δίνει νόημα στη δουλειά, εμπεριέχει το ενδιαφέρον για την ευημερία των άλλων και της κοινότητας, εξασφαλίζει την κοινωνική υποστήριξη και κερδίζει την εμπιστοσύνη.

Ο ενάρετος ηγέτης ως πρότυπο μπορεί να έχει μια θετική επιρροή στους άλλους με την ενάρετη (και καλή πρόθεση) συμπεριφορά του, μπορεί να βελτιώσει το ηθικό κλίμα στην κοινότητά του (ομάδα), βελτιώνοντας συγχρόνως τη (συνολική) ευημερία των άλλων (Wang & Hackett, 2016).

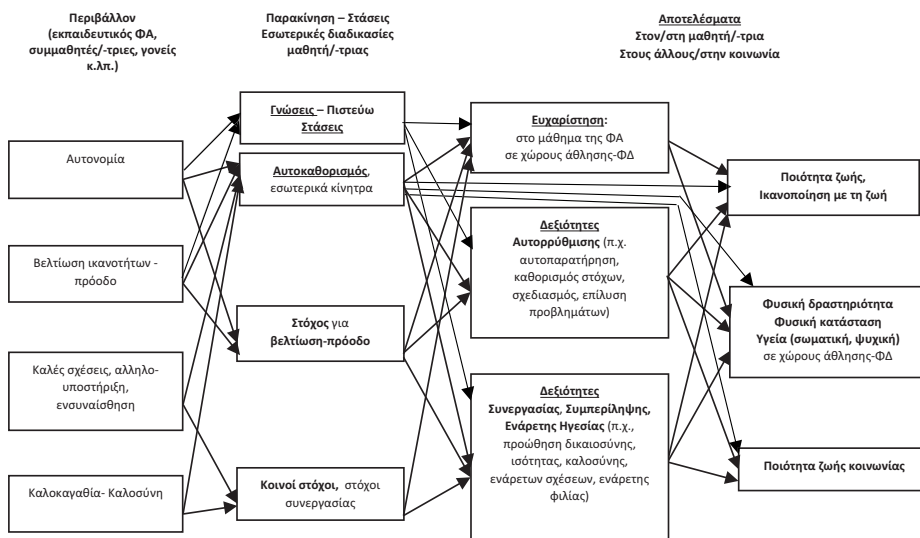
Κοινοί στόχοι

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, κάποια αγαθά επιδιώκονται και επιτυγχάνονται σε προσωπική (ατομική) βάση, ενώ κάποια άλλα, όπως η φιλία και η δημοκρατία, μπορούν να επιτευχθούν μόνο σε σχέση με άλλους και μέσω κοινών στόχων. Τα κοινά αγαθά διαφέρουν από τα ατομικά, διότι μπορούν να επιτευχθούν μόνο μέσω της διαρκούς συμμετοχής σε κοινές δραστηριότητες, που σημαίνει ότι ο μόνος τρόπος για να επιτύχει κάποιος ένα κοινό αγαθό είναι να το έχει μαζί με τους άλλους. Τα κοινά αγαθά προϋποθέτουν συλλογική δουλειά και δημοκρατικές σχέσεις. Οι κοινοί στόχοι επίτευξης δεν είναι ατομική υπόθεση, επομένως δεν μπορούν να διαχωριστούν, ούτε κάποιος μπορεί να ωφεληθεί ατομικά από αυτούς. Θεωρούνται οι πιο σημαντικοί στόχοι για μια κοινωνία και χρειάζεται οι άνθρωποι να επιδιώκουν να επιτυγχάνονται πάντα συλλογικά (Fowers, 2012).

Η ανάπτυξη ενάρετης φιλίας και ενάρετης ηγεσίας και οι κοινοί στόχοι συναντώνται στον ηθικό/κοινωνικό σκοπό του ΠΣ και είναι απαραίτητες προϋποθέσεις της επίτευξης του κεντρικού σκοπού του νέου ΠΣ, που είναι η προσωπική και η κοινωνική ποιότητα ζωής. Επίσης συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων που περιγράφονται και στους άλλους σκοπούς της ΦΑ.

Σύνοψη των βασικών εννοιών σε σχέση με την επίτευξη του κεντρικού σκοπού της ΦΑ

Στο Σχήμα 2 παρουσιάζονται οι προαναφερόμενες έννοιες και πώς αυτές συνδέονται μεταξύ τους ώστε να επιτευχθεί ο κεντρικός σκοπός, που είναι η διά βίου άσκηση για υγεία και προσωπική και κοινωνική ευημερία.

Σχήμα 2. Διαδικασία επίτευξης του σκοπού «Διά βίου ΦΔ για υγεία και ποιότητα ζωής».

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Ο κεντρικός σκοπός του νέου ΠΣ θα επιτευχθεί με την αφομοίωση και εφαρμογή στην πράξη από τους/τις μαθητές/-τριες των επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, όπως εξειδικεύονται ανά Θεματικό Πεδίο. Συγκεκριμένα:

Ως προς τον Κινητικό Σκοπό

Βασική επιδίωξη του κινητικού σκοπού είναι η ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών/-τριών σε ένα εύρος γνώσεων, δεξιοτήτων, κινητικών, αθλητικών, χορού και ρυθμού, που αποτελούν το μέσο για την επίτευξη του κεντρικού/πρωταρχικού σκοπού, που είναι η διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.

Με τη διδασκαλία κατάλληλα σχεδιασμένων Θεματικών Ενοτήτων, επιδιώκονται στην Α' τάξη η απόκτηση βασικών γνώσεων και η ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων σε βασικό επίπεδο, σε απλές και σύνθετες κινήσεις και σε σταθερά και μεταβαλλόμενα περιβάλλοντα.

Κατά τη μετάβαση στη Β' και στη Γ' τάξη επιδιώκεται η ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών/-τριών να συνδυάζουν και να εφαρμόζουν γνώσεις και κινητικές δεξιότητες σε ένα μεγάλο εύρος καθημερινών κινητικών δεξιοτήτων, ΦΔ αναψυχής, διαδεδομένων και μη διαδεδομένων αθλημάτων και δραστηριοτήτων ανάπτυξης ΦΚ για υγεία. Επιπρόσθετα, αναπτύσσεται σταδιακά η ικανότητα αυτόνομης μάθησης των μαθητών/-τριών, ώστε να μπορούν αυτόνομα να τελειοποιούν κινητικές δεξιότητες ή να μαθαίνουν καινούριες και αυτόνομα να σχεδιάζουν και να παρουσιάζουν σύνθετα ρυθμικά κινητικά και χορευτικά προγράμματα.

Ως προς τον Γνωστικό Σκοπό

Βασική επιδίωξη είναι η κατανόηση και εφαρμογή γνώσεων και εννοιών που θα συμβάλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.

Ο Γνωστικός Σκοπός επιμερίζεται σε δύο Θεματικές Ενώτητες:

- Γνώσεις για θέματα Φυσικής Δραστηριότητας, Άσκησης/Αθλησης, Φυσικής Κατάστασης και Διατροφής που συμβάλλουν στην προαγωγή της υγείας και απόδοσης.

- Γνώσεις ως προς την τεχνική, την τακτική, τους κανόνες και τις πρώτες βοήθειες που αφορούν στην εκτέλεση κινητικών δεξιοτήτων, αθλημάτων και φυσικών δραστηριοτήτων.

Ως προς τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα αναμένεται ότι οι μαθητές/-τριες: α) θα κατανοούν τα οφέλη/συνέπειες της ΦΔ/άσκησης και των διατροφικών συνθηκών στην προαγωγή της υγείας και απόδοσης, β) θα κατανοούν και θα εφαρμόζουν γνώσεις, βασικές αρχές άσκησης και δεξιότητες αυτορρύθμισης στον σχεδιασμό και την υλοποίηση ατομικών προγραμμάτων άσκησης και διατροφής, γ) θα γνωρίζουν και θα εφαρμόζουν βασικούς κανόνες και στρατηγικές ώστε να συμμετέχουν αποτελεσματικά και με ασφάλεια στη ΦΔ/άθληση εντός και εκτός σχολείου, δ) θα έχουν τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να εκτελούν με σωστή τεχνική ατομικές δεξιότητες σε ένα εύρος αθλημάτων και κινητικών δραστηριοτήτων και ε) θα κατανοούν τη διαχρονική εξέλιξη της ΦΑ, του αθλητισμού, των Ολυμπιακών Αγώνων και ιδεωδών και τη σημασία τους στην υγεία, εκπαίδευση και ποιότητα ζωής ανθρώπων και κοινωνιών.

Συνοπτικά, μέσα από την ανάπτυξη όλων των Θεματικών Ενοτήτων, προσδοκάται η διαμόρφωση θετικών

στάσεων και αντιλήψεων των μαθητών/-τριών, οι οποίες με τη σειρά τους αναμένεται να οδηγήσουν σε επιθυμητές και ωφέλιμες προθέσεις και συμπεριφορές για την υγεία τους, όπως η τακτική συμμετοχή στην άσκηση και οι καλύτερες διατροφικές συνήθειες.

Για την επίτευξη των στόχων του γνωστικού σκοπού κρίνεται αναγκαία η χρήση μαθητοκεντρικών προσεγγίσεων που δίνουν έμφαση στην ενεργό εμπλοκή, στην προσπάθεια, στην προσωπική βελτίωση, στη συνεργασία και στην επίτευξη κοινών στόχων.

Ως προς τον Βιωματικό/Συμπεριφορικό Σκοπό

Βασικές επιδιώξεις είναι α) η βιωματική προσέγγιση γνώσεων για άσκηση με σκοπό την υγεία και β) η ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτορρύθμισης της συμπεριφοράς των μαθητών/-τριών, όσον αφορά 1) την αυτοπαρατήρηση, 2) την αξιολόγηση, 3) την ερμηνεία επιπέδων ΦΔ και δεικτών ΦΚ, 4) τον αυτόνομο καθορισμό στόχων για την ανάπτυξη ή/και διατήρηση της ΦΚ τους για υγεία και 5) την εφαρμογή κατάλληλων προγραμμάτων στο μάθημα ΦΑ και εκτός σχολείου.

Για την ενίσχυση της αξίας αυτού του σκοπού, χρειάζεται να μεγιστοποιείται ο χρόνος που διατίθεται για κίνηση και ΦΔ στο μάθημα της ΦΑ.

Για την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων, προτείνεται να διδαχθεί κάποιο πρόγραμμα, μέσα από το οποίο οι μαθητές/-τριες θα μάθουν βιωματικά πώς να παρακολουθούν, να αξιολογούν σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο τη συμμετοχή τους σε μέτριες/έντονες ΦΔ και πώς να καθορίζουν ατομικούς και ομαδικούς στόχους για βελτίωση ή/και διατήρηση. Είναι σημαντικό να γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΦΑ από τα πρώτα μαθήματα του σχολικού έτους ποιοι/-ες μαθητές/-τριες δε συμμετέχουν συστηματικά σε αθλήματα εκτός σχολείου, ΟΧΙ για να τους/τις κατηγοριοποιήσει, ΟΧΙ για να τους/τις βαθμολογήσει με μικρό βαθμό, ΑΛΛΑ διακριτικά για να ενισχύσει περισσότερο την προσπάθειά τους για αύξηση της ΦΔ τους στη διάρκεια της χρονιάς. Με την προϋπόθεση της επιτυχημένης εφαρμογής κάποιου προγράμματος με τα χαρακτηριστικά της αυτοπαρατήρησης και του καθορισμού στόχων στην Α' τάξη, προτείνεται η επέκτασή του και στις επόμενες τάξεις (Β' ή/και Γ') με την εφαρμογή κάποιου πιο σύνθετου και ομαδικού προγράμματος που επίσης περιλαμβάνει δεξιότητες αυτορρύθμισης και ιδιαίτερα αυτοπαρατήρησης, καθορισμού στόχων, προγραμματισμού, συνεργασίας, υποστήριξης συμμαθητών/-τριών. Επιπρόσθετα, προτείνεται να δοθεί έμφαση στην υιοθέτηση διαδεδομένων και μη διαδεδομένων ΦΔ και αθλημάτων, εναλλακτικών ΦΔ, παραδοσιακού, κλασικού και μοντέρνου χορού, δραστηριοτήτων ρυθμού και κινητικών προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη θέματα φυσιογνωμίας και χαρακτηριστικά περιούχων και σχολείων, εκπαιδευτικών και μαθητών/-τριών. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι στο νέο ΠΣ η ανάπτυξη των αθλητικών δεξιοτήτων και αθλημάτων δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά μέσο για την επίτευξη των σκοπών του ΠΣ και μακροπρόθεσμα του κεντρικού/πρωταρχικού σκοπού, που είναι η διά βίου άσκηση για υγεία.

Ως προς τον Ηθικό/Κοινωνικό/Συναισθηματικό Σκοπό

Τα μαθησιακά αποτελέσματα του 4ου Θεματικού Πεδίου για τους/τις μαθητές/-τριες αναμένεται ότι θα είναι:

- Η αποκόμιση θετικής εμπειρίας από το μάθημα, ο αναστοχασμός, η καλλιέργεια και η ανάπτυξη ψυχοκοινωνικών

κών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων ζωής, που συμβάλλουν στη δημιουργία θετικών στάσεων και συμπεριφορών ως προς τη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.

- Η ανάπτυξη της ομαδικότητας, της συνεργασίας, του σεβασμού και η αποδοχή των άλλων ανθρώπων με διαφορετικά χαρακτηριστικά και ικανότητες, δεξιότητες που είναι σημαντικές για την προσωπική και κοινωνική ολοκλήρωση του ατόμου.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Για να επιτευχθούν οι σκοποί και τα μαθησιακά αποτελέσματα του νέου ΠΣ, είναι απαραίτητος ο κατάλληλος προγραμματισμός του μαθήματος ΦΑ από τον/την εκπαιδευτικό, με αξιοποίηση των προτεινόμενων σχεδίων, των ενδεικτικών δραστηριοτήτων, των στρατηγικών μάθησης, έχοντας ως βάση τις διδακτικές αρχές και τις μεθόδους, που προτείνονται. Ωστόσο, κάθε εκπαιδευτικός ΦΑ στον ετήσιο προγραμματισμό του μαθήματος διατηρεί σημαντικό βαθμό αυτονομίας, ώστε να σχεδιάσει και να υλοποιήσει διδακτικά σενάρια και ημερήσια μαθήματα, αξιολογώντας και λαμβάνοντας υπόψη τους παρακάτω παράγοντες:

- Τη φιλοσοφία του μαθήματος.
 - Τον κεντρικό σκοπό που επιδιώκεται (διά βίου άσκηση για υγεία), τη Θεματική Ενότητα και τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα.
 - Το αναπτυξιακό επίπεδο των μαθητών/-τριών και την εμπειρία τους σε προτεινόμενες μεθόδους διδασκαλίας.
 - Τη διδασκαλία Θεματικών Ενότητων που σχετίζονται μεταξύ τους ή που αποτελούν προϋπόθεση ή μία της άλλης.
 - Την εξειδίκευση, τις γνώσεις και τη διδακτική εμπειρία του (του/της εκπαιδευτικού ΦΑ).
 - Τη διασύνδεση επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων με άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. βιολογία, οικιακή οικονομία) και με την καθημερινή ζωή.
 - Τη δυνατότητα συνεργασίας με εκπαιδευτικούς άλλων γνωστικών αντικειμένων.
 - Τις δυνατότητες επικοινωνίας και συνεργασίας με τους γονείς των μαθητών/-τριών, με άλλα σχολεία, με φορείς (π.χ. ΤΕΦΑΑ, συλλόγους, ομοσπονδίες) και την ευρύτερη κοινωνία (π.χ. με το τμήμα αθλητισμού του δήμου, με ειδικούς, π.χ. διατροφολόγους κ.λπ.).
 - Την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας με βάση τον αναστοχασμό στο τέλος κάθε διδακτικής ώρας.
 - Τη γεωγραφική περιοχή και την παράδοση που ενδεχομένως υπάρχει στην ανάπτυξη κάποιων ΦΔ ή/και αθλημάτων.
 - Τη λειτουργία ομοσπονδιών, συλλόγων κ.λπ., στην κοντινή ή στην ευρύτερη περιοχή.
 - Τη δυνατότητα για πρόσκληση «ειδικών» στον χώρο του σχολείου και στο μάθημα της ΦΑ.
 - Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σχολείου, αναφορικά με την υλικοτεχνική υποδομή και τον εξοπλισμό που διατίθεται.
 - Την υποστήριξη και την οργάνωση του σχολείου, με σκοπό την ενίσχυση δράσεων ΦΑ εντός ή/και εκτός σχολείου.
- Για την αποτελεσματική εφαρμογή του νέου ΠΣ και της επίτευξης των σκοπών του χρειάζονται γνώσεις και κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα σχετικά με αυτό, καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή συγκεκριμένων στρατηγικών και στιλ διδασκαλίας που περιγράφονται στη συνέχεια:

- Διαμόρφωση θετικού κλίματος παρακίνησης (ασφάλεια, έμφαση στις 3 βασικές ανάγκες για αυτονομία, αντίληψη ικανότητας, σχέσεις με τους άλλους, στόχο για βελτίωση και συνεργασία, υποστήριξη, αυτοκαθορισμό, θετική ανατροφοδότηση).

- Βιωματική προσέγγιση της διδασκαλίας σε υποστηρικτικό περιβάλλον.

- Ενσωμάτωση α) της διαθεματικής και β) της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, για την επίτευξη του κεντρικού και των επιμέρους σκοπών.

- Σχέδια εργασίας, ομαδοσυνεργατικότητα.

- Εφαρμογή του φάσματος των στιλ διδασκαλίας (του παραγγέλματος, πρακτική σε σταθμούς, αμοιβαία διδασκαλία, αυτοελέγχου, συμπερίληψης ή μη αποκλεισμού, καθοδηγούμενης εφευρετικότητας, συγκλίνουσας παραγωγικότητας, του προγράμματος που σχεδιάζει ο/η μαθητής/-τρια, της πρωτοβουλίας του/της μαθητή/-τριας, της αυτοδιδασκαλίας). Ιδιαίτερη έμφαση προτείνεται να δοθεί σε μεθόδους που προάγουν την αυτονομία και τις δεξιότητες αυτορρύθμισης των μαθητών/-τριών (π.χ. αυτοελέγχου, του προγράμματος που σχεδιάζει ο/η μαθητής/-τρια, της πρωτοβουλίας του/της κ.λπ.). Εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας μέσω του στιλ «συμπερίληψης ή μη αποκλεισμού» αλλά και όλων των στιλ, πλην των δύο πρώτων: του παραγγέλματος και της πρακτικής άσκησης.

- Έμφαση σε προγράμματα καθορισμού στόχων για βελτίωση επιπέδων φυσικής δραστηριότητας, ικανοτήτων, υπευθυνότητας (όπως το μοντέλο Hellison που περιγράφεται παρακάτω).

- Επίτευξη μαθησιακών αποτελεσμάτων, ακόμα και εκείνων που ανήκουν στον γνωστικό σκοπό, με μεγιστοποίηση του χρόνου εμπλοκής όλων των παιδιών σε κίνηση και φυσική δραστηριότητα στη διάρκεια του μαθήματος της ΦΑ.

- Αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση της προόδου των μαθητών/-τριών.

- Αξιολόγηση των σκοπών και μαθησιακών αποτελεσμάτων του ΠΣ από τους/τις εκπαιδευτικούς.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

- Είναι μια διαρκής, συστηματική και δυναμική διαδικασία, αναπόσπαστο μέρος του ΠΣ.

- Αποτελεί διαγνωστικό μέσο και πηγή ανατροφοδότησης της όλης εκπαιδευτικής/διδακτικής διαδικασίας και όχι ένα μέτρο σύγκρισης των μαθητών/-τριών.

- Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον ρυθμό προόδου κάθε μαθητή/-τριας, το ποσοστό επίτευξης των σκοπών και στόχων, καθώς και την καταλληλότητα – αποτελεσματικότητα των περιεχομένων και της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διδασκαλία.

- Αποτελεί μια ευρύτερη έννοια και διαδικασία σε σχέση με τη βαθμολόγηση.

- Αναφέρεται, ξεχωριστά, και στους 4 τομείς μάθησης: Κινητικό τομέα, Γνωστικό, Συμπεριφορικό/Βιωματικό, Ηθικό/Κοινωνικό/Συναισθηματικό.

- Για να είναι αποτελεσματική, πρέπει να είναι έγκυρη, αντικειμενική, αξιόπιστη.

- Οι μορφές αξιολόγησης που μπορούν να εφαρμοστούν είναι οι παραδοσιακές και οι εναλλακτικές.

- Εφαρμόζεται στην αρχή, κατά τη διάρκεια και στο τέλος μιας μαθησιακής διαδικασίας/ενότητας.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες θα είναι σε θέση:
<p>1. Κινητικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 1: Επιδεικνύουν ικανότητα σε ένα εύρος αθλητικών και κινητικών δεξιοτήτων που είναι χρήσιμες για την επίτευξη του στόχου της διά βίου άσκησης για υγεία και ποιότητα ζωής.</p>	<p>1.1. Δραστηριότητες διά βίου άσκησης.</p> <p>1.1.1. Δραστηριότητες για ανάπτυξη και διατήρηση καλής φυσικής κατάστασης για υγεία.</p> <p>1.1.2. Τα «διαδεδομένα» ατομικά και ομαδικά αθλήματα (4 αθλοπαιδιές, στίβος, ενόργανη).</p> <p>1.1.3. Τα «λιγότερο» διαδεδομένα αθλήματα, λοιπές αυτόνομες ή/και εναλλακτικές μορφές άσκησης και ΦΔ αναψυχής.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να συμμετέχουν απρόσκοπτα σε βασικές φυσικές/αθλητικές δραστηριότητες για καλύτερη υγεία. • Να επιδεικνύουν ικανοποιητικό επίπεδο τεχνικής και τακτικής συμπεριφοράς στα διαδεδομένα και διδαχθέντα ατομικά και ομαδικά αθλήματα. • Να εφαρμόζουν βασικά θέματα τεχνικής, τακτικής και κανονισμών νέων και λιγότερο διαδεδομένων αθλημάτων/δραστηριοτήτων. • Να εφαρμόζουν βασικές δοκιμασίες/τρόπους αξιολόγησης των κινητικών και τεχνικών (αθλητικών) τους δεξιοτήτων.
	<p>1.2. Χοροί και ρυθμός.</p> <p>1.2.1. Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί.</p> <p>1.2.2. Διεθνείς χοροί, μπαλέτο, ρυθμικά κινητικά/ χορευτικά προγράμματα κτλ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επιδεικνύουν ικανοποιητικό επίπεδο τεχνικής και ρυθμικής εκτέλεσης (να ακολουθούν τον ρυθμό και να αποφεύγουν τα λάθη), σε χορούς που έχουν διδαχθεί στο Δημοτικό και σε 2-3 νέους παραδοσιακούς χορούς. • Να επιδεικνύουν βασικό επίπεδο τεχνικής και ρυθμικής εκτέλεσης σε έναν διεθνή χορό (π.χ., freestyle, hip-hop, break dance, jazz, ethnic, zumba, μπαλέτο, σύγχρονοι χοροί, λαϊκοί χοροί άλλων χωρών). • Να δημιουργούν και να παρουσιάζουν, ατομικά ή/και σε συνεργασία με τους/τις συμμαθητές/-τριές τους μια χορευτική δημιουργία ή μια κινητική ρυθμική δραστηριότητα (π.χ., πρόγραμμα ενόργανης /ρυθμικής/ ακροβατικής γυμναστικής, αγωνιστικό aerobic, dance & fitness, street dance, cheerleading...).
<p>2. Γνωστικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 2: Είναι σε θέση να εφαρμόσουν</p>	<p>2.1. Γνώσεις για θέματα φυσικής δραστηριότητας, άσκησης/άθλησης, φυσικής κατάστασης και διατροφής που συμβάλλουν στην προαγωγή της υγείας και απόδοσης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν, ως προς τη συμμετοχή τους στις ποικίλες φυσικές/αθλητικές/κινητικές δραστηριότητες, τα ξεχωριστά οφέλη που αποκομίζουν για καλύτερη υγεία και τις ιδιαίτερες δεξιότητες/ικανότητες που απαιτούνται για καλύτερη απόδοση.

<p>γνώσεις και έννοιες των επιστημών που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.</p>	<p>2.1.1. Οφέλη άσκησης.</p> <p>2.1.2. Γνώσεις για θέματα άσκησης/ΦΚ και διατροφής (οδηγίες/συστάσεις ΠΟΥ, είδη ΦΔ, δείκτες ΦΚ, προσαρμογές κατά την άσκηση, ειδικά θέματα, τεστ αξιολόγησης, μεταβολικός ρυθμός, ΔΜΣ...) για καλύτερη υγεία.</p> <p>2.1.3. Βασικές αρχές άσκησης [μέθοδοι βελτίωσης, αρχές προπόνησης (φόρμουλα FITT)].</p> <p>2.1.4. Δεξιότητες αυτορρύθμισης /αυτοδιαχείρισης (καθορισμός στόχων SMARTER, αυτοπαρατήρηση, προσωπικά προγράμματα άσκησης/ διατροφής, επίλυση προβλήματος, τεχνικές χαλάρωσης, αυτοδιάλογος...).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόζουν τις βασικές αρχές άσκησης για ασφαλέστερη και αποτελεσματικότερη άθληση. • Να εφαρμόζουν απλά τεστ αξιολόγησης, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, της καρδιοαναπνευστικής αντοχής, της δύναμης μεγάλων μυϊκών ομάδων και της ευλυγισίας. • Να σχεδιάζουν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού ένα πρόγραμμα ημερήσιας εκγύμνασης βασικών δεικτών της φυσικής κατάστασης εκτός σχολείου, σύμφωνα με τις ατομικές ιδιαιτερότητες και προτιμήσεις τους (ενδιαφέροντα, ανάγκες, προσβασιμότητα...). • Να αξιοποιούν εφαρμογές των νέων τεχνολογιών για καταγραφή των επιπέδων της φυσικής δραστηριότητας και τη βελτίωση της φυσικής τους κατάστασης. • Να εφαρμόζουν βασικές δεξιότητες αυτοδιαχείρισης σε προγράμματα άσκησης και διατροφής για καλύτερη υγεία με ιδιαίτερη έμφαση στην αυτοπαρακολούθηση των συμπεριφορών τους και τον καθορισμό στόχων για προσωπική βελτίωση.
	<p>2.2. Γνώσεις σχετικά με τεχνική, τακτική, κανόνες και πρώτες βοήθειες κατά τη μάθηση και απόδοση κινητικών δεξιοτήτων, αθλημάτων και φυσικών δραστηριοτήτων.</p> <p>2.2.1. Κανονισμοί αθλημάτων.</p> <p>2.2.2. Τεχνική.</p> <p>2.2.3. Τακτική.</p> <p>2.2.4. Πρώτες βοήθειες.</p> <p>2.2.5. Ιστορία αθλητισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν και να αναλύουν βασικά στοιχεία κανόνων, τεχνικής και ατομικής τακτικής των διαδεδομένων ατομικών και ομαδικών αθλημάτων που έχουν διδαχθεί. • Να επιδεικνύουν σωστή ατομική τεχνική στα περισσότερα διαδεδομένα ατομικά και ομαδικά αθλήματα. • Να συμμετέχουν στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής με επάρκεια, ασφάλεια και αποτελεσματικότητα αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες, τις απαιτήσεις και τους κινδύνους των δραστηριοτήτων αλλά και των περιβαλλόντων στα οποία εμπλέκονται. • Να παρέχουν πρώτες βοήθειες σε απλούς τραυματισμούς και να αποφεύγουν συμπεριφορές /συνήθειες επιζήμιες για την υγεία τους. • Να εξηγούν τον ρόλο της ΦΑ/γύμνασης στην αρχαία Ελλάδα για την υγεία και την εκπαίδευση των νέων.
<p>3. Βιωματικός/ Συμπεριφορικός</p>	<p>3.1. Αξιολόγηση των προσωπικών επιπέδων ΦΔ και</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν την εβδομαδιαία ΦΔ τους και να θέτουν, να παρακολουθούν με τη

<p>Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 3: Συμμετέχουν συστηματικά σε φυσικές δραστηριότητες και αναπτύσσουν ή/και διατηρούν κατάλληλο επίπεδο φυσικής κατάστασης για υγεία.</p>	<p>των δεικτών της προσωπικής ΦΚ για υγεία και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.1. Αξιολόγηση των προσωπικών επιπέδων ΦΔ και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.2. Αξιολόγηση των δεικτών της προσωπικής ΦΚ για υγεία και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.3. Καταγραφή των στοιχείων διατροφής και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p>	<p>βοήθεια του/της εκπαιδευτικού ΦΑ προσωπικούς στόχους για συμμετοχή-βελτίωση σε ΦΔ για υγεία, με βάση το ισχύον επίπεδό τους και τις συστάσεις των ειδικών, και να υπερνικούν τα εμπόδια που παρουσιάζονται.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τη ΦΚ τους για υγεία, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού ΦΑ, εφαρμόζοντας μία τουλάχιστον κατάλληλη και αξιόπιστη δοκιμασία για κάθε στοιχείο ΦΚ και να καθορίζουν, να δεσμεύονται, να επιδιώκουν, να παρακολουθούν στόχους βελτίωσης και να εφαρμόζουν κατάλληλες ΦΔ με ιδιαίτερη έμφαση σε στοιχεία που υστερούν. • Να αξιολογούν στοιχεία της διατροφής τους και να καθορίζουν στόχους βελτίωσης σε συνδυασμό με κατάλληλη άσκηση. • Να παρουσιάζουν προσωπική βελτίωση ή/και διατήρηση στη διάρκεια του σχολικού έτους, με βάση την αρχική τους απόδοση σε μία τουλάχιστον κατάλληλη και αξιόπιστη δοκιμασία για κάθε στοιχείο ΦΚ για την υγεία, με μακροπρόθεσμο στόχο να πετύχουν ή να ξεπεράσουν το αποδεκτό επίπεδο υγείας με βάση τα διεθνή δεδομένα.
	<p>3.2. Συμμετοχή σε τυπικές και σε εναλλακτικές μορφές άσκησης για υγεία και σε διαδεδομένα και μη διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p> <p>3.2.1. Συμμετοχή σε τυπικές μορφές άσκησης και σε διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p> <p>3.2.2. Συμμετοχή σε εναλλακτικές μορφές άσκησης και σε μη διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχονται για ΦΔ στην κοντινή περιοχή τους, με την υποστήριξη των γονέων τους (π.χ., αυλή σχολείου, πάρκα, γυμναστήρια, αθλητικοί σύλλογοι, προγράμματα δήμου). • Να συμμετέχουν στον μέγιστο βαθμό στο μάθημα ΦΑ, στα διαλείμματα και στα κενά (π.χ. απουσίες εκπαιδευτικών), σε ΦΔ και αθλήματα που αναγνωρίζουν τη χρησιμότητά τους, με σκοπό την ευχαρίστηση και την ανάπτυξη της αερόβιας αντοχής και της μυϊκής αντοχής και ευκαμψίας. • Να αντικαθιστούν με την ενθάρρυνση, υποστήριξη και καθοδήγηση των γονέων ένα ποσοστό του χρόνου που αφιερώνουν για διασκέδαση μπροστά σε οθόνες (π.χ., τηλεόραση, Η/Υ, κινητό), με κάποιας μορφής ΦΔ εντός σπιτιού. • Να συμμετέχουν με την υποστήριξη μελών της οικογένειας σε παρακινητικές και ψυχαγωγικές τυπικές και εναλλακτικές μορφές άσκησης και σε διαδεδομένα και μη

		<p>διαδεδομένα αθλήματα, που γνωρίζουν και επιλέγουν και τα οποία ενισχύουν τον υγιεινό τρόπο ζωής, την αειφορία και τις ενδοοικογενειακές σχέσεις, καταγράφοντας τη συμπεριφορά τους εκτός σχολείου και τηρώντας το ατομικό εβδομαδιαίο πρόγραμμα στόχων.</p>
<p>4. Ηθικός/ Κοινωνικός/ Συναισθηματικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 4: Επιδεικνύουν υπεύθυνη κοινωνική συμπεριφορά, σεβασμό στη διαφορετικότητα, σεβασμό του άλλου φύλου, αναγνωρίζουν την αξία της φυσικής δραστηριότητας στην υγεία, την ευχαρίστηση και την κοινωνική αλληλεπίδραση και έχουν αναπτύξει τις κατάλληλες κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.</p>	<p>4.1. Ψυχοκοινωνικές δεξιότητες, συναισθήματα, στόχοι, που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.</p> <p>4.1.1. Αυτοέκφραση, διασκέδαση, ικανοποίηση από το μάθημα, εσωτερική παρακίνηση, ανάπτυξη των ικανοτήτων μέσω δουλειάς και προσπάθειας.</p> <p>4.1.2. Υπευθυνότητα, τιμότητα, πρόληψη σχολικής και αθλητικής βίας, εξαπάτησης στον αθλητισμό, περιλαμβανομένου του ντόπινγκ, αποφυγή προκλήσεων για ανθυγιεινές και αντικοινωνικές συμπεριφορές, στόχοι επίτευξης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διασκεδάζουν με τις εντός και εκτός σχολείου φυσικές δραστηριότητες, καθώς και με τον ρόλο της αυτονομίας, των καλών σχέσεων με άλλους και τη βελτίωση ικανότητας για διασκέδαση/ εσωτερική παρακίνηση. • Να σέβονται τους άλλους και να συμπεριφέρονται δίκαια, τίμια και με ασφάλεια στο μάθημα, σύμφωνα με τους κανόνες, τις οδηγίες και τις συμβουλές του/της εκπαιδευτικού και των συμμαθητών/-τριών. • Να αποφεύγουν τη βία, την εξαπάτηση και τις άνομες πρακτικές στα παιχνίδια και τα αθλήματα για την αποκόμιση οφέλους. • Να εργάζονται για τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους εντός και εκτός σχολείου, θέτοντας στόχους επίτευξης, συνεργαζόμενοι/-ες με τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις άλλους/-ες μαθητές/-τριες.
	<p>4.2. Θετική κοινωνική αλληλεπίδραση, σεβασμός στη διαφορετικότητα (φύλο, ικανότητες, εθνικότητα, θρησκεία, σωματική διάπλαση-εμφάνιση, σεξουαλικότητα, κοινωνική κατάσταση).</p> <p>4.2.1. Συνεργασία, ενάρετη φιλία, επίλυση προβλημάτων.</p> <p>4.2.2. Σεβασμός και αποδοχή στη διαφορετικότητα, συμπερίληψη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της συμμετοχής και της συνεργασίας σε ομαδικές ΦΔ, τις θετικές κοινωνικές επιδράσεις και τα κοινωνικά οφέλη από αυτές. • Να αναπτύσσουν σχέσεις συνεργασίας και ενάρετης φιλίας με τους/τις υπόλοιπους/-ες μαθητές/-τριες στο μάθημα και σε εκτός μαθήματος δραστηριότητες, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, να χρησιμοποιούν πρακτικές επίλυσης προβλημάτων. • Να σέβονται και να αποδέχονται τη διαφορετικότητα μεταξύ των μαθητών/-τριών λόγω φύλου, μειωμένων σωματικών ικανοτήτων, εμφάνισης (κινητικών δυσκολιών και αναπηριών) και καταγωγής και να εμπλέκονται ενεργητικά μαζί τους σε παιχνίδια και ομαδικές φυσικές δραστηριότητες.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
<p>1. Κινητικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 1: Επιδεικνύουν ικανότητα σε ένα εύρος αθλητικών και κινητικών δεξιοτήτων που είναι χρήσιμες για την επίτευξη του στόχου της διά βίου άσκησης για υγεία και ποιότητα ζωής.</p>	<p>1.1. Δραστηριότητες διά βίου άσκησης.</p> <p>1.1.1. Δραστηριότητες για ανάπτυξη/διατήρηση καλής φυσικής κατάστασης για υγεία.</p> <p>1.1.2. Τα «διαδεδομένα» ατομικά και ομαδικά αθλήματα (4 αθλοπαιδιές, στίβος, ενόργανη).</p> <p>1.1.3. Τα «λιγότερο» διαδεδομένα αθλήματα, λοιπές αυτόνομες ή/και εναλλακτικές μορφές άσκησης και ΦΔ αναψυχής.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόζουν τους κανονισμούς των διδασκόμενων αθλημάτων και τους κανόνες ασφαλούς άσκησης. • Να εκτελούν σε ικανοποιητικό βαθμό ασκήσεις για την ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων που προάγουν τη ΦΚ και την υγεία (π.χ. αντοχή, δύναμη, ευκινησία). • Να εκτελούν τις βασικές τεχνικές των ατομικών και ομαδικών αθλημάτων σε απλούς συνδυασμούς, σε σταθερό ή/και δυναμικό περιβάλλον. • Να εκτελούν τις βασικές τακτικές της άμυνας, της επίθεσης και της κίνησης στον χώρο, στα ομαδικά αθλήματα σε τροποποιημένες συνθήκες παιχνιδιού. • Να επιδεικνύουν ικανότητα στην εκμάθηση νέων αθλημάτων και ΦΔ, μέσω των μεθόδων της εξερεύνησης, της ανακάλυψης, της νοερής εξάσκησης και του αυτοδιαλόγου.
	<p>1.2. Χοροί και ρυθμός.</p> <p>1.2.1. Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί.</p> <p>1.2.2. Διεθνείς χοροί, μπαλέτο, ρυθμικά κινητικά προγράμματα κτλ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκτελούν πολύ καλά τους χορούς που διδάχθηκαν στις προηγούμενες χρονιές. • Να εκτελούν σε ικανοποιητικό βαθμό τους χορούς που διδάσκονται στη Β' τάξη. • Να επιδεικνύουν ικανότητα εκτέλεσης σε βασικό επίπεδο νέων κινητικών προτύπων και μοντέρνων χορών. • Να επιδεικνύουν ικανότητα δημιουργίας και αυτοσχεδιασμού σε νέα κινητικά και χορευτικά πρότυπα.
<p>2. Γνωστικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 2: Είναι σε θέση να εφαρμόσουν γνώσεις και έννοιες των επιστημών που συμβάλλουν στη</p>	<p>2.1. Γνώσεις για θέματα φυσικής δραστηριότητας, άσκησης/άθλησης, φυσικής κατάστασης και διατροφής που συμβάλλουν στην προαγωγή της υγείας και απόδοσης.</p> <p>2.1.1. Οφέλη άσκησης.</p> <p>2.1.2. Γνώσεις για θέματα άσκησης/ΦΚ και διατροφής</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τα οφέλη από τη συστηματική άσκηση και ιδιαίτερα τη σχέση της υγείας με την αερόβια άσκηση και τη μυϊκή δύναμη (βασικές μεταβολικές και καρδιοαναπνευστικές προσαρμογές της αερόβιας προπόνησης και της προπόνησης για μυϊκή δύναμη). • Να κατανοούν τη σημασία της φυσικής δραστηριότητας, της ισορροπημένης διατροφής και του θερμιδικού ισοζυγίου

<p>διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.</p>	<p>(οδηγίες/συστάσεις ΠΟΥ, είδη ΦΔ, δείκτες ΦΚ, προσαρμογές κατά την άσκηση, ειδικά θέματα, τεστ αξιολόγησης, μεταβολικός ρυθμός, ΔΜΣ...) για καλύτερη υγεία.</p> <p>2.1.3. Βασικές αρχές άσκησης [μέθοδοι βελτίωσης, αρχές προπόνησης (φόρμουλα FITT)].</p> <p>2.1.4. Δεξιότητες αυτορρύθμισης /αυτοδιαχείρισης (καθορισμός στόχων SMARTER, αυτοπαρατήρηση, προσωπικά προγράμματα άσκησης / διατροφής, επίλυση προβλήματος, τεχνικές χαλάρωσης, αυτοδιάλογος...).</p>	<p>στην πρόληψη της παχυσαρκίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τουλάχιστον με δύο (2) τρόπους την καρδιοαναπνευστική τους αντοχή, τη δύναμη των κοιλιακών και την ευκαμψία των οπίσθιων μηριαίων. • Να κατανοούν και να εφαρμόζουν, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού ΦΑ, τις βασικές αρχές της άσκησης σε ένα πρόγραμμα προπόνησης για αντοχή και δύναμη (επιβάρυνση, προοδευτικότητα, εξειδίκευση) σε μια δραστηριότητα επιλογής τους, ώστε να γυμνάζονται με ασφάλεια και αποτελεσματικότητα. • Να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν, σε συνεργασία με τους/τις συμμαθητές/-τριές τους ή/και με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, το δικό τους εξατομικευμένο πρόγραμμα άσκησης και διατροφής σύμφωνα με τους στόχους τους.
	<p>2.2. Γνώσεις σχετικά με τεχνική, τακτική, κανόνες και πρώτες βοήθειες κατά τη μάθηση και απόδοση κινητικών δεξιοτήτων, αθλημάτων και φυσικών δραστηριοτήτων.</p> <p>2.2.1. Κανονισμοί αθλημάτων.</p> <p>2.2.2. Τεχνική.</p> <p>2.2.3. Τακτική.</p> <p>2.2.4. Πρώτες βοήθειες.</p> <p>2.2.5. Ιστορία αθλητισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν, να αναλύουν και να εφαρμόζουν βασικά στοιχεία κανόνων, τεχνικής και ατομικής τακτικής των διαδεδομένων ατομικών και ομαδικών αθλημάτων που έχουν διδαχθεί. • Να επιδεικνύουν σωστή ατομική τεχνική σε περισσότερο αυθεντικές συνθήκες (π.χ. σε μορφή τροποποιημένου παιχνιδιού) στα περισσότερα διαδεδομένα ατομικά και ομαδικά αθλήματα. • Να συμμετέχουν στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής με επάρκεια και ασφάλεια κατανοώντας τις ιδιαιτερότητες των δραστηριοτήτων αλλά και των συμμετεχόντων/-ουσών, ώστε π.χ. να συμμετέχουν με ασφάλεια και μαθητές/-τριες με ειδικές ανάγκες. • Να παρέχουν πρώτες βοήθειες σε απλούς και συχνότερους κατά την άσκηση τραυματισμούς και να αποφεύγουν συμπεριφορές/συνήθειες επιζήμιες για την υγεία τους. • Να κατανοούν τη σημασία και την εξέλιξη του αθλητισμού από τους αρχαίους χρόνους έως σήμερα (η σημασία και εξέλιξη των Ολυμπιακών Αγώνων και ιδεωδών).
<p>3. Βιωματικός/ Συμπεριφορικός Σκοπός</p>	<p>3.1. Αξιολόγηση των προσωπικών επιπέδων ΦΔ και των δεικτών της προσωπικής ΦΚ για υγεία και καθορισμός</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνεργάζονται με συμμαθητές/-τριές τους και να επιτυγχάνουν ατομικούς και ομαδικούς στόχους βελτίωσης ή/και διατήρησης των επιπέδων ΦΔ.

<p>Επιμέρους σκοπός 3: Συμμετέχουν συστηματικά σε φυσικές δραστηριότητες και αναπτύσσουν ή/και διατηρούν κατάλληλο επίπεδο φυσικής κατάστασης για υγεία.</p>	<p>στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.1. Αξιολόγηση των προσωπικών επιπέδων ΦΔ και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.2. Αξιολόγηση των δεικτών της προσωπικής ΦΚ για υγεία και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.3. Καταγραφή των στοιχείων διατροφής και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.2. Συμμετοχή σε τυπικές και σε εναλλακτικές μορφές άσκησης για υγεία και σε διαδεδομένα και μη διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p> <p>3.2.1. Συμμετοχή σε τυπικές μορφές άσκησης και σε διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p> <p>3.2.2. Συμμετοχή σε εναλλακτικές μορφές άσκησης και σε μη διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνεργάζονται με συμμαθητές/-τριές τους και με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού ΦΑ να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν προγράμματα άσκησης και διατροφής για βελτίωση/διατήρηση της ΦΚ τους με έμφαση στην ισόρροπη ανάπτυξη όλων των στοιχείων. • Να παρουσιάζουν προσωπική βελτίωση και διατήρηση των επιπέδων ΦΔ και της ΦΚ στη διάρκεια του σχολικού έτους, με βάση τους ατομικούς και ομαδικούς στόχους. <ul style="list-style-type: none"> • Να εφαρμόζουν αρχές ασφαλούς άσκησης με σκοπό την ανάπτυξη ΦΚ για υγεία (π.χ. σωστή χρήση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού, εργονομία, αναζήτηση βοήθειας, κατάλληλη ένταση ΦΔ). • Να συμμετέχουν σε ΦΔ και αθλήματα που γνωρίζουν και επιλέγουν και τα οποία αναγνωρίζουν ως σημαντικά για τη βελτίωση σε δείκτες ΦΚ που υστερούν, και να καταγράφουν τη συμπεριφορά τους, εκτός σχολείου, τηρώντας το ατομικό εβδομαδιαίο πρόγραμμα στόχων και ενισχύοντας τη συνεργασία, την αλληλεπίδραση και την κοινωνικότητα με συμμαθητές/-τριές τους. • Να οργανώνουν αποτελεσματικά τον χρόνο τους και να αξιοποιούν διαθέσιμες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό, ώστε να συμμετέχουν εκτός σχολείου σε ΦΔ που προάγουν την υγεία και την αειφορία.
<p>4. Ηθικός/Κοινωνικός/Συναισθηματικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 4: Επιδεικνύουν υπεύθυνη κοινωνική συμπεριφορά, σεβασμό στη διαφορετικότητα, σεβασμό του άλλου φύλου, αναγνωρίζουν την</p>	<p>4.1. Ψυχοκοινωνικές δεξιότητες, συναισθήματα, στόχοι, που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.</p> <p>4.1.1. Αυτοέκφραση, διασκέδαση, ικανοποίηση από το μάθημα, εσωτερική παρακίνηση, ανάπτυξη των ικανοτήτων μέσω δουλειάς και προσπάθειας.</p> <p>4.1.2. Υπευθυνότητα, τιμότητα, πρόληψη σχολικής και αθλητικής βίας, εξαπάτησης στον αθλητισμό,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επιλέγουν και να διασκεδάζουν με τις φυσικές δραστηριότητες εντός και εκτός σχολείου και να αισθάνονται ικανοποίηση και αυτοπεποίθηση από την αποτελεσματική εκτέλεσή τους. • Να αντιλαμβάνονται και να αντιστέκονται σε φαινόμενα αθλητικής βίας και εξαπάτησης στον αθλητισμό μέσω ντόπινγκ και άλλων μέσων. • Να συναισθάνονται τους άλλους, να σέβονται τους κανόνες και να συνεργάζονται, για την ομαλή, δίκαιη και ευχάριστη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων στο μάθημα.

αξία της φυσικής δραστηριότητας στην υγεία, την ευχαρίστηση και την κοινωνική αλληλεπίδραση και έχουν αναπτύξει τις κατάλληλες κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.	περιλαμβανομένου του ντόπινγκ, αποφυγή προκλήσεων για ανθυγιεινές και αντικοινωνικές συμπεριφορές, στόχοι επίτευξης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να υιοθετούν σε καθημερινή βάση την άσκηση και τις υγιεινές συνήθειες για προσωπική βελτίωση και πρόοδο, θέτοντας στόχους επίτευξης.
	<p>4.2. Θετική κοινωνική αλληλεπίδραση, σεβασμός στη διαφορετικότητα (φύλο, ικανότητες, εθνικότητα, θρησκεία, σωματική διάπλαση- εμφάνιση, σεξουαλικότητα, κοινωνική κατάσταση).</p> <p>4.2.1. Συνεργασία, ενάρετη φιλία, επίλυση προβλημάτων.</p> <p>4.2.2. Σεβασμός και αποδοχή στη διαφορετικότητα, συμπερίληψη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επιδεικνύουν δεξιότητες συνεργασίας και επίλυσης διαφορών στο μάθημα και στα αθλήματα, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες πρακτικές και σύμφωνα με τη βοήθεια και τις οδηγίες του/της εκπαιδευτικού. • Να αναγνωρίζουν τη διαφορετικότητα, να επιδεικνύουν ενσυναίσθηση, να συνεργάζονται και να υποστηρίζουν τους/τις συμμαθητές/-τριές τους που παρουσιάζουν διαφορές ως προς τις ικανότητες, το φύλο, την εμφάνιση και την καταγωγή.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
1. Κινητικός Σκοπός Επιμέρους σκοπός 1: Επιδεικνύουν ικανότητα σε ένα εύρος αθλητικών και κινητικών δεξιοτήτων που είναι χρήσιμες για την επίτευξη του στόχου της διά βίου άσκησης για υγεία και ποιότητα ζωής.	1.1. Δραστηριότητες διά βίου άσκησης. 1.1.1. Δραστηριότητες για ανάπτυξη/διατήρηση καλής φυσικής κατάστασης για υγεία. 1.1.2. Τα «διαδεδομένα» ατομικά και ομαδικά αθλήματα (4 αθλοπαιδιές, στίβος, ενόργανη). 1.1.3. Τα «λιγότερο» διαδεδομένα αθλήματα, λουιές αυτόνομες ή/και εναλλακτικές μορφές άσκησης και ΦΔ αναψυχής.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδυάζουν και να εφαρμόζουν κινητικές δεξιότητες σε ένα μεγάλο εύρος καθημερινών κινήσεων και ΦΔ αναψυχής, που απαιτούν φυσική κατάσταση για υγεία και απόδοση. • Να συνδυάζουν αποτελεσματικά βασικές τεχνικές σε ατομικά, δύο ατόμων ή ομαδικά αθλήματα. • Να συνδυάζουν και να εφαρμόζουν βασικές τακτικές άμυνας, επίθεσης και κίνησης στον χώρο, σε διαδεδομένα δύο ατόμων ή ομαδικά αθλήματα σε τροποποιημένες αγωνιστικές καταστάσεις. • Να εφαρμόζουν με σημαντική αυτονομία στρατηγικές μάθησης, όπως η ανάλυση, η εξερεύνηση και ανακάλυψη, η νοερή εξάσκηση και ο αυτοδιάλογος στη μάθηση νέων κινητικών δεξιοτήτων, εναλλακτικών μορφών άσκησης και ΦΔ αναψυχής.
	1.2. Χοροί και ρυθμός. 1.2.1. Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί. 1.2.2. Διεθνείς χοροί, μπαλέτο, ρυθμικά κινητικά/χορευτικά προγράμματα κτλ.	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρουσιάζουν (χορεύουν) με σωστό ρυθμό και χωρίς λάθη χορούς που έχουν διδαχθεί σε προηγούμενες τάξεις και 2-3 καινούριους αντιπροσωπευτικούς χορούς της περιοχής τους. • Να παρουσιάζουν ατομικά, σε ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες, συνθέσεις γνωστών κινητικών δεξιοτήτων (π.χ. προγράμματα ρυθμικής, ενόργανης, ακροβατικής γυμναστικής). • Να παρουσιάζουν ατομικά, σε ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες έναν ελληνικό ή διεθνή χορό που έχουν διδαχθεί στο σχολείο ή εκτός σχολείου. • Να σχεδιάζουν, να αναπτύσσουν και να παρουσιάζουν σε συνεργασία προγράμματα διεθνών χορών ή λιγότερο διαδεδομένων αθλημάτων.
2. Γνωστικός Σκοπός Επιμέρους σκοπός 2: Είναι σε θέση να	2.1. Γνώσεις για θέματα φυσικής δραστηριότητας, άσκησης/άθλησης, φυσικής κατάστασης και διατροφής που συμβάλλουν στην προαγωγή της υγείας και απόδοσης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξηγήσουν τη συμβολή της φυσικής δραστηριότητας και της ισορροπημένης διατροφής στην ολική έννοια της υγείας, στην πρόληψη και αντιμετώπιση ασθενειών και ιδιαίτερα στην ποιότητα ζωής συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων (με

<p>εφαρμόσουν γνώσεις και έννοιες των επιστημών που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.</p>	<p>2.1.1. Οφέλη άσκησης.</p> <p>2.1.2. Γνώσεις για θέματα άσκησης/ΦΚ και διατροφής (οδηγίες/συστάσεις ΠΟΥ, είδη ΦΔ, δείκτες ΦΚ, προσαρμογές κατά την άσκηση, ειδικά θέματα, τεστ αξιολόγησης, μεταβολικός ρυθμός, ΔΜΣ...) για καλύτερη υγεία.</p> <p>2.1.3. Βασικές αρχές άσκησης [μέθοδοι βελτίωσης, αρχές προπόνησης (φόρμουλα FITT)].</p> <p>2.1.4. Δεξιότητες αυτορρύθμισης /αυτοδιαχείρισης (καθορισμός στόχων SMARTER, αυτοπαρατήρηση, προσωπικά προγράμματα άσκησης / διατροφής, επίλυση προβλήματος, τεχνικές χαλάρωσης, αυτοδιάλογος...).</p>	<p>καρδιοπάθειες, διαβήτη, υπέρταση, άσθμα).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να υπολογίζουν την ημερήσια θερμιδική πρόσληψη (ως προς τον προσωπικό τους στόχο) με βάση την ηλικία, το φύλο, τα σωματομετρικά χαρακτηριστικά και το επίπεδο φυσικής δραστηριότητας. • Να αξιολογούν κάθε στοιχείο της φυσικής κατάστασης για υγεία. • Να κατανοούν και να εφαρμόζουν τις βασικές αρχές της άσκησης (επιβάρυνση, προοδευτικότητα, εξειδίκευση) σε μια μεγάλη ποικιλία ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων και κάτω από διαφορετικές συνθήκες/καταστάσεις (π.χ. ψυχρό/ζεστό περιβάλλον, μετά από τραυματισμό), ώστε να γυμνάζονται με ασφάλεια και αποτελεσματικότητα. • Να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν, σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες του περιβάλλοντός τους, ένα ρεαλιστικό ατομικό πρόγραμμα για βελτίωση της φυσικής τους κατάστασης και έλεγχο του σωματικού τους βάρους.
	<p>2.2. Γνώσεις σχετικά με τεχνική, τακτική, κανόνες και πρώτες βοήθειες κατά τη μάθηση και απόδοση κινητικών δεξιοτήτων, αθλημάτων και φυσικών δραστηριοτήτων.</p> <p>2.2.1. Κανονισμοί αθλημάτων.</p> <p>2.2.2. Τεχνική.</p> <p>2.2.3. Τακτική.</p> <p>2.2.4. Πρώτες βοήθειες.</p> <p>2.2.5. Ιστορία αθλητισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκτελούν σωστά, σε πραγματικές ή τροποποιημένες συνθήκες, βασικές τεχνικές και τακτικές δεξιότητες ατομικών και ομαδικών αγωνισμάτων και αθλημάτων. • Να συμμετέχουν με σχετική άνεση ή/και να επιλύουν προβλήματα, π.χ. κίνησης ή τρόπου εκτέλεσης, σε μια μεγάλη ποικιλία φυσικών/κινητικών/αθλητικών δεξιοτήτων και καταστάσεων. • Να κατανοούν τα βασικά ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των δεξιοτήτων και των συνθηκών στα οποία εμπλέκονται ώστε να συμμετέχουν με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και ασφάλεια τόσο οι ίδιοι/-ες όσο και οι άλλοι. • Να παρέχουν πρώτες βοήθειες σε απλούς τραυματισμούς, να αποφεύγουν επιζήμιες συμπεριφορές/συνήθειες και να παίρνουν αποφάσεις που δε θα θέτουν σε κίνδυνο τη δική τους υγεία και των άλλων. • Να επικοινωνούν αποτελεσματικά σε άλλους κρίσιμα θέματα για τον διαχρονικό ρόλο του αθλητισμού στην ανάπτυξη της υγείας και ποιότητας ζωής ανθρώπων και κοινωνιών.
<p>3. Βιωματικός/ Συμπεριφορικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 3:</p>	<p>3.1. Αξιολόγηση των προσωπικών επιπέδων ΦΔ και των δεικτών της προσωπικής ΦΚ για υγεία και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επιδεικνύουν αυτονομία, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να παρακινούν συμμαθητές/-τριες και μέλη της οικογένειάς τους για από κοινού αύξηση ή/και διατήρηση της ενεργητικής συμμετοχής σε ποικιλία ΦΔ και αθλημάτων

<p>Συμμετέχουν συστηματικά σε φυσικές δραστηριότητες και αναπτύσσουν ή/και διατηρούν κατάλληλο επίπεδο φυσικής κατάστασης για υγεία.</p>	<p>3.1.1. Αξιολόγηση των προσωπικών επιπέδων ΦΔ και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.2. Αξιολόγηση των δεικτών της προσωπικής ΦΚ για υγεία και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p> <p>3.1.3. Καταγραφή των στοιχείων διατροφής και καθορισμός στόχων για βελτίωση ή/και διατήρηση.</p>	<p>για υγεία.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να επιδεικνύουν αυτονομία, να ενισχύουν τη συνεργασία με συμμαθητές/-τριές τους και με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού ΦΑ, να αναπτύσσουν, να εφαρμόζουν και να παρακολουθούν πρόγραμμα άσκησης και διατροφής για βελτίωση/διατήρηση της ΦΚ τους, θέτοντας βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους και εφαρμόζοντας σωστά βασικές αρχές άσκησης. • Να παρουσιάζουν προσωπική βελτίωση στη διάρκεια του σχολικού έτους, επιτυγχάνοντας ή/και διατηρώντας το προτεινόμενο επίπεδο ΦΔ μέτριας και υψηλής έντασης και το επίπεδο ΦΚ για την υγεία.
<p>4. Ηθικός/Κοινωνικός /Συναισθηματικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 4: Επιδεικνύουν υπεύθυνη κοινωνική συμπεριφορά, σεβασμό στη διαφορετικότητα,</p>	<p>3.2. Συμμετοχή σε τυπικές και σε εναλλακτικές μορφές άσκησης για υγεία και σε διαδεδομένα και μη διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p> <p>3.2.1. Συμμετοχή σε τυπικές μορφές άσκησης και σε διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p> <p>3.2.2. Συμμετοχή σε εναλλακτικές μορφές άσκησης και σε μη διαδεδομένα αθλήματα στη ΦΑ και εκτός σχολείου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύσσουν την πρωτοβουλία και να παρακινούν μέλη της οικογένειάς τους ή/και φίλους τους να συμμετέχουν με ασφάλεια σε αναζωογονητικές ΦΔ και αθλήματα που γνωρίζουν και επιλέγουν από κοινού και τα οποία ενισχύουν τον υγιεινό τρόπο ζωής και τις διαπροσωπικές σχέσεις, και να καταγράφουν τη συμπεριφορά τους (και με τη χρήση της τεχνολογίας), εκτός σχολείου, τηρώντας το ατομικό εβδομαδιαίο πρόγραμμα στόχων και έως ότου επιτευχθεί ο στόχος των 7 ωρών την εβδομάδα. • Να αναπτύσσουν και να διατηρούν τη ΦΚ τους για υγεία συμμετέχοντας εκτός σχολείου σε έντονες ΦΔ με επαρκή χρονική διάρκεια (π.χ. 20 λεπτά συνεχόμενα τουλάχιστον 4 φορές την εβδομάδα). • Να συμμετέχουν σε προγράμματα που οργανώνονται από το σχολείο, τον Δήμο ή την πολιτεία με σκοπό τη βελτίωση της ΦΚ για υγεία και να προάγουν ευκαιρίες για πρόκληση, κοινωνική αλληλεπίδραση, αειφόρο ανάπτυξη. • Να συμμετέχουν σε ποικιλία εναλλακτικών ΦΔ που προάγουν αποτελεσματικά τη διαχείριση του άγχους.
<p>4. Ηθικός/Κοινωνικός /Συναισθηματικός Σκοπός</p> <p>Επιμέρους σκοπός 4: Επιδεικνύουν υπεύθυνη κοινωνική συμπεριφορά, σεβασμό στη διαφορετικότητα,</p>	<p>4.1. Ψυχοκοινωνικές δεξιότητες, συναισθήματα, στόχοι, που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.</p> <p>4.1.1. Αυτοέκφραση, διασκέδαση, ικανοποίηση από το μάθημα, εσωτερική παρακίνηση, ανάπτυξη των ικανοτήτων μέσω δουλειάς και προσπάθειας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επιλέγουν και να οργανώνουν φυσικές διασκεδαστικές δραστηριότητες (εντός και εκτός σχολείου), που αποσκοπούν στην ευχαρίστηση και ενισχύουν την αυτοέκφραση και την αυτοπεποίθηση. • Να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν μαζί με φίλους προγράμματα φυσικής δραστηριότητας και υγιεινής διατροφής για τους/τις ίδιους/-ες και φίλους/-ες, που αποσκοπούν στη διά βίου άσκηση και προάγουν τη σωματική και πνευματική τους υγεία. • Να αντιμετωπίζουν τη σχολική βία, τη βία

σεβασμό του άλλου φύλου, αναγνωρίζουν την αξία της φυσικής δραστηριότητας στην υγεία, την ευχαρίστηση και την κοινωνική αλληλεπίδραση και έχουν αναπτύξει τις κατάλληλες κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες που συμβάλλουν στη διά βίου άσκηση για υγεία και ποιότητα ζωής.	4.1.2. Υπευθυνότητα, τιμιότητα, πρόληψη σχολικής και αθλητικής βίας, εξαπάτησης στον αθλητισμό, περιλαμβανομένου του ντόπινγκ, αποφυγή προκλήσεων για ανθυγιεινές και αντικοινωνικές συμπεριφορές, στόχοι επίτευξης.	στα γήπεδα, το ντόπινγκ και γενικά την εξαπάτηση στον αθλητισμό και τις εξαρτήσεις (αλκοόλ, κάπνισμα, τζόγος). • Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για να προτρέψουν άλλους στην υιοθέτηση των υγιεινών και την πρόληψη των ανθυγιεινών συμπεριφορών.
	4.2. Θετική κοινωνική αλληλεπίδραση, σεβασμός στη διαφορετικότητα (φύλο, ικανότητες, εθνικότητα, θρησκεία, σωματική διάπλαση-εμφάνιση, σεξουαλικότητα, κοινωνική κατάσταση). 4.2.1. Συνεργασία, ενάρετη φιλία, επίλυση προβλημάτων. 4.2.2. Σεβασμός και αποδοχή στη διαφορετικότητα, συμπερίληψη.	• Να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα και τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τις αδυναμίες των άλλων, κατά τη συμμετοχή τους στις φυσικές δραστηριότητες. • Να ανταποκρίνονται θετικά και υπεύθυνα στις συμπεριφορές των συμμαθητών/-τριών τους, χρησιμοποιώντας στρατηγικές για δημιουργική και εποικοδομητική επίλυση των διαφορών σε παιχνίδια και αγωνίσματα. • Να δημιουργούν σχέσεις και ενάρετες φιλίες στο μάθημα και στις εξωσχολικές δραστηριότητες, με επίκεντρο την άσκηση, την ευχαρίστηση και την προαγωγή των υγιών συμπεριφορών. • Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις και δραστηριότητες συνεργασίας που σκοπό έχουν τη φιλία και τη συμπερίληψη ατόμων διαφορετικής καταγωγής, εμφάνισης και ικανοτήτων.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023. Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοστεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 11 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

19 Νοεμβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5392

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 145460/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Γεωλογίας - Γεωγραφίας των Α' και Β' τάξεων Γυμνασίου.

**Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της περ. γ της παρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985 (Α' 167), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 "Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις" (Α' 188).

2. Τις διατάξεις της υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ" και λοιπές διατάξεις» (Α' 118).

3. Τις διατάξεις του άρθρου 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του Σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136).

4. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005 - Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).

5. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

6. Το π.δ. 84/2019 «Σύσταση και κατάργηση Γενικών Γραμματειών και Ειδικών Γραμματειών/Ενιαίων Διοικητικών Τομέων Υπουργείων» (Α' 123).

7. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

8. Την υπό στοιχεία 168/Υ1/08-01-2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ζωή Μακρή» (Β' 33).

9. Την υπό στοιχεία 104671/ΓΔ4/27-09-2021 υπουργική απόφαση «Πilotική Εφαρμογή Προγραμμάτων Σπουδών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση» (Β' 4003).

10. Τις υπ' αρ. 55/14-10-2021 και 56/21-10-2021 πράξεις του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

11. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/701/136045/Β1/25-10-2021 εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Γεωλογίας - Γεωγραφίας των Α' και Β' τάξεων Γυμνασίου ορίζεται ως εξής:

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Γεωλογία-Γεωγραφία στις τέσσερις πρώτες τάξεις του Δημοτικού είναι ενταγμένη στο μάθημα της Μελέτης του Περιβάλλοντος. Στην Ε' και τη Στ' Δημοτικού και στην Α' και Β' Γυμνασίου διδάσκεται ως αυτόνομο μάθημα - Γεωγραφία και Γεωλογία - Γεωγραφία αντίστοιχα.

Το περιεχόμενο που αναπτύσσεται στο παρόν Πρόγραμμα Σπουδών περιλαμβάνει:

- Ποικίλα επίπεδα ανάλυσης των εννοιών και των διαδικασιών, που εξετάζονται από την πολύ οικεία, τοπική και περιφερειακή, έως την εθνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα. Η μελέτη των εννοιών του χώρου και των φαινομένων που συμβαίνουν σε αυτόν ξεκινούν από την πολύ μικρή χωρική κλίμακα (προσωπική) και εκτείνονται μέχρι τις μεγάλες και πολύ μεγάλες χωρικές κλίμακες (εθνικές και παγκόσμιες).

- Έρευνες, εστιάζοντας σε συγκεκριμένους τόπους, θέματα και ζητήματα/προβλήματα (π.χ. γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, φυσικοί κίνδυνοι, μετανάστευση, άνιση ανάπτυξη κ.ά.).

- Τις θέσεις των τόπων και των περιβαλλόντων στον χώρο και τον χρόνο, δηλαδή τη γνώση του πού βρίσκονται οι τόποι και τα τοπία, και πώς δημιουργήθηκαν τα διαφορετικά περιβάλλοντα, δημιουργώντας έτσι ένα συνεκτικό πλαίσιο γεωλογικής-γεωγραφικής γνώσης.

- Τη διαπραγμάτευση βασικών θεμάτων για την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών στη φυσική γεωγραφία και στην ανθρωπογεωγραφία της, σύγχρονα ζητήματα που την αφορούν και την επηρεάζουν, καθώς και τη θέση της στον κόσμο σήμερα. Περιλαμβάνει δη-

λαδή τοπικές και εθνικές προοπτικές, τις γεωγραφικές πτυχές που στηρίζουν την ταυτότητα ενός νέου ανθρώπου αλλά και του παγκόσμιου πολίτη.

- Διαφορετικά μέρη του κόσμου σε ευρύτερες ρυθμίσεις και πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και περιφερειών ή χωρών με διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης. Περιλαμβάνει δηλαδή εκτός των θέσεων και των βασικών γεωλογικών-γεωγραφικών τους στοιχείων και το πώς οι τόποι αυτοί συνδέονται μεταξύ τους, αλλά και με άλλους τόπους μέσα από μια σειρά από διαφορετικά περιβάλλοντα.

- Θέματα φυσικής γεωγραφίας, φυσικών και γεωλογικών διαδικασιών και φυσικά τοπία, όπως για παράδειγμα τη μελέτη του καιρού και του κλίματος, χαρακτηριστικών γεωμορφών στην επιφάνεια της Γης και των διαδικασιών που τις δημιουργήσαν κ.ά.

- Ανθρωπογεωγραφία, δηλαδή θέματα που αναφέρονται σε δομημένα και διακριτά περιβάλλοντα και ανθρώπινες διαδικασίες, όπως για παράδειγμα οι αλλαγές στις πόλεις, οι μετακινήσεις, η αειφόρος ανάπτυξη κ.ά.

- Αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ανθρώπων και του περιβάλλοντός τους, συμπεριλαμβανομένων και των συνεπειών τους (π.χ. η κατανάλωση ενέργειας έχει μια παγκόσμια επίδραση τόσο στα φυσικά συστήματα όσο και στο κλίμα), αλλά και τρόπους διαχείρισης μελλοντικών αλλαγών και επιδράσεων (αειφόρος ανάπτυξη) σε διαφορετικές κλίμακες.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γεωλογία - Γεωγραφία Α' Γυμνασίου: Η Γη ένας κόσμος που αλλάζει Γενικοί στόχοι του μαθήματος είναι οι μαθητές/-τριες:

- Να αποκτήσουν την ικανότητα να προσανατολίζονται στον χώρο, να προσδιορίζουν την απόλυτη και τη σχετική θέση ενός τόπου και να κατανοήσουν την αιτία της διαφοράς ώρας ανάμεσα σε δύο τόπους.

- Να συσχετίζουν τον γεωλογικό με τον ιστορικό χρόνο.

- Να αναγνωρίζουν τη δομή του εσωτερικού της Γης και να περιγράφουν τη λιθόσφαιρα.

- Να αναφέρουν τις κύριες κατηγορίες πετρωμάτων.

- Να συσχετίζουν τις αλλαγές στην επιφάνεια της Γης με εξωγενείς και ενδογενείς φυσικές δυνάμεις.

- Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα προστασίας και σωστής συμπεριφοράς απέναντι στις φυσικές καταστροφές.

- Να αναγνωρίζουν την ανάγκη προστασίας των φυσικών μνημείων.

- Να περιγράφουν την υδρόσφαιρα και να αναγνωρίζουν την αξία της για τη ζωή.

- Να κατανοήσουν τη δομή της ατμόσφαιρας και τη σημασία του υγρού στοιχείου σε αυτήν.

- Να ερμηνεύουν τη δημιουργία διάφορων καιρικών φαινομένων και τον μηχανισμό δημιουργίας του φαινομένου του θερμοκηπίου.

- Να ερμηνεύουν (όσο η ηλικία τους τους επιτρέπει) τις παρατηρούμενες χωρικές πληθυσμιακές διαφοροποιήσεις σε σχέση με φυσικά και ανθρωπογενή αίτια.

- Να αναγνωρίσουν τις κύριες αιτίες της μετανάστευσης των πληθυσμών και να ευαισθητοποιηθούν στα προβλήματα των μεταναστών.

- Να έχουν επάρκεια στη χρήση χαρτών και άλλων γραφικών παραστάσεων (κλιματόγραμμα, πυραμίδα ηλικιών).

- Να αποκτήσουν επάρκεια στη χρήση κατάλληλου λεξιλογίου όταν αναφέρονται σε συγκεκριμένα γεωλογικά και γεωγραφικά φαινόμενα.

- Να αναπτύξουν συνεργατικές και επικοινωνιακές δεξιότητες.

- Να αποκτήσουν στάσεις και να υιοθετήσουν συμπεριφορές που θα τους επιτρέψουν να δρουν ατομικά και συλλογικά ως υπεύθυνοι πολίτες για προβλήματα που αφορούν τόσο το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον όσο και τον άνθρωπο σε εθνική, ευρωπαϊκή ή παγκόσμια κλίμακα.

Γεωλογία - Γεωγραφία Β' Γυμνασίου: Η Ευρώπη στον κόσμο

Γενικοί στόχοι του μαθήματος είναι οι μαθητές/-τριες:

- Να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν ποικιλία χαρτών ως εργαλεία μελέτης του χώρου, να αναγνωρίζουν την πληροφορία που περιέχουν και να μπορούν να τους χρησιμοποιούν αποτελεσματικά ως εργαλεία στην εξωσχολική τους ζωή.

- Να αποκτούν μια επάρκεια στη γενική περιγραφή της ευρωπαϊκής ηπείρου και ειδικότερα της Μεσογείου και της Βαλκανικής χερσονήσου.

- Να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν βασικά γεωλογικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της Ευρώπης και της Ελλάδας.

- Να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τις κρατικές οντότητες της Ευρώπης και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Να μπορούν να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα και την πολυπλοκότητα στις σχέσεις των χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο.

- Να ερμηνεύουν (στον βαθμό που επιτρέπει η ηλικία τους) κατανομές και σχέσεις που παρατηρούν, με βάση φυσικές και ανθρωπογενείς διεργασίες.

- Να αναγνωρίζουν την αξία των φυσικών πόρων και την ανάγκη ορθολογικής διαχείρισής τους.

- Να κατανοούν τη σχέση ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος, να ευαισθητοποιούνται σε θέματα περιβαλλοντικών προβλημάτων και να αναπτύσσουν στάσεις και συμπεριφορές προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος στην προοπτική της αειφορίας.

- Να εξοικειώνονται με τη χρήση «απλής» γεωλογικής και γεωγραφικής ορολογίας.

- Να αντιλαμβάνονται ότι η γεωγραφία γεφυρώνει τις φυσικές και τις κοινωνικές επιστήμες.

- Να εξοικειώνονται με τεχνικές αναζήτησης και αξιολόγησης της πληροφορίας σε ποικίλες έντυπες και ψηφιακές πηγές και μορφές.

- Να αναπτύσσουν ικανότητες συνεργασίας, δημιουργικής έκφρασης και παρουσίασης.

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ Η Γη ένας κόσμος που αλλάζει	Σύνδεση Θεματικού Πεδίου	Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ Η Ευρώπη στον κόσμο	Σύνδεση Θεματικού Πεδίου
<p>Α΄ Ενότητα: ΧΑΡΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Χάρτες και προσανατολισμός. 2. Η κλίμακα του χάρτη. 3. Γεωγραφικές συντεταγμένες. 4. Ανάγλυφο της Γης. 5. Η σύγχρονη χαρτογραφία – Εισαγωγή στα ΓΣΠ (GIS). 6. Συνθετικές εργασίες. 	<p>Α. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, GIS, ΓΕΩΧΩΡΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ</p>	<p>Α΄ Ενότητα: ΧΑΡΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Μελέτη χαρτών Ευρώπης, Ελλάδας, Μεσογείου, Βαλκανίων. 2. Ο χάρτης στον χρόνο – Ανθρώπινη κατασκευή και συμβάσεις. 3. Είδη χαρτών: Γενικοί – Θεματικοί. 4. Συνθετικές εργασίες. 	<p>Α. ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, GIS, ΓΕΩΧΩΡΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ</p>
<p>Β΄ Ενότητα: ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Κινήσεις της Γης – Ωριαίες άτρακτοι. 2. Γεωλογικός χρόνος – Γεωλογική κλίμακα. 3. Το εσωτερικό της Γης. 4. Λιθόσφαιρα: Από τη μετατόπιση των ηπείρων στη Θεωρία των Λιθοσφαιρικών Πλακών. 5. Διεργασίες στο εσωτερικό της Γης – Είδη κινήσεων των λιθοσφαιρικών πλακών. 6. Σεισμοί – Ηφαίστεια. 7. Διεργασίες στην επιφάνεια της Γης. 8. Είδη πετρωμάτων. 9. Υδρόσφαιρα. 10. Ατμόσφαιρα – Θερμοκρασία του αέρα. 11. Άνεμοι – Βροχές. 12. Καιρός και κλίμα. 13. Πλημμύρες – Κεραυνοί – Τυφώνες – Μουσώνες. 14. Συνθετικές εργασίες. 	<p>Β. ΓΕΩΔΥΝΑΜΙΚΗ, ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΛΟ- ΓΙΑ, ΣΕΙΣΜΟΛΟΓΙΑ, ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ, ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟ- ΓΙΑ, ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΕΩΚΙΝΔΥΝΩΝ</p>	<p>Β΄ Ενότητα: ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Γεωλογική ιστορία της Ευρώπης – Ορογένεση. 2. Η διαμόρφωση του αναγλύφου της Ευρώπης. 3. Γεωλογική ιστορία της Ελλάδας. 4. Αναγνώριση βασικών γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της Ευρώπης. 5. Οροσειρές της Ευρώπης: Μελέτη περίπτωσης: Άλπεις. 6. Θάλασσες της Ευρώπης: Μελέτη περίπτωσης: Μεσόγειος. 7. Ποταμοί της Ευρώπης. Μελέτη περίπτωσης: Δούναβης. 8. Κλίμα – Βλάστηση. 9. Συνθετικές εργασίες. 	<p>Β. ΓΕΩΔΥΝΑΜΙΚΗ, ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΛΟ- ΓΙΑ, ΣΕΙΣΜΟΛΟΓΙΑ, ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟ- ΓΙΑ, ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ, ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΕΩΚΙΝΔΥΝΩΝ</p>
<p>Γ΄ Ενότητα: ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οι κάτοικοι της Γης. 2. Κατανομή και πυκνότητα πληθυσμού. 3. Σύνθεση παγκόσμιου πληθυσμού. 4. Μετανάστευση – Αστικοποίηση. 5. Συνθετικές εργασίες. 	<p>Γ. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ</p>	<p>Γ΄ Ενότητα: ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Πολιτική διαίρεση της Ευρώπης (σήμερα και διαχρονικά στον 20ό αιώνα). 2. Η Ευρώπη στον κόσμο – Ο κόσμος σε εναλλακτικές διαιρέσεις. 3. Πληθυσμός – Πολιτισμικά στοιχεία. 4. Πόλεις. 5. Δίκτυα – Μεγάλα έργα. 6. Φυσικοί και ανθρώπινοι πόροι. Προστασία της Γης και αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων. 7. Τομείς παραγωγής – Τουρισμός. 8. Συνθετικές εργασίες. 	<p>Γ. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΙΗΣΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ</p>

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Ο βασικός άξονας των Θεματικών Ενοτήτων που διατρέχουν την προσέγγιση της ύλης στην Α΄ Γυμνασίου είναι η έννοια της αλλαγής, της δυναμικής μεταβολής. Μέσα από αυτό το πρίσμα εξετάζονται τόσο το φυσικό περιβάλλον (Γη, ατμόσφαιρα, φυσικές καταστροφές) όσο και το ανθρωπογενές (θέματα πληθυσμού).

Οι βασικοί άξονες των Θεματικών Ενοτήτων που δι-ατρέχουν την προσέγγιση της ύλης στη Β' Γυμνασίου είναι οι ακόλουθοι:

- Θεματική εστίαση (ως έναν βαθμό) στην «Ευρώπη».
- Συστηματική εξειδίκευση στην Ελλάδα, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε τάξης κατά την κρίση του εκπαιδευτικού.

- Χωρική κλίμακα μελέτης του χώρου, η οποία εστιάζεται στην Ελλάδα ή διευρύνεται στον κόσμο.

- Έμφαση στις γεωγραφικές και πολιτικές «οντότητες» που ανήκει η Ελλάδα (Βαλκάνια, Μεσόγειος, Ευρωπαϊκή Ένωση).

- Μελέτη των γεωλογικών και γεωμορφολογικών σχηματισμών της ευρωπαϊκής ηπείρου, μέσω χαρακτηριστικών μελετών περίπτωσης, με τρόπο που να αναδεικνύει πολλαπλές προσεγγίσεις σχετικά με την αλληλεπίδραση φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

- Συστηματική χρήση χαρτών ως βασικών εργαλείων αποτύπωσης χωρικών δεδομένων και σχέσεων, καθώς και έγκυρων διαδικτυακών πηγών.

- Διάχυση περιβαλλοντικών θεμάτων σε όλη τη θεματολογία, με κάθε δυνατή αφορμή.

Επίσης, ενισχύεται η μύηση των μαθητών σε ερευνητικές διεργασίες και η συμμετοχή τους σε ομαδοσυνεργατικές και βιωματικές δραστηριότητες που ευνοούν την ανάπτυξη κριτικής σκέψης, δημιουργικής έκφρασης, καλλιέργειας κοινωνικών δεξιοτήτων, συνεργασίας ανάμεσα στους/στις μαθητές/-τριες.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Στόχος του Προγράμματος Σπουδών είναι να δοθούν ερεθίσματα, κατευθύνσεις και αρχές, κίνητρα και μεθοδολογικά εργαλεία για την επίτευξη της αποτελεσματικής διδασκαλίας μέσω της δημιουργίας δυναμικών κοινοτήτων μάθησης.

- Να αποκτήσουν οι μαθητές/-τριες τις βασικές γνώσεις των γεωεπιστημών.

- Να εξοικειωθούν με μεθόδους που συμβάλλουν στην κατανόηση της δομής του χώρου και διευκολύνουν την ερμηνεία των αλληλεπιδράσεων και αλληλεξαρτήσεων που αναπτύσσονται μεταξύ του ανθρώπου και του φυσικού περιβάλλοντος.

- Να διαμορφώσουν θετικές στάσεις απέναντι στο άμεσο περιβάλλον τους όσο και απέναντι των άλλων λαών του πλανήτη.

- Να ερμηνεύουν φαινόμενα και διαδικασίες που ξεφεύγουν από την άμεση παρατήρηση και συχνά απαιτούν αυξημένη ικανότητα αφηρημένης σκέψης και συνδυασμού δεδομένων (π.χ. για τη μελέτη και εξέλιξη των γεωλογικών φαινομένων).

- Να χρησιμοποιούν με σχετική ευχέρεια ορισμένες απλές, αλλά εξειδικευμένες μεθόδους μελέτης δεδομένων που συνδέονται με τις γεωεπιστήμες (π.χ. αξιοποίηση χαρτών, γραφημάτων και άλλων πληροφοριών, αξιοποίηση ανοιχτών εργαλείων web, συνεργασία για την υλοποίηση σχεδίων εργασίας κ.τ.λ.).

- Να αξιολογούν και να αξιοποιούν τα αποτελέσματα των παρατηρήσεών τους, ώστε να προτείνουν λύσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα.

- Να αναπτύσσουν τις απαραίτητες διαθέσεις και στάσεις που θα τους επιτρέψουν να ενταχθούν ομαλά και δημιουργικά στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον τους.

Με την κατανόηση της φυσιογνωμίας του γνωστικού αντικείμενου και τον προβληματισμό σχετικά με το πώς μαθαίνουν οι μαθητές/-τριες και ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους κάθε φορά, επιδιώκεται οι εκπαιδευτικοί:

- Να δημιουργούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης, ενθαρρύνοντας την ενεργό εμπλοκή μαθητών/-τριών σε ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες.

- Να εστιάζουν στην οικειοποίηση βασικών γνώσεων με τη βοήθεια των οποίων αναπτύσσονται γνωστικές, μεταγνωστικές και άλλες δεξιότητες και ικανότητες, αξιοποιώντας τις αρχές της παιδαγωγικής ψυχολογίας και τη φυσιογνωμία των γνωστικών αντικείμενων.

- Να επιδιώκουν τη διασύνδεση και ενσωμάτωση της νέας γνώσης με τις προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών/-τριών μέσω πολλαπλών προσεγγίσεων ανάλογα με τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους.

- Να υιοθετούν στρατηγικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας, βιωματικής μάθησης και να αξιοποιούν εναλλακτικές πρακτικές, ποικίλα διδακτικά εργαλεία και δημιουργικές δραστηριότητες.

- Να χρησιμοποιούν κατάλληλα τις νέες τεχνολογίες στην καθημερινή διδακτική τους πρακτική, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης και τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία.

- Να ενθαρρύνουν τον κριτικό στοχασμό επί γνωστικών διαδικασιών και πρακτικών.

Βασική κατεύθυνση του Προγράμματος Σπουδών είναι να αποβεί κινητήρια δύναμη για την αλλαγή του σχολικού κλίματος. Να εμπνεύσει τους/τις εκπαιδευτικούς με κατάλληλες οδηγίες, χώρο, τρόπους και μέσα, ώστε η σχολική τάξη να εξελιχθεί σε εργαστήριο έρευνας, επικοινωνίας, δράσης και έκφρασης, που οδηγεί τους/τις μαθητές/-τριες στο να εργάζονται για να πραγματοποιούν: τη συνεργατικότητα, την αυτογνωσία, τη γλωσσική επίγνωση, την επικοινωνιακή ικανότητα, την υπευθυνότητα, την ανεκτικότητα, την πειθαρχία, το αίσθημα δικαίου, τη δημοκρατική ευαισθησία, την άμιλλα, την αλληλεγγύη, την αισθητική καλλιέργεια, την επίλυση προβλημάτων, τη διερευνητική μάθηση, την ψηφιακή εγγραμματοσύνη. Επιμέρους βασικός διδακτικός προσανατολισμός του προγράμματος αποτελεί η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών ως εργαλείων έρευνας και μάθησης σε όλο το εύρος τους, όπως συνιστάται από την Οδηγία της ΕΕ (Digital Education Action Plan 2021-2027).

Προσδοκώμενα αποτελέσματα για τους/τις μαθητές/-τριες

Οι μαθητές/-τριες με την ενασχόληση και την εμπλοκή τους με τις έννοιες, τις διαδικασίες και το περιεχόμενο του αντικείμενου Γεωλογία - Γεωγραφία, αναμένεται:

- Να έχουν οικοδομήσει και διευρύνει τις προσωπικές τους εμπειρίες στη Γεωλογία - Γεωγραφία. Οι μαθητές/-τριες μέσω πρακτικών και βιωματικών προσεγγίσεων, θα διευρύνουν την κατανόηση και την επίγνωσή τους για γεωλογικές και γεωγραφικές έννοιες, όπως η σημαντικότητα της θέσης, η φύση του περιβάλλοντος, ο χρόνος, οι

φυσικοί κίνδυνοι, οι ορυκτές πρώτες ύλες και η αειφόρος ανάπτυξη.

- Να έχουν ασκηθεί σε μεθόδους διερεύνησης μέσα σε πραγματικά και σύγχρονα πλαίσια. Η μελέτη του τοπικού και του ευρύτερου περιβάλλοντος θα συμβάλει ώστε οι μαθητές/-τριες να αποκτήσουν ισχυρό πλαίσιο μάθησης για την αλλαγή στον σύγχρονο κόσμο. Κατάλληλα εργαλεία μελέτης αποτελούν τα πολυμεσικά δεδομένα, οι εικόνες, το υλικό εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας, τα κείμενα και σύγχρονα παραδείγματα. Επιπλέον, εμπλεκόμενα φυσικά πρόσωπα και ρεαλιστικούς τόπους, θα αποκτήσουν ικανότητες για ανάπτυξη δράσεων μέσα στον πραγματικό κόσμο έξω και πέρα από το σχολείο τους.

- Να χρησιμοποιούν ερευνητικές προσεγγίσεις προκειμένου να μελετήσουν θέματα στο πεδίο σε διαφορετικές θέσεις έξω από την τάξη ατομικά και ως μέλη ομάδας. Μέσα από τη συμμετοχή τους ενημερώνονται και αποκτούν μια πιο υπεύθυνη συμπεριφορά, που θα τους/τις βοηθήσει να παίρνουν αποφάσεις και να δρουν ανεξάρτητα τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και ως πολίτες της κοινωνίας.

- Να χρησιμοποιούν ποικίλες πηγές πληροφόρησης, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται χάρτες, εποπτικά μέσα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, βάσεις ανοιχτών επιστημονικών δεδομένων και ελεύθερης πρόσβασης λογισμικού. Οι μαθητές/-τριες θα έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν για τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS), τα οποία είναι πολύτιμα για τη χαρτογράφηση και την οπτικοποίηση των πληροφοριών, καθώς και για τη σύνθεση και την ανάλυση διαφορετικών χωρικών δεδομένων.

- Να εξετάζουν ζητήματα γεωεπιστημών που παρουσιάζονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στο διαδίκτυο.

- Να διερευνούν σημαντικά εθνικά και παγκόσμια θέματα χρησιμοποιώντας μια σειρά από δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων και της χρήσης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

- Να συνδέουν τις γεωεπιστήμες (Γεωλογία - Γεωγραφία) με περιοχές των Προγραμμάτων Σπουδών άλλων γνωστικών αντικειμένων, συμπεριλαμβανομένων: Φυσικής, Χημείας, Βιολογίας, Τεχνολογίας, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Γλώσσας, Πληροφορικής, Ιστορίας, Τέχνης κ.ά., που περιλαμβάνουν θέματα σχετικά με την αειφορία, την παγκοσμιοποίηση, την ευρωπαϊκή διάσταση, με την εξέλιξη της επιστήμης κ.ά.

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών/-τριών στο τέλος της Α' Γυμνασίου

Με την ολοκλήρωση της Α' τάξης και σε σχέση με την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων του μαθήματος για την τάξη αυτή, οι μαθητές/-τριες προβλέπεται να αποκτήσουν ικανοποιητική (σε σχέση με την ηλικία τους) επάρκεια γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων ως προς τους άξονες:

Κατανόηση και χρήση εργαλείων, μέσων και κωδικών επικοινωνίας

- Είναι σε θέση να χρησιμοποιούν ποικιλία εργαλείων αναπαράστασης της γεωλογικής και γεωγραφικής πλη-

ροφορίας (χάρτες, διαγράμματα, γραφικές παραστάσεις, πίνακες δεδομένων, κλιματογράμματα, σειсмоγράμματα, ισούψεις καμπύλες, ηλικιακές πυραμίδες κ.ά.).

- Αποκτούν ικανοποιητική επάρκεια στην περιγραφή φαινομένων και διεργασιών που συμβαίνουν στην ατμόσφαιρα, στο εσωτερικό και την επιφάνεια της Γης, σε θέματα φυσικών καταστροφών, καθώς και χαρακτηριστικών του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος μέσα από την παρατήρηση των αλλαγών στον χώρο και τον χρόνο και τις δυναμικές αλλαγές και διεργασίες.

- Μπορούν να προσανατολίζονται στον χώρο, να χρησιμοποιούν τον χάρτη για τον εντοπισμό θέσης χρησιμοποιώντας γεωγραφικές συντεταγμένες.

- Είναι σε θέση να αναζητούν και να αξιοποιούν στοιχεία από διαδικτυακές πηγές, σε σχέση με τη θεματολογία που διερευνούν.

Δεξιότητες διερεύνησης, ερμηνείας, πρόβλεψης, διατύπωσης υποθέσεων και εξαγωγής συμπερασμάτων

- Γίνονται ικανοί/-ές να ερμηνεύουν (στον βαθμό που επιτρέπει η ηλικία τους) κατανομές και σχέσεις που παρατηρούν στην επιφάνεια του πλανήτη, στην ατμόσφαιρα και την υδρόσφαιρα, καθώς και δεδομένα που σχετίζονται με το ανθρωπογενές περιβάλλον.

- Ερμηνεύουν φαινόμενα (π.χ. σχηματισμό ανέμων, κατανομή κλιματικών τύπων, διαφορά των εποχών ανάμεσα στο βόρειο και το νότιο ημισφαίριο, η Γη ως ένα φυσικό θερμοκήπιο) και υπολογίζουν στοιχεία (π.χ. τοπική και διεθνή ώρα ενός τόπου) με βάση τα αντίστοιχα στοιχεία από τις κινήσεις της Γης, τη δομή της ατμόσφαιρας κ.ά.

- Συνηθίζουν να χρησιμοποιούν συστηματικά τη γεωλογική και γεωγραφική ορολογία με σωστό και επαρκή τρόπο.

Δεξιότητες δημιουργίας, αυτοέκφρασης και επικοινωνίας

- Αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας μέσω των εργασιών σε ομάδες και των δημιουργικών δραστηριοτήτων (χάρτες, σκίτσα, κλιματογράμματα κ.ά.).

- Είναι σε θέση να επεξεργάζονται και να δημιουργούν πρωτότυπα έργα με βάση το υλικό που έχουν αναζητήσει, συλλέξει και οργανώσει από έντυπες και ψηφιακές/ διαδικτυακές πηγές.

- Αναπτύσσουν δεξιότητες αυτοέκφρασης μέσω της παρουσίασης των ομαδικών και ατομικών εργασιών τους.

Σύνδεση με κοινωνικά και πολιτισμικά ζητήματα και περιβαλλοντικά θέματα

- Αποκτούν στάσεις και συμπεριφορές αλληλεγγύης για προσφορά βοήθειας σε περιπτώσεις ανάγκης.

- Προβληματίζονται σε θέματα άνισης κατανομής πλούτου και πόρων ανάμεσα στις χώρες ως αιτίων σε προβλήματά τους (π.χ. σε σχέση με το δημογραφικό πρόβλημα).

- Ευαισθητοποιούνται στο θέμα της διατήρησης φυσικών μνημείων.

- Ευαισθητοποιούνται σε θέματα περιβαλλοντικών προβλημάτων και αναγνωρίζουν την ανάγκη για συλλογική προσπάθεια επίλυσής τους.

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών/-τριών στο τέλος της Β' Γυμνασίου

Με την ολοκλήρωση της Β' τάξης και σε σχέση με την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων του μαθήματος της τάξης, οι μαθητές/-τριες προβλέπεται να αποκτήσουν ικανοποιητική (σε σχέση με την ηλικία τους) επάρκεια δεξιοτήτων και ικανοτήτων ως προς τους άξονες:

Κατανόηση και χρήση εργαλείων, μέσων και κωδίκων επικοινωνίας

- Είναι σε θέση να χρησιμοποιούν ποικιλία εργαλείων αναπαράστασης της γεωλογικής και γεωγραφικής πληροφορίας (χάρτες, διαγράμματα, γραφικές παραστάσεις, φωτογραφίες, αεροφωτογραφίες, υλικό τηλεπισκόπησης, πίνακες δεδομένων, κλιματογράμματα, ηλικιακές πυραμίδες κ.ά.).

- Αποκτούν μια επάρκεια στη χρήση μέσων έκφρασης (προφορικός και γραπτός λόγος, συμπλήρωση δεδομένων σε χάρτες, δημιουργία γραφημάτων κ.ά.) σε σχέση με τη γενική περιγραφή της ευρωπαϊκής ηπείρου, της Μεσογείου και της βαλκανικής χερσονήσου, αλλά και επιμέρους θεμάτων σχετικά με τη γεωμορφολογία, την πολιτική διαίρεση, την ανθρωπογεωγραφία και τη σχέση ανθρώπινου παράγοντα και φυσικού περιβάλλοντος στον μελετώμενο χώρο.

- Αναγνωρίζουν και χρησιμοποιούν με επάρκεια παραδοσιακούς και νεωτερικούς τρόπους παρουσίασης της πληροφορίας, από τα γραπτά μέχρι τα πολυτροπικά ψηφιακά κείμενα. Είναι σε θέση να αναζητήσουν, να συλλέξουν, να αξιολογήσουν, να οργανώσουν και να χρησιμοποιήσουν στοιχεία από διαδικτυακές πηγές, με βάση στοχοθετημένες και νοηματοδοτημένες αναζητήσεις.

Δεξιότητες διερεύνησης, ερμηνείας, πρόβλεψης, διατύπωσης υποθέσεων και εξαγωγής συμπερασμάτων

- Μπορούν να αναγνωρίζουν την πληροφορία που περιέχουν τα μέσα αναπαράστασης της γεωλογικής και γεωγραφικής πληροφορίας και να τα χρησιμοποιούν ως εργαλεία στην επίλυση προβλημάτων στην καθημερινή τους ζωή.

- Καθίστανται ικανοί/-ές να ερμηνεύουν (στον βαθμό που επιτρέπει η ηλικία τους) κατανομές και σχέσεις που παρατηρούν στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον του χώρου που διερευνούν, με βάση φυσικές και ανθρωπογενείς διεργασίες.

- Μπορούν να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα και την πολυπλοκότητα στις σχέσεις των χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο. Να διατυπώνουν υποθέσεις και συλλογισμούς με βάση τα δεδομένα που περιέχονται σε θεματικούς χάρτες και να αναπτύσσουν επιχειρηματολογία για την εξήγηση των σχέσεων που εντοπίζουν.

- Ειδικότερα περιγράφουν και εκτιμούν τον ρόλο των δικτύων μεταφορών, συγκοινωνιών και επικοινωνιών. Διατυπώνουν υποθέσεις και διερευνούν σενάρια για εναλλακτικές καταστάσεις.

Δεξιότητες δημιουργίας, αυτοέκφρασης και επικοινωνίας

- Συνηθίζουν να χρησιμοποιούν συστηματικά τη γεωλογική και γεωγραφική ορολογία, με σωστό και επαρκή τρόπο.

- Αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας και αυτοέκφρασης, μέσω των εργασιών σε ομάδες, των τεχνικών καταιγισμού ιδεών, των σχετικών δημιουργικών

δραστηριοτήτων, της αξιοποίησης των ΤΠΕ για δημιουργία, έκφραση και επικοινωνία σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο.

- Είναι σε θέση να επεξεργαστούν και να δημιουργήσουν πρωτότυπα έργα με βάση το υλικό που έχουν αναζητήσει, συλλέξει και οργανώσει από έντυπες και ψηφιακές/διαδικτυακές πηγές.

- Προβάλλουν το έργο της ομάδας, της τάξης, του σχολείου τους στην τοπική κοινότητα αλλά και ευρύτερα μέσω του διαδικτύου.

Σύνδεση με κοινωνικά και πολιτισμικά ζητήματα και περιβαλλοντικά θέματα

- Αναγνωρίζουν κάποια κοινά πολιτισμικά στοιχεία και διαφορές, που αφορούν τους κατοίκους της Ευρώπης. Ειδικότερα, αναγνωρίζουν και αναφέρουν κάποια από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Μεσογείου, συνδέοντας τη γεωγραφική θέση της με το ιστορικό της παρελθόν και την πολιτισμική της σημασία ως χώρου επικοινωνίας διαφορετικών πολιτισμών.

- Ευαισθητοποιούνται σε θέματα μειονοτήτων και σεβασμού δικαιωμάτων και διαφορετικότητας. Αναπτύσσουν προβληματισμό σχετικά με πολιτισμικά στερεότυπα και προκαταλήψεις.

- Αντιλαμβάνονται το μέγεθος των επιπτώσεων των ανθρώπινων παρεμβάσεων στη φύση και ευαισθητοποιούνται στο θέμα της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος. Αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων και την αξία των συντονισμένων προσπαθειών για την επίλυσή τους.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση αποτελεί κυκλική και συνεχή διαδικασία βελτίωσης της διδασκαλίας και της μάθησης. Η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ο εντοπισμός των μαθησιακών ελλείψεων στοχεύουν στη βελτίωση της προσφερόμενης σχολικής εκπαίδευσης και τελικά στην πρόοδο του/της μαθητή/-τριας. Κατά συνέπεια, η αξιολόγηση (Newby κ.ά., 2009):

- Βοηθά την αναγνώριση τμημάτων του περιεχομένου που είναι συγκεχυμένα ή περιττά (αρχική).

- Βοηθά την αναγνώριση σημείων του περιεχομένου που πρέπει να προηγηθούν σε επίπεδο αναθεώρησης επειδή είναι σημαντικά ή παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες για τους/τις μαθητές/-τριες ή και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματικότητα της μάθησης (διαμορφωτική).

- Προσφέρει μια συλλογιστική, στοιχεία και εξηγήσεις που τεκμηριώνουν την ανάγκη πραγματοποίησης συγκεκριμένων αλλαγών (τελική).

Η αξιοποίηση της διαμορφωτικής αξιολόγησης είναι μείζονος σημασίας στην παιδαγωγική λειτουργία και μέσω της δυναμικής ενσωμάτωσης στη διδακτική πράξη αποβλέπει στον συνεχή έλεγχο της επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Υπηρετεί δηλαδή την ανάγκη της πληροφόρησης του/της εκπαιδευτικού για την αποτελεσματικότητα των επιλεγόμενων από αυτόν/-ήν παρεμβάσεων, επινοήσεων και ενεργειών κατά την εξέλιξη του εκπαιδευτικού έργου. Ως παιδαγωγικό εργαλείο συναρτάται με την αξιοποίηση των λαθών των μαθητών/-τριών που ανατροφοδοτεί τη διδακτική πορεία. Η αξιολόγηση του ΠΣ, για να έχει ολο-

κληρωμένα και τεκμηριωμένα αποτελέσματα, παίρνει διαφορετικές κατευθύνσεις και γίνεται καθημερινά με πολλαπλούς τρόπους. Συμμετέχουν σε αυτή εκπαιδευτικοί και μαθητές/-τριες και στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές για την επιλογή και τη χρήση των καταλληλότερων τεχνικών αξιολόγησης:

1. Η συνεχής βελτίωση προϋποθέτει συνεχή πληροφόρηση. Οι βελτιώσεις εξειδικεύονται και γίνονται όλο και πιο μικρές, αλλά αυτές οι μικρές βελτιώσεις δεν είναι λιγότερο σημαντικές από τις μεγάλες (Stiggins, 2005).

2. Ενθάρρυνση και εκμάθηση στους/στις μαθητές/-τριες για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αξιολογούν και να αυτοαξιολογούνται.

3. Οι πληροφορίες αποκτούν μεγαλύτερο βάρος όταν διασταυρώνονται από διαφορετικές πηγές και τεχνικές (τριγωνοποίηση, Morrison κ.ά., 2004). Σε κάθε περίπτωση χρησιμοποιούνται περισσότερα του ενός μέσα αξιολόγησης έντυπα ή και ηλεκτρονικά.

Εργαλεία αξιολόγησης μπορεί να είναι:

- Κλειστές ερωτήσεις, στις οποίες οι εκπαιδευτικοί αναγράφουν το ποσοστό των μαθητών/-τριών που κατέκτησαν κάθε στόχο, με τη χρήση έντυπης ή και ψηφιακής αποτύπωσης.

- Ανοιχτά ερωτηματολόγια, στα οποία οι εκπαιδευτικοί περιγράφουν τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα, τις δυσκολίες του προτεινόμενου Προγράμματος Σπουδών και κάνουν προτάσεις για την αντιμετώπισή τους, με τη χρήση έντυπης ή και ψηφιακής αποτύπωσης.

- Δειγματοληπτικές συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς,

- Καταγεγραμμένες παρατηρήσεις κατά τη διάρκεια ορισμένων προτεινόμενων δραστηριοτήτων, με τη χρήση έντυπης ή και ψηφιακής αποτύπωσης.

Η αξιολόγηση περιλαμβάνει τον γνωστικό τομέα και τις ψυχοκινητικές και συναισθηματικές επάρκειες του/της μαθητή/-τριας, καθώς η γνώση προσεγγίζεται ως ολότητα. Βασικές αρχές της αξιολόγησης αποτελούν:

- η χρησιμότητα της γνώσης στο πλαίσιο της καθημερινής ζωής,

- η σχέση της γνώσης με τα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες των μαθητών/-τριών,

- η απόκτηση της γνώσης σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο,

- η σύνδεση της γνώσης με τις ηλεκτρονικές και ψηφιακές τεχνολογίες,

- η οργανική σύνδεση του σχολείου με την κοινότητα,

- η διαφοροποιημένη διδασκαλία.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΓΕΩΛΟΓΙΑ – ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ – Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Χάρτες	1. Χάρτες και προσανατολισμός.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να μελετούν χάρτες και να αποκωδικοποιούν τα σύμβολα του υπομνήματος. ● Να ερμηνεύουν το σύμβολο του προσανατολισμού στους χάρτες. ● Να ασκούνται στον προσανατολισμό στον χώρο με διαφορετικούς τρόπους. ● Να εκτιμούν τη σημασία του προσανατολισμού στην καθημερινή ζωή.
	2. Η κλίμακα του χάρτη. Απόλυτη και σχετική απόσταση	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν την έννοια της κλίμακας ενός χάρτη και να διακρίνουν χάρτες με διαφορετικές κλίμακες. ● Να υπολογίζουν στον χάρτη με τη βοήθεια της κλίμακας την απόσταση μεταξύ δύο πόλεων και να τη συσχετίζουν με την απόστασή τους στην πραγματικότητα. ● Να αναφέρουν τον τρόπο που γίνονται αντιληπτές σήμερα οι αποστάσεις πάνω στη Γη και να εκτιμούν τον ρόλο των σύγχρονων μεταφορικών και επικοινωνιακών μέσων. ● Να αξιολογούν τη χρήση των χαρτών στην καθημερινή ζωή.
	3. Γεωγραφικές συντεταγμένες. – Γεωγραφικές συντεταγμένες. (Γεωγραφικό πλάτος – Γεωγραφικό μήκος). – Απόλυτη και σχετική γεωγραφική θέση – Ισοϋψείς και ισοβαθείς καμπύλες.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν την έννοια του γεωγραφικού πλάτους και του γεωγραφικού μήκους και να ασκούνται στην εύρεσή τους. ● Να εντοπίζουν τη θέση ενός τόπου συγκεκριμένου γεωγραφικού στίγματος. ● Να βρίσκουν τις γεωγραφικές συντεταγμένες ενός τόπου. ● Να ορίζουν τις έννοιες απόλυτη και σχετική γεωγραφική θέση και να εκτιμούν τη σημασία του προσδιορισμού τους για την καθημερινή ζωή. ● Να προσδιορίζουν την απόλυτη και τη σχετική γεωγραφική θέση ενός τόπου. ● Να περιγράφουν το ανάγλυφο μιας περιοχής από έναν χάρτη με βάση τις ισοϋψείς καμπύλες. ● Να περιγράφουν τις ισοβαθείς καμπύλες στους ωκεανούς και να βγάζουν συμπεράσματα για τη μορφολογία του βυθού.
	4. Η σύγχρονη χαρτογραφία – Εισαγωγή στα ΓΣΠ (Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών – GIS).	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν την έννοια των επιπέδων πληροφορίας και την ορθή διαχείρισή τους. ● Να αναγνωρίζουν την ανάγκη για ύπαρξη σταθερού συστήματος αναφοράς για την υλοποίηση ενός ΓΣΠ (GIS).
	5. Συνθετικές Εργασίες	

		<ul style="list-style-type: none"> • Να χειρίζονται, να προσανατολίζο-νται και να χαράζουν διαδρομές με ελεύθερο λογισμικό ΓΣΠ (GIS). • Να αναγνωρίζουν την ανάγκη ύπαρξης ΓΣΠ και τη συμβολή τους στην επίλυση προβλημάτων.
B. Μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον	1. Κινήσεις της Γης – Ωριαίες άτρακτοι. Ήλιος/ πλανήτες/ δορυφόροι. – Οι κινήσεις της Γης (περιφορά, περιστροφή, κλίση άξονα της Γης). – Ημέρα – νύχτα. – Εποχές. – Ωριαίες άτρακτοι. 180ος μεσημβρινός (αλλαγή ημερομηνίας). – Διεθνής και τοπική ώρα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν και να ονομάζουν τα στοιχεία του ηλιακού μας συστήματος μέσα από μοντέλα προσομοίωσης και πίνακες. • Να περιγράφουν τη θέση της Γης στο ηλιακό σύστημα. • Να αναφέρουν τις κινήσεις της Γης και να περιγράφουν τα φαινόμενα που δημιουργούν. • Να συσχετίζουν την κλίση του άξονα της Γης με τη διαφορά των εποχών ανάμεσα στο βόρειο και το νότιο ημισφαίριο. • Να αναφέρουν τον ρόλο του 180ου μεσημβρινού. • Να υπολογίζουν την τοπική και τη διεθνή ώρα ενός τόπου με βάση τις ωριαίες ατράκτους και να δικαιολογούν την αναγκαιότητά τους.
	2. Γεωλογικός χρόνος – Γεωλογική κλίμακα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την έννοια του γεωλογικού χρόνου. • Να περιγράφουν τους τέσσερις αιώνες της Γης (Προκάμβριο, Παλαιοζωικός, Μεσοζωικός, Καινοζωικός). • Να περιγράφουν τον τρόπο σχηματισμού των απολιθωμάτων και τη χρησιμότητά τους στον προσδιορισμό της ηλικίας της Γης.
	3. Το εσωτερικό της Γης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τη δομή του εσωτερικού της Γης.
	4. Λιθόσφαιρα: Από τη μετατόπιση των ηπειρών στη θεωρία των λιθοσφαιρικών πλακών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να ορίζουν τι είναι οι λιθοσφαιρικές πλάκες και να συσχετίζουν την κίνησή τους με τον σχηματισμό των μεγάλων οροσειρών, των ηφαιστειών και των σεισμών.
	5. Διεργασίες στο εσωτερικό της Γης – Είδη κινήσεων λιθοσφαιρικών πλακών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν τον τρόπο δημιουργίας των σεισμών και να αναφέρουν τις συνέπειές τους χρησιμοποιώντας κατάλληλη ορολογία. • Να ερμηνεύουν γιατί η Ελλάδα είναι σεισμογενής χώρα.
	6. Σεισμοί – Ηφαίστεια – Σεισμοί – Τσουνάμι. – Πώς δημιουργείται ο σεισμός. Εστία σεισμού, επίκεντρο, σεισμικά κύματα. – Κλίμακα Ρίχτερ (μέγεθος), Κλίμακα Μερκάλι (ένταση). – Σεισμόγραμμα. – Δημιουργία των τσουνάμι και συνέπειές τους. – Κατολισθήσεις. – Μορφή ηφαιστείου. – Ενεργά και σβησμένα ηφαίστεια.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν ένα σεισμόγραμμα. • Να αναφέρουν με ποιον τρόπο οι αναπτυγμένες χώρες περιορίζουν τις συνέπειες των σεισμών. • Να εξηγούν πώς δημιουργούνται τα τσουνάμι. • Να αναφέρουν τι είναι οι κατολισθήσεις. • Να διατυπώνουν προτάσεις σχετικά με την πρόληψη καταστροφών από σεισμούς, τσουνάμι και κατολισθήσεις. • Να ευαισθητοποιούνται και να υιοθετούν συμπεριφορές αλληλεγγύης για προσφορά βοήθειας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών.

	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία του ελληνικού ηφαιστειακού τόξου. - Ηφαιστειακά πετρώματα. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν τη μορφή και τα μέρη ενός ηφαιστείου. ● Να εξηγούν τον τρόπο δημιουργίας των ηφαιστειών και να διακρίνουν τα ενεργά και τα σβησμένα ηφαίστεια. ● Να εντοπίζουν στον χάρτη ενεργά ηφαίστεια σε παγκόσμια, ευρωπαϊκή και εθνική κλίμακα. ● Να αναγνωρίζουν τις αρνητικές και τις θετικές συνέπειες της δράσης των ηφαιστειών. ● Να περιγράφουν τον τρόπο δημιουργίας των ηφαιστειακών πετρωμάτων.
	<p>7. Διεργασίες στην επιφάνεια της Γης.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αποσάθρωση, διάβρωση, απόθεση. - Χαρακτηριστικές γεωμορφές. - Παλαιογεωγραφική εξέλιξη. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να προσδιορίζουν τους εξωγενείς παράγοντες που διαμορφώνουν το ανάγλυφο της Γης και να περιγράφουν τη συμβολή τους. ● Να ορίζουν τις έννοιες αποσάθρωση, διάβρωση, διαγένεση και απόθεση. ● Να περιγράφουν τις γεωμορφές που σχηματίζονται στα διάφορα περιβάλλοντα (π.χ. ποτάμια, θαλάσσια κτλ.) και να κατανοούν τον τρόπο δημιουργίας τους. ● Να ευαισθητοποιούνται σε θέματα διατήρησης των φυσικών μνημείων. ● Να υποθέτουν τη σχετική ηλικία των βουνών με βάση τον «χρόνο» δράσης των εξωγενών παραγόντων. ● Να αντιλαμβάνονται ότι το ανάγλυφο της Γης έχει μια δυναμική εξέλιξη στον χρόνο.
	<p>8. Είδη πετρωμάτων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν τι είναι τα ορυκτά και τα πετρώματα. ● Να περιγράφουν τον τρόπο δημιουργίας των πετρωμάτων (ιζηματογενή, πυριγενή, μεταμορφωμένα).
	<p>9. Υδρόσφαιρα.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ο κύκλος του νερού. - Υπόγειο νερό. - Ωκεανοί, θάλασσες και θαλάσσια ρεύματα. - Ποτάμια. - Ποτάμιες πλημμύρες. - Λίμνες. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν την κατανομή του νερού στον πλανήτη. ● Να ερμηνεύουν τον κύκλο του νερού. ● Να αναγνωρίζουν την αξία του υπόγειου νερού. ● Να ονομάζουν τους ωκεανούς και να κατανέμουν τις σημαντικότερες θάλασσες που ανήκουν σε αυτούς. ● Να αναφέρουν την επίδραση των θαλάσσιων ρευμάτων στη διαμόρφωση του κλίματος. ● Να περιγράφουν τον σχηματισμό ενός ποταμού και να αναφέρουν τα μέρη του. ● Να εξετάζουν τη ροή και το μέγεθος των ποταμών και να βρίσκουν σχέσεις με τη μορφή του ανάγλυφου και το κλίμα. ● Να αναφέρουν τις θετικές και αρνητικές συνέπειες των ποταμών στη ζωή των ανθρώπων. ● Να συζητούν για τις ποτάμιες πλημμύρες και τα αίτια δημιουργίας τους.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Να διατυπώνουν προτάσεις σχετικά με την πρόληψη καταστροφών από ποτάμιες πλημμύρες. ● Να ευαισθητοποιούνται και να υιοθετούν συμπεριφορές αλληλεγγύης για προσφορά βοήθειας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών. ● Να συσχετίζουν τις πλημμύρες με τις ανθρωπογενείς επεμβάσεις και την κλιματική αλλαγή. ● Να εντοπίζουν στον παγκόσμιο χάρτη τις μεγαλύτερες λίμνες της Γης και να τις ονομάζουν. ● Να ταξινομούν τις μεγαλύτερες λίμνες της Γης ανάλογα με τον τρόπο δημιουργίας τους. ● Να αξιολογούν τη σημασία των λιμνών για το περιβάλλον και τον άνθρωπο.
	<p>10. Ατμόσφαιρα – Θερμοκρασία του αέρα – Δομή της ατμόσφαιρας. – Σύσταση του ατμοσφαιρικού αέρα. – Παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η θερμοκρασία. – Μέση θερμοκρασία, μέγιστη και ελάχιστη ημερήσια θερμοκρασία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν τι είναι η ατμόσφαιρα και να αναφέρουν τη σύσταση του ατμοσφαιρικού αέρα. ● Να περιγράφουν τη δομή της ατμόσφαιρας, να προσδιορίζουν τα στοιχεία της και να αντιλαμβάνονται τη σημασία της για τη ζωή του ανθρώπου. ● Να ονομάζουν τα κύρια τμήματα της ατμόσφαιρας, να αναλύουν τον ρόλο του καθενός και να ονομάζουν τα φαινόμενα που συμβαίνουν σε αυτά. ● Να περιγράφουν τις μεταβολές της θερμοκρασίας κατά τη διάρκεια μιας ημέρας και να διευκρινίζουν την έννοια της μέσης θερμοκρασίας. ● Να εξηγούν γιατί η Γη θερμαίνεται διαφορετικά από τόπο σε τόπο. ● Να περιγράφουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου και τη σημασία του. ● Να προσδιορίζουν τις αρνητικές συνέπειες από την έξαρση του φαινομένου του θερμοκηπίου.
	<p>11. Άνεμοι – Βροχές. Άνεμοι και τα χαρακτηριστικά τους. Ύψος βροχής. Βροχές. Ο ρόλος των βουνών στην κατανομή των βροχών και των υδάτων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν τι είναι οι άνεμοι και να εξηγούν την αιτία της δημιουργίας τους. ● Να αναγνωρίζουν τον ρόλο των ανέμων στον σχηματισμό και την κατανομή των βροχών. ● Να αναφέρουν πώς δημιουργείται η βροχή ως φυσική διαδικασία του υδρολογικού κύκλου. ● Να διαβάζουν έναν χάρτη βροχών. ● Να περιγράφουν τη διαφορετική κατανομή των βροχών στη Γη. ● Να εκτιμούν τον ρόλο της βροχής στη ζωή των ανθρώπων.
	<p>12. Καιρός και κλίμα. – Βασικοί τύποι κλίματος, – Μεταβολές του κλίματος στην ιστορία της Γης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν την κατανομή των κλιματικών τύπων στην επιφάνεια της Γης. ● Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των βασικών τύπων κλίματος και να συσχετίζουν

	<p>– Κλιματόγραμμα (η θερμοκρασία και το ύψος της βροχής οι κύριοι παράγοντες του κλίματος).</p>	<p>με τη βλάστηση και τις ανθρώπινες δραστηριότητες.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Να αναφέρουν μεταβολές του κλίματος σε διαφορετικές γεωλογικές περιόδους. ● Να ασκούνται στην ανάγνωση ενός κλιματογράμματος. ● Να κατατάσσουν περιοχές σε τύπους κλίματος με τη βοήθεια κλιματογράμματος. ● Να προσδιορίζουν τον κλιματικό τύπο μιας περιοχής χρησιμοποιώντας το κλιματόγραμμά της.
	<p>13. Πλημμύρες – Κεραυνοί – Τυφώνες – Μουσώνες.</p> <p>Συνθετικές εργασίες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν τι είναι οι πλημμύρες και να αναφέρουν τις αιτίες που τις δημιουργούν. ● Να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά των πλημμυρών. ● Να κατανοούν τι είναι τα ακραία καιρικά φαινόμενα και να προσδιορίζουν αυτά που προκαλούν τις πλημμύρες (καταιγίδες, υπερθέρμανση και λιώσιμο των πάγων). ● Να ορίζουν τι είναι οι τυφώνες και οι μουσώνες και να περιγράφουν τον τρόπο δημιουργίας τους. ● Να εντοπίζουν τις περιοχές της Γης που εμφανίζονται οι τυφώνες και οι μουσώνες και να αναφέρουν τα αποτελέσματά τους. ● Να ορίζουν τι είναι οι κεραυνοί και να περιγράφουν τον τρόπο δημιουργίας τους. ● Να περιγράφουν τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες των πλημμυρών και τα μέτρα που λαμβάνονται για τον περιορισμό των καταστροφών που προκαλούν. ● Να προσδιορίζουν τις διαφορές μεταξύ φτωχών και πλούσιων περιοχών της Γης στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων μιας πλημμύρας. ● Να συλλέγουν στοιχεία από διάφορες πηγές για να οργανώνουν συνθετικές εργασίες για τις μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον. ● Να αναπτύσσουν ικανότητες συνεργασίας και να συνηθίζουν να εργάζονται σε ομάδες. ● Να συμμετέχουν ενεργά μαζί με άλλους για την επίτευξη ενός κοινού στόχου και να αναπτύσσουν ικανότητες αυτοέκφρασης και επικοινωνίας.
Γ. Μεταβολές στο ανθρωπογενές περιβάλλον	<p>1. Οι κάτοικοι της Γης.</p> <p>– Το σύνολο των ανθρώπων στη Γη.</p> <p>– Αναλογία του παγκόσμιου πληθυσμού ανά ήπειρο.</p> <p>– Εξέλιξη του παγκόσμιου πληθυσμού διαχρονικά.</p> <p>– Παράγοντες του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να χρησιμοποιούν και να διαβάζουν σωστά έναν πληθυσμιακό χάρτη. ● Να εξηγούν τους λόγους της αύξησης του πληθυσμού και να αναγνωρίζουν την πληθυσμιακή αύξηση ως ένα βασικό πρόβλημα της Γης. ● Να σχολιάζουν μέτρα που έχουν πάρει διάφορες χώρες για την αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού.
	<p>2. Κατανομή και πυκνότητα πληθυσμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να ορίζουν τις έννοιες κατανομή και πυκνότητα πληθυσμού.

	<ul style="list-style-type: none"> – Λόγοι που ευνοούν την υψηλή ή χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα. – Υπερπληθυσμός – Εγκατάλειψη υπαίθρου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να ερμηνεύουν τους λόγους υψηλής ή χαμηλής πυκνότητας πληθυσμού μιας περιοχής. • Να συζητούν για τα προβλήματα που δημιουργούνται από τη μεγάλη πυκνότητα πληθυσμού στις αστικές περιοχές σε σχέση με τη σταδιακή ερήμωση της υπαίθρου.
	<p>3. Σύνθεση παγκόσμιου πληθυσμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Πυραμίδα των ηλικιών. – Δείκτης γεννητικότητας και θνησιμότητας. – Φυσική αύξηση του πληθυσμού. – Δημογραφικό πρόβλημα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν και να εξηγούν μια πυραμίδα ηλικιών. • Να αιτιολογούν τον διαφορετικό ρυθμό πληθυσμιακής αύξησης στις πλούσιες και τις φτωχές χώρες. • Να ορίζουν τι είναι το δημογραφικό πρόβλημα. • Να ερμηνεύουν γιατί οι φτωχές χώρες έχουν πρόβλημα πληθυσμιακής αύξησης, ενώ οι πλούσιες έχουν δημογραφικό πρόβλημα. • Να σχολιάζουν μέτρα που έχουν πάρει διάφορες χώρες για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος.
	<p>4. Μετανάστευση – Αστικοποίηση. Συνθετικές εργασίες.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση. – Παράγοντες που δημιουργούν τη μετανάστευση. – Υποδοχή και επίπεδο ζωής των μεταναστών. – Συνθετικές εργασίες για τις μεταβολές στο ανθρωπογενές περιβάλλον. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να επεξεργάζονται πληροφορίες για μεγάλες ιστορικές μετακινήσεις του παγκόσμιου πληθυσμού και να καταλήγουν σε συμπεράσματα. • Να διακρίνουν την εσωτερική από την εξωτερική μετανάστευση. • Να προσδιορίζουν στον παγκόσμιο χάρτη τις περιοχές με τη μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμού. • Να εξηγούν τις αιτίες των μεγάλων μετακινήσεων πληθυσμών. • Να διατυπώνουν προτάσεις για τον περιορισμό των προβλημάτων που δημιουργούνται από την έντονη μετανάστευση. • Να συλλέγουν στοιχεία από διάφορες πηγές για να οργανώσουν συνθετικές εργασίες για τις μεταβολές στο ανθρωπογενές περιβάλλον. • Να αναπτύσσουν ικανότητες συνεργασίας και να συνηθίζουν να εργάζονται σε ομάδες. • Να συμμετέχουν ενεργά μαζί με άλλους για την επίτευξη ενός κοινού στόχου και να αναπτύσσουν ικανότητες αυτοέκφρασης και επικοινωνίας.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ – ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ – Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:
Α. Χάρτες	1. Μελέτη χαρτών Ευρώπης, Ελλάδας, Μεσογείου, Βαλκανίων. – Γεωμορφολογικοί-γεωλογικοί-πολιτικοί-θεματικοί.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την ποικιλία των πληροφοριών τις οποίες μπορεί να περιέχει ένας χάρτης. • Να αναγνωρίζουν τη θέση της Ευρώπης στον κόσμο και της Ελλάδας στις γεωγραφικές ενότητες που εντάσσεται (Ευρώπη, Μεσόγειος, Βαλκάνια). • Να διακρίνουν με τη βοήθεια αντίστοιχων χαρτών τα πιο σημαντικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της Ευρώπης και της Μεσογείου. • Να αναγνωρίζουν με αρκετή ευχέρεια στον χάρτη τα κράτη της Ευρώπης και της Μεσογείου και ειδικότερα της βαλκανικής χερσονήσου.
	2. Ο χάρτης στον χρόνο – Ανθρώπινη κατασκευή και συμβάσεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν ότι ο χάρτης είναι ανθρώπινη κατασκευή και ότι το περιεχόμενο και η μορφή του επηρεάζονται και από πολιτισμικά στοιχεία και συμβάσεις. • Να παραθέτουν απόψεις και επιχειρήματα σχετικά με τα πολιτισμικά στερεότυπα που ανακαλύπτουν στους χάρτες και να συζητούν πώς αυτά επηρεάζουν τη σχεδίασή τους. • Να αναγνωρίζουν ότι η σύμβαση που χρησιμοποιείται συχνότερα στους χάρτες είναι ότι το επάνω μέρος τους ταυτίζεται με τον βορρά.
	3. Είδη χαρτών: Γενικοί – Θεματικοί. – Ποιοτικοί-Ποσοτικοί.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντλούν πληροφορίες, από διαφορετικούς τύπους χαρτών. • Να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα των χαρτών στην καθημερινή ζωή.
	4. Συνθετικές εργασίες.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συλλέγουν στοιχεία από διάφορες πηγές και να τα οργανώνουν. • Να αναπτύσσουν ικανότητες συνεργασίας και να συνηθίζουν να εργάζονται σε ομάδες. • Να συμμετέχουν ενεργά μαζί με άλλους για την επίτευξη ενός κοινού στόχου και να αναπτύσσουν ικανότητες αυτοέκφρασης και επικοινωνίας. • Να αποκτήσουν επιδεξιότητα στην ανάγνωση και την κατασκευή χάρτη.
Β. Φυσικό περιβάλλον και άνθρωπος	1. Γεωλογική ιστορία της Ευρώπης – Ορογένεση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη γεωλογική ιστορία της Ευρώπης. • Να αναφέρουν τον τρόπο δημιουργίας των μεγάλων ευρωπαϊκών οροσειρών.
	2. Η διαμόρφωση του αναγλύφου της Ευρώπης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν ενδογενείς και εξωγενείς δυνάμεις που διαμόρφωσαν το ανάγλυφο της Ευρώπης.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να εκτιμούν την επίδραση του ανάγλυφου στη ζωή και τις δραστηριότητες των Ευρωπαίων. • Να περιγράφουν τον οριζόντιο διαμελισμό της Ευρώπης και να εκτιμούν την επίδραση της θάλασσας στη ζωή και τις δραστηριότητες των κατοίκων της.
	3. Γεωλογική ιστορία της Ελλάδας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να περιγράφουν πολύ συνοπτικά τη γεωλογική ιστορία της Ελλάδας.
	4. Αναγνώριση βασικών γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της Ευρώπης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τη θέση των μεγάλων ευρωπαϊκών οροσειρών, πεδιάδων, λιμνών, να ονομάζουν τις πιο χαρακτηριστικές και να τις συσχετίζουν με συγκεκριμένες χώρες.
	5. Οροσειρές της Ευρώπης: Μελέτη περίπτωσης: Άλπεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν στον χάρτη τη θέση της οροσειράς των Άλπεων. • Να εκτιμούν τη σημασία των ορεινών όγκων στην ύπαρξη φυσικών πόρων και δυνατοτήτων οικονομικής ανάπτυξης.
	6. Θάλασσες της Ευρώπης: Μελέτη περίπτωσης: Μεσόγειος. – Φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά της Μεσογείου. – Η Μεσόγειος ως κοιτίδα πολιτισμών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφέρουν τα ιδιαίτερα φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά της Μεσογείου. • Να συνδέουν τη γεωγραφική θέση της Μεσογείου με την ιστορική και πολιτισμική της σημασία. • Να κατασκευάζουν χάρτη της Μεσογείου. • Να περιγράφουν τη γεωλογική εξέλιξη του χώρου της Μεσογείου και να τη συνδέουν με ορυκτούς φυσικούς πόρους. Αναφορά στην αλμυρότητα και τις μεταβολές της (Μεσσήνιο).
	7. Ποταμοί της Ευρώπης. Μελέτη περίπτωσης: Δούναβης. – Ο ρόλος των ποταμών στη ζωή των Ευρωπαίων. – Τα ποτάμια ως δρόμοι επικοινωνίας, ως σύνορο, ως φορείς διασυνοριακής ρύπανσης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη θέση των μεγάλων ποταμών της Ευρώπης, να τους ονομάζουν και να τους αντιστοιχίζουν με συγκεκριμένες χώρες. • Να συσχετίζουν το υδρογραφικό δίκτυο της ηπείρου με το ανάγλυφο του εδάφους. • Να εκτιμούν τον ρόλο των ποταμών στη ζωή των κατοίκων της Ευρώπης ως δικτύου μεταφορών και συγκοινωνιών. • Να αντιλαμβάνονται το μέγεθος των επιπτώσεων των παρεμβάσεων του ανθρώπου στη φύση. • Να ευαισθητοποιούνται στο θέμα της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος. • Να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται την πολυπλοκότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων. • Να αναγνωρίζουν την αξία των συντονισμένων προσπαθειών για την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
	8. Κλίμα – Βλάστηση. – Το κλίμα της Ευρώπης, κλιματικοί τύποι, παράγοντες που επηρεάζουν το κλίμα της Ευρώπης. Επίδραση του κλίματος στη ζωή των Ευρωπαίων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν γενικά το κλίμα της Ευρώπης. • Να διακρίνουν τους κλιματικούς τύπους που επικρατούν στην Ευρώπη, να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά τους και να ερμηνεύουν, στον βαθμό που επιτρέπει η

	<p>– Η φυσική βλάστηση της Ευρώπης. Η επίδραση του ανθρώπου στη φυσική βλάστηση της Ευρώπης.</p>	<p>ηλικία και οι γνώσεις τους, τη γεωγραφική τους κατανομή.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Να συσχετίζουν τους κλιματικούς τύπους με τη ζωή των ανθρώπων. ● Να συσχετίζουν την κατανομή της βλάστησης με άλλους παράγοντες του φυσικού περιβάλλοντος. ● Να αναγνωρίζουν την επίδραση του ανθρώπου στην κατανομή της βλάστησης στην Ευρώπη.
	9. Συνθετικές εργασίες.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συλλέγουν στοιχεία από διάφορες πηγές και να τα οργανώνουν. ● Να αναπτύσσουν ικανότητες συνεργασίας και να συνηθίζουν να εργάζονται σε ομάδες. ● Να συμμετέχουν ενεργά μαζί με άλλους για την επίτευξη ενός κοινού στόχου και να αναπτύσσουν ικανότητες αυτοέκφρασης και επικοινωνίας.
Γ. Ανθρώπινες δραστηριότητες	1. Πολιτική διαίρεση της Ευρώπης (σήμερα και διαχρονικά στον 20ό αιώνα). – Από τις αυτοκρατορίες στις μικρές κρατικές οντότητες.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν ότι οι κρατικές οντότητες μεταβάλλονται στον χρόνο. ● Να ομαδοποιούν τις ευρωπαϊκές χώρες κατά γεωγραφικές ενότητες (βόρεια, νότια, κεντρική κ.ά.). ● Να αναγνωρίζουν κάποια κοινά πολιτισμικά στοιχεία, τα οποία χαρακτηρίζουν τους κατοίκους της Ευρώπης.
	2. Η Ευρώπη στον κόσμο – Ο κόσμος σε εναλλακτικές διαιρέσεις.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναγνωρίζουν τον ρόλο των ευρωπαϊκών χωρών στο παγκόσμιο τοπίο, σε σχέση με το εμπόριο, τις μετακινήσεις και την παραγωγή αγαθών. ● Να αναγνωρίζουν τη διαφοροποίηση στο βιοτικό επίπεδο ανάμεσα σε χώρες της Ευρώπης. ● Να υποδεικνύουν στον χάρτη τις γεωπολιτικές διαιρέσεις που χρησιμοποιούνται συχνά από τον Τύπο και τους διεθνείς αναλυτές. ● Να αναγνωρίζουν ότι η επιλογή της Ευρώπης ως ηπείρου στηρίζεται περισσότερο σε ιστορικά-πολιτισμικά κριτήρια και όχι μόνο σε γεωμορφολογικά.
	3. Πληθυσμός – Πολιτισμικά στοιχεία. – Εξέλιξη στον χρόνο, κατανομή στον χώρο, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. – Πολιτισμικές διαφορές στην Ευρώπη. Θρησκεία, γλώσσα, εκπαίδευση. – Από την Ευρώπη στον κόσμο.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να περιγράφουν και να σχολιάζουν την εξέλιξη του πληθυσμού της Ευρώπης στον χρόνο. ● Να ερμηνεύουν την κατανομή των κατοίκων της ηπείρου στον χώρο. ● Να διακρίνουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού της Ευρώπης. ● Να διακρίνουν ορισμένες από τις πολιτισμικές διαφορές των κατοίκων της Ευρώπης (γλώσσα, θρησκεία). ● Να αποδέχονται τις διαφορές και να αναγνωρίζουν ότι αυτές αποτελούν σημαντικό πλούτο της ηπείρου που πρέπει να διατηρηθεί.

		<ul style="list-style-type: none"> • Να ευαισθητοποιούνται σε θέματα μειονοτήτων και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – της διαφορετικότητας. • Να εντοπίζουν περιοχές (στον κόσμο) με συσσώρευση προβλημάτων.
4. Πόλεις.	<ul style="list-style-type: none"> – Η ανάγκη για πόλεις και η επιλογή του τόπου. – Η δομή των (ευρωπαϊκών) πόλεων. – Τα συστήματα των πόλεων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τη γεωγραφική κατανομή των μεγάλων αστικών κέντρων στην Ευρώπη και να εντοπίζουν με σχετική ευχέρεια τη θέση των πιο σημαντικών. • Να αναγνωρίζουν ορισμένους από τους ιστορικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρέασαν τη γεωγραφική θέση των μεγάλων πόλεων της ηπείρου. • Να ερμηνεύουν, όσο τους επιτρέπει η ηλικία τους, τον σημαντικό ρόλο που παίζουν οι μεγάλες πόλεις στην οικονομική ζωή της Ευρώπης. • Να εξετάζουν και να συγκρίνουν την ανάπτυξη των πόλεων σε σχέση με τη γεωγραφική θέση, την τοπογραφία και τις γεωμορφολογικές συνθήκες.
5. Δίκτυα – Μεγάλα έργα.	<ul style="list-style-type: none"> – Δίκτυα επικοινωνίας και μεταφορών στον ευρωπαϊκό χώρο. – Μεγάλης κλίμακας τεχνικά έργα (φράγματα, γέφυρες, σήραγγες κ.ά.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν το μέγεθος της ανθρώπινης παρέμβασης στο φυσικό περιβάλλον. • Να εντοπίζουν τα πλεονεκτήματα από την ύπαρξη των επικοινωνιακών δικτύων στη ζωή των Ευρωπαίων. • Να αναγνωρίζουν τη συμβολή των τεχνικών έργων σε τομείς όπως η γεωργία και οι μεταφορές.
6. Φυσικοί και ανθρώπινοι πόροι. Προστασία της Γης και αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων.	<ul style="list-style-type: none"> – Ταξινομήσεις πόρων. – Φυσικοί πόροι, ανθρώπινοι πόροι. – Ανανεώσιμοι και μη ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι. – Άλλες ταξινομήσεις. – Ενεργειακές πηγές. – Πρώτες ύλες – Ορυκτά καύσιμα. – Γεωγραφικές κατανομές των πόρων. – Πιθανά προβλήματα από τις κατανομές των πόρων. – Ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους πόρους σε κατηγορίες (φυσικοί – ανθρώπινοι, ανανεώσιμοι – μη ανανεώσιμοι, κ.ά.). • Να αναγνωρίζουν το κριτήριο ταξινόμησης για κάθε κατηγοριοποίηση. • Να περιγράφουν την κατανομή των διαθέσιμων πόρων στην Ευρώπη και να αναφέρουν τις ανισότητες σε αυτή την κατανομή. • Να απαριθμούν θετικές και αρνητικές συνέπειες από την κατανομή των πόρων και να αναγνωρίζουν πιθανά προβλήματα. • Να αναφέρουν τρόπους αποκατάστασης των χώρων εξόρυξης μετά την παραγωγική τους χρήση. • Να αναφέρουν τρόπους μείωσης της κατανάλωσης φυσικών πόρων. • Να αναγνωρίζουν την αξία της ορθολογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων.

	<p>7. Τομείς παραγωγής – Τουρισμός.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Η αγροτική παραγωγή στην Ευρώπη. Παράγοντες που την επηρεάζουν. Γεωγραφική κατανομή. Χαρακτηριστικά. – Η βιομηχανική παραγωγή στην Ευρώπη. Παράγοντες που την επηρεάζουν. Γεωγραφική κατανομή. Χαρακτηριστικά. – Οι υπηρεσίες στην Ευρώπη. – Ποικιλία, αναγκαιότητα, σημασία. – Τουρισμός. – Γεωτουρισμός. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να διακρίνουν τους τρεις τομείς της παραγωγής (πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής) και να τοποθετούν στον σωστό τομέα μια σειρά από επαγγέλματα και δραστηριότητες. ● Να συσχετίζουν τα αγροτικά προϊόντα ενός τόπου με τους παράγοντες του φυσικού περιβάλλοντος σε αυτόν. ● Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αγροτικής παραγωγής για τη ζωή των Ευρωπαίων. ● Να περιγράφουν τη γεωγραφική κατανομή της βιομηχανίας στην Ευρώπη και να προσδιορίζουν, όσο τους επιτρέπει η ηλικία τους, τους παράγοντες που επηρεάζουν τις διαφοροποιήσεις της. ● Να εκτιμούν τη σημασία της βιομηχανικής παραγωγής για τη ζωή και τις δραστηριότητες των Ευρωπαίων. ● Να διακρίνουν την ποικιλία των δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα στον χώρο της Ευρώπης και να περιγράφουν τη σημασία τους με συγκεκριμένα παραδείγματα. ● Να κατανοούν τον ρόλο της γεωλογίας και γεωμορφολογίας στην ανάπτυξη του (γεω)τουρισμού. ● Να εκτιμούν τη γεωλογική κληρονομιά.
	<p>8. Συνθετικές εργασίες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Να συλλέγουν στοιχεία από διάφορες πηγές και να τα οργανώνουν. ● Να αναπτύσσουν ικανότητες συνεργασίας και να συνηθίζουν να εργάζονται σε ομάδες. ● Να συμμετέχουν ενεργά μαζί με άλλους για την επίτευξη ενός κοινού στόχου και να αναπτύσσουν ικανότητες αυτοέκφρασης και επικοινωνίας. ● Να ονομάζουν σε «λευκό» χάρτη τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, της Μεσογείου, της βαλκανικής χερσονήσου.

Το παρόν Πρόγραμμα Σπουδών θα εφαρμοστεί πιλοτικά - σε συνδυασμό με τα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών - σε όλα τα Πρότυπα και Πειραματικά Γυμνάσια της χώρας κατά τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023.

Από το σχολικό έτος 2023-2024 θα εφαρμοσθεί σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Νοεμβρίου 2021

Η Υφυπουργός

ΖΩΗ ΜΑΚΡΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.

- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.

Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

Ιστότοπος: **www.et.gr**

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

